Microsoft

Microsoft®
Word

M E S N E V İ H A K K I N D A

Mesnevi klasik doğu edebiyatında, bir şiir tarzının adıdır. Edebiyatta aynı vezinde ve her beyti kendi arasında ayrı ayrı kafiyeli nazım türüne Mesnevi adı verilmiştir. Uzun sürecek konular veya hikayeler şiir yoluyla anlatılmak istendiğinde, kafiye kolaylığı nedeniyle mesnevi türü tercih edilirdi.

Mesnevi her ne kadar klasik doğu şiirinin bir türü ise de, "Mesnevi" denildiği zaman akla "Mevlâna'nın Mesnevi'si" gelmektedir.

Mevlâna Mesnevi'yi Hüsameddin Çelebi'nin isteği üzerine yazmıştır. Kâtibi Hüsameddin Çelebi'nin söylediğine göre, Mevlâna, Mesnevi beyitlerini Meram'da gezerken, oturuken, yürürken, hatta semâ ederken söylermiş. Çelebi Hüsameddin de yazarmış.

Mesnevi'nin dili Farsça'dır. Halen Mevlâna Müzesi'nde teşhirde bulunan 1278 tarihli, elde bulunulan en eski Mesnevi nüshasına göre beyit sayısı 25618 dir.

Mesnevi'nin Vezni:
Fâ i lâ tün - fâ i lâ tün - fâ i lün 'dür.

Mevlâna 6 ciltlik Mesnevi'sinde tasavvufi fikir ve düşüncelerini, birbirine ulanmış hikayeler halinde anlatmaktadır.

Kaynak Kültür Bakanlığı

Mesnevi Redaksiyon ve Site Tasarımı : Ercan Ether İnan
Tasarım ve içeriğin kullanımı, kaynak gösterildiği sürece serbesttir.
Son güncelleme 00:20 17.03.2003

E-kitap Olarak Düzenleyen : Metin Ekinci

3.CİLT

ÜÇ SÜNNETTİR
FİL YAVRULARI

GÜNAHSIZ AĞIZ
KÖYLÜNÜN FENDİ
SEBALILAR VE NİMETTEN AZMALARI
DOĞANIN KAZLARI OVAYA ÇAĞIRMASI
DERVANLILARIN HİKAYESİ
KENDİNİ BİLMEZLİĞİN SONU
HARUTLA MARUTUN HİKAYESİ
FİRAVUNUN RÜYASI
NEFSİNİZİ ÖLDÜ SANMAYIN
KARANLIKTAKİ FİL
KÜFRE RAZI OLMAK KÜFÜRDÜR
HAYRET
TEMBELİN DİLEĞİ
MESNEVİ'YE DAİR
BİLGİNİN İKİ KANADI VARDIR ŞÜPHENİN İSE TEK
DAĞDA HALVET EDEN DERVİŞİN HİKAYESİ
GÖREBİLEN GÖZ
RIZA MAKAMINA ULAŞANLAR
AHMAKLARDAN DAĞA KAÇIŞ
PEYGAMBERLERDEN MUCİZE İSTEĞİ
SOFİNİN BOŞ SOFRAYA SEVDALANMASI
MUKALLİDİN İMANI KORKU VE ÜMİTTİR
ÇÖLDEKİ ARAP KERVANI
BUNALMA BİR ŞEYE HAK KAZANMIŞ OLMAYA ŞAHİTTİR
HAYVANLARIN DİLLERİ
HAMZA'NIN SAVAŞA ZIRHSIZ GİRMESİ
ALIŞVERİŞTE ALDANMAMANIN ÇARESİ
SU UYUR DÜŞMAN UYUMAZ
AŞIKLAR İÇİN CAN VERMEK KOLAYDIR
ŞEYTANIN ŞEYTANLIĞI
KURAN'IN ZAHİRİ VE İÇYÜZÜ
MESNEVİ'Yİ KINAYANA CEVAP
ZITLARIN ÇEKİMİ

ÜÇ SÜNNETTİR

Ey hak ziyası Hüsameddin, şu üçüncü defteri de meydana çıkar. Bir şeyin üç kere yapılması sünnettir. Üçüncü defterde sır hazinelerini aç, özürleri bir yana at. Senin kuvvetin Tanrı kuvvetinden sızıp gelmekte. Hararetle atan damarlardan değil. Şu aydın güneş çırağı, fitille, pamukla ,yağla, aydınlanmıyor ya.

Böylece durup duran gök kubbenin ne ipi var, ne direği1 Cebrail'in kuvveti mutfaktan değil, varlığı yaratanın cemalinden. Hak Abdal' inin kuvveti de bil ki Hak'tandır; yemekten tabaktan değil. Onların cisimlerini nurla da yuğurdular. Onlar bu yüzden ruhu da geçtiler, meleği de. Sen de ulu Tanrının sıfatlarıyla sıfatlandın.

Halil'e olduğu gibi sana da ateş gül bahçesi haline geldi. ey unsurlar, mizacına köle olan, beş duyguyla altı cihet ram oldu. Her mizacın mayası anasıdır. Fakat senin şu mizacın, her mertebeden üstün. Senin mizacın, şu yayılmış, şu geniş alemde birlik vasfını bir araya derleyip toplayıvermiştir.

Ne yazık halkın anlayış sahası pek dar halkın havsalası yok! Fakat ey Hak ziyası, reyindeki isabet ve kudret, o kadar büyüktür ki helvan, taşa bile boğaz verir. Tur dağı, tecelliye uğrayınca boğazlandı, şarap içti, hatta o şaraba tahammül edemedi de yarıldı, zerre, zerre oldu. Hiç dağın deve gibi oynadığını gördünüz mü?

Herkes, herkese bir lokma bir şey verebilir, ama boğaz bağışlamak ancak Tanrı işidir. Tanrı, cisme de boğaz verir, ruha da. Her uzvuna ayrı, ayrı boğaz bağışlar. Fakat bu ihsanı, kendini ululuğa verdiğin, kötülükten ve hileden arındığın vakit yapar da sen de padişahın sırrını kimseye söylemez, şekeri sineğe sunamazsın.

Ululuk şarabını o adamın kulağı içer ki susen gibi yüzlerce dili olduğu halde dilsizdir. Tanrının lütfu, su içsin de yüzlerce ot bitirsin diye toprağa da boğaz ihsan eder. Sonra topraktan yaratılan mahluklara boğaz verir, dudak verir. Onlar da arayıp topraktan biten otları otlarlar. Hayvan, ot yedi de semirdi mi insana gıda olur, ortadan kalkar.

Fakat toprak da, ruh çıktı, insan görüşten ayrıldı mı insanı yiyip sömürür. Zerreler gördüm: Hepsi ağızlarını açmışlar, gıdalarını söylesem söz uzar gider. Yaprakların gıdası onun kereminden dallara dadı, onun umumi ve şamil lütfu rızıkların rızkını o vermekte. Buğday, rızıksız nasıl baş gösterir, biter?

Bu sözün sonu gelmez. Ben, bir miktarını söyledim, öbürlerini sen anlayıver. Bil

ki bütün alem yiyen ve yenenden ibarettir. Hak'la baki olanları da Hakk'a yönelmiş ve Hakk'ın makbulü olmuş bil. Bu alem de daima neşre uğrayıp durur, bu alemdekiler de. O alemle o alem alemlere gidenlerse daimi ve ebedidir.

Bu alemin de sonu yoktur, bu aleme aşık olanların da. O alem ehliyse ebedi ve bir aradadır. Kerem ona derler ki insan kendisini ebedi kılacak abıhayatı kendisine versin. Kerem sahibi, “Bakıyat-us salihat” ‘ın ta kendisisidir. Yüzlerce afetten, tehlikeden korkudan kurtulmuştur. Onlar, binlerce kişi olsalar yine bir kişiden fazla değildirler.

Hayallere kapılanlar gibi sayı düşünmezler ki. Yiyenle yenenin boğazı gırtlağı var. Galiple mağlubun aklı reyi. Tanrı adalet asasına boğaz verdi de o kadar sopaları o kadar ipleri yedi. Öyle olduğu halde o yemeden semirmedi, şişmedi. Yiyişi de hayvan yiyişi değildi, kendisi de hayvan değil.

Tanrı her doğan hayali yesin diye yakınına da asaya verdiği gibi boğaz verdi. Ayan gibi maaninin de boğazı vardır. Maaniyi rızıklandıran da Tanrıdır. Balıktan aya kadar mahlukattan hiçbiri yoktur ki gıdayı çekecek. Yitecek ağzı olmasın. Nefsin boğazı vesveseden boşaldı mı ululuk vahyine konuk olur.

Akılla gönlün boğazında fikir kalmadı mı midenin hazmına muhtaç olmayan bakir rızkı bulur. Fakat bil ki bunun şartı mizacı tebdil etmektir. Çünkü kötülerin ölümü kötü mizaçtandır. İnsanın mizacı toprak yemeye alışırsa rengi sararır, kötüleşir. İnsan hastalanır, düşkün bir hale gelir.

Fakat kötü mizacı değişirse kötülüğü gider, yüzü çırağ gibi parlar. Dadı. Süt emer çocuğunu türlü, türlü nimetlerden gıdalandırır. Ama çoğunu memeden kesti mi ona yüzlerce bahçelerin, bostanların yolunu açar. Çünkü meme, o zayıf çocuk için binlerce nimetlerin, binlerce yemeklerin, binlerce ekmeklerin hicabıdır.

Hulasa yaşamamız, sütten kesilmemize bağlıdır. Sen de yavaş, yavaş kendini gıdadan kesmeye çalış. Vesselam. İnsan, ana karnındayken kan emer, varlığı kanladır. Bedenin neşçi kanla vücut bulur. Kandan kesilince gıdası süt olur, sütten kesilince lokma yemeğe başlar.

Lokmadan kesildi mi lokman kesilir, gizli matluba talip olur. Ana karnındaki çocuğa birisi dese ki: Dışarıda pek düzgün, pek güzel bir alem var. Boyuna, enine geniş bir yeryüzü orada nice nimetler var, nice sonsuz yiyecek şeyler.

Dağlar ,denizler, ovalar, bostanlar, bağlar, çayırlar.

Pek yüksek, ziyadar bir gökyüzü güneş,ay ışığı yüzlerce Süha yıldızı. Yıldızdan, poyrazdan, doğudan, batıdan esen yeller, bağlar bahçeler gelin gibi süslenmekte, bezenmekte. O alemdeki şaşılacak şeyler anlatılamaz ki. Sen neden bu kapkaranlık yerde mihnetler içindesin?

Bu daracık çarmıhta kan yemektesin, hapis içinde, pislikler içinde, sıkıntılar içindesin. Çocuk kendi haline bakıp bunları inkar eder bu elçilikten yüz çevirir, kafir olur. Olmayacak şey, hileden, yalandan başka bir şey değil der. Kör adamın vehmi, bunu anlamaktan ne kadar uzak.

Buna benzer bir şey görmediği için münkir idraki bunu da kavramaz. İşte cihandaki halk da buna benzer. Abdal, onlara öbür alemden bahsetti mi, “ Bu dünya kapkaranlık, dapdaracık bir kuyudur. Bu kuyunun dışında renksiz, kokusuz bir alem var” dedi mi. Bu söz onların hiçbirinin kulağına girmez.

Çünkü bu dünya tamahı, kuvvetli ve büyük yerdedir. Tamah, kulağa bir şey duyurmaz. Garez, gözü kapar adama bir şey anlatmaz. Nitekim o ana karnında ki çocuk da kana tamah ettiğinden o aşağılık yurtlara kan onun gıdası olduğundan. Tamah ona bu aleme sözü duyulmaz bedendeki kanı, gönlüne sevdirir.

Sende bu alemin güzelliğine tamah etmektesin de bu tamah, o ebedi alemin güzelliğine perde oluyor. Gururla dopdolu olan bu hayatın zevki seni doğruluk hayatından uzaklaştırmakta. İyi bil ki tamah seni kör eder. Şüphe yok senden yakını örter. Tamah yüzünden hak, sana batıl görünür.

Tamah yüzünden sende körlükler artar durur. Doğrular gibi tamahtan çekinde ayağını o eşiğin üstüne bas. O kapıdan girdin mi kurtulursun gamdan da dışarıya ayak atmış olursun neşeden de. Can gözün aydınlanır hakkı görür, küfür karanlığından kurtulur din nuru kesilir. Erlerin öğüdünü. Canla başla dinle de korkudan kurtulup emniyete eriş.

FİL YAVRULARI

Bilmem işitin mi? Akıllı bir adam, Hindistan da dostlarından iki üç kişinin uzak bir seferden geldiklerini, aç ve çıplak bir halde bulunduklarını gördü. Bilgiden

doğma merhameti coşup “ Hoş geldiniz” dedi, güller gibi açıldı. Biliyorum karnınız bomboş, pek açsınız. Açlıktan adeta Kerbela'ya düşmüşsünüz. Bu yüzden bütün mihnetlere uğramışsınız.

Fakat dostlar, aman Allah için olsun sakın fil yavrusu yemeyin. Şimdi gideceğiniz yolda filler vardır benim öğüdümü can-ü gönülden dinleyin. Yolunuzdaki fil yavrularını avlamak istersiniz. Bu gönlünüze pek hoş gelir. Onlar pek kuvvetsiz. Pek latif ve semizdir. Fakat anaları pusudadır, onları korur.

Yavrusunun ardından feryad-ü figan ederek yüz fersah yol yürür, evladını arar durur. Hortumundan ateşler saçar, dumanlar savurur. Yavrularına merhameti çoktur. Sakın ha yavrularını avlamayın” dedi. Yavrum, veliler de Tanrı çocuklarıdır. Onlar ortada olsun, olmasın.

Tanrı, mallarını, canlarını korur, onların ahvalinden haberdardır. Sakın noksanlarını bulup aleyhlerine gıybet etme. Onlar için kin güden, onların öcünü alan Tanrıdır. Tanrı dedi ki : Bu veliler benim çocuklarımdır. Gariplik alemindedirler, eşleri yoktur. Ne işleri vardır, ne güçleri.

Halkı imtihan için hor ve yetim görünürler. Fakat hakikatte dostları da benim, nedimleri de. Hepsi de benim korumama arka vermiştir. Sanki onlar, benim cüzülerimdir. Sakın, sakın! Bunlar benim hırka giyenlerimdir. Binlerce kişi arasında yüz binlerce kişidirler. Fakat yine de hepsi bir vücuttur.”

Öyle olmasaydı Nuh, bir beddua ile doğuyu batıyı sulara gark edebilir miydi? İhsan ve kerem sahibi lut, zalimlerin şehirlerini perişan eyleyebilir, yerlere batırabilir miydi? Cennete benzeyen şehirleri karasu oldu. Diclesi oldu Git de gör. Bu karasu Şam tarafındadır. Kudüs'e giderken yolda görürsün.

Hakk'a tapan yüz binlerce peygamber yüzünden her devirde nice azaplar oldu. Söylesem uzun sürer. Ciğerde ne oluyor ki? Dağlar bile kan kesilir. Dağlar kan kesilir de sonra yine donar, kalır. Sen bu kan oluşu görmezsin, çünkü körsün, kötüsün. Bu görüşten ne kadar uzaksın!

Bu kör, ne şaşılacak şey kördür, uzağı görür, gözü de keskin. Fakat yalnız devedeki yükü görür. İnsan hırsından her şeyi kıldan kıla görür, bilir ama oynayıp salınmasında hayır yoktur. Bu oynayış şerle doludur. Benliğini kıracak yerde oyna, salın da şehvet yarasının üstündeki pamuğu çek, kopar.

Erler, meydanda oynar, dolanır, kendi kanları içinde raks ederler. Varlıklarından kurtuldular mı? Ellerini çarpar, noksanlarından ayrıldılar mı raksa girerler. Çalgıcıları, içlerinden def çalar, denizler, onların coşkunluğunu görüp köpürürler. Sen görmezsin ama onların gayretinden yapraklar bile dalların üstünde el çırpar.

Dalların el çırpışını görmüyorsun değil mi? Buna can kulağı gerek, ten kulağıyla duyulmaz ki. Baş kulağını alaya, yalana, dolana kapa da aydın can şehrini gör. Muhammet'in kulağı, sözlerin iç yüzünü duyar. Tanrı ona Kuran da “ Kulağın ta kendisi” der.

Bu peygamber baştanbaşa kulaktır, gözdür. Onun merhameti sütninedir., biz de onun süt emer çocuklarıyız. Bu sözün sonu gelmez. Sen yine o fil hikayesine dön, yine o hikayeye başla da onu anlat.

Fil onların her birinin ağızlarını koklamakta, hepsinin midelerinin etrafın da dönüp dolaşmakta. Yavrusunu kim kebap edip yemişse, bularak öç almaya, kuvvetini göstermeye çalışmaktaydı. Sen de Tanrı kullarının etlerini yemekte, onların aleyhinde bulunup günah kazanmaktasın.

Kendinize gelin, sizin ağzınızı koklayan da Tanrıdır. Doğrudan başka kim canını kurtarabilir? Bir adamın kabirde ağzını koklayan Münker, yahut Nekir olursa yazıklar olsun o acımağa değer kişiye.! O ulu meleklerden ne ağzını gizlemeye imkan var, ne güzel kokularla iyi bir hale getirmeye çare.

Mezara girene, onlara yaltaklanmak mümkün değil; akıl, fikir için hileye sapmaya yol yok! Saçma sapan söyleyen adamın başına gürzler iner, pençeleri batar. Azrail'in sopasını, demirini gözünle görmüyorsan gürzünün eserine bak! Bazı zamanlar suret bakımından da görünür de onun için yalnız, hasta bunu, anlar, duyar.

O hasta dostlar, der, Bu tepenin üstünde duran kılıç nedir ki? Dinleyenler de “ Biz öyle bir şey görmüyoruz . bu hayalden ibaret” derler . halbuki ne hayali? Göçme zamanı bu! Ne hayali bu aşağılık felek bile bunun korkusuyla hayal haline geldi. ölüm haline gelen hastanın önünde gürzlerle kılıçlar his alemine girdiler.

O, bu kılıçların ona çekildiğini görür. Fakat ondan başka düşmanın gözü de

bağlıdır, dostun gözü de bunları gören yoktur. Dünya hırsı gitti de o yüzden hastanın gözü kuvvetlendi; gözü, kan dökme zamanı aydınlandı. Kibrinin, hışmının yüzünden gözü, vakitsiz öten horoza döndü.

Vakitsiz çan çalan, vakitsiz öten horozun başını kesmek vaciptir. Her an canının bir cüzü ölüm halindedir. Her an can verme zamanındadır. Can verme anında imanını gör, gözet! Ömrün altın kesesine benzer, geceyle gündüz de para sayan adamdır. Bilmeden, anlamadan sayar durur, nihayet kese boşalır, ay tutulur.

Dağdan alsan da yerine koymasan dağ bile yerin de kalmaz, yok olur gider. Şu halde her an yerine karşılık koy ki: “ Secde et de yaklaş” ayetinin maksadı neyse bulasın. Bütün işlere böyle çalışma, dindeki işten başka iş için savaşma. Sonra sonunda tamamlamadan geçip gidersin.

İşlerin sona ermez, ekmeğin de ham kalır. O mezarını lahdini yapma işi taşla, tahtayla kilimle, keçeyle olmaz. Kendine gönülde bu benliği görmen gerektir. Onun toprağı olman, gamına gömülmen lazım ki nefesin, nefesinden yardımlara nail olsun, nefesin kutlu ve tesirli bir hale gelsin .

Mezara türbe yapmak, üstüne kubbe kurmak, mana sahiplerine makbul değildir. Bir bak da gör, diri iken atlaslara bürünen kişinin aklını o ipekler, o atlaslar hiç fazlalaştırır, onun reyine isabet verir mi?

Canı Münker ve Nekir'in azabına uğramış gamlı gönlünde de gam akrepleri yer tutmuştur. Zahirini süslemiş püslemiş ama içi düşünceler den feryatlara düşmüş başka birini de görürsün ki eski elbiseler giyinmiş ama o köhne libaslar içinde kamışa benzer, sözü de şeker gibidir.

Öğütçü dedi ki “ Bu öğüdümü tutun da gönlümüz, canınız belalara düşmesin. Otlara, yapraklara kaani olun fil yavrularını avlamaya varmayın. Ben boynumdaki öğüt borcumu ödedim. Öğüdü tutanın sonu, ancak kutluluktur. Ben sizi nedametlerden kurtarmak için elçiliğimi yaptım.

Kendinize gelin, sakın tamah yolunuzu urmasın. Tamah, yaprak yapraklarınızı ta kökünden söker, çıkarır” bunları söyleyip “ Haydi, hayra karşı” diyerek onları uğurladı, selametledi gitti. Onlar, yolda kıtlığa düştüler, susuzlukları artıkça arttı. Ansızın yolda yeni doğmuş güzel bir fil yavrusu gördüler.

Sarhoş kurtlar gibi başına üşüştüler. Onu tertemiz yiyip bu işten ellerini yıkadılar. Yoldaşlarından biri, onlara öğüt verdi. O adamın öğüdü hatırındaydı. Bu söz adamın o fili kebap edip yemesine mani oldu. Eski ve tecrübe görmüş akıl, sana yeni bir baht bağışlar.

Onlar fil yavrusunu yiyip yattılar, uyudular. O aç adamsa sürüyü bekleyen çoban gibi uyanıktı. Birdenbire baktı ki kızgın bir fil çıkageldi. Önce o gözetleyene gelip çattı. Ağzını üç kere kokladı. Fakat ondan hiçbir kötü koku gelmedi. Birkaç kere etrafın da dönüp dolaşarak gitti.

O iri fil, adama hiç dokunmadı. Uyuyanların hepsinin ağızlarını kokladı, hepsinden de koku aldı. Yavrusunu kebap edip yiyenleri hemencecik paraladı öldürdü. O anda hepsini de birer ,birer paralıyor, onlardan hiç de ürkmüyordu. Onların her birini havaya kaldırıp yere vurarak parçalamaktaydı.

Ey halkın kanını emen, bu işten uzaklaş, halkın malı kanı demektir. Çünkü mal güçle, kuvvetle çalışmayla ele geçer. O fil yavrularının anaları kan güder, fil yavrusunu yiyenden öç alır, öldürür. Ey rüşvet alan, sen fil yavrusu yemektesin, sana düşman olan fil, kökünü kazır, seni mahveder.

Hilelere sapanı koku, rüsvay etti. Fil yavrusunun kokusunu bilir. Hak kokusunu yemenden duyan bendeki batıl kokuyu nasıl olurda duymaz? Mustafa ta uzak yol dan koku alır da ağzımızda ki güzel kokuyu nasıl almaz? Duyar, duyar ama yüzümüze urmaz, örter.

İyi koku da göklere çıkar kötü koku da. Sen uyuyup dursun, o haram koku ise şu yeşil gökyüzüne urup durur. Seni çirkin nefeslerine yoldaş olup felekte kokuları alanlara kadar gider. Kibir, hırs, şehvet kokusu, söz söylerken soğan gibi kokar. Yemin eder de “Ben onları ne zaman yedim?

Soğandan da çekinmekteyim, sarımsaktan da” dersen o yalan yemini ederken nefesin, kovuculuk eder. Kokusu seninle beraber oturanların dimağına vurur. O koku yüzünden dualar ret edilir. O kötü kalp, sözle kendisini gösterir. O duaya “ Sesinizi kesin” cevabı gelir. Her azgının cezası onu kovan sopadır. Fakat sözün eğri, özün doğru olursa o söz eğriliği, Tanrıya makbuldür.

GÜNAHSIZ AĞIZ

O doğru sözlü Bilal, ezan okurken “Hayyı alessela, Hayyı alelfelah- Haydin namaza, Haydi felaha” cümlelerindeki “ Hayyı- haydin” kelimesini “Heyyi” diye okurdu. Nihayet Peygambere dediler ki: “ Ya Resulallah, bina yeni kuruluyor. Bu hata, hiç de doğru değil.

Ey Tanrı habercisi, ey Tanrı resulü, ey Tanrı meydanının tek binicisi, daha fasih bir müezzin getir. Din daha yeni kurulur, doğruluk düzenlik daha yeni meydana gelirken “ Hayyı alelfelah”'ı yanlış okumak ayıptır. Peygamberin hiddeti coştu, gizli inayetlerden bir iki remiz söyleyip dedi ki :

“ Ey aşağılık adamlar, Tanrı yanında Bilal'in Heyyi'si yüzlerce hadan, hıdan, yüzlerce dedikodudan iyidir. İşi çok karıştırmayın da sırrınızı açmayayım, önünüzü, sonunuzu söylemeyeyim.” Her duada güzel bir nefese sahip değilsen yürü özü sözü doğru kardeşlerden dua iste!

Tanrı, “ Ey Musa, bana suç etmediğin, kötü söylemediğin bir ağızla sığın, dua et” dedi. Musa, “Bende o ağız yok deyince Tanrı, “ Başkasının ağzıyla dua et” başkasının ağzıyla nasıl günah edebilirsin? Yarabbi diye başkasının ağzıyla çağır” buyurdu. Sen de öyle muamelede bulun ki ağızlar gece gündüz sana dua edip dursunlar.

Günah etmediğim ağız, başkasının özürler dileyen ağzıdır. Yahut da kendi ağzını temizle, ruhunu çevik bir hale getir. Çünkü Tanrı adı temizdir, temizlik geldi mi pislik, pılısını pırtısını toparlayıp gider. Zıtlar, zıtlardan kaçar. Ziya parladı mı gece kalmaz. Ağza temiz bir ad gelince de ne pislik kalır, ne gamlar, kederler.

Birisi her gece Allah der durur, bu zikrinden ağzı tatlılaşır, zevk alırdı. Şeytan “Ey çok söz söyleyen, bunca Allah demene karşılık onun Lebbeyk demesi nerede? Tanrı tahtından bir cevap bile gelmiyor. Böyle utanmadan sıkılmadan ne vakte dek Allah deyip duracaksın” dedi.

Adamın gönlü kırıldı, başını yere koydu, yattı. Rüyada yeşiller giyinmiş Hızır'ı gördü. Hızır “ Kendine gel, niçin zikri bıraktın, çağırdığın addan nasıl usandın, zikrinden nasıl pişman oldun?” dedi. Adam, cevap olarak “Lebbeyk sesi gelmiyor, kapıdan sürüleceğimden korkuyorum” deyince ;

Hızır” Senin o Allah demen, bizim Lebbeyk dememizdir. Senin o niyazın derde düşmen, yanıp yıkılman, bizim haberci çavuşumuzdur. Senin hilelere düşmen çareler araman, seni kendimize çekmemizden, ayağını çözmemizdendir. Korun da bizim lütfumuzun kemendidir, aşkın da.

Her yarabbi demende bizim, efendim, buyur dememiz gizli” dedi. Bilgisiz adamın canı, bu duadan uzaktır. Çünkü Yarabbi demesine izin yok ki! Zarara, ziyana uğrayınca Tanrıya sızlanmasın diye ağzında da kilit var, gönlünde de. Ağzı da bağlı, gönlü de.

Firavuna yüzlerce mal, mülk verdi, o da nihayet ululuk, büyüklük davasına girişti. O kötü yaradılışlı, Hakk'a sızlanmasın diye ömründe baş ağrısı bile görmedi. Tanrı, ona bütün dünya mülkünü verdi de dert, elem, keder vermedi. Dert, Tanrıyı gizlice çağırmana sebep olduğundan bütün dünya malından yeğdir.

Dertsiz dua soğuktur, bir şeye yaramaz. Dertli dua ve niyaz, gönülden, aşktan gelir. O gizlice niyazın, o önü sonu anman yok mu? İşte saf, halis ve hüzünlü dua odur. “Ey Tanrım ey feryadıma erişen ey yardımcım” demendir. Tanrı yolunda köpeğin sesi bile Tanrı cezbesiyledir. Çünkü Tanrıya her yönelen, bir yol kesicinin esiridir.

Eshabı kehf'in köpeği gibi, pis şeyden kurtulunca padişahlar sofrasının başına oturdu. Mağaranın önünde kıyamete kadar dağarcıksız heybesiz arifcesine rahmet lokmasını, rahmet suyunu yiyip içmekte. Nice köpek postuna bürünmüş adsız sansız kişiler var ki perde ardında şarapsız kalmazlar.

Oğul bu şarap için can ver. Savaşsız, sabırsız yenme olur mu hiç? Bunun için sabır güç bir şey değildir. Sabret, sabır, güçlüklerin sıkıntıların anahtarıdır. Bu pusudan sabır ve ihtiyat etmeksizin kimse kurtulmadı. Sabır da ihtiyatın eli ayağıdır. İhtiyatta bulun, bu zehirli otu yeme.

İhtiyat riayet, peygamberlerin kuvvetin nurundandır. Her yelden oynayıp duran samandır. Dağ, hiçbir yele ehemmiyet verir mi? Her yanda bir gulyabani, seni çağırır, “Kardeş gel, yol istiyorsan işte buracıkta. Yoldaş, sana yol göstereyim, yoldaşın olayım. Bu ince yolda ben sana kılavuzum” der.

Fakat ne kılavuzdur o ne de yol bilir. Yusuf o kurt huylunun yanına az var! İhtiyat ona derler ki seni bu dünyanın yağlı ballı şeyleri, bu alemin tuzakları,

hileleri aldatmasın. Çünkü bu alemin ne tadı vardı ne tuzu. Sihir okur da kulağına üfler durur.

“ Ey nur gibi apaydın adam, ev senin sen de benimsin” der. İhtiyat ona derler ki “Midem dolgun tokum” yahut “ Hastayım, bu mezardan hastalandım” yahut “ Başım ağrıyor, sen bunu geçirmeye bak” yahut da “ Benim dayımın oğlu çağırdı, davetliyim” deyip başından savasın.

Çünkü bir şerbeti bile zehirlerle sunar, tatlısı vücudunda yaralar, bereler meydana getirir. Sana elli altmış bile verse ey balık, o verdiği şey , oltada ettir. Verdi, farz edelim fakat o hilebaz nereden verecek? Hilebazın sözü çürümüş cevizdir. Onun gürültüsü aklını alır, beynini altüst eder.

Yüz binlerce aklı bile bir pula saymaz. Dostun, kesendir, hurcundur, Ramin'sen Viseden başkasını arama vise de sensin, maşukun da sen. Bu zahiri şeylerin hepsi sana afettir. İhtiyat ona derler ki seni davet ettiler mi bunlar, benim sarhoşum bunlar benim dostum, beni seviyorlar, beni istiyorlar demeyesin.

Davetlerini, kuşlara çalına ıslık bil. Avcı, pusu da gizlidir de kuş gibi örter durur. Önüne de seslenen, ören çığıran budur, zannını vermek için bir ölü kuş koymuş. Kuşlar onu kendi cinsinden sanıp toplanırlar o da onların derilerini yüzer. Ancak tanrı hangi kuşa ihtiyat ve tedbir duygusu vermişse o kuş o taneye, o tuzağa aldanıp gelmez. İhtiyatsızlık, tedbirsizlik, pişmanlıktan ibarettir. Unu anlatan şu hikayeyi de dinle.

KÖYLÜNÜN FENDİ

Kardeş, eskiden bir şehirliye köylünün tanışıklığı vardı. Köylü şehre geldikçe şehirlinin mahallesine çadır kurar, evine kurulup otururdu. İki ay, üç ay ona konuk olur, dükkanına geçer oturur, sofrasına çökerdi. Şehirli köylünün ne ihtiyacı varsa bedavaya yerine getirir, düzer koşardı.

Köylü bir gün yüzünü şehirliye döndü de dedi ki: “A efendimi sen hiç köye gelmez, hiç seyre seyrana çıkmaz mısın? Allah aşkına olsun bütün oğullarını getir. Şimdi tam gül mevsimi, ilkbahar. Yahut da yazın meyve zamanı gel de hizmetine kemer kuşanayım. Soyunu, sopunu, çoluk çocuğunu akrabalarını getir,

köyümüzde üç, dört ay kal.

Bahar çağında köy pek hoş olur, çayırlık, çimenlik, gönle ferah veren gönül çeken lalelik kesilir" şehirli başından savmak için ona vaatte bulundu, vaadinin üstünden de sekiz yıl geçti. Köylü, her yıl " Ne vakit geleceksin. Kış gelip çattı" der. O da " Bu yıl filan yerden konuk geldi. müsaade edin de gelecek yıl, işten güçten kurtulursam gelirim" der.

Köylü " ailem, ey kerem sahibi, çoluğunu, çocuğunu bekleyip duruyor" diye karşılık verirdi. Her yıl leylek gelince köylü de gelir, şehirlinin evine konardı. Şehirli, her yıl altınından, malından köylüye harc eder, onun üstüne kanat gererdi. Nihayet son defa o yiğit köylü, tam üç ay şehirliye misafir oldu.

O da ona sabah akşam sofra yaydı, yedirdi, içirdi. Köylü, utanıp yine " Efendim, kaç keredir vaat ettin, beni kaç kere beni kaç keredir aldattın bu niceyedir" dedi. Şehirli dedi ki: " Canım da, bedenim de buluşmayı isteyip duruyor ama her hareket, onun takdiriyle. İnsan yelkenli gemiye benzer. Rüzgarı estiren bakalım onu ne yana sürecek?"

Köylü, yine şehirliye antlar vererek " Ey kerem sahibi, çoluğunu, çocuğunu al, gel de ikramı gör" deyip elini tuttu. Üç kere ant verdi " Allah için olsun gayret et, tez gel" dedi. Bunun üstüne on yıl geçti. Her yıl böyle laflar eder, tatlı, tatlı vaatlerde bulunurdu. Şehirlinin çocukları "Baba ay ad sefer eder, bulut da gölge de.

Köylü bunca hakkın geçti. onun için nice zahmetler çektin. O da sen ona konuk olasın da hiç olmazsa bu hakların bir kısmını olsun ödemek ister. Bize, onu kandırın, köye getirin diye gizlice bir çok ricalarda bulundu" dediler. Şehirli dedi ki: "yavrucuğum, doğru ama iyilik ettiğin kişinin şerrinden sakın demişler.

Dostluk, son demdedir. Korkarım ki bir şey olur da tohum bozulur"sohbet vardır, keskin bir kılıca benzer, bostanı, ekini kış gibi kesip biçer. Sohbet vardır, ilkbahar gibidir. Her tarafı yapar, sayısız meyveler verir. İhtiyat ve tedbir ona derler ki kötü zannı gideresin. Kaçıp kötülüklerden kurtulasın.

Peygamber " Tedbir sui zandır" dedi. A boşboğaz, her adımın bir tuzak bil. Sahranın yüzü dümdüz ve geniştir ama her adımda bir tuzak var, küstahça koşmayı bırak. Dağ keçisi nerede tuzak?" diye koşar. Fakat yürüdü mü tuzağa

koşar, boğazından yakalanır. Nerede tuzak diyordun ya, işet buracıkta, bak da gör. Ovayı gördün ama tuzağı görmedin.

A şaşkın, çayırlıkta tuzak, pusu ve avcı olmadıkça kuyruk mu olur? Bu yere küstahça gelenlerin kemiklerini, kellerini gör! Ey seçilmiş kişi, mezarlığı var da onların kemiklerine başlarından geçenleri sor! O kör sarhoşlara bak da aldanış kuyusuna baş aşağı nasıl düştüler, açıkça gör!

Gözün varsa körcesine gelme, gözün yoksa eline sopa al. Tedbir ve ihtiyat sopan yoksa bir gözlüyü kılavuz edin. Tedbir ve ihtiyat sopan yoksa kılavuzsuz her yolun başında durma. Körün adım atması gibi ihtiyatla adım at da ayağın kuyudan da kurtulsun, köpekten de. Kör bir kazaya uğramayayım diye titreye, titreye korkar ve ihtiyatlı adım atar. Ey dumandan kaçıp ateşe düşen lokma olan.

Köylü, yaltaklandıkça, yaltaklandı. Nihayet şehirlinin reyi, tedbiri elden gitti, şaşırdı, ahmaklaştı. Köylünün haber üstüne haber salması, nihayet şehirlinin duru suyunu bulandırdı. Bir taraftan da çocukları neşeyle “ Baba, gezer oynarız, ne olur?” demeye başladılar. Yusuf gibi. Onu da “ Gezer oynarız” sözü tuhaf bir takdir neticesi babasın gölgesinden ayırdı. O oyun değil, canlı oynayış hile , düzen, hainlik. Seni dostundan ayıran özü dinleme.

O sözde ziyan vardır, ziyan1 hatta o sözde sad edenler sad vefkının faydası bile olsa aldırış etme altın için hazineyi bırakma yoksul'! şunu dinle, Tanrı peygamberin eshabına iyi kötü nice şeyler söyleyip kaç kere itabetti. Çünkü kıtlık yılında davul sesini duyunca Cuma namazını hemencecik bırakıverdiler.

Başkaları daha ucuza almasınlar, o alışverişle bizim karımızı onlar elde etmesinler dediler. Peygamber, namazda kendini tamamıyla niyaza vermiş iki üç yoksulla kalakaldı. Tanrı: “ Davul sesi, abes işler ve alışveriş, Tanrı Rasülünden sizi nasıl ayırdı?

Şaşkın bir halde buğdaya doğru dağılıverdiniz de Peygamberi atakta yalnız bıraktınız. Buğday için olmayacak tohumlar ektiniz, o Hak Resulünü terk ettiniz. Onun sohbeti oyundan da hayırlıdır, maldan da. Hele bir gör, kimi bıraktın, gözünü ov da bak! Hırsınızın yüzünden şunu yakinen bilmediniz mi ki rızık verici benim, rızık veren Tanrı, senin ona dayanmanı nasıl olur ad zayi eder? Buğday için gökyüzünden buğday gönderenlerden ayrıldın ha!

Şehirli, işe koyuldu, hazırlığını tamamladı, azim kuşu köye doğru koşmaya, uçmaya başladı. Ehli, çoluğu, çocuğu da yol hazırlığını görüp eşyalarını azim öküzüne yüklediler. Neşeli bir halde koşa, koşa yola düştüler. “Köyden istifadeler edeceğiz, bize köyden müjde ver, müjde!” diye, diye köye doğru yöneldiler.

“ Gittiğimiz yer güzel bir çayırlık, çimenlik. Orada da sevdiğimiz kerem sahibi bir dostumuz var. Bizi binlerce istekle çağırdı. Bizim için ihsan ağacını dikti. Uzun kışın azığını köyden tedarik edip şehre getiririz gayri. Hatta dostumuz, bağını bile,bize bağışlar. Bize canında yer verir.

Yoldaşlar, çabuk olun da istifadeler edelim” diyorlardı. Fakat akıl içerden içeri “ Öğünmeyin!” Tanrı faydasıyla faydalanın, şüphe yok, rabbim, sevinen, öğünen kişileri sevmez. Tanrının size ihsan ediverdiği şeylere sevinin, neşelenin. Sizi işgal eden şey, sizi Hak'tan alıkor aldatır.

Gamdan neşelenen, ondan başka bir şeyden neşelenme, sevinme. Dert ve gam bahardır, başka şeyler kış! Ondan başka her şey, seni yavaş, yavaş helake doğru götüren düşüncelerindir. İsterse sana taç, taht, mal, mülk olsun! Gamdan sevin gam vuslat tuzağıdır.

Bu yolda aşağıya düşüş, hakikatte yükseliştir. Gam bir hazinedir. Senin zahmet ve meşakkat çekişine maden, fakat bu söz, çocuklara nereden tesir edecek? Çocuklar, oyun adını duydular mı hepsi de yaban eşeğiyle yarışa girişirler. Ey yaban eşekleri, bu yanda tuzaklar var. Bu yandaki tuzaklarda kan içiciler var.

Oklar uçuşup durmakta yay, gayb aleminde gizli, gençlere yüzlerce ihtiyarlık okları erişmekte. Gönül ovasına adım atmak gerek, çünkü bu ovada ferahlık, genişlik, neşe olamaz. Dostlar, gönül eminliktir, huzur yeridir. Orada kaynaklar gül bahçeleri içinde gül bahçeleri var.

Yolcu, kalbe yürü orada seyret, orada gez dolaş. Ağaçlar var orada, akan sular var orada. Köye gitme. Köy, adamı ahmak bir hale sokar. Aklı, nursuz, fersiz bir hale getirir. Ey seçilmiş temiz adam, peygamberin sözünü dinle, köyde yurt tutmak, aklın mezarıdır. Köyde sabah, akşam bir gün kalan kişinin aklı, bir ay yerine gelemez.

Tam bir ay onun ahmaklığı gitmez. Köy otlarından da bundan başka ne

biçilebilir ki? Köyde bir ay kalan kişi, nice zaman bilgisiz ve kör kalır. Köy nedir? Hakikate ulaşmamış, elini taklit ve huccete atmış şeyh! Aklı kül şehrine karşı bu duygular, gözleri bağlı değirmen eşeklerine benzer.

Bunu geç de hikayeye giriş, inciyi bırak. Buğday tanesini ele al. İnciye yol yoksa hemencecik buğdayı al. O tarafa yol yoksa bu tarafa at sür. Zahir,nihayet insanı batına götürür. Her insanın evveli suretten başka nedir ki* ondan sonra lezzet gelir ki lezzet meyvenin manasıdır. Önce çadır kurarlar da sonra türkü konuk çağırırlar.

Bil ki suretin çadırıdır, manan Türk. Manan bil ki kaptandır, suretin gemi! Allah için şunu bir nefes olsun bırak da şehirlinin eşeği çanını çalsın!

Şehirli ve çoluğu, çocuğu hazırlıklarını tamamladılar, eşyalarını katırlara yükleyip köye doğru yollandılar. Hayvanlarını neşeli ,neşeli sürmekte, “Sefer edin de ganimet bulun” demekteydiler. Ay, sefer ede ,ede Keyhusrev olur. Tolunay hâline gelir. Sefer etmeksizin nasıl padişah kesilir ki?

Beydak, seferle satrancın en üst hanesi olan ferzin hanesine gelir, ferzin olur. Yusuf, seferden faydalanır, yüzlerce muradına erişir. Onların da gündüzün yüzlerini güneş yakıyor, geceleyin yıldızla yol buluyorlar. Kötü yol, onlara güzelleşiyor, köyün neşesiyle cennet gibi görünüyor, bu suretle gidip duruyorlardı.

Acı, tatlı dudakların tesiriyle tatlılaşır, diken, gül bahçesi dolayısıyla gönül çeker bir hale gelir. Ebu cehil karpuzu, sevgili yüzünden hurma kesilir, ev, evdeki dost yüzünden ova olur. Gül yanaklı, ay yüzlü sevgilisi yüzünden niceler sırtı yaralı hamal olmuştur. Gece gelsin de ay (yüzlü sevgilinin) yüzünü öpsün diye demirci, yüzünü simsiyah etmiştir.

Esnaf, gönlüne bir serviyi diktiğinden akşama kadar dükkanda çarmıha çakılmış gibi bekler durur. Tacir, deniz demez, kara demez yürür durur ama evinde oturan bir sevgilinin aşkıyla koşup yeler. Kimin bir ölüye, bir taşa, toprağa sevdası varsa bir diri yüzlünün sevdasıyla sevdalanmıştır.

Dülger, tahtaya yüz tutmuştur ama ay yüzlü güzeline hizmet etmek ümidiyle, sen de bir dirinin ümidiyle çalış, çabala ki o, bir gün sonra cansız bir hale geliversin. Aşağılık yüzünden bir saman çöpünü kendine munis olarak seçme. Onun

munisliği ariyettir. Ananla, babanla munistin tanrıdan başka munislerin sana vefakarsa hani o ünsiyet?

Haktan gayrı birisiyle dostluk, yerindeyse dadınla, lalanla ünsiyetin ne oldu? Sütle, memeyle olan ünsiyetin kalmadı. Mektepten nefret ederdin o nefret de geldi geçti. O ünsiyet, onların duvarına varan güneş ziyasından ibarettir. O akis güneşe gitti. Yiğidim, o ışık nereye düşerse sen ona aşık oluyorsun.

Her vara taalluk eden aşkın, tanrı vasfından, meydana gelir, o şeyin yaldızından, o şeyin zahiri güzelliğinden değil. O şeyin altın yaldızı aslına gitti de bakırı kaldı mı insanın tabiatı doyar, onu boşlayıverir. Onun yaldızlı, zahiri sıfatlarından ayağını çek. Bilgisizlikle kalpa pek hoş deme.

Kalplardaki o hoşluk, o güzellik eğretidir. O, süsün, püsün altında süssüzlük vardır. Kalpın üstündeki altın, madenine gider. Sen de onun gittiği madene git. Duvardaki ışık güneşe varır. Sen de sana layık olan o güneşe git. Ondan sonrada madem ki oluktan vefa görmedin, suyu yağmurdan iste.

Kurdun tuzağı, kuyruk madeni değildir. O koca kurt, kuyruk madenini nereden tanıyıp bilecek? O aldanmış kişilerde altını çıkınlamış sandılar da köye doğru koştular.

Gülerek oynayarak o dolaba doğru çark ura, ura yürüdüler. Köye doğru uçan bir kuş görseler sabırsızlıktan elbiselerini yırtıyorlar, köyden bir adam geliyor görseler yüzünü, gözünü öpüyorlar, “ Sen bizim dostumuzun yüzünü gördün. Sen bizin canımızın canısın, bizim gözümüzsün sen” diyorlardı.

Tıpkı Mecnun gibi. O da bir köpeği okşamakta, öpmekte, önünde yanıp erimekteydi. Etrafında eğilip bükülerek onu ululayıp ağırlayarak dönüp dolaşıyor, ona saf şeker şerbeti veriyordu. Bir herzevekil dedi: “ a ham mecnun, bu yapıp durduğun şey ne delilik, ne sersemlik.

Köpeğin ağzı daima pis şeyleri yer. Ardını bile diliyle temizler” köpeğin ayıplarını bir hayli saydı döktü. Zaten ayıp gören gayp aleminin kokusunu bile alamaz. Mecnun dedi ki. “ Sen baştanbaşa suretten, cisimden ibaretsin. Gel de benim gözümle bir bak!

Bu köpek, bence tanrı'nın bir çözülmez tılsımıdır. Bu köpek, Leyla'nın

mahallesinin bekçisi.

Himmetine bak, gönlüne, canına, irfanına dikkat et ki neresini seçmiş neresini yurt edinmiş? O benim mağaramın yüzü kutlu köpeği, hatta o benim dert daşım, gam daşım. Onun mahallesinde yurt tutan köpeğin ayağının bastığı toprak bile ulu aslanlardan yeğdir. Ey köpeklerine aslanların köle olduğu sevgili. Anlatmaya imkan yok ki, sus vesselam!..”

Dostlar, suretten geçerseniz her yer sizin için cennettir. Gül bahçesi içersinde gül bahçesidir. Suretini kırdın yaktın mı her şeyin suretini kırdın demektir. Artık her sureti kırar, haydar gibi Hayber kapısını çekip koparırsın. O saf şehirli de surette zebun oldu, köylünün kötü sözleriyle köye doğru yola düştü.

O yaltaklanma tuzağına tutularak neşeli, neşeli gidiyordu. Taneyle sınanmaya giden kuşa benziyordu. Kuş o taneyi kerem ve ihsan yüzünden saçılmış sanır. Halbuki o ihsan yüzünden saçılmış sanır. Halbuki o ihsan yüzünden saçılmış sanır. Halbuki o ihsan hırsın son derecesidir.

Kuşcağızlar taneye tamah ederek sevinip o hileye doğru uçar, koşarlar. Şehirlinin de sevinçlerini de anlatsam korkarım ki yolcu, seni yolundan alıkorum. Onun için kısaca geçiyorum. Yolda bir köy göründü. Fakat o köylünün köyü değildi, başka bir yola saptı. Bir aya yakın bir müddet köyden köye dolaştılar

Çünkü köyün yolunu iyi bilmiyorlardı. Kılavuzsuz yola gidene iki günlük yol, yüz yıllık yol olur. Kabe'ye delilsiz giden bu başı dönmüş zavallılar gibi zillece düşer. Ustaya müracaat etmeksizin bir sanat tutan kişi şehre de alay mevzuu olur, köye de! Doğuda da, batıda da anasız, babasız bir insan doğması pek nadirdir.

Bir işe girişen, çalışan kişi mal kazanır. Ama nadir olarak bir adam, bir hazine bulabilir. Fakat nerede bir Mustafa ki cismi can olsun da “ Er rahman, Allemel Kuran- rahman, ona Kuranı öğretti” sırrına ersin. Ten ehlinin hepsi kalemle, okuyup yazmakla öğrenir, öğretir. Tanrı kereminin bolluğuyla kalemi, öğretiş ve öğrenişe vasıta halk etmiştir. Oğul, her hırs sahibi mahrumdur. Harisler gibi öyle koşma, aheste yürü. Şehirli ve çoluk çocuğu da o yolda karada yaşayan kuşun suda çektiği eziyetler, zahmetler çektiler. Köye de karınları toktu artık, köylüye de. Öyle usta olmadan şeker yapmaya da doymuşlardı, hatta.

Bir ay sonra kendileri perişan, hayvanları yemsiz bir halde o köye vardılar.

Köylüye bak ki kötü niyeti yüzünden falan feşman diye zırvalamaya, gündüzleri, bağına, bahçesine yüz tutmasınlar diye onlardan yüzünü gizlemeye koyuldu. Gizlediği yüz de zaten tamamıyla hile ve riyadan ibaretti. Öyle yüzün, Müslümanlardan gizli kalması daha iyi.

Öyle yüzler vardır ki şeytanlar, sinek gibi başına üşüşür. Bekçi, gibi orada yurt tutar, otururlar. Bu çeşit adamların suratını gördün mü ya bakma, yahut da madem ki baktın, hoşlanıp gülme. O çeşit habis ve asi suratlar hakkında Tanrı, “ Alnının perçeminden yakalar, çekeriz” dedi.

Konuklar, köylünün evini sorup buldular, akraba ve bildikleri gibi kapıya koştular. Köylünün evindekiler kapıyı kapadılar. Şehirli, bu aykırı hareketten deli gibi oldu. Fakat zaten sertlik gösterilecek zaman değildi. Kuyuya düştükten sonra sertliğin ne faydası var?

Tam beş gün, geceleri soğuktan üşüyerek, gündüzleri sıcaktan yanıp yakılarak kapısının önünde kaldılar. Orada kalışları ne gafilliklerindendi, ne eşekliklerinden. Zaruretten, açlık ve susuzluk yüzündendi. İyiler, zaruret yüzünden kötülerle bağdaşırlar, adam zaruret yüzünden ölü eti bile yer!

Şehirli, köylüyü gördükçe selam vermekte, “ Yahu, ben filan kişiyim, adım da şu” demekteydi. Köylü” Olabilir, fakat sen kimsin, nesin ben ne bileyim? Belki kötü bir adamsın, belki temiz bir adam. Ben, gece gündüz, Tanrının işlerine hayran kalmış, dalmış gitmişim. Seninle hiçbir surette mukayyet olmam ben.

Kendi varlığımdan bile haberim yok. Varlığımdan bir kıl ucu kadar bile eser kalmadı. Aklım, Tanrıdan başka hiçbir şeyden agah değil. Gönlümde de Tanrıdan başka bir şey yok, canımda da” diyordu. Şehirli dedi ki: “ bu an, tam kıyamete benzedi: Kardeş, kardeşinden kaçmada!”

Şehirli, köylüye “ Soframdan fazlasıyla yemek yemedin mi sen? Ben o adam değil miyim? Filan gün sana feşman şey almadım mıydı, seninle buluşup görüşmez miydik? Aylarca bana konuk olmaz mıydı?, sayısız ihsanlarıma, inamlarına nail olmadın mı? Halk, aramızda ki sevgiyi duymuş, işitmiştir.

Boğaz, nimet yerse yüz utanır”diye anlatıp duruyor. Köylü de “saçma sapan ne söylenip duruyorsun ki? Ne seni tanıyorum, ne adını, ne yerini!” diyordu. Beşinci gece gökyüzünü bulutlar kapladı. Bir yağmur başladı ki gök bile bu

yağışa şaşa kaldı. Artık bıçak kemiğe dayanınca şehirli “ Ev sahibini çağırın” diye kapısının halkasını dövmeye başladı.

Köylü yüzlerce ısrardan sonra nihayet kapıya gelip “ Babasının canı ne istersin, ne var” deyince şehirli, dedi ki: “ Bunca haktan vazgeçtim,bütün zanlarımı, düşüncelerimi terk ettim. Zavallı cancağızım, beş günde bu sıcakta yanıp şu soğukta donarak beş yıllık zahmet çekti.” Bildikten, dostani soydan gelen bir cefa, ağyarın üç yüz bin cefasına eşittir.

Çünkü insan, eşin dostun cevrü cefada bulunacağını ummaz, tabiatı daima onun lütfuna, vefasına alışmıştır. İnsanların uğradıkları bela ve mihnet, dikkat edersen anlarsın ki alışmadıkları şeylerden meydana gelir. Şehirli: “ Ey sevgi güneşi zevale erişen arkadaş, kanımı bile döksen helal ederim. Yalnız şu yağışlı gecede bize bir bucak ver de kıyametten sen de bunun ecrine nail ol” dedi.

Köylü, “Orada bağcının sığındığı bir bucak var. Bağcı, o bucakta kurtları bekler. Kurt gelirse öldürmek için eline yayını, okunu alır, bekler durur. Sen de o zahmeti çekebilirsen ne ala, orası senin olsun. Fakat bu işi başaramazsan kendine başka bir yer ara” deyince,

Şehirli dedi ki: “Sana yüzlerce hizmette bulunayım, sen tek yer ver. O yayı, oku da ver elime. Ben uyumam, üzümleri beklerim. Kurt gelirse tam kellesinden vururum. İki yüzlü münafık. Allah için olsun sen beni gece vakti yağmur altında, çamur üstünde bırakma da!” o bucak boşaltılınca şehirli, çoluk, çocuğuyla beraber o daracık, o dönüp kımıldamağa bile imkansız yere gitti.

Selden, mağara bucağına sığınmış çekirgeler gibi adeta birbirlerinin üstüne binmişlerdi. Bütün gece “ Aman yarabbi, sen acı. Biz değil buna, hatta bunun iki yüz misline bile layığız. Aşağılık kişilerle dost olanın, adam olmayanlara adamlık gösterenlerin layığı budur. Ham tamaha düşüp ulular kapısındaki hizmeti bırakan, buna layıktır.

Temiz kişilerin taşını, toprağını öpüp yalamak aşağılık adamlara hizmetten, onların bağına, bahçesine nail olmaktan yeğdir. Gönlü aydın bir ere kul olmak, padişahların başına taç olmadan daha iyi. Ey yol çavuşu, ey aykırı yollarda koşup duran, sen şu toprak yüzündeki padişahlardan davul sesinden başka bir şey bulamazsın ki.

Şehirliler bile ruha nispetle yol uran hırsızlardan ibaretken köylü dediğim kim oluyor? Feyizden mahrum bir ahmak! Aklına, tedbirine uymayıp gulyabani sesi duyunca o sese tabi olana bu layıktır” diyorlardı. Yaptığı işe candan gönülden nadim oldu, oldu ama artık soğuk, soğuk ah etmenin ne faydası var.

Şehirli de bütün gece elinde yayla ok, her yanı gezip dolaşmakta, her tarafta kurt araştırmaktaydı. Halbuki asıl kurt, kıvılcım gibi ona sıçramış, musallat olmuştu da o bundan habersiz hala kurt arıyordu. Sivrisineklerle pireler, kurt gibi o viranede onların başına üşüşmüş, onları yaralayıp duruyordu.

İnatçı kurdun saldırması korkusuyla sivrisinekleri kovmaya da mecalleri yoktu. Kurt gelir de sürüye bir ziyan verirse köylü şehirlinin saçını sakalını yolardı. Dertleri aşırı bir derecede, yürekleri ağızlarına gelmiş bir halde beklerken, ansızın bir tepeden saldırıp gelmekte olan bir kurt karaltısı göründü.

Şehirli, yayını kurup bir ok attı, hayvanı vurdu, tepeden aşağı düşürdü. Hayvan düşerken bir yellendi. Köylü, duyup eyvah dedi, ellerini dizlerine vurdu. “ Be hey mürüvvetsiz, eşeğimin sıpasını vurdun” dedi. Şehirli, “ Yok canım, dev gibi kurt. Karaltısına baksana, kurdun ta kendisi. Şeklinden de kurt olduğu anlaşılıp duruyor” dediyse de, köylü, “Hayır, yellendi ya tanıdım ben. Onun yellenmesini suyu şaraptan nasıl ayırt edersem öyle ayırt eder, anlarım. Çayırlıkta benim sıpamı vurdun, öldürdün. Dilerim, neşe yüzü görmeyesin” dedi. Şehirli, “;y, bak. Vakit gece, insan, geceleyin iyi göremez.

Gece ekseriye adamı yanıltır, başka şeyler gösterir. Herkes geceleyin gördüğünü fark edemez. Hele bu gece hem karanlık, hem bulut var, hem şiddetli yağmur yağmada. Bu üç karanlık, adamı pek yanıltır” dedi ama, köylü “ Hayır. Bu bana gün gibi aşikar. Tanırım ben, bu yellenme, benim eşeğimin sıpasının yellenmesi.

Yolcu azığı nasıl tanırsa ben de yüz yel arasında bile o yeli tanırım” deyince, şehirli dayanamadı, sıçrayıp köylünün yakasına yapıştı. Dedi ki: “ A hilebaz sersem, a bunak mendebur, sen hem afyon yutmuş, hem esrar içmişsin. Bu üç karanlık içinde eşeğin yellenmesini tanıyorsun da beni nasıl tanımıyorsun be hey avare!

Gece yarısı eşek sıpasını tanıyan adam, güpegündüz dostunu nasıl tanımaz? Kendini dalgın ve arif gösteriyor da mürüvvetin, vefanın gözüne toprak serpiyorsun. Benim kendimden ile haberim yok, gönlüme Tanrıdan başka hiçbir

şey sığmıyor ki. Dün yediğim bile aklımda değil.

Bu gönül, hayretten başka bir şeyden neşelenmiyor diye kendini müstağrak gösteriyorsun ama asıl akıllı, fakat Tanrı mecnunu benim, bunu hatırında tut da şu kendimde olmayışımı mazur gör. Bir insan, şer'an murdar olan hurma şarabı içse kendinde değilse şeriat, onu mazur tutar.

Sarhoş ve esrarkeşin karı boşaması ve bir şey satması, makbul ve muteber değildir. O, çocuğa benzer, yaptığı affedilir, hürdür, serbesttir. Asıl tek padişah olan Tanrıdan gelen sarhoşluksa insana yüz küpün şarabından ziyade tesir eder, yüz küpün şarabından ziyade adamın aklını alır.

Haydi yürü artık böyle adama nasıl teklif olabilir ki? At düştü, elsiz, ayaksız bir hale geldi. alemde eşek sıpasına kim yük yükler? Ebumerre'ye kim Farsça okutabilir? At topallamaya başladı mı, üstündeki yükü alırlar. Çünkü Tanrı “ Köre teklif” yok dedi. Ben de kendime karşı kör, fakat Tanrıyı görür oldum. Şu halde azdan da affedilmişim, çoktan da!

Halbuki, sen, dervişlikten dem vuruyorsun, kendinden olmadığını söylüyorsun, ebedi sarhoşlar gibi hayhuylarda bulunuyor, naralar atıyorsun. Yeri gökten fark etmiyorum diyorsun ama Tanrı gayreti seni bir sınadı ki! Eşek sıpasının yellenmesi seni böyle rüsvay etti, senin, ben yoktum diye kendini nefyedişini ret ederek, varlığını ispat etti.

Tanrı, sersem adamı böyle rüsvay eder, kaçan avı böyle yakalar işte!” hey babam hey ben, padişah kapısına çavuş oldum diyene yüz binlerce sınama var. Halk, onu bu sınamayla tanımasa bile ileri gelenler, onun davasına delil ister, yolundan nişan sorarlar. Aşağılık bir adam, terzilik davasına kalkışsa padişah, onun önüne bir atlas kumaş atar.

Bundan bir geniş kaftan yap der. Bu sınamayla yersiz davaya kalkışanın başında iki boynuzdur peyda olur, öküzlüğü anlaşılıverir. Eğer kötüleri sınama olmasaydı her puşt, savaşta Rüstem kesilirdi! Farz et ki puşt zırh giymiş, kaç para eder? Savaşa girişip sıkışınca esir olacak değil mi?

Tanrı sarhoşu, kasırgadan ayrılır mı hiç? O , sur üfürülünceye kadar kendine gelmez. Tanrı şarabı doğrudur, doğru yalanı yok. Sense şarap değil ayran içmişsin. Ayran içmişsin , ayran içmişsin, ayran içmişsin.! Kendini Cüneyd ve

Bayezid gösteriyorsun. Yürü be, ben, baltayı kilitten fark edemem ki diyorsun ama.

A düzenbaz, kötülüğü tembelliği, kızgınlığı ve ihtirası bu sersemlikle nasıl gizleyebileceksin? Kendini Mansur-ı Hallac göstermede, dostların pamuğuna ateş urmadasın. Ben Ömer'i Ebuleheb'den ayırt edemem de gece yarısı eşek sıpasının yellenmesini tanırım diyorsun ha!

Senin gibi eşeğin bu sözüne inanan da kendisini, hatırım için kör ve sağır eden bir eşektir. Kendini öyle pek yol erlerinden sanma. Sen yol kesicilerin adamısın, herze yiyip durma! Sersemlikten uç, akla doğru koş. Mecazi akıl, göklere uçabilir mi hiç? Kendini Tanrı aşıkı gösteriyorsun ama kapkara Şeytanla aşkbazlık ediyorsun.

Kıyamet günü aşıkla maşuku birbirine bağlarlar da herkesin önüne çıkarı verirler. Sen kendini nasıl oluyor da ahmak, dalgın gösteriyorsun? Üzümün kanı nerede? Sen bizim kanımızı içmişsin! Yürü, benden uzaklaş hemen. Ben seni tanımıyorum. Kendini bilmeyen bir arifim ben, köyün Behlül'üyüm ben diyorsun ha!

Tanrı yakınlığına eriştin de sanat, sanatkardan ayrı olmaz sanıyorsun ha! Şunu olsun görmez misin? Tanrı velilerinin eriştikleri yakınlıkta yüzlerce keramet, yüzlerce iş güç var. Mesela demir, Davud'un elinde mum oluyor. Halbuki senin elinde mum, demir kesiliyor!

Yaratma ve rızık verme yakınlığında herkes müsavidir, bu sıfatlar herkeste var. Fakat bu ulular, Tanrı aşkının vahyi yakınlığına sahip olurlar. Babacığım, yakınlık de çeşit, çeşittir. Güneş dağa da vurur, altına da! Fakat güneşin altına bir yakınlığı var ki söğüdün bundan haberi bile yok!

Kuru dal da güneşe yakındır, yaş dal da. Güneş hiç ikisinden de gizlenir mi ki? Fakat yaş taze dalın yakınlığı nerede? O daldan olgun meyveler devşirmede, olgun meyveler yemedesin. Fakat bir de bak, kuru dal, güneşe yakınlığından kuruluktan başka ne bulabilir?

Akıllı, aklın başına gelince pişman olacak bir sarhoşluğa düşme. O sarhoşlardan ol ki onlar şarap içmeye koyuldular mı olgun akıllar bile onlara hasret çeker. Ey kedi gibi kocalmış fareyi tutan, o şaraptan içmiş onunla gıdalanmışsan aslan tut

aslan! Ey hayale kapılıp aslı olmayan kadehten hayal şarabı içen, hakikat sarhoşları gibi sarhoşluk etme, o tarafa sarkıntılıkta bulunma.

Sarhoş gibi şu yana bu yana düşüp durmadasın ama sana bu tarafa yol yok, o tarafa yürü. O yana yol bulursan ondan sonra bazan bu tarafa salın, bazan o tarafta. Tamamıyla bu tarafa mensupken o tarafta dem varma. Madem ölümün gelmemiş yalan yere can çekişme. Fakat ebedi hayata erişen ve ecelden korkmayan Hızır canlı kişi mahluku tanımasa da caiz.

Damağını vehmin zevkiyle çeşnilendirir, varlık tulumuna üfürür, kendini havayla şişirip gururlanırsın ama, bir iğneyle o yel kaçıp gider. Dilerim akıllı adam, bu çeşit semirmesin! Kışın kardan testiler yapıyorsun, iyi ama hiç onlar suya dayanır mı?

SEBALILAR VE NİMETTEN AZMALARI

Seba halkının macerasını okumadın mı? Belki de okudun, okudun ama sesten başka bir şey duymadım. O dağ, sesi anlamaz ki dağın aklı manaya gidemez ki. Dağ akılsız, kulaksız ses verir durur. Fakat sen sustun mu o da susar. Tanrı Seba'lılara pek büyük bir genişlik ve rahatlık verdi. Yüz binlerce köşk, hayvan ve bağ ihsan etti.

O kötü yaradılışlı adamlar buna şükretmediler. Vefada köpekten de aşağı oldular. Köpeğe bir kapıdan bir lokma ekmek verilse o kapıya bağlanır, hizmetkar olur. Kapıya bekçi kesilir. Ona eziyet edilse yiyeceği layıkıyla verilese bile o kapıyı bırakmaz. Orada karar eder, başka bir kapıya gitmez.

Oraya bir garip köpek gelse oradaki köpekler onu gece gündüz tedibederler. İlk konağına git. Oradan nimetlendin, o nimetlerin hakkı, gönlünü oraya rehin etmendir derler. Yerine git, o nimetin hakkını bundan fazla terketme diye onu diye onu ısırırlar. Sen de gönül ve gönül ehlinin kapısından bir hayli abıhayat içtin, gözlerin açıldı.

Canın, ehlin diller gönlünden nice şükür, vecir ve kendinden geçiş gıdaları yedi. Sonra da yine hırs yüzünden bu kapıyı bıraktın, hırs yüzünden her dükkanın etrafında dönüp dolaşmadasın. O çömleği yağlı ihsan sahiplerinin kapısına arda

kalasıca bir tirit için koşup duruyorsun. Bil ki can, asıl burada yağlanır, ümitsiz bir hale düşenin işi burada düzelir.

İsa'nın ibadet yeri, gönül ehlinin sofrasıdır. Kendine gel, kendine ey derde müptela sakın bu kapıyı bırakma. Halk her taraftan toplanır, kör, çolak, kötürüm, topal, hepsi. Sabahleyin İsa'nın ibadet ettiği yerin kapısına gelir, onun nefesiyle illetten kurtulmayı umarak bekleşirdi.

İsa, o güzel gidişli, evradını bitirince kuşluk çağı dışarı çıkar. Zayıf, perişan bir çok dertlinin şifa ümidiyle kapıya oturup bekleştiğini görür. Dua ederde “ Tanrı, hepinizin muradını verdi, maksatlarınıza eriştiniz. Şimdilik illetsiz zahmetsiz yürüyün, Tanrının yargılama ve kerem etmesine doğrulun” der.

Hepsi ayaklara bağlı develere benzerken himmet edip bağlarını çözer. Onlarda hemencecik sıhhat bulup onun duasıyla neşelenerek yürür giderlerdi. Sen de bunca afetlere uğradın, hepsinden tecrübeler gördün. Padişah meşrepli erlerden sıhhat buldun. Topallığın kaç kere düzeldi, canın kaç defa gamdan, mihnetten kurtuldun.

Sense gafilcesine kendini de kaybetmemek için ayağına ip bağlamış durmaktasın be herif! Şükretmiyorsun, nail olduğun nimetleri unutmuşsun. Bu unutuş o bal yediğin zamanları hatırına getirmiyor. Hulasa o yol sana bağlandı. Çünkü gönül ehlinin gönlü, senden incindi, sana darıldı.

Çabuk onları bul, kusur dile, tövbe et. Bulut gibi ağla inle. De sana onların gül bahçeleri açılsın, sana olgun meyveler saçılsın. O kapıda dön dolaş Eshabı kehf'in köpeğiyle kapı yoldaşıysan köpekten aşağı olma. Köpekler bile, gönlünü ilk eve bağla diye köpeklere nasihat ederler.

Kemik yediğin ilk kapıya sıkı bağlan, hak gözetmeyi terketme derler. Edeplensin de oraya gitsin, kurtuluşu o ilk kapıda bulsun diye onu ısırırlar. A azgın köpek, velinimetine isyan etme. Halka gibi o kapıya bağlan. O kapıda bekçilik et. O kapıda çevik davran, o kapıda sıçra.

Vefasızlığını apaçık gösterme, beyhude yere vefasızlığı faş etme. Köpeklerin adeti vefakarlıktır. Yürü be bari köpeklerin adını kötüye çıkarma derler. Ulu Tanrı bile vefakarlıkla öğündü de “ Bizden gayrı ahdine kim vefa eder ki?” dedi. Hakları reddettikten, saymadıktan sonra isteğin kadar vefakar ol.

Bil ki bu vefa, vefasızlığın ta kendisidir. Çünkü hiç kimse Tanrı hakkında daha ziyade hak sahibi değildir ki. Ana hakkı bile Tanrı hakkında sonra gelir. Çünkü Tanrı, anayı senin ana karnındaki şekline borçlu etmiştir. Tanrı, seni onun cisminde bir surete bürümüş, gebelik halinde ona seninle istirahat ve huzur vermiş onu sana alıştırmış.

O da seni kendisinin bir cüzü görmüştür. Tanrının tedbiri anaya ilişik olan o cüzü ayırmıştır. Tanrı binlerce sanat ve fen düzdü de ana, sana sevgi bağladı, şefkat gösterdi. Şu halde Tanrı hakkı, ana hakkından öncedir, Tanrı hakkını bilmeyen eşektir. Anayı, ananın memesini, sütünü yaratan, onu babayla çift eden odur. Ona serkeş olma.

Ey Tanrı, ey ihsanı kadim olan, bildiğim de senindir, bilmediğim de. Sen Tanrıyı an, çünkü benim hakkım hiç eskimez. O sabah çağında, sizin Nuh'un gemisinde koruduğumuzu, bu suretle lütuflarda bulunduğumuz an. O zaman sizin aslınızı, atalarınızı tufandan, tufan dalgasından korudum, onlara aman verdiğim.

Ateş huylu su, yeryüzünü kaplamıştı. Dalgası dağların tepelerine kadar çıkıyordu. Sizi ret etmedim, atanızın, atasının, atasının varlığında sizi korudum. Madem ki baş oldun, sana nasıl ayağımla vururum, kendi iş yurdumu nasıl ziyan ederim? Vefasızlara kendini feda ediyor, kötü bir zan yüzünden o tarafa doğru gidiyorsun.

Bense unutmadan, vefasızlıktan beriyim. Benim yanıma gelsen bile kötü bir zanla gelirsin. Sen, hani kendine benzeyenlerin önünde iki kat olursun ya. İşte onlar hakkında kötü zanda bulun. Nice ulu, ulu dostlar, yoldaşlar edindin. Sana nerede onlar diye sorsam gittiler dersin.

İyi dostun yüce göklere gitti. Kötülük dostunsa yerin dibine geçti. Ara yerde sen kalakaldın, yardımsız, yardımcısız kervandan arta kalan ve sönmeye mahkum ateşe döndün. Ey baba, yiğit dost, yukardan, aşağıdan münezzeh olanın eteğini tut. O, ne İsa gibi göklere ağar, ne Karun gibi yerlere geçer.

Sen yerden yurttan alımdan, satımdan kaldın mı o, mekan aleminden de seninle beraberdir, lamekan aleminde de. Bulanıklardan, duruluklar çıkarır, cefalarını vefa yerine tutar. Cefakarlıkta, bulunursan noksandan kurtulup kemale erişesin diye kulağını burar.

Sulukta virdini terk edersen zahmete, mihnete düşer, sıkıntıya uğrarsın ya. İşte o tediptir. Yapma, o eski ahdi hiç değiştirme demektir. Bu iç sıkıntısı bir zincir şeklini almadan, bu gönlünü sıkan şey, ayağını bağlamadan önce. Bu işareti, beyhude zan etmemen için uğradığın o makul zahmet, duyguna hitap eder bir hale gelir ve meydana çıkar.

Suç işlediğin zaman iç sıkıntıları gönlünü kaplar, bu sıkıntılar, ecelden sonra ist zincir şekline bürünür. Burada bizi anmaktan çekinen kişiye dar bir yaşayış verilir ve körlükle cezalanır. Hırsız, insanların mallarını çaldı mı bir iç sıkıntısı, bir darlık gönlünü tırmalamaya başlar. O, bu sıkıntı, bu darlık nedir ki? Der. Şerrinden ağlayan mazlum yok mu? İşte onun sıkıntısı, onun darlığı.

Bu darlığa, bu sıkıntıya pek aldırış etmezse bu inadının rüzgarı ateşini üfler. Hulasa gönül sıkıntısı, memurların sıkıştırması haline gelir, o manalar, duyulur, görülür bir hale gelip meydana çıkar. Dertler, zindan ve çarmıh olur. Dert; kök tut . kök, dal budak verir. Kök gizliydi, meydana çıktı. Sen de darlığını, ferahlığını bir kök bil. Kötü kökse hemencecik, çabucak onu sök ki çimenlikte çirkin bir diken çıkmasın. İç sıkıntısı görünce ona bir çare bul. Çünkü dallar, hep kökten meydana gelir. Genişlik gördün mü de onu sula, yetişip meyve verince dostlara dağıt.

Seba'lılar, heveslerine uymuş ham kişilerdi. İşleri, güçleri büyüklerin nimetlerine karşı nankörlükte bulunmaktı. Bu nankörlük, adeta sana ihsan eden adama karşı kötülükte bulunmana, onunla savaşmana benzer. Mesela, o iyilik edene, ben bu iyiliği istemiyorum, bundan inciniyorum, neden beni incitiyorsun?

Lütfet de bu iyiliği yapma. Ben göz istemiyorum, beni kör et dersin, işte bunun gibi. Seba'lılar da “ Şehirlerimiz birbirine çok yakın onları uzaklaştır. Kötülük, çirkinlik bize daha iyi bizim ziynetimizi güzelliğimizi al. Biz, bu köşkleri, bağları, bahçeleri istemiyoruz. Ne güzel kadınlarla işimiz var, ne emniyet ve huzurla.

Şehirler, birbirine pek yakın. Halbuki orada ne boş bir çöl, ne güzel bir ova var. Orada yırtıcı hayvanlar, canavarlar vardır” dediler. İnsan yazın kışı ister, fakat kış geldi mi bundan da vazgeçer, istemez. Bir hale katiyen razı olmaz. Ne darlıktan hoşlanır, ne genişlikten, boşluktan.

Geberesi insan, efendisine ne de kafirdir ya hidayete nail oldu mu tutar, inkara

sapar. Nefis bu çeşit mahluklardandır da onun için gebertilmeye layıktır. Onun için ulu Tanrı “ Öldürün nefislerinizi” demiştir. Nefis, üç köşeli dikendir, ne çeşit koysan sana batar, ondan kurtulma imkanı mı var ? Heva ve hevesi terketme ateşini vur şu dikene, iyi işli dosta uzat elini, sarıl ona!

Seba'lılar, haddi aşınca bize veba, seher yelinden daha iyi diyecek derecede taşkınlık gösterince, Öğütçüler, onlara öğüt verdiler, kötülüklerine, küfürlerine mani olmaya çalıştılar. Fakat onlar öğütçülerin kanlarına kastediyorlar, kötülük ve kafirlik tohumu ekiyorlardı.

Kaza geldi mi bu cihan daralır, tatlı helva bile ağzında zehir kesilir demişler. Kaza gelince göz kapanır da göz gözü görmez olur. O atlının hilesi, bir toz kopardı mı o toz , seni yardım dilemeden bile uzaklaştırır. Atlıya doğru yürü, toza doğru değil. Yoksa atlının tozu, seni ezer bitirir.

Tanrı bu kurdun yediği adama “ Kurdun tozunu gördü de neden feryad etmedi? Kurdun kopardığı tozu bilemedi. Bunca bilgisiyle, bunca hüneriyle neden yayılıp otlamaya koyuldu? Koyunlar bile kendilerine zarar verecek olan kurdun kokusunu duyar, ondan taraf, taraf kaçarlar.

Hayvan bile aslanı kokusundan anlar da otlamayı bırakır” Aslanın kızgınlığından bir koku aldın mı dön Tanrı' ya sığınmaya, yalvarmaya koyul. Onlar, kurdun tozundan ürkmediler, çekinmediler. Tozun ardından o koca mihnet kurdu çatıp geldi. O koyunları, hışımla paraladı gitti. Onlar, akıl çobanından göz yummuşlardı. Onları, çoban ne kadar çağırdı da gelmediler, çobanın gözüne toz toprak serptiler.

“ Yürü be, biz senden ziyade çobanız. Her birimiz başız, uluyuz. Böyle olduğu halde nasıl sana uyarız? Biz kurtlara lokmayız, senin adamın değil. Ateşin odunlarıyız, utanma arlanma yok bizde” dediler.

Bilgisizlik, akılda bir taassuptur ki buna tutulanların şehirlerinde kargalar şom, şom bağrışırlar, yerleri yurtları harabeye döner. Onlar mazlumlar için kuyu kazdılar ama kazdıkları kuyuya kendileri düştüler, ah etmeye başladılar. Yusufların derilerini yüzdüler, fakat kendi yaptıklarını birer, birer buldular.

O Yusuf kimdir? Senin hak arayan gönlün, o gönül, bir esir gibi senin yurdunda bağlıdır. Bir Cebrail'i direğe bağlamış, koluna, kanadına yüzlerce yara açmış,

perişan etmişsin de. Sonra da önüne kebap olmuş dana getiriyor, bazan da onu samanlığa götürüp hadi ye, işte bizim yağlı gıdamız budur diyorsun.

Halbuki ona Tanrı vuslatından başak gıda yoktur. O dertlere düşmüş zavallı da bu işkenceden bu sınanmadan kırılıp senden Tanrıya şikayet ederek der ki: “ Yarabbi, bu kocamış kurttan eleman” Tanrı da ona “ Sabret, işte vakit geldi. haberi olmayan her kişiden öcünü alacağım” der. Feryada erişen Tanrıdan başka kim feryada erişir ki.

O “ Yarabbi yüzünün ayrılığından sabrım bitti. Yahudiler elinde aciz kalmış Ahmed'im Semud kavminin hepsine düşmüş Salihim. Ey Peygamberlerin canlarına kutluluk bağışlayan Ya beni öldür, ya kendine çağır, yahut da sen gel! Kafirlere bile ayrılığına tahammül yok.

Onların bile her birisi keşke toprak olsaydım der. “ Kafirin bile hali böyle olursa senin olanın hali, sensiz e olur?” der. Halk da der ki “ Öyledir, doğru ey temiz adam fakat söz dinle, sabret sabır iyidir. Sabah yaklaştı, sus, çok coşma. Ben senin için çalışıp duruyorum, sen çalışma!”

DOĞANIN KAZLARI OVAYA ÇAĞIRMASI

Doğan ,Kaza “ Sudan çık da şekerler akan ovaları bir gör” dedi. Akıllı kaz dedi ki: “ Ey sudan uzakta kalmış doğan, su bizim kalemizdir, huzurumuzdur, neşemizdir” şeytan da doğan gibidir. Kazlar, koşun, kendinize gelin, su kalesinden dışarıya az çıkın. Doğana deyin ki: “haydi yürü, yürü dön geri Ey aşağılık adam başımızdan el çek.

Biz senin davetinden uzağız, bu davet senin olsun. Biz senin şu nefesini içmeyiz bile a kafir! Kale bizim olsun, şekerle şeker yurdu senin. Bize senin hediyenin lüzumu yok, al senin olsun! Can oldu mu gıda eksik gelmez elbet. Asker var mı, bayrak elbette bulunur! Tedbirli şehirli, birçok özürler getirdi, o merdut ifrite nice bahaneler serdetti.

“ Şimdi mühim işlerim var. Gelirsem onlar yüz üstü kalır. Düzene girmez. Padişah bana mühim ve nazik bir iş buyurdu, geceleri bile uyumuyor, benim bu işi başarmamı bekliyor. Padişahın emrinden dışarı çıkamam, huzurunda yüzü

kapkara olamam. Her sabah, her akşam hususi çavuşu gelip işin neticesini soruyor.

Reva görür müsün, köye geleyim de padişah bana yüzünü assın, kaşlarını çatsın? Kızarsa kızgınlığına karşı ne çare bulurum, diriyken kendimi topraklara mı gömeyim?" dedi. Daha da bu çeşit yüzlerce bahaneler etti, fakat hileleri, Tanrı takdirine eş olmadı. Alemin zerreleri birbirine girse yine Tanrının kaza ve kaderine karşı hiçtir hiç!

Bu yeryüzü, gökten nasıl kaçabilir, yeryüzü kendini gökten nasıl gizleyebilir? Gökten yeryüzüne ne yağarsa yağar, yeryüzü, ne kaçabilir, ne bir çareye başvurabilir.,ne bir pusuda gizlenebilir. Güneşten ateş yağsa yine o, gökten yağan ateşe karşı yüzünü yerlere döşemiştir.

Yağmur yağsa da tufanlar coşsa, üstündeki şehirler yıkılıp yerle yeksan olsa o yine Eyyup gibi teslim olmuştur, ben bir esirim ne dilersen yağdır demektir. Sen de bu yeryüzünün bir cüzünün,baş çekme. Tanrı hükmünü görünce isyan etme. " Sizi topraktan yarattık" sözünü duydun ya, demek ki senden toprak olmanı istiyor, yüz çevirme!

(Tanrı diyor ki:) " Toprağa nice tohum ektim. İnsan da toprağın bir tozundan ibaretti, onu ben yükselttim. Yine bir hamle et de kendine topraklığı sıfat edin, alçal. Ben de seni bütün beylere emir yapayım. Su, yukardan aşağıya, akar da sonra aşağıdan yukarıya akar. Buğday, yukardan aşağıya, yerin dibine gider de ondan sonra yerden baş çıkarıp yükselir.

Her meyvenin tohumu yerden biter de ondan sonra yerden baş verir. Nimetlerin aslı felekten ta yere kadar umumiyetle aşağıya geldiler, alçaldılar da temiz cana gıda oldular. Tevazula felekten toprağa inince de diri ve yiğit adamın cüzi oldular. Bu suretle o cemad, insan sıfatlarını kazandı, arşın yücesine uçtu, neşelendi. Önce diri alemden geldik, sonra yine aşağılıktan yücelere çıktık.

Diyerek bütün cüzüler, hareket ve sukün hallerinde " Biz, şüphe yok, yine gerisin geri Tanrı' ya dönüyoruz " derler. Gizli cüzlerin zikir ve tespihleri, bir gulguledir salar. Kaza, hileler düzmeye başladı mı köylü şehirliyi mat etti. Şehirli, binlerce rey ve tedbiri olduğu halde mat oldu ve bu seferden afetlere uğradı.

Kendi sebatına itimadı vardı, bir dağdı ama yarım bir sel, onu kapıp götürdü. Kaza ve keder, felekten baş çıkardı mı akılların hepsi kör ve sağır olur Balıklar, kendilerini denizden dışarı atarlar. Tuzak, uçan kuşu zebun eder. Peri ve şeytan, şişe içine girer. Hatta Babil Harut'unu bile kaza ve kader kapar, avlar.

Ancak kaza ve kaderden yine kaza ve kadere kaçan kişi kurtulur. Hiçbir tedbir onun kanını dökemez. Tanrı'nın kaza ve kaderinden yine Tanrı'nın kaza ve kaderine kaçan kişiden başka hiçbir kimseyi, hiçbir hile, kaza ve kaderden kurtaramaz.

DERVANLILARIN HİKAYESİ

Darvanlılar'ın hikayesini okumadın mı? Okuduysan niçin hileye sapmakta ısrar edip duruyorsun? Birkaç akrep iğneli kişi, birkaç yoksulun rızkını çarpmak için hileye, düzene giriştiler. Gece vakti, sabaha kadar birkaç, Amır'la Bekir yüz yüze verip hile düşündüler. Sırlarını , tanrı anlamasın diye gizli söylüyorlardı.

Sıvacıya çamur sıvamaya koyuldular, hiç, el gönülden gizli bir iş yapabilir mi? Tanrı, “ Seni yaratan, düşünceni, gizli konuşuşunda, fısıltısında doğruluk mu var, hile mi bunu hiç bilmez mi?” buyurdu. Sabahleyin yola çıkanı gözüyle gören, ertesi gün nereye konacak, bundan sonra nasıl gafil olur?

Yüzünü nereye döndürdüğünü, sayısını, yolunu, yordamını, ineceği, çıkacağı yeri nasıl bilmez?şimdi sen de kulağını gafletten temizle de o dertlinin ayrılık derdini dinle. Onun derdine kulak astın, elemlerini dinledin mi bil ki bu, o dertliye verdiğin bir zekattır. Gönül hastalarının dertlerini dinler, yüce canın su ve toprak ihtiyacını anlarsan, bu bir zekattır.

Dertli adamın tereddütle dolu, dumanlarla dolu bir gönül evi vardır. Derdini dinlesen o eve bu pencere açmış olursun. Senin bu dinleyişin ona bir nefes yolu oldu mu gönül yurdunda o acı duman azalır. Yolcu, eğer yüce Tanrıya gidiyorsa bize dert daş ol, derdimize çare bul.

Bu tereddüt, bir hapistir, bir zindandır. Canın bir tarafa gitmesine müsaade etmez ki. Bu şu tarafa çeker, o bu tarafa, her biri, doğru yol benim der. Bu tereddüt,

Tanrı yolunun tuzağı, sarp yeridir. Ne mutlu ayağı çözük kişiye. O, doğru yolda tereddütsüz gider. Eğer yol bilmiyorsan öyle bir hür adamın adımı nerede? Onu ara!

Ceylanın izini izle, her şeyden kurtulmuş bir halde yola düş de onun izini izleye, izleye nihayet miske erişesin. Bu çeşit yürüyüşle zahiren ateşe bile girsen yine apaydın yücelere kadar varırsın " Mademki " Korkma" hitabını duydun, ne denizden korkun var ne dalgadan, ne köpükten! Tanrı sana hak korkusunu verdi mi bunu "Korkma" hitabı say. Sana tabak yolladı mı ekmek de yollayacak demektir. Korku, korkusu olmayan adamındır. Dert burada dönüp dolaşmayan kimsenindir.

KENDİNİ BİLMEZLİĞİN SONU

Bir çakal boyacı küpüne düştü, orada bir müddet kaldı. Sonra postu boyanmış olarak çıkıp "Ben illiyyin tavusuyum, demeye başladı. Postu boyanmış pek güzel parlamış, güneş de o renklere vurmuştu. Çakal, kendini yeşil, kızıl, pembe ve sarı renklerde görüp o çeşitli renklerle öbür çakallara göründü.

Hepsi de "A çakalcık, bu ne hal? Fazlasıyla neşelere dalmışsın, pek memnunsun. Neşeden adeta bizden nefret ediyorsun! Bu ululuğu nereden elde ettin?" dediler. Fakat çakallardan biri " Sen ya hile yapıyorsun, yahut da hakikatten bir neşeye sahip oldun, neşeliler arasına katıldın.

Mimbere çıkmaya, lafla ulu görünüp bu halkı, kendine meftun etmeye kalkıştın bir hayli çalıştım, fakat bir aşk, bir hararet görmeyince hileye sapıp utanmazlığı ele aldım" dedi. Doğruluk ve yanıp yakılma, velilere adettir. Utanmazlık da her aşağılık kişinin sığındığı bir sanat. Bu suretle neşeliyiz diye halkı kendilerine çekerler ama iç yüzlerine bakılırsa hiç de hoş değildirler.

Aşağılık bir adam, bir kuyruk parçası buldu. Her sabah bıyıklarını onunla yağlar, devlet sahiplerinin yanına varıp "Evde yağlı yemek yedim" der. Sözünün doğruluğunu ispat için de, bıyıklarıma bakın gibilerden eliyle bıyıklarını sıvazlarlar. " İşte sözümün doğruluğuna şahit, bıyıklarım, yağlı, yağlı şeyler yediğime delil" demek isterdi.

Karnı ise sessiz, sedasız “ Tanrı, yalancıların düzenini kurutsun! Senin lafın bizi ateşlere yaktı. O yağlı bıyığın kökünden kopsun. A yoksul şu kötü davan olmasaydı belki bir kerem sahibi bize acırdı. Yahut da noksanını, yoksulluğunu söyleseydin, bu yalanları, bu düzenleri düzüp koşmasaydın, bir doktor çıkarda derdine dava ederdi.” Dedi.

Tanrı” Ey eğri adam , kulağını, kuyruğunu sallama, doğrulara, doğrulukları fayda verir” dedi. A cenabet, mağarada eğri büğrü yatma. Neyin varsa göster, “doğrul, doğru ol” ayıbını söylemiyorsan bari sus, gösterişte, hileyle kendini öldürme! Bir para elde ettiyse ağzını açma, yolda sınama taşları var.

Sınama taşlarının önünde de halli, hallerine sınamalar var, onlarda imtihanlara tabi! Tanrı, “ Doğumdan bu ana kadar onlara her iki kere sınanırlar” dedi. Babam, imtihan içinde imtihan var. Derlen toplan da ufacık bir imtihanla kendini satma!

Babur oğlu Bel'am'la melun iblis, en son imtihanda alçaldılar. “ o adam da kendi iddiasınca devletli görünürdü ya, fakat midesi, bıyığına lanet eder, “ Yarabbi, şu adamın gizlendiğini sen dışarıya meydana çıkar. Bizi yaktı, yandırdı, sen onu rüsvay et” derdi. Onun bedeninin bütün cüzleri, ona düşman olmuştu. O bahardan dem vurdu ama onlar, kışın ta kendisindeydiler.

Adam, ihsandan, keremden dem vururdu ama merhamet dalını, ta kökünden kesmekteydi. Ya doğru ol, doğruluğunu göster, yahut sus da merhamete eriş, sonra coş. Adamın karnı da bıyıklarına düşman kesilmiş, gizlice el kaldırıp dua ediyor. “ Yarabbi, sen bu aşağılık herifi rüsvay et de kerem sahipleri bize merhamete gelsinler” diyordu.

Karnın duası kabul oldu. İhtiyaçtan doğan yanıp yakılma dışarıya kadar bayrak açtı, görünür bir hale geldi. Tanrı “ Beni çağırdın mı, suçlu olsam da, putperest de olsam ben yine icabet ederim. Onun için duadan hiç çekinme; hiç usanma. Dua, nihayet seni gulyabani nefsin elinden kurtarır.” Demiştir.

Karın, kendini Tanrıya ısmarlayınca ansızın bir kedi gelip o kuyruk parçasını kaptı, götürdü. Ev halkı, kedinin peşine düştüler, fakat kedi koşup kaçtı. Babamın azarına uğrayacağım diye çocuğunun beti, benzi kaçtı. Babası, bir toplulukta otururken o çocukcağız gelip işi anlattı. O lafla geçinen adamın şerefini bir paralık etti.

Dedi ki: “ Hani her sabah dudaklarını, bıyıklarını yağladığın o kuyruk parçası yok muydu? Kedi geldi onu kapıverdi. Ardına düştük, bir hayli koştuk ama faydasız yakalayamadık ki!” oradakiler şaşırıp gülüştüler. Bu hale acıdılar. Onu davet edip doyurdular, yeryüzüne benzeyen varlığına merhamet tohumunu ektiler. O da ululardan doğruluk zevkini görünce ululuğu bırakıp doğruluğa kul oldu.

O rengarenk çakal gizlice çıkagelip kendisini kınayanın kulağına dedi ki: “ Hele bir bana bak. Şamanın bile böyle bir putu yoktur. Gül bahçesi gibi ne de güzel bir hale geldim, ne de hoş yüzlerce renklere boyandım. Benden baş çekme, secde et bana! Şu güzelliğime, şu letafetime, şu rengime bak da bana Fahri Dünya, Rükn-i din de!

Tanrı lütfuna mazhar oldum ululuk sırlarını şerheden levh haline geldim. Çakallar, oraya toplandılar, mumun etrafındaki pervaneye döndüler. Hiç çakalda bunca güzellik mi olur?” “ peki a elmasım, sana ne diyelim?” diye sordular. Çakal. “ Müşteri yıldızına benzer erkek aslan deyin” dedi.

Bunun üzerine dediler ki: “ İyi ama can tavusları gül bahçelerinde salınır cilvelenirler.” “ Sen de öyle cilveleniyor musun?” çakal, “yok canım çöle düşmeden nasıl Mina'ya vardım diyebilirim?” dedi. Peki tavus kuşları gibi bağırabilir misin?” diye sordular. “kara taştan kaynak mı çıkar hiç” diye cevap verdi.

Bunun üzerine dediler ki. “ Tavusun güzellik elbisesi gökten gelir, ezelidir. Hileyle dava ile hiç, o güzelliği elde edebilir misin sen?

Firavun da saçını, sakalını süslemişi eşekliğinden kendisini Musa'dan yüce göstermeye, ondan daha yücelere bir derece üstün uçmaya kalkışmıştı. O da, boyacı, küpüne düşen dişi çakalın soyundandı. O da mal ve mevki küpüne düşmüştü! Kim onun Mevkiini, malını gördüyse secde etti, o da saçma sapan heriflerin secdelerine kapandı.

O yamalı hırka giyen yoksul halkın secdesinden, malına mülküne karşı şaşırmasından adeta kendinden geçmiş, bir sarhoşçuk oluvermişti! Mal yılandır, onda zehirler var. Halkın mal sahibini büyük sayması, ona secde etmesiyse ejderhadır adeta. A firavun, ululanıp durma, sen bir çakalsın, tavusluk davasına kalkışma.

Tavusların arasına varsan aciz kalır, onlar gibi salınamaz, rüsvay olursun. Musa ile Harun, tavuslara benzerlerdi. Karşısında salındılar, cilvelendiler, seni perişan ettiler. Çirkinliğin meydana çıktı, rüsvay oldun gitti. Yücelikten aşağılıklara düşüverdin! Mehenk taşını görünce kalp akça gibi simsiyah oldun.

Üstündeki aslan nakşı gitti, köpekliğin meydana çıktı. A uyuz çirkin köpek, hırsından, kızgınlığından aslan postuna bürünme. Aslan kükrer de seni sınar. O vakit üstünde aslan, sureti olduğu, fakat hakikatte köpeklerin huylarına sahip olduğun anlaşılır.

Tanrı, söz gelişiminde Peygambere dedi ki: “ Münafıkların anlaşılması için en kolay ve görünür delil şudur: münafık iri yarı, korkunç, zahiren babayiğit görünse bile sen onun sesinin tonundan ve sözünden tanır anlarsın, testi aldığın zaman o testilere vurursun değil mi?

Neden vurursun? Sesinden kırık testiyi anlama için. Kırık testinin sesi daha başka türlü olur. Ses, çavuşa benze, önde gider” ses gelir de o şeyin ne olduğunu anlatır, onun ahvalini sayar, döker. Ses matara benzer, fiil de o mastarı tasrif eder! Sınama sözü gelince hemencecik Harut hikayesini hatırladım.

HARUT'LA MARUT'UN HİKAYESİ

Bundan önce de bu bahse dair az bir söz söylemiştik. Fakat zaten ne kadar söylesek ancak binde birini anlatabiliriz. Bu vakayı adamakıllı anlatmak istedim ama şimdiye kadar söz, sözü açtı, birçok sebeplerle kalıp gitti. Hele bir hamle daha edeyim de çoğundan azını, adeta filin tek bir uzvunu söylemiş olayım.

Ey yüzüne kul, köle olduğumuz, Harut ve Marut kıssasını dinle! Tanrı lütfunu , padişahın lütuf şeklinde tecelli eden şaşılacak kahırlarını seyretmekten sarhoş olmuşlardı. Tanrının kahırlarında böyle sarhoşluklar varken Tanrı miracının ne sarhoşlukları var?

Tuzağındaki tane,insana böyle bir sarhoşluk verirse ya nimet sofrası ne yapar ne lütufkarda bulunur? Harut da Marut da sarhoş olmuşlar, bağlarını çözmüşler, kayıttan kurtulmuşlar, aşıkçasına hayhuylar ediyorlar naralar atıyorlardı. Fakat yolda öyle bir tuzak, öyle bir imtihan vardı ki kasırgası dağları bile saman çöpü

gibi kapıp götürebilirdi.

Bu sınama bunları altüst etmekteydi. Fakat sarhoşun bunlardan ne haberi olabilir ki? Sarhoşun önünde hendek de birdir, meydan da, ona kuyu da doğru yol kesilmiştir, hendek de! Dağ keçisi, yüce dağ başlarında yiyecek arar, hiçbir zarara uğramadan koşar durur.

Yiyecek bulmak, yayılmak üzereyken ansızın feleğin sınaması gelir çatar. Öbür dağa bakar, orada bir dişi dağ keçisi görür. Derhal gözleri kararır. Bu dağdan ta o dağa sıçramak ister. Dişi keçinin bulunduğu dağ, ona kadar yakın görünür ki oraya sıçramak ister.

Dişi keçinin bulunduğu dağ, ona o kadar yakın görünür ki oraya sıçramak, ev kapısının etrafında koşup dolanmak kadar kolay gelir. Binlerce arşın yol ona iki arşınlık bir mesafe görünür, o sarhoşlukla sıçramak ister. Sıçrayınca da iki amansız dağın arasında ki çukura düşüverir. O avcılar dan dağa kaçmıştı, kaçıp sığındığı yer, kanını döker.

Avcılarsa o iki dağ arasındaki yarda oturmuş, bu azametli kaza ve kaderin zuhurunu beklemekteler. Dağ keçisi, ekseriyetle böyle avlanır. Yoksa bu hayvan, pek yürük, pek çeviktir, düşmanını sezer anlar. Rüstem'in kellesi, kulağı yerindedir, sakallı bıyıklı bir adamdır. Ama ayağını tutup onu kafese sokan tuzak şehvettir.

Benim gibi şehvet sarhoşluğundan kesil, bu sarhoşluğu, devede seyret.! Sonra da bu alemdeki bu şehvet sarhoşluğu, bil ki meleklerin sarhoşluğuna karşı pek hordur, pek bayağıdır. O sarhoşluk, bu sarhoşluğu kırar, mahveder. Melek, nasıl olur da şehvete iltifat eder ki? Tatlı suyu tatmadıkça acı su, insana gözünün nuru gibi hoş gelir.

Gökyüzü şaraplarının bir katrası bile insanı şaraptan da vazgeçirir, sakilerden de. Artık düşün sen, meleklerin ne sarhoşlukları olur, tertemiz ruhlar, ululuktan ne mestiliklere düşer! Onlar bu şaraptan bir koku alarak gönüllerini vermişler bu alemi şarabın küpünü kırmışlardır.

Ancak, ümitsiz ve o alemden uzak olanlar, kafirler gibi kabirlerinde gizlenmişler, iki alemden de ümitlerini kesmişler, hadde hesaba gelmez dikenler ekmişlerdir. Harut la Marut,sarhoşluklarından “ Ah ne olurdu, bulut gibi biz de yeryüzüne

rahmet yağdırsak, bu zulüm yurduna adalet, insaf, ibadet ve vefayı yaysaydık” dediler.

Onlar bunu dedi ama kaza ve kader de “ durun ayaklarınızın önünde gizli tuzaklar pek çok. Kendinize gelin de körcesine Kerbela'ya at sürmeyin! Çünkü o çölde helak olanların kıllarından kemiklerinden yolcu, ayak basacak yer bulamaz. Yol, baştan başa kıl, kemik, sinir, doludur. Tanrının kahir kılıcı, nice varları yok etmiştir. Tanrı “ Tanrının inayetine erişen kullar, yeryüzünde yavaş ve mülayim bir surette yürürler” dedi.

Ayağı yalın olan dikenlikte nasıl yürür? Dura, dura. Düşüne, düşüne, ihtiyatla adım ata, ata! Diyordu. Kaza bunu söylüyordu ama onların kulakları, coşkunlukları yüzünden tıkanmış, sağır olmuştu. Varlıklarından kurtulanlardan başka herkesin gözlerini bağlamışlar, kulaklarını tıkamışlardır.

Gözleri, Tanrı inayetinden başka ne açar, kızgınlığı sevgiden başka ne yatıştırır? Dilerim, Tanrı ihsanı olmayan muvaffakiyete ulaşmak için çalışıp çabalama, dünyada kimseye mukadder olmasın, doğruyu Tanrı daha iyi bilir.

FİRAVUNUN RÜYASI

Firavunun çalışıp çabalaması, Tanrı ihsanı olan muvaffakiyete ulaşmamıştı. Tanrı muvaffakiyet vermediği için de diktiği yırtılıp sökülüyordu. Hükmünde binlerce müneccim, binlerce düş yorucu, binlerce büyücü vardı. Firavuna rüyasında Musa'nın doğacığını, firavunu ve saltanatını mahvedeceğini göstermişlerdi.

Düş yorucularla müneccimlere “ Bu hayalin, bu kötü rüyanın delalet ettiği şeyi nasıl defetmeli?” dedi. Hepi de dediler ki: “ Bir tedbirde bulunalım, çocuğun doğmasına mani olalım” doğum gecesi gelince Firavun kulları şu tedbiri kabul ettiler, şunu münasip gördüler: o gün İsrail oğullarını erkenden meydana, padişahın huzuruna götüreceklerdi.

“ Ey İsrail oğulları haydin sizi padişah filan yerde huzuruna çağırıyor. Sizi örtüsüz, nikapsız yüzünü gösterecek, sevaba ermek üzere size ihsanlarda bulunacak” diye tellallar bağıracaklardı. Çünkü o esirler, Firavuna hiç

yaklaşmazlardı, onu görmelerine izin yoktu.

Hatta yolda ona rastlasalar yüzü koyun yere kapanmaları emredilmişti. Kanun buydu: hiçbir esir, ister vakitli olsun, ister vakitsiz, o padişahın yüzünü göremeyecek. Yolda çavuşların seslerini duydu mu, yüzünü görmemek için duvara dönecekti. Şayet yüzünü görürse mücrim sayılır, başına gelecek en kötü şeyler gelip çatardı. Onlarda görmeleri men edilen o yüzü görmeyi pek isterlerdi. İnsan man edildiği şeye haristir derler.

(tellallar bağırdılar:) “ esirler meydana doğru koşun. Umulur ki padişahlar padişahı size yüzünü gösterecek. İhsanlarda bulunacak!” israiloğulları bu müjdeyi duyunca padişahın didarına susuz ve müştak olduklarından, hileye inandılar. Süslenip , püslenip o tarafa doğru koştular.

Hani şunun gibi: Burada da hilekar Moğollar, “ Mısırlılardan birini arıyoruz . Mısırlıları bu tarafa toplayın da aradığımızı ele geçirelim” derler. Kim gelirse “ hayır bu değil. Sen geç oracıkta otur”derler de . Bu suretle herkes derlenip toparlandı mı bu hileyle hepsinin boynunu vurular. Onlar, ezan sesi duyunca Tanrı davetçisine uymazlardı ya. Onun şomluğu yüzünden.

Hilekar Moğolların daveti, onları ölüme kadar çekti, sürdü. Akıllı kişi, sakın Şeytanın hilesinden ! Yoksulların, muhtaçların seslerini içesiye duy da hilebaz kişinin sesi kulağını tutup çekmesin! Yoksullar, tamahkar ve kötü huylu adamlarsa bile sen yine gönül sahibini onların içinde ara”

Denizin dibinde inciler, taşlarla karışık olarak bulunur. Övülecek şeyler, ayıplar kusurlar arasında olur. İsrail oğulları coşarak erkenden meydana doğru koştular. Firavun bu hileyle onları meydana götürünce güzelim yüzünü onlara gösterdi. Gönüllerini aldı, ihsanlarda bulundu, vaitler etti.

Ondan sonrada “ Canınız için ne olur. Bu akşam hepiniz bu meydan da kalın, burada yatın uyuyun” dedi. Cevap vererek dediler ki, sana kulluk eder, sözünü dinler hatta dilersen burada bir ay otururuz”

Firavunun, geceleyin “ Bu gece doğum gecesi, fakat hepside karılarından ayrı” diye sevinerek geri döndü. Haznedarı İmran da yanındaydı. Onunla konuşa , konuşa Şehre geldi. ona “ imran, bu gece sen de burada yat, karının yanına gitme onunla buluşma” dedi.

İmran, “ Peki, burada yatarım, senin gönlünün istediği şeyden başka bir şey düşünmem bile” dedi. İmran da İsrail oğullarındandı fakat Firavunun adeta gönüllü , candı. Firavun onun isyan edeceğini, gönlünü korktuğu şeyi yapacağını nereden akıl edecekti?

Firavun gitti, İmran da orada yatıp uyudu. Gece yarısından sonra karısı, onu görmeye geldi. Üstüne kapanıp dudaklarından öpmeye koyuldu. Gece yarısı, onu uykudan uyandırdı. İmran uyanıp karısını gördü. Kadın, hoşuna gitti, dudak dudağa öpüşmeye başladılar. İmran, “ Bu zamanda nasıl geldin dedi?” kadın “Sana iştiyakımdan. Tanrının kaza ve kaderi bu” diye cevap verdi.

İmran, karısını sevgiyle kucakladı kendini tutamadı. Onunla buluştu ve emaneti ona verdi. Sonrada dedi ki: “ Kadın, bu küçük iş değil!” demir taşa çalındı, bir ateştir sıçradı. Hem de öyle bir ateş ki padişahtan da saltanatından öç alıcı, padişaha da, saltanatına da kin güdücü bir ateş.

Ben buluta benziyorum sen yersin Musa'da nebat Tanrı , satranç oyununda şahı sürüyor. Bir yutulduk mu yutulduk! Hanım, yutulmayı da hakiki padişah olan Tanrıdan bil, yutmayı da o işi bizden bilip bize hayıflanma! Firavunun korktuğu şey yok mu ? Seninle buluştum meydana geldi işte!

Sakın bunu kimseye söyleme, gizle de bana da yüzlerce türlü gam gussa gelmesin, sana da. Sonucu, bunun eserlerini meydana çıkar çünkü nazeninin alametleri belirdi! Tam o sırada meydandaki halktan naralar duyulmaya yer gök naralarla dolmaya başladı. Firavun, bu naralardan korkup sıçradı gürültünün ne olduğunu anlamak için yalınayak koştu.

Meydandan gelen ve dehşetinden cinleri ve perileri bile korkutan bu naralar, bu gürültüler nedir anlamak istiyordu. İmran, “ Padişahımızın ömrü uzun olsun İsrailoğulları lütfundan neşeleniyorlar. İhsanlarına seviniyorlar, oynuyorlar, ellerini çırpıyorlar “dedi. Firavun dedi ki” Olabilir. Fakat beni adamakıllı bir vehim bir endişedir kapladı”

Bu gürültü asabını bozdu. “Bu acı dertle, kederle beni kocattı.” Padişah, bütün gece ağrısı tutmuş gebe kadın gibi bir yandan bir yana gidip geliyor. Her an “İmran, bu naralar beni dehşetle yerinden sıçrattı” diyordu. Zavallı İmra'nın kudreti yoktu ki karısıyla buluştuğunu söylesin karısı gebe kalınca gökte Musa'nın yıldızının belirdiğini anlatsın. Her peygamber ana rahmine düşünce

yıldızı da gökte zuhur eder, parlamaya başlar.

Kör Firavunun hilelerine, tedbirlerine rağmen gökyüzünde Musa'nın yıldızı belirdi. Sabah olunca İmran'a “ Git de o gürültünün, o patırtının ne olduğunu anla” dedi. İmran meydana koşup “ Bu ne gürültüydü? Padişahlar padişahı uyuyamadı” deyince, her müneccim, yaslılar gibi başı açık, yeni yakası yırtık bir halde toprağı örtü.

Yaslılar gibi sesleri ses veriyor, feryatları ortalığı dolduruyordu. Saçlarını, sakallarını yolup, yüzlerine vuruyorlar, gözleri kanlı yaşlarla doluyordu. İmran “ Hayrola. Bu ne feryat, bu ne hal? Bu yomsuz yıl, kötü alametler mi gösteriyor yoksa?” dedi. Özürler serdederek dediler ki: “Emir Tanrının kaza ve kaderi bizi esir etti.

Her çareye başvurduk, fakat padişahın devleti karadı, düşmanı dünyaya geldi, galip oldu. Geceleyin gökyüzünde o çocuğun yıldızı göründü, bizi kör etti. O peygamberin yıldızı gökte yüceldi, biz de ağlamaya, yıldızlar gibi gözyaşları dökmeye başladık”

İmran , içinden sevindi, fakat zahiren “ Eyvahlar olsun!” diye elini başına vurup, kızgın suratı asık bir halde deliller gibi akılsız ve güya kendini bilmez bir halde müneccimlerin üstüne yürüyüp onlara oyun oynuyordu. “ Padişahımızı aldattınız, hıyanetten, tamahtan vazgeçmediniz.

Onu bu meydana kadar sürükleyip yüzünün suyunu dökünüz, şerefini hiçe saydınız. Ellerinizi, göğüslerinize koyup padişahı dertlerden kurtaracağız diye vaitlerde bulundunuz” dedi. Padişah da bunu duyunca “ Hainler, dedi, ben de sizi asayım da görün. Kendimizi gülünç hallere soktuk, düşmanlara mallar ihsan edip ziyana girdik. Bu gece bütün İsrailoğulları, karılarından uzak kaldılar diye, mal da gitti, şeref de. İşe gelince hiçbir şey olmadı. Bu mudur iyi adamların muaveneti, bu mudur iyi kişinin yapacakları iş?

Yıllardır paralar, libaslar alıyor, ülkelerin servetini rahatça yiyip duruyorsunuz. Bu mu sizin tedbiriniz, bu mu nücum bilginiz? Siz besbedava lokma yiyen hilekar ve şom kişilersiniz. Sizi öldürür, parçalatır, ateşlere atar, burunlarınızı, kulaklarınızı, dudaklarınızı kestirir.

Sizi ateşe odun yapar, yiyip içtiklerinizi fitil, fitil burnunuzdan getiririm.”

Müneccimler, secde edip “Padişahım, Şeytan bu sefer bize galebe etti. Fakat yılardır nice belalar defettik. Yaptıklarımıza vehim bile hayran olmakta. Bu sefer tedbirimiz hiçe çıktı. O peygamberin anası gebe kaldı, o ana rahmine düştü.

Düştü ama padişahım, suçumuzu, affettirmek için biz de doğum gününe dikkat ederiz. Bu fırsatı da kaçırmamak, kaza ve kaderin zuhuruna mani olmak için doğacağı günü hesaplayacak gözleyeceğiz. Ey akıllara fikirler, reyinin kulu, kölesi olan padişah, bunu da yapamazsak bizi öldür” derler.

Firavun düşmanları vurup öldüren takdir oku, yayından fırlamasın diye günden güne dokuz ayı sayıp duruyordu. Takdirle savaşa girişen, takdire baskın yapmaya kalkışan, baş aşağı gelir, kendi kanına bulanır. Yer göğe düşmanlığa kalkışırsa çoraklaşır, ölü haline girer .Resim, ressamına pençe vurmaya kalkarsa kendi saçını sakalını yolmuş olur!

Dokuz ay sonra padişah, yine tahtını meydana kurdurup tellallar çağırttı. Tellallar, “ Kadınlar, bütün israiloğullarının kadınları çocuklarıyla meydana gelsinler. Bundan önce erkekler, ihsanlara nail oldular, elbiseler, altınlar elde ettiler. Kadınlar, bu yıl devlet sizin herkes dilediği şeye nail olacak.

Padişah kadınlara elbise verecek, ihsanlar edecek. Çocukların başlarına da altın külahlar koyacak. Padişah diyor ki “Hele bu ay doğanlar yok mu bilhassa onlar ihsanıma, hazinelerime ulaşacaklar” diye bağırdılar. Kadınlar sevindiler çocuklarıyla çıktılar, padişahın otağına kadar gittiler.

Yeni doğurmuş olan her kadın, hileden kahırdan emin bir halde şehirden çıkıp meydan yöneldi. Kadınların hepsi toplanınca erkek çocukları analarının kucaklarından aldılar. Düşman doğmasına, felaket artmasın diye güya ihtiyata riayet ederek başlarını kestiler.

Musa'yı doğurmuş olan İmran 'ın karısına gelince elini, eteğini çekmiş, o kargaşalıktan, o toz dumandan kurtulmuştu. Fakat o alçak Firavun , evlere de hafiye olarak ebeler gönderdi. “ Burada bir çocuk var, anası , ürktüğü, şüphelendiği için meydana gelmedi. Bu sokakta güzel bir kadın var, bir de çocuk doğurmuş fakat pek akıllı pek tedbirli bir kadın” diye kovaladılar. Bunun üzerine memurlar eve gelince Musa'nın anası, Tanrı emriyle Musa'yı tandıra attı. Bilen Tanrıdan kadına “Bu çocuğun aslı Halil'dendir. Ey ateş, soğu yakma emrinin komaası yüzünden ateş yakmaz, bir zarar vermez” diye vahiy gelmişti.

Kadın vahiy üzerine Musa'yı ateşe attı, fakat ateş Musa'yı yakmadı. Memurlar bunu görünce meyus olup muratlarına erişmediler, çekilip gittiler. Fakat kovucular, yine bu işi anlayıp, Firavundan birkaç para koparmak için memurlara macerayı anlattılar. O tarafa dönün, pencereden iyice bir bakın dediler.

Musa'nın anasına yine “Çocuğunu suya at, saçını başını yolma, ümitlen itimat et, onu Nil'e at, ben onu yüzü ak olarak sana kavuşturururum” diye vahiy geldi. bu sözün sonu gelmez ki. Firavunun bütün hileleri, yakasına paçasına dolaşmaktaydı. o dışarıda yüz binlerce çocuk öldürüyordu. Musa ise evinin içinde baş köşede yetişmekteydi.

O uzağı gören kör Firavun , hilelere sapıp deliliğinden nerede yeni doğmuş bir çocuk varsa öldürtmekteydi. İnatçı firavunun hilesi ejderha idi, bütün alem padişahlarının hilelerini yutmuştu. Fakat ondan daha firavun birisi zuhur etti. Onu da yuttu, hilesini de! O bir ejderha idi, asa da bir ejderha oldu.

Bu onu Tanrı tevfikiyle sömürüp yutuverdi. El üstünde el var. Nereye kadar bu. Ta son erişilecek menzile, ta Tanrıya kadar. Çünkü o öyle bir denizdir ki ne dibi var, ne kıyısı, bütün denizler, ona karşı sele benzer. Hileler tedbirler ejderha ise tek Tanrı önünde hepside hiçtir.

Sözün, buraya gelince yere baş koyup mahvoldu. Doğru yolu Tanrı daha iyi bilir. Firavunda olan yok mu? Sen de var. Fakat senin ejderha kuyusuna hapsedilmiş! Yazıklar olsun bunların hepsi de senin ahvalin. Fakat sen, onları Firavuna isnat etmek istersin. Senin halinden bahsettiler mi canın sıkılır, başkasından bahsettiler mi sana masal gelir.

Lakin nefis seni de harap etmiş bu arkadaşın da seni hikayelerle uzaklara atmakta! Senin ateşine atılan odun atılmamakta, onun gibi fırsat bulamıyorsun sen. Yoksa fırsat bulsan senin ateşin de firavunun ateşi gibi yalımlanır!

Firavun, Musa'ya “ Ey Kelim, sen neden halkı öldürdün, neden halka korku saldın? Halk senden yılgınlığa düştü, kaçışırken ayaklar altında çiğnenip öldü. Hulasa, halk sana düşman kesildi. Sana karşı erkeğin gönlünde de kin var, kadının gönlünde de halkı kendine davet ediyorsun ama iş aks çıktı.

Sana aykırı hareket etmekten başka çareleri kalmadı. Ben de senin şerrinden kaçıyor, sana aşikare karşı durmuyorum ama aleyhine çömlek kaynatıp

duruyorum. Beni aldatmayı gönlünden çıkar, arkandan, gölgenden başka kimsenin geleceğini umma. Bir iş becerdim, halkın gönlüne bir korkudur saldım diye mağrur olma.

Bunun gibi yüzlerce iş becersen sonunda yine rüsvay olursun, hor hakir bir hale gelirsin, seninle alay eder, sana gülüşürler. Senin gibi nice hilebazlar varı. Bizim Mısırımız da nihayet rüsvay oldular" dedi.

Musa, Firavuna dedi ki: "Ben Tanrı emrine karışamam. Emreder de kanımı bile dökerse korkum yok. Ben bu alemde rüsvay olayım, buna hem razıyım, hem de şükrederim. Tek hak yanında yüce olayımda. Halka karşı hor hakir olayım, benimle alay etsinler, bana gülsünler. Tanrıya karşı sevgili olayım,o beni istesin, beğensin. Yeter bu bana.

Bunları da söz olsun diye söylüyorum hani. Yoksa tanrı seni yarın kara yüzlülerden edecek, bu muhakkak! Yücelik onundur, onun kullarınındır. Onun nişanesini Adem'le iblisin hikayesini oku da anla! Tanrının zatına nasıl son yoksa hikmetlerine de son yoktur. Aklını başına al da ağzını yum, yaprağı çevir"

Firavun, Musa'ya " Yaprak bizim elimizde şimdi defter de bizim hükmümüzde, divan da bizim! Bütün bu alem halkı beni seçmiş beni kabul etmiş A Musa, bütün alemde en akıllı sen misin ki? A Musa, sen kendini beğenmiş, almışsın haydi oradan be, kendini az gör, kendine güvenip gururlanma. Dünyanın sihirbazlarını toplayayım da bütün şehre senin bilgisizliğini göstereyim. Fakat bu, bir iki gün içinde olmaz. Bu yaz çağında bana kırk günceğiz mühlet ver" dedi.

Musa dedi ki: " Bana bu hususta izin yok. Ben bir kulum, sana mühlet vermeye emir almadım. Sen hükümdarın, galipsin, benim yardımcım dostum yok. Fakat Tanrı fermanına tabiim, başka bir şeyle işim yok. Diri oldukça seninle canla başla savaşacağım, ben kulum yardımla, yardımcıyla ne işim var? Tanrının hükmü zuhur edinceye kadar seninle uğraşacağım, her hasmı düşmanından Tanrı ayırır"

Firavun, hayır dedi, mutlaka bir mühlet vermek gerek. Beni aldatıp durma, yel alıp poyraz satma. Bu sırada ulu Tanrıdan Musa'ya " Ona bol, bol mühlet ver, korkma. Bu kırk gün mühleti, ona gönül rızasıyla ver de çeşit, çeşit hileler düzsün. İstediği gibi çalıp çabalasın. Ben uyumuyorum ki. Ona söyle, hızlı

gitsin, fakat yolu ben tuttum, pusuda ben varım.

Onların hilelerini ben birbirine katar, onların arttırdıklarını ben eksiltirim. Su getirirlerse ateş haline sokar, şerbet içerlerse zehir yaparım. Birbirlerine muhabbet bağlasalar sevgilerini yıkar, berbat ederim. Vehimlerine bile gelmeyen şeyleri yaparım ben. Sen korkma, ona uzun bir müddet mühlet ver asker topla, yüzlerce hileler düz de" diye vahiy geldi.

Musa, " Emir geldi, mühlet sana. Bizden kurtuldun, şimdilik ben yerime gidiyorum" dedi. Musa yola düştü, ejderha da bilgili ve dost bir av köpeği gibi peşine takıldı. Av köpeği gibi kuyruğunu sallayarak gidiyor, ayaklarının altında taşları kum gibi eziyordu. Taşı demiri nefesiyle çekip sömürmekte, demiri apaşikar bir surette ağzında ezip çiğnemekteydi.

Havalanıp burçların üstüne çıkmakta, Rum gürcü herkes ondan kaçmaktaydı. Deve gibi ağzından köpükler saçıyordu. O köpüğün bir katresi kimin üstüne düşse cüzzam illetine tutuluyordu. Dişlerinin gıcırtısı, yürekleri yerinden oynatıyor, kara aslanların bile canları elden gidiyordu.

O seçilmiş peygamber, kavminin yanına varınca ejderhayı boğazından yakaladı, ejderha asa oldu yine. Asya dayandı da dedi ki. Ne şaşılacak şey. Bizim yanımızda güneş, düşmana karşı gece! Ne hayret edilecek şey ki bu ordu, kuşluk güneşiyle dopdolu olan bu alemi görmüyor. Göz de açık, kulak da sonra da bu zeka Tanrının gözbağcılığına hayretteyim!

Ben onlara şaşırıyorum, onlar da bana şaşırıyorlar. Baharın onlar diken,ben yasemin: onlara nice lezzetli şaraplarla dolu kadehler sundum. Fakat onlara kadehteki şerbet taş kesildi. Gül desteleri yaptım, götürdüm, her gül, diken oldu, şerbet zehire döndü. Bu kendisinden geçenlerin oldukça nasıl meydana çıkar?

Yanımızda uyanık bir uyur gerek ki uyanıkken rüyalar görsün! Halkın düşüncelere dalması bu güzelim uykunun düşmanıdır. Halk düşünceleri yatışmasını uyumasın diye bu güzelim uykunun boğazını sıkar. Bir hayret lazım ki düşünceleri silip süpürsün, hayret, fikirleri de yok eder, zikirleri!

Hüner ve marifette kim daha kamilse mana bakımından artta sureta ileridedir. Tanrı " Geri dönenler" dedi. Geri dönmek sürünün yazıdan gelip ağıla gitmesine benzer. Sürü, yazıdan dönüp geldi mi giderken en önde olan keçi artta kalır.

Giderken geride kalan topal keçiye gelince suratı asıkları bile güldürecek bir halde öne düşer.

Bu kavim laf olsun diye topal olmadılar ya, öğünmeyi terk ettiler de arı satın aldılar. Bu kavim, hacca ayakları kırık olduğu halde topallaya, topallaya giderler. Sıkıntıdan kurtuluşa gizli bir yol vardır. Bu tarife gönüllerini bilgilerden yıkayıp arıtmışlardır. Çünkü bu yol, zahiri bilgiyi tanımaz.

Bu yolda, aslı o alemden olan bir bilgi gerek. Zira her feri, aslında yol gösterir. Her kanat, denizi aşacak kudrete nereden sahip olacak?Tanrı bilgisi gerek ki insanı Tanrıya ulaştırsın. Şu halde adama sonunda gönülden silinip arıtılması lazım olan bilgiyi neye öğretirsin? Öyleyse bu alemde ileri gitmeye heves etme, topal ol da geri dönerken en öne düş. Ey nazik adam, ileri giden son gelenlerden ol. Taze ve turfanda meyve ağaca nazaran daha ileridedir. Derecesi de daha üstündür. Gerçi meyve ağaçtan sonra vücuda gelir, fakat hakikatte evvel odur, çünkü ağaçtan maksat odur.

Melekler gibi “ Bizim bilgimiz yok de , de “ Ancak seni bildirdiğin bilgiyi biliriz” sırrı elini tutsun. Bu mektep de hecelemeyi bilmezsen Ahmed gibi akıl ve irfan nuriyle dolarsın. Şehirlerde ad san sahibi olmazsan, Tanrı kullarının halini daha iyi bilir ya, kaybolmazsın, merak etme. Ayın definesini bilinmeyen viranelere gizlerler?

Hiç defineyi bilinen yere koyarlar mı? İşte kurtulmanın, halas olmanın da zahmet ve meşakkatlerde gizlenmesi buna benzer. Burada hatıra birçok şüpheler, tereddütler gelebilir ama iyi at, kösteklerini kırar, bukağıdan kurtuluverir. Onun sevgisi, şüphe ve tereddütleri yakan bir ateştir.

Gündüzün nuru, bütün hayalleri siler süpürür. Ey Tanrı rızasını elde eden, bu sula, sana o taraftan geldi, cevabını da o taraftan ara. Gönlün köşesiz köşe yok mu? İşte o bucak, padişaha varan bir yoldur. Gönlün doğudan da olmayan, batıdan da olmayan aydınlığı, tek bir aydan meydana gelir.

Ey mana dağı, sen yoksullar gibi bu tarafa o tarafta neden ses arayıp durursun. Derde düşünce iki büklüm olup “ Yarabbi” diye yalvardığın taraf yok mu, bu sesi de o tarafta ara. Dert ve ölüm zamanı o tarafa yönelir, feryat ve figana düşersin. Dertten kurtulunca neden yabancıya dönüyor, hiç o tarafı aklına bile getirmiyorsun?

Mihnet zamanında “ Allah” demeye başlar, sıkıntın geçti mi “ Nerede ona yol ?” dersin. Bu hal, şundan ileri geliyor: “ Tanrıyı şeksiz, şüphesiz bilen, tanıyan, daima onu anlar, ondan hiç ayrılmaz. Fakat akıl ve şüphesiz bilen, tanıyan daima onu anlar, ondan hiç ayrılmaz.

Fakat akıl ve şüphe hicaplarında kalan kişiye Tanrı tecellisi, gah örtülür, gah yenini, yakasını yırtıp görünür. Aklı cüzi gah üstündür, gah baş aşağı ,aklı külli ise bütün hadiselerden kurtulmuştur, emindir. Akılla hüneri sat da hayreti satın al. Oğul, horluğa doğru git, Buhara ya değil!

Biz neyse bu derece de söze daldık? Hikaye söyleyelim derken hikaye olduk gitti. Ben yokum zaten ağlayıp, ağlayıp sızlayarak masal oldum gitti. Bu suretle secde edenler arasına katılayım, onlarla beraber yuvarlanayım bari. İş bilen, söz anlayan adama bu söz, hikaye değil. Halimi anlatıyorum ben, sevgilinin huzurundayım ben!

Asi, bunlar önce gelip geçenlere ait aslı yok masallar dedi ya. Kuran hakkında söylenen bu söz, nifak eseridir. İçinde Tanrı nuru olan Lamekan aleminde nerede geçmiş, nerede gelecek, nerede hal, geçmiş, gelecek, sana göredir. Yıksa hakikatte ikisi de birdir. Fakat sen iki sanırsın.

Bir adam, onun babasıdır, bizim oğlumuz, Zeydin altında olan dam, Amr'ın üstündedir. Damın altta, üstte oluşu, o iki adama göredir. Hakikatteyse dam tek bir şeydir, işte o kadar! Bu söz, onun misli değildir, bir misaldir ancak, eski harfler, yeni manayı ifade edemez ki. Ey tulum, burası madem ki ırmak kıyısı değil, ağzını kapat. Bu şeker denizinin ne kıyısı var, ne kenarı!

Musa, dönüp firavun kalınca bütün rey ve tedbir sahiplerini danışmak üzere çağırdı. Bizim de sihirbazlarımız var. Her birisi sihirde tek, bütün sihirbazlar onlara uymakta” dediler. Padişahın, Mısır sultanı olan Firavunun Mısır civarındaki bütün sihirbazları çağırmasını kararlaştırdılar.

Firavun hemen bütün sihirbazların toplanması için etrafa bir hayli adam gönderdi. Nerede ünlü bir büyücü varsa gelmesi için on haberci yolladı. İki genç vardı ki büyü de pek şöhret bulmuşlardı. Sihirleri aya bile tesir ederdi. Aydan apaşikar süt sağarlar, bir yere gidecekleri vakit küplere binip giderler.

Ay ışığını bez şekline sokup ölçer, biçer satarlardı. Müşteri, para verip alır. Sonra

anlayınca eyvahlar olsun deyip hayıflanmaya, yüzüne vurmaya başlardı. Onların, buna benzer nice sihirleri vardı ki herkes apaçık görür dururdu. Onlara da “ Padişah şimdi sizden bir çare aramakta. İki yoksul adam gelip padişahın köşkü önüne otağ kurdu.

Bir sopadan başka bir şeyleri yok. Fakat emirleriyle ejderha oluyor. Padişah da çaresiz kaldı, ordusu da. Bu iki kişinin elinden hepsi feryad ve figana geldi. bir çare bulmanız için bu kulunu size gönderdi. Size haber gönderip buyuruyor ki: bunları defetmek için bir çare bulun.

Karşılık olarak size hesapsız hazineler bağışlayacak” diye haber gönderdi, bu haberi duyunca iki büyücünün de gönüllerine hem korku düştü, hem sevgi. Cinsiyet damarı atmağa başladı, ikisi de hayretlerinden başlarını dizlerine koydular. Sofinin meşk yeri dizidir. Müşkülünü halletmek hususunda iki diz, adeta sihirbazdır.

O iki büyücü, bu haberi alıp hayrete daldıktan sonra annelerine “ Anne, babamızın mezarı nerede? Bize göster” dediler. Anneleri, onlara rehberlik etti, babalarının mezarını gösterdi. Üç gün Tanrı rızası için oruç tuttular. Sonra “ Baba, padişah korkmuş, bize emir göndermiş.

İki adam, onu sıkıştırmış, ordusunun önünde şerefine, haysiyetine dokunmuş. Onların ne silahları var, ne askerleri. Bir tek asaları var ama o asa da kıyametler koparıyormuş. Sen zahiren toprakta yatıp uyuyorsun ama hakikatte doğrular ülkesine gitmişsin. Eğer onların yaptıkları sihirse bize haber ver.

Canım babacığımız, onlar Tanrı eriyse, yaptıkları iş Tanrıdansa yine bildir. De onlara uyalım, secde edelim, kendimizi bir kimyaya atalım (da halis altın olalım). Ümidi kesilmiş biçareleriz. Bize bir ümit ver Tanrı tapısından sürülmüşleriz, bizi o tapıya yine onun keremi çekti” diye yalvardılar.

Babaları, onlara rüyalarında dedi ki: “Oğullarım bunu açıkça söylemeye imkan yok. Apaçık ve olduğu gibi söylememe izin yok. Ama bu sır, uzak değil gözümün önünde. Size bir nişane göstereyim de gizli şey aşikar olsun. Gözlerimin nurları, oraya varın da onun uyumakta olduğu yeri anlayın. O hakikat sahibi uyurken korkmayın asayı almayı kalkışın.

Eğer çalabilirseniz o sihirbazın biridir. Sihirbaza karşı çare bulmayı bilirsiniz siz.

Yok eğer çalışmasanız aman ha aman. Kendinize gelin, o Tanrı eridir. Ululuk sahibi ve hidayet verici Tanrının elçisidir. Yeryüzü doğudan batıya kadar Firavunla dolsa savaş zamanı Tanrı, yine onu üstün eder. Firavun baş aşağı gelir.

Babalarının canı yavrucuklarım, bu doğru nişaneyi verdim işte. Buna göre iş yapın, Tanrı doğrusunu daha iyi bilir. Yavrularım, sihirbaz uyuyunca sihrinin, hilesinin hükmü kalmaz. Çoban uyudu mu kurt emin olur. Çoban uykuya daldı mı dikkati elden gider. Fakat bir hayvana Tanrı çobanlık ederse kurt, oraya nereden yol bulur, onu kapmayı nasıl umabilir?

Hakk'ın yaptığı sihir, haktır, yerindedir. O yerli yerinde olan şeye sihirbazlık demek hatadır. Babalarının canı yavrular, bu keskin bir nişanedir. O peygamber, zahiren ölse bile tanrı yine onu yüceltir, kadrini yükseltir.

Tanrının lütufları, Mustafa'ya vaitlerde bulundu da dedi ki “ sen ölsen bile bu din, bu iman ölmez. Senin kitabını, mucizeni ben yüceltirim. Kurandan bir şey eksiltmeye, ona bir şey katmaya yeltenen kişiye ban mani olurum. Ben seni iki cihanda da korurum. Sözünü kınayanları terk eder, onları hor hakir bir hale korum.

Hiç kimse kuranı değiştirmeye kudret bulamaz ona ne bir şey ilave edebilirler, ne ondan bir şey eksiltebilirler. Sen benden daha iyi başka bir koruyucu arama! Senin parlaklığın gün geçtikçe artırır, adını altınlara, gümüşlere bastırırım. Senin için mimberler, mihraplar kurdururum.

Ben, seni öyle seviyorum ki senin kahrın, benim demektir. Şimdi adını korkudan gizlice söylüyorlar, namaz kılacakları zaman gizleniyorlar. Melun kafirlerin korkusundan dinin mağaralarda gizili kalıyor ya. Bütün alemi minarelerle dolduracağım, asilerin gözlerini kör edeceğim ben.

Kulların şehirler alacak mevkiler bulacak. Dinin balıktan aya kadar her tarafı kaplayacak, ey Peygamberimiz, sen sihirbaz değilsin, doğrusun sen de Musa'nın giydiği elbiseyi giymişsin, sen de onun gibi bir Peygambersin. Kuranın Musa'nın asasına benzer küfürleri ejderha gibi sömürüp yutar.

Sen toprak altında uyursun ama o tertemiz söz asa gibi her şeye agahtır. Kast edenlerin elleri o asaya ulaşamaz. Uyu ey padişah uyu uykun mübarek olsun! Bedenin uyur ama nurun göklere ağar, düşmanlarını kahretmek için okunu kur,

yayını ger. Felsefeci, aleyhine söylenmeye yeltenir ama nurunun oku ağzını oklar, onu susturur.”

Hakikaten de öyle oldu, hatta bu vaitten de üstün şeyler vücuda geldi. o uyudu, fakat bahtı, ikbali uyumadı. Babalarının canı yavrularım, sihirbaz uyudu mu işinin parlaklığı gider, sihrinin tesiri kalmaz.” Bu sözleri duyup uyandılar, ikisi de kabri öpüp o ulu savaş için Mısır'a hareket ettiler.

Mısır'a varınca Musa'yı, Musa'nın evini aramaya başladılar. Onların Mısır'a geldikleri gün de Musa tesadüfen bir hurma ağacının altında uyumaktaydı. Sordukları adamlar onlara “ Varın hurmalıkta arayın” dediler. Hurmalığa geldikleri zaman bir de baktılar ki hurma fidanlarının dibinde bir uyuyan var, fakat cihanın uyanığı!

Naz ederek baş gözlerini yummuş ama arş de gözlerinin önünde, ferş de! Gözleri açık, fakat gönlü uykuda nice adamlar var. Zaten su ve toprak ehli olanın gözü ne görebilir ki? Fakat gönlü uyanık olanın baş gözü uyusa bile gönlünde yüzlerce göz açılır. Gönül ehli değilsen uyanık ol, uyuma. Bir gönül işte, mücadeleye giriş.

Gönlün uyandın mı güzelce uyu. Gayri gözünden ne yedi kat gök kaybolur, ne altı cihet! Peygamber “ Gözüm uyur ama kalbim nasıl uyur, buna imkan mı var?” dedi. Bekçi farz et ki uyumuş fakat padişah uyanık ya, gönül gözleri açık olduğu halde uyuyanlara can feda!

Ey manevi er, gönül uyanıklığını anlatmaya kalkışsam binlerce mesneviye sığmaz. Sihirbazlar, Musa'yı sırt üstü yatmış görünce asayı çalmaya kalkıştılar. Hemencecik asayı çalmak için Musa'nın ardından gidecekler, sopayı kapıvereceklerdi. Onlar, azıcık yürüyüp bu işe niyetlenir niyetlenmez asa titremeye başladı.

Öyle bir titremeye başladı ki her ikisi de korkudan yerlerinde katılıp kaldılar. Sonra asa ejderha oldu, onlara saldırdı, ikisi de sapsarı kesilip kaçmaya başladılar. Korkudan her inişte sendeleyip yuvarlanarak yüz üstü düşüyorlar, kalkıp yine kaçmaya çalışıyorlardı. Katiyetle anladılar ki bu iş Tanrı işi, sihirbazların harcı değil bu!

Korkularından adeta sıtmaya, hummaya tutulmuş gibi titriyorlardı; ölüm haline

gelmişlerdi. Yaptıkları işten dolayı özür dilemek üzere Musa'ya bir adam gönderdiler. “ Evvelce sana hasat ediyor, seni kıskanıyorduk, o yüzden sınadık, yoksa seni sınamak kimin haddine düşmüş?

Sen bir Padişahsın, senin yanında biz mücrimiz bizi affet ey Tanrı dergahı haslarının hası! Diye ricada bulundular. Musa onları affetti, derhal iyileştiler, sıhhat buldular, Musa'nın önünde yere secde ettiler. Musa dedi ki: “ Ey ulular, sizi affettim. Cehennem teninize haram oldu, canınıza da.

Ey dostlar, ben sizi görmemiş olayım, siz de beni görmemiş gibi davranın. Kalben aşina, fakat zahiren yabancı bir halde padişahın huzuruna benimle savaşmaya gelin!” bunun üzerine sihirbazlar yeri öpüp gittiler, çağırıldıkları zamanı ve fırsat vaktini gözetmeye koyuldular.

Sihirbazlar Firavunun huzuruna geldiler. Firavun onlara bir çok ihsanlarda bulundu, elbiseler veri. Onlara daha bir hayli ihsanlarda bulunacağına dair vaitlerde bulundu, önceden de kullar, atlar, ağır ve değerli şeyler, yiyecek ve içecek verdi. Ondan sonra:

“ Ey devletimle ileri giden kişiler, imtihandan galip gelirseniz, size o derecede ihsanlarda bulunacağım ki cömertlik de utanacak” dedi. Sihirbazlar da cevaben dediler ki: “ Padişahın sayesinde galebe edeceğiz, düşmanın bitik bir hale gelecek. Biz bu fende saflar bozan yiğitleriz alemde kimse bizimle başa çıkamaz.”

Musa'nın anılışı, hatırları oraya bağlıyor, bu hikayeler evvelce olup biten şeylere aittir zannını veriyor. Halbuki Musa'yı anmamız işi gizlemek için yoksa Musa'nın nuru, ey iyi adam, senin bugün elinde. Musa da sende, Firavun da. Bu iki düşmanı da kendindin de ara sen. Musa, kıyamete kadar vardır. Nuru hep o nurdur, başka nur değil. Değişen yalnız kandildir.

Bu kandille fitil başka, fakat nuru başka nur değil, hep o alemden. Kandile bakarsan kayboldun gitti. Çünkü ikilik ve sayıya sığış, kandile göredir. Fakat nura baktın mı ikilikten de , önü sonu bulunan cisim aleminin sayısında da kurtulursun. Ey varlık hulasası, müminle Mecusi ve Yahudi'nin birbirlerine aykırılığı, hep bakış, görüş yüzündendir.

NEFSİNİZİ ÖLDÜ SANMAYIN

Eski vakaları bilip söyleyenden bir hikaye dinle de bu üstü örtülü sırdan bir koku al. Bir yılancı, afsunlarla yılan tutmak üzere dağlara yüz tuttu. Arayan ister yavaş gitsin, ister hızlı ,nihayet aradığını bulur. İki elini de aramadan çekme. Arama yolda en iyi bir kılavuzdur.

Topal olsan, sakat olsan bile, uyuklar gibi halde, hatta edepsizcesine de olsa ona doğru kımıldan, onu ara. Gah lafla, gah susarak, gah şuraya, buraya boynunu uzatarak, o padişahın kokusunu almaya çalış. Yakup oğullarına “ Yusuf'un kokusunu haddinden fazla arayın” dedi.

Siz de her duygunuzu istidatlı bir hale getirin de her yanda adamakıllı onu araştırın. Allah, “ Tanrı lütfundan meyus olmayın, ümit kesmeyin” dedi. Çocuğunu kaybetmiş Yakup gibi sen de bucak, bucak yürü. Onu ağzınla sorup soruşturun. Dört yana kulak verip onu araştırın!

Nereden bir güzel koku alırsan koklayın. Ne taraftan o aşinanın kokusunu alırsanız o tarafa yürüyün! Nerede bir kişiden lütuf görürsen o adama mukayyet ol, belki o lütfun aslına yol bulursun, olur ya! Bütün bu hoşluklar, ulu bir denizdendir. Sen cüzü bırak da külle dön.

Halkın savaşları hep güzellik içindir, hep iyilik içindir. Fakat yoksulluk azığı yok mu, asıl saadet nişanesi odur. Halkın kızışları sulh içindir ama rahata ulaşma tuzağı, daima rahatsızlıktır, zahmetle rahata ulaşılır. Her sille, okşamak içindir. Her şikayet, insana şükretmeyi andırır.

Ey kerem sahibi cüzden,kül kokusunu al. Ey hakim, zıttan zıddı istidlal et! Doğrusu savaşlar, barışa sebep olur. Yılancıda kim için yılan aradı. İnsan, geçim için, rahatlık için yılan arar, gamdan kurtulmak için gam yiyip durur. O da karda, kışta dağları dönüp dolaşmakta, iri bir yılan arayıp durmaktaydı.

Derken bir dağda iri bir ölmüş, yılan gördü. Şekli bile gönlünü dehşetle dolduruyordu. Yılancı, o şiddetli kış mevsiminde yılan ararken o koskoca ölü ejderhayı gördü. Yılancı, halkı hayretlere düşürmek için yılan tutar. İşte sana halkın bilgisizliği! İnsan, bir dağa benzer, dağ nasıl aldanır, nasıl olurda bir yılana hayran olur?

Yoksul ademoğlu kendisini tanımadı, bilmedi. Fazilet makamından gelip bu noksan alemine düşüverdi. İnsan kendisini ucuz sattı. Atlastı, kendini bir hırkaya yamadı gitti! Yüz binlerce yılan ve dağ, ona hayranken o , niçin hayretlere düştü, yılan sevdasına kapıldı? Yılancı, o ejderhayı tutup, halkı hayrete düşürmek için Bağdat'a geldi.

Birkaç para elde etmek için o çadır direği gibi ejderhayı çekip sürükledi. “ Ölü bir ejderha getirdim. Avlamak için ne zahmetler çektin” diyordu. O, ejderhayı ölü sanıyordu. Fakat iyi dikkat etmemişti. Ejderha diriydi. Kıştan, soğuktan donmuştu. Diriydi ama ölü gibi görünüyordu. Alem de donmuştur da adı cemad olmuştur. Üstadım, camit, donmuş demektir.

Mahşer güneşi doğuncaya dek sabret de alem cisminin hareketini gör. Musa'nın elinde asa, yılan oldu ya, bütün alemi de buna kıyas et. Senin bir avuç topraktan ibaret olan varlığını nasıl bir cisim haline getirir? Bütün toprakları da bilgi ve anlayış sahibi bilmek gerek. Bunların hepsi de bu aleme göre ölü.

Fakat hakikat aleminde diridir. Burada susup duruyorlar ama orada söylemekteler. Onları hakikat aleminden bize yolladılar mı işte asa, bize ejderha kesilir. Dağlar, sese gelir, Davut'la beraber ırlar, ilahi okur, demir bile avucunda mum gibi yumuşar. Rüzgar, Süleyman'ı yüklenir, taşır; deniz Musa ile konuşur.

Ay, Ahmet'in işaretini emrini anlar, fermanına uyar, ateş, ibrahim'e ağustos gülü olur. Toprak, Karun'u yılan gibi sömürür, yutar; Hannane direği akla, fikre sahip olur. Taş, Ahmet'e selam verir; Dağ Yahya'ya haber yollar. Hepsi de bunlara “ Biz size karşı duyar, görürüz. Sizinle hoşuz, neşeliyiz. Fakat namahremlere karşı susup durmaktayız” derler.

Ama siz bir cemada gidiyor, ona yöneliyorsunuz. Artık cematların canına,sırrına nasıl mahrem olursunuz ki? Cematlardan can alemine gidin de alemin cüzülerinin ahengini duyun! O vakit cansız şeylerin tespihlerini apaçık duyarsın da tevil vesveselerine kapılmazsın. Can aleminde kandiller yok da görmek için tevillere yapışıyorsun.

“ Tespihten maksat, nasıl olur da zahiri tespih olur? Bu tespihte bulunan bu cansız şeyleri görmek de sapıklıktan başka bir şey değil. Doğrusu şu: onları gören, ibret alır da Tanrıyı tespih eder. Sana Tanrıyı tespih etmeyi hatırlıyor ya. İşte bu tespihe delil olmaları, onları tespih etmesi demektir” dersin.

İtizal ehlinin tevili budur işte. Hal nuruna sahip olmayan kişinin işi budur. İnsan, duygudan çıkmadı mı gayb alemine tamamıyla yabancıdır. Bu sözün sonu gelmez. Yılancı, o yılanı yüzlerce zahmetle çeke, çeke Bağdat'a kadar geldi. o maceracı adam, çarşıda bir hengamedir koparmak için. Yılanı Şat kıyısına koydu.

Bağdat şehrinde bir gürültüdür koptu. “ Bir yılancı ejderha getirmiş, acayip görülmemiş mefret bir şey. Nasıl da avlamış?” diye. Yüz binlerce ahmak adam toplandı. Ahmaklıklarından onlar da yılancı gibi yılana avlandılar. Onlar yılanı görmek için bekleşiyorlardı. O da etraftaki halk tamamıyla toplansın diye bekliyordu.

Halk iyice toplansın da elime geçecek para çok olsun diyordu. Yüz binlerce herzevekil toplandı, halka oldular. Bir ayak, bin ayak üstüne geldi! kalabalıktan erkeğin kadından haberi yoktu. Halkla ileri gelenler birbirlerine girmiş adeta kıyametten bir alamet olmuştu. Yılancı, yılanın üstündeki kilimi kımıldattıkça halk, parmaklarının ucuna basıp boyunlarını uzatıyordu.

Ejderha, zemheriden donmuştu. Yüzlerce kilimin, kebenin altındaydı. Yılancı, ihtiyatı elden bırakmamış, onu kalın iplerle bağlamıştı. Fakat halkın toplanmasını beklerken epeyce bir zaman geçmiş, ırak güneşi, yılanın üstüne vurmuştu. Güneş onu epeyce ısıtınca azasından soğuk ahlar sıyrılıp gitmişti.

O müddet zarfında ölü bir halde bulunan ejderha dirildi, kımıldamaya başladı. Ölü yılanın kımıldadığını görünce halkın hayreti birken yüz bin oldu. Şaşkınlıklarından naralar atarak hep birden kaçışmaya koyuldular. Ejderha halkın gürültüsünden çatır, çatır bağlarını koparmaya başladı. İplerin her biri bir yana düştü.

İplerini koparıp kilimin altından sıyrıldı. Bir de ne görsünler, aslan gibi kükreyen çirkin, mefret bir ejderha! Kaçarken halk birbirini çiğnedi, birçok kişiler ayak altında kalıp öldüler, ölülerden yüzlerce yığın oldu. Yılancı, ben meğerse dağdan, ovadan ne getirmişim diye korkusundan yerinde katılıp kaldı.

O kör koyun kurdu uyandırdı. Cahil, Azrail'in yanına kendi ayağıyla gitti. Ejderha o ahmağa bir lokma ediverdi. Haccac'a kan dökmekten kolay ne var. Sonrada bir direğe sarılıp kendisini sıkı, karnında herifin kemiklerini çatır, çatır kırdı. Senin nefsinde bir ejderhadır. O, nereden öldü ki?

Dertten, eline fırsat düşmediğinden dondu, yoksa! Firavunun eline geçenler, onun da eline geçse neler yapmaz! Irmak bile, Firavunun emriyle akardı. Onun eline de böyle bir kudret düşse hemen Firavunluğa başlar, yüzlerce Musa'nın da yolunu vurur, yüzlerce Harun'un da!

O ejderha, yoksulluk elinde bir kurtcağız kesilir. Mevki ve mal yüzünden bir sivrisinek büyür, çaylaklaşır! Ejderhayı ayrılık karı içinde tut, sakın onu Irak güneşinin altına getirme. Ejderhan donmuş bir halde iken selamettesin fakat kurtuldu, kendine geldi mi ona lokma olursun.

Onu mat et de mat olmaktan emin ol. Ona pek acıma, o iyilik edilecek kişi değildir. Üstüne şehvet güneşi vurdu mu o geberesice hemen yarasa gibi kanatlarını çırpmaya, uçmaya başlar. Ercesine onu savaşa çek, babayiğitçe onunla vuruş. Tanrı, sana vuslatıyla karşılık versin!

Hulasa o adam ejderhayı getirip de o korkunç şey, sıcak havada kendine gelince. O fitneleri meydana çıkardı. Hatta azizim, söylediklerimizin yüz kat üstününü yaptı! Sen ona zahmet, eziyet vermeden uslu, rahat ve vefakar bir halde tutmayı mı umuyorsun? Bu, her aşağılık kişiye nasip mi olur? Ejderhayı öldürmeye bir Musa gerek. Yüz binlerce halk onun tedbiriyle mağlup oldu. Ejderhasından yılıp kaçtı, ölüp gitti!

KARANLIKTAKİ FİL

Hintliler karanlık bir ahıra bir fil getirip halka göstermek istediler. Hayvanı görmek için o kapkaranlık yere bir hayli adam toplandı. Fakat ahır o kadar karanlıktı ki gözle görmenin imkanı yoktu. O göz gözü görmeyecek kadar karanlık yerde file ellerini sürmeye başladılar. Birisin eline kulağı geçti, “ Fil bir oluğa benzer” dedi.

Başka birisinin eline ayağı geçmişti, dedi ki: “Fil bir direğe benzer.” Bir başkası da sırtını ellemişti. “ Fil bir taht gibidir” dedi. Herkes neresini elledi, nasıl sandıysa fili ona göre anlatmaya koyuldu. Onların sözleri, görüşleri yüzünden birbirine aykırı oldu. Birisi dal dedi, öbürü elif. Herkesin elinde bir mum olsaydı sözlerindeki aykırılık kalmazdı.

Duygu gözü ancak avuca, ancak köpüğe benzer, avuç bütün fili birden elleyemez ki! Denizi gören göz başka, köpüğü gören göz başka. Köpüğü bırak da denizin gözüyle bak sen. Köpükler, gece gündüz denizden meydana gelir, onları deniz harekete getirir. Fakat sen ne şaşılacak şey, köpüğü görüyorsun da denizi görmüyorsun.

Biz, gemilere benziyoruz. Aydın denizin içindeyiz de gözlerimiz görmüyor, birbirimize çarpıp duruyoruz. Ey ten gemisine binmiş, uykuya dalmış adam, denizi gördün ama asıl denizin denizine bak. Denizin de bir denizi var, onu sürüp duruyor. Ruhun da bir ruhu var. onu istediği tarafa çeker çevirir? Güneş bütün varlık ekinini suladığı vakit Musa neredeydi, İsa nerede? Tanrı bu yaya kiriş taktığı zaman Adem neredeydi. Havva nerede? Bu söz de noksandır, bu sözün de bir neticesi yoktur. Noksan olmayan söz o tarafa, hakikat alemine ait olan sözdür.

Fakat sana söylense ayağın sürçer, söylenmese hiçbir şey anlamazsın, vah sana! Bir misalle söylense hemencecik o misale yapışır, o sureti hakikat sanırsın a yiğidim! Ot gibi ayağın yere bağlı hakikatte erişemezde bir yelle başını sallar durursun. Ayağın yok ki bir yerden bir yere gidebilesin.

Yahut çalışıp çabalayıp ayağını bu balçıktan. Hayatını terk etmekse senin için pek müşkül bir şey! Fakat ey yoksul adam, Hak'tan hayat bulursan topraktan müstağni olur, bu balçığı o vakit terk edersin. Süt emen çocuk dadıdan vazgeçti mi yemek yemeğe başlar, artık onu bırakır gider.

Sen, topraktan biten taneler gibi yerin sütüne bağlanmış, ona alışmışsın. Kalplerin gıdasına alış da bu sütten kesilmeye bak! Ey hicapsız nurları kabul etmeye istidadı olmayan kişi, hiç olmazsa harflerde gizlenmiş bir nur olan hikmet sözlerini duy, onları ye! Böyle, böyle o hicapsız nuru da kabul etmeye istidat kazanır, gizili nuru da hicapsız olarak görürsün.

Bu suretle yıldız gibi felekte seyreder, hatta felekten hariç keyfiyetsiz seferlere düşersin! Yokluktan varlığa geldin ya kendine gel, geldin ama nasıl geldin? Sarhoşça hiç kendinden haberin yok. Geldiğin yollar aklında bile kalmadı. Fakat biz yine sana bir remiz söyleyecek, bir şey hatırlatacağız. Bu aklı terk et de hakiki akla ulaş.

Bu kulağı tıka da hakiki kulak kesil! Hayır, hayır söyleyeceğim çünkü henüz

hamsın sen. Daha ilkbahardasın, Temmuzu görmedin bile! Ey ulular, bu cihan bir ağaca benzer; biz de bu alemdeki yarı ham, yarı olmuş meyveler gibiyiz. Ham meyveler, daha iyice yapışmıştır, ardan kolay, kolay kopmazlar.

Çünkü ham meyve köşke, saraya layık değildir ki. Fakat oldu da tatlılaştı, dudağı ısırır bir hale geldi mi artık dallara iyi yapışmaz hemen düşüverir. O baht ve ikbal yüzünden adamın ağzı tatlılaştı mı insana bütün cihan mülkü soğuk gelir. Bir şeye sımsıkı yapışmak, bir şeyde taassup göstermek hamlıktır.

Sen ana karnında çocuk halindeyken işin gücün ancak kan içmeden ibarettir. Söylenecek bir şey daha kaldı ama onu ben söylemeyeceğim, sana onu Ruhulkudüs bensiz söylesin. Hayır, hayır ruhulkudüs değil, sen kendin kendi kulağına söylersin. Orada hakikatte ne ben varım ne benden ne başkası, sen de bensin zaten canım efendim.

Bu rüyaya benzer. Uykuya daldın mı kendinden geçer, fakat yine kendinden kendine gelmiş olursun. Kendini duyar, dinler de senden başka gizli bir adam rüyada sana söz söylüyor sanırsın. A güzelim yoldaşım, sen alelade tek bir adam değilsin ki. Sen bir alemsin, sen bir derin denizsin.

O senin muazzam varlığın yok mu. O belki dokuz yüz kattır. O, dibi kıyısı bulunmayan bir denizdir. Yüzlerce alem, o denize dalar gark olup gider. Zaten burası ne uyanıklık yeri, ne uyku yeri. Buradan bahsetme. Tanrı, doğrusunu daha iyi bilir. Bahsetme de asıl bu alemden bahse muktedir olanlardan dile gelmez, söze sığmaz bahisler işit! Bahsetme de o güneşten kitaba yazılmaz, hitaba girmez sözler duy! Bahsetme de sana bu alemden ruhun bahsetsin. Nuh'un gemisinde yüzgeçlik bahsini bırak! Bu bahse girersen Kenan'a benzersin. Bana düşman olan Nuh'un gemisini istemem diye o da yüzmeye girişmişti.

Nuh ona “ Hey, gel babanın gemisine gir de behey aşağılık oğul, tufana gark olma” demişti. O “ Hayır, ben yüzme öğrendim. Senin mumundan başka bir mum yaktım” diye cevap verdi. Nuh “Kendine gel, buna bela tufanının dalgası derler. Bu gün yüzme bilenin eli, ayağı bir işe yaramaz” dedi.

Fakat Kenan dedi ki: “ yok, yok ben yüce dağa çıkarım. O dağ beni her türlü beladan kurtarır” Nuh, “ Aklını başına topla, şimdi dağ, bir saman çöpü mesabesindedir. Tanrı, kendi dostundan başkasına aman vermez” dediyse de Kenan, ben ne vakit senin öğüdünü dinledim ki benim de sana uyanlardan

olmama tamah ettim.

Senin sözün bana hiç hoş gelmedi ki ben iki alemde de senden uzaktım” dedi. Nuh, “Yapma yavrum, bugün, naz günü değildir. Tanrı'nın ne işi var, ne benzeri! Şimdiye kadar inat etmedin ama bu zaman nazik bir zaman. Bu kapıdan kimin nazı geçer ki? O ezelde “ Doğmadı da , doğurmadı da” hakikatine mazhardır.

Tanrı'nın ne babası var, ne oğlu, ne amcası! Oğulların nazını nereden çekecek, babaların niyazını nereden duyacak?” Ey ihtiyar, ben doğmadım, bana az nazlan, ey genç, ben baba değilim, öyle pek salınma! Ben koca değilim, şehvetimde yok. Hanım nazı bırak. Bu hususta kulluktan, ihtiyaçtan, zaruretten başka hiçbir şeyin itibarı yok” demekte.

Dedi ama Kenan “ baba, yıllardır bu sözleri söylemektesin, yine de söylüyorum. Cahil misin ne ? bu sözleri herkese ne kadar söyledin de nice soğuk cevaplar aldın, kötü sözler duydun. Bu soğuk sözlerin kulağıma girmedi, şimdi mi girecek? Artık ben bilgi sahibiyim, büyüdüm” diye cevap verdi.

Nuh, “ A yavrum, bir kerecik olsun babanın öğüdünü tutsan ne olur?” dedi. O, böyle güzel, güzel nasihatlar ediyor, Kenan'da bu çeşit ağır sözlerle karşılık veriyordu. Ne babası, Kenan'a öğüt vermeden usandı, ne o kötü oğlun kulağına babasının bir sözü girdi! Onlar böyle konuşup dururlarken bir çevik dalgadır geldi.

Kenan'ın başından aştı, onu boğup götürüverdi. Nuh “ Ey sabırlı padişahım, eşeğin öldü, yükü mü sel götürdü. Bana nice defalar, sana mensup olanlar tufandan kurtulacaklar diye vaitlerde bulundun. Ben de safım, senin vaitlerine kandım, ümitlendim iyi ama neden sel kilimini aldı, götürdü?” dedi.

Tanrı dedi ki: “O senin ehlinden, yakınlarından değil. Kendin de görmedin mi? sen aksın o mavi dişine kurt girdi mi çıkartmaktan başka hiçbir çaresi yoktur. Çıkarmalı ki vücudun, onun yüzünden elemlere düşmesin, o senin oğlundu ama sen onu terk et, benim bir şeyim değil de.”

Nuh dedi ki: “ Yarabbi, senden başka kimsem yok. Sana teslim olan ağyar sayılmaz. Sana karşı ne haldeyim, ihlasım nasıl? Zaten biliyorsun. Çayırlıklar, çimenlikler, nasıl yağmura muhtaçsa, nasıl yağmurdan yeşerir, yetişirse ben de sana öyle muhtacım, onlar gibi senden yetişmekteyim; hatta ihtiyacım onlardan

yirmi kat fazla, yoksul seninle diridir. Seninle neşelenir; vasıtasız hailsiz senden gıdalanır, ben de böyleyim işte. Ey kemal sahibi Tanrı ne seninleyim, ne senden ayrı, seninle keyfiyetsiz, sebepsiz, illetsiz bir haldeyim. Biz, balıklarız, hayat denizi sensin, en iyi sıfatlı Tanrı, senin lütfunla diriyiz.

Sen düşünceye de sığmazsın, sebeple de izah edilemezsin, bu tufandan önce de her macerada söz söylediğim sendin, tufandan sonra da söz söyleyeceğim sensin. Ben seninle konuşuyorum, ey yepyeni sözler bağışlayan ve eski sözlere sahip olan Rabbim, onlarla değil. Aşk gece gündüz gah çadır yerlerinde kalan çerçöpe, gah harabelere hitap eder.

Zahiren çadır yerlerinde kalan süprüntülere, çerçöpe yüz tutar, onlara hitap eder ama kimi övüyor, kimi? Şükrolsun tufan gönderdin de o süprüntüleri o yapı bakiyelerini ortadan kaldırdın. Çünkü onlar kötü ve aşağılık binalardı, kötü ve aşağılık yığınlardı. Bize ne sesleniyorlar, ne sesimize karşılık veriyorlardı!

Ben öyle yapılar isterim ki onlara hitap edince dağ gibi sesime ses versinler. De adını i,ki kere duyayım. Ben canımı can olan, ruhuma istirahat veren adına aşığım. Her Peygamber,senin adını iki kere duysun diye dağı sever. O alçak ve taşlık dağ, farenin, yurdu olmaya layıktır, bizim yurdumuz değil.

Ben söyleyeyim de bana yar olmasın, sözlerim cevapsız kalsın, sesime ses bile vermesin ha! Öyle dağı yerle yeksan etmek, insana hemden olmadığından onu ayaklar altına atıp ezmek daha iyi!” Tanrı “ Ey Nuh eğer istiyorsan bütün boğulanları yeniden ve tekrar dirilteyim, yeryüzüne getireyim.

Senin hatırını bir Kenan için kırmam ben. Fakat seni ahvalden haberdar ediyorum” dedi. Nuh, “ Hayır, hayır eğer beni gark etmek istesen yine hükmüne razıyım. Her an beni gark et. Hoşlanırım bundan, hükmün cana benzer, canla başla razıyım. Hiç kimseciğe bakmam, baksam bile o bakış bahanedir, gördüğüm sensin.

Şükür zamanında da senin yaptığın işe, sana aşkım, sabır zamanında da, kafir gibi hiç seni yarattığına aşık olur muyum? Tanrı hükmüne aşık olan nurlanır, yarattığına aşık olansa kafir olur” diye cevap verdi.

KÜFRE RAZI OLMAK KÜFÜRDÜR

Dün mubaseyi seven birisi, bana bir sual sordu. Dedi ki: “ Küfre razı olmak küfürdür.” Bunu Peygamber söyledi, onun söylediği söz de doğrudur, yerindedir. Sonra da yine “ Müslüman olan kişinin her türlü kazaya razı olması lazımdır” buyurdu. Kafirlik ve münafıklık da Tanrının kaza ve kaderiyle değil mi?

Fakat buna razı olursak(ilk hadise göre) kötülük etmiş olmaz mıyız? Razı olmasak o da suç, peki, ikisinin arasında hangi çareye başvuralım.” Ona dedi ki: “ Bu küfür, Tanrının hükmüyle, Tanrının emir ve rızasıyla değildir. Bu küfür yalnız kaza ve kaderin eserlerindendir.

Hocam, Tanrının kaza ve kaderini, Tanrının bilgisi olarak bil de şüphe ve tereddüdün kalmasın. Küfrede razıyız, çünkü tanrının bilgisine muvafıktır, fakat bizim fenalığımızdan, bizim kötülüğümüzden meydana geldiğinden de razı değiliz. Küfür tanrı bilgisi olmak bakımından küfür değildir, Hakk'a kafir deme, burada dur!

Küfür, cahillikten meydana gelir, fakat küfrün takdiri, Tanrının bilgisidir. (Tanrı, kafirin kafirliğini ezelde bilir, bildiği gibi de zuhur eder). Rüya ve mülayimlik manasına gelen hilm ile, sümük manasına gelen hilm nasıl bir olur? Çirkin resim, ressamın çirkinliğini icap ettirmez ya.

Çirkin de yaptığına, yapabildiğine bir delil olur ancak. Hatta hem çirkin resmi, hem de güzel resmi yapabildiğinden ressamın, kuvvetli bir ressam olduğuna delildir. Bu bahsi açar, düzüp koşarsam sual ve cevaplar uzar gider. Ben de aşk nüktesinin zevkini kaybederim. Tanrıya hizmet, başka bir şekle döner, maksat hidayetten dalalet olur.

HAYRET

Saçı sakalı kır bir adam, iyi bir berberin önüne gider de, “Yiğidim, saçımdaki sakalımdaki akları ayır, yol bir yeni gelin aldım der. Berber, adamın sakalını dipten tıraş ederek kılları önüne kor da der ki: “ benim bir işim çıktı sen ayırıver!”işte bunun gibi bu sual şu da cevabı, artık sen ayırıver!”

Din kaygısı, bunlarla uğraşmaya vakit bırakmaz. Birisi Zeyd'e bir sille vurur.

Zeyd de hileye sapıp onu dövmek üzere üstüne saldırınca, adam: “ Dur, senden bir şey soracağım, cevabını ver, sonra beni döv. Senin kafana vurunca şırak diye bir sestir çıktı. Şimdi burada dostça senden bir sualim var:

Bu şırak sesi benim elimden mi çıktı, yoksa senin kafandan mı ye ululların öğündüğü ulu zat?” dedi. Adamcağız dedi ki: “ Acıdan kurtulmadım ki bu düşünceye dalayım. Senin derdin yok, sen düşüne dur.” Dert sahibi böyle düşüncelere saplanamaz, kendine gel!

Sahabenin ruhlarında Kuran'a karşı fevkalade bir iştiyak vardı ama aralarında hafız pek azdı. Çünkü bir meyve oldu mu kabuğu adamakıllı incelir, çatlar, dökülür. Ceviz, fıstık ve badem bile olunca kabukları incelir. İlmin hakikati de kemale gelince kışrı azalır. Zira sevgilisi, aşıkı yakar, yandırır.

İstenen, sevilen kişinin vasfı, isteyen, seven kişinin vasıflarının zıddıdır. Vahiy ve nur şimşeği, peygamberi yakar. Kadim olan Tanrının sıfatları tecelli edince hadisinin sıfatlarını yakar, mahveder. Sahabe arasında birisi Kuranın dörtte birini ezberledi de duyuldu mu, sahabe, bu bizim ululumuzdur derdi.

Böyle bir büyük mana ile sureti bir arada cem etmek, hayretlere düşmüş, mest olmuş padişahtan başka kimseye mümkün değildir. Böyle bir sarhoşluk aleminde edep kaidelerine riayet etmenin zaten imkanı yoktur, bu imkan bulunsa bile şaşılacak şeydir doğrusu! İstiğna aleminde niyaza riayet etmek, yuvarlak bir şeyle uzun bir şeyi, zıddoldukları halde bir arada cem etmeye benzer.

Sopa, esasen körlerin sevgilisidir. Kör, Kuran sandığına benzer ancak. Körlerin sözleri, Mushaf harfleriyle, eski hikayelerle, korkutuşlarla dolu sandıklardır. Fakat kuranla dolu sandık, boş sandıktan iyidir elbet. Yüksüz sandık fareler ve yılanlar dolu sandıktan daha iyidir.

Hasılı insan, vuslata erdi mi vasıta olan kadın, adamın gözüne soğuk görünmeye başlar. Güzelim istediğin şeye ulaştın mı artık bilgi sahibi olmayı istemek kötüdür. Göklerin damlarına çıktıktan sonra da merdiven aramak manasızdır. Hayra ulaşan kişi, dostluk ve başkasına bir şey öğretmek maksatlarından başka bir maksatla yine hayır yolunu arar.

O yoldan bahsederse bu iş, soğuk bir şeydir. Aydın ayna saf ve cilalı bir halde iken onu cilalamaya kalkışmak bilgisizliktir. Padişah tarafından kabul edilip

huzurunda oturduk dan sonra mektup ve elçi araştırmak çirkin bir şeydir.

Sevgili aşıklarından birisini huzuruna çağırdı. Aşık aşk mektubunu çıkarıp sevgilisinin huzurunda okumaya başladı. Mektupta beyitler, övüşler, ihtiyaç ve aciz yoksulluk, birçok laflar vardı. Maşuk dedi ki: “ Eğer bu okuma, benim içinse vuslat zamanı ömür zayi etmektir bu!

Ben yanımdayım, sen mektup okuyorsun. Bu aşıklık alameti değil ki!” aşık dedi ki: “ Doğru, sen buradasın ama ben, istediğim zevki, istediğim gibi bulamıyorum ki, geçen yıl senden aldığım zevki, şimdi vuslatına erişmiş olduğum halde alamıyorum ben bu kaynaktan arı, duru su içtim, o suyla gözümü de yeniledim, gönlümü de.

Şimdi kaynağı görüyorum ama su yok. Yoksa su yolumu birisi mi kesti” dedi. Maşuk dedi ki: “ Şu halde ben, senin sevgilin değilim. Ben Bulgar türküyüm, sen katu Türkü istiyorsun. Sen bana değil, bir hale aşıksın. Fakat yiğidim, hal elde kalmaz ki senin tamamıyla istediğin ben değilim. Alemde istediğin şeyin bir kısımcağızı da ben de var.

Sevgilin değilim, sevgilinin eviyim, halbuki aşk, peşindir, eldedir, sandıkta değil! Sevgili, tek olan sevgiliye derler. Gelişin de ondandır, sonuncu gidişin de ona! Onu buldun mu başkasını beklemezsin gayri. Ortada görünüp duran da odur, gizli olan da o! O hallere sahip bir hakimdir, mahkum değil.

Aylar, yıllar, o ay yüzlünün kuludur, kölesidir. Dilerse söyler, hale ferman eder. Dilerse hükmeder, cisimleri can haline getirir. Bekleyip duran, oturup hal arayan, hal bekleyen kişi, işin sonuna varmış değildir. Sona varan kişinin eli, hal kimyasıdır, elini oynattı mı bakır, sarhoş bir hale gelir, altın olur.

Dilerse söyler, hale fermen eder. Dilerse, hükdiken ve neşter, nerkis ve ağustos gülü kesilir. Hale mahkum olansa hal gelince derecesi artan, halsiz kalınca rütbesi eksilen bir adamdır. Hulasa sofi “ İbn-al vakit” tir, fakat vakitten de kurtulmuştur, halden de. Haller, onun azmine onun reyine mahkumdur, haller, onun Mesih'in nefesine benzeyen nefesleriyle diridir.

Sense hale aşıkısın, bana değil. Sen, bir hale sahip olmak ümidiyle benim etrafımda dönüp dolaşıyorsun. Bir an eksilen, bir an artıp kemal bulan hal, Halil'in mabudu olamaz, batar gider. Batıp giden, gah böyle, gah şöyle olan

güzel değildir, ben batıp gidenleri sevmem.

Bazan hoş, banan nahoş olan, bir zaman su, bir zaman ateş kesilen, Ayın burcudur ama ay değil. Put gibi güzeldir, ama güzelliğinden haberi bile yok! Saf sofi, İbn-al vakit" tir ama vaktin babasıymış gibi vakti adamakıllı avucunun içine almıştır. Bu çeşit sofi, tamamıyla ululuk sahibi Tanrının nuruna gark olmuştur.

Kimsenin oğlu değildir o vakitlerden de kurtulmuştur hallerden de! Doğurmayan nura batmıştır. Doğmayan, doğmayan zatsa ancak Tanrıdır. Diriysen yürü, böyle bir aşk ara. Yoksa birbirine aykırı vakitlere kulsun. Çirkin güzel nakışlara bakma da kendi aşkına, kendi dileğine bak!

Hor musun, zayıf mı? Buna bakma da ey kadri yüce kişi, himmetine, gayretine bak! Ne halde olursan ol boş durma, ey dudakları kurumuş susuz, daima su araştır! O, susuz, o kupkuru dudağın yok mu? O dudak, sudan haber verme de. Nihayet kaynağa ulaşacağını bildirmede.

Dudak kuruluğu, suyu haber verir. Bu eziyet, bu susuzluk, muhakkak suya ulaşacağına delalet eder. Bu aramak yok mu, kutlu bir iştir. Hak yolundaki bu istek, maniler giderir. Bu istek, dileklerinin anahtarıdır. Bu istek, senin ordundur, bayraklarının yardımcısıdır. Bu istek, horoz gibi " Sabah geliyor" diye nara atarak müjdeler verir.

Aletin yoksa bile iste ara. Tanrı yolunda alete ihtiyaç yoktur. Oğul, kimi arayıcı görürsen ona dost ol, önünde baş indir. De isteklilerin civarında sen de istekli ol. Galiplerin sayesinde sen de galebe et! Karınca Süleymanlık dilerse onun bu dileğini hor görme, himmetine bak! Elinde mala, sanat ve hünere dair ne varsa önce onu istemez miydin, ona bu sayede nail olmadın mı?

TEMBELİN DİLEĞİ

Birisi, Davut Peygamber zamanında her akıllı ve ahmak adamın yanında, daima şöyle dua edip dururdu. " Yarabbi, bana zahmetsiz, eziyetsiz bir rızık bir servet ver. Beni tembel, hor, hakir, ağır ve miskin yaratan sensin. Zayıf ve sırtı yaralı eşeklere, atlarla katırlara yüklenen yük yüklenemez ki.

Yarabbi, madem ki beni tembel yarattın, rızkımı da tembelliğime bakarak ben

çalışmadan ver. Yarabbi, ben tembelim varlık gölgesine yıkılmış, yatmışım. Bu ihsan ve cömertlik gölgesinde uyuyorum. Tembellerle gölgelikte uyuyanlara da elbette başka çeşitte bir rızık vermişsindir.

Ayağı olan rızık arar, ayağı olmayansa yanıp yakılır, durur. O hüzün sahibinin rızkını da ayağına götür, bulutu yeryüzüne doğru sür! Yeryüzünün ayağı olmadığından cömertliğin bulutu ona doğru iki kat sürüp durmakta. Çocuğun ayağı olmadığı için anası gelir, çocuğun başına nimet ve ihsanlarını yağdırır.

Yarabbi, senden zahmetsiz, eziyetsiz ve ummadığım bir rızık istiyorum. Zaten istemek den başka bir şeye çalıştığım nerede ki?" bir çok zaman gündüzleri geceye, geceleri ta kuşluk çağına kadar bu duayı eder dururdu. Halk onun sözlerine, tam tamahına, bu çalışıp çabalamasına gülerdi.

Derlerdi ki " Bu sersem ne söylüyor, yoksa birisi buna esrar mı yutturdu da aklını aldı. Rızık, kazançla,zahmet ve meşakkatle elde edilir. Herkes bir sanat, bir iş tutturmuş, rızkını öyle elde eder. Rızıkları, sebeplerine yapışarak elde edin. Evlere kapılarından girin denmiştir.

Şimdiki zamanda Tanrı elçisi, padişah ve sultan, hünerlere sahip olan Davut peygamberdir. Yine de bu kadar yüceliğe, bu kadar nazü naime sahip olduğu, dostun inayetleri onu seçmiş olduğu halde çalışıyor. Mucizelerin haddi, hesabı yok, ona ihsan dalgaları birbiri üstüne gelip duruyor.

Adem Peygamberden bu zamana kadar öyle güzel sesli kimse gelmedi. Her vaazında iki yüz kişi ölmekte. Güzel sesi insanları candan etmekte. Aslanlar, ceylanlar vaazın gelmekte. Ne onun bundan haberi var, ne bunun ondan. Sesine dağlar da ses veriyor, kuşlarda. Onun davetine ikisi de mahrem.

Onun, bunun gibi ve daha buna benzer yüzlerce mucizeleri var. yüzünün nuru cihetlere sığmıyor. Bütün cihetleri de kaplamış. Bunca yücelikle beraber Tanrı, onun bile rızkını çalışmadan vermiyor. Rızıklan ması çalışmasına bağlı. Bunca yüceliğine rağmen zırh yapmadıkça zahmet çekmedikçe rızkı gelmiyor.

Halbuki sen böyle bayağı ve perişan bir halde kalmış, evinin bucağına kapanmış, felekzede olmuş gitmişsin. Halbuki bu adam bunca tersliği ile, bunca adiliği ile beraber hemencecik, ticaretsiz eteğini karla doldurmayı istemekte. Bu çeşit ahmak bir herif ortaya çıkmışta gök yüzüne merdivensiz çıkayım diyor."

Birisi alaya alıp “ Haydi yürü, rızkın ulaştı, müjdeci geldi” demekte, öbürü gülüp “sana gelenden bize de hediye ver” diye alay etmekteydi. O ise halkın bu kınamasına, bu alayına hiç aldırış etmez duayı niyazı azaltmazdı bile. Böyle, böyle şehirde tanındı, boş ambardan peynir aramakta diye şöhret buldu. O yoksul ham tamahlılıkla darbımesel oldu ama yinede bu istek den bu niyazdan ayrılmıyordu.

Nihayet bir gün kuşluk çağında yine ağlayıp inleyerek bu çeşit dua edip dururken, birdenbire evine doğru bir öküz koştu. Boynuzu ile kapıya vurup kilidi kırdı. Küstahçasına evine girdi. Adam hemen sıçrayıp öküzü boynuzlarından bağladı. Durmadan, aman vermeden hemencecik boğazını kesti. Derisini, yüzdürmek için gövdesini alıp koşa, koşa kasaba götürdü.

O yoksul adam, gece gündüz feryat etmekte, Tanrıdan eziyetsiz, zahmetsiz, çalışmadan kazanmadan helal rızık istemekteydi. Bundan önce onun bazı hallerini söylemiştik, fakat araya başka şeyler girdi. Bu hikaye de öylece kaldı gitti. Şimdi onun hali neye vardı.

Tanrının lütuf ve ihsan bulutundan hikmet yağmuru yağınca o yoksul ne oldu? Öküzün sahibi onu görüp “ Ey karanlıkta benim öküzümü aşıran, borçlusun bana sen. Neden benim öküzümü kestin be ahmak hilebaz, nerede insafın?” dedi. Adam “ Ben Tanrıdan rızık istiyor, kıbleyi niyazımla bezeyip duruyorum. Zamanlarca edip durduğum dua kabul edildi. O, benim rızkımdı, tutup kestim, işte sana cevap dediyse de öküz sahibi yakasına sarıldı, sabredemedi, yüzüne de birkaç sille vurdu.

Çeke, çeke Davud Peygamberin yanına kadar götürdü. “ Gel bakalım zalim ahmak. Saçma sapan lafları bırak azgın herif. Aklın başına al, kendine gel! Bu ne çeşit dua? Alemi bana da güldürme, kendini de maskara etme!” diyordu. Adam “ Ben Tanrıya dua ettim, feryadü figan ederek nice kanlar yuttum.

İyice biliyorum ki duam kabul edildi. Sen gayri ey kötü sözlü var, başını taşlara vur.” Dediyse de adam “ Müslümanlar, Allah için olsun söyleyin. Dua nasıl olur da benim malımı ona mal eder? Eğer dua ile mal ele geçseydi bütün alem dua eder. Mal mülk sahibi olurdu.

Dua ile ele bir şey geçseydi kör dilenciler de yücelirler, bey kesilirlerdi. Onlar da gece gündüz dua ediyorlar, yarabbi bize para ver, mal mülk ver diyorlar. Sen

vermezsen kimsecikler bir şey vermez. Ey kapalı kapıları açan Tanrı, bize ihsan kapısını da sen aç derler. Fakat körlerin çalışıp çabalaması yalnız dua ve feryat.

Bir dilim ekmekten başka ellerine bir şey geçmez" dedi. Halk, " Bu Müslüman doğru söylüyor. Bu dua satan, zalim bir adam. Hiç dua, bir şeye sahip olmaya sebep midir? Ya paranla alarak bir mala sahip olursun, ya birisi sana bir şey bağışlar, yahut vasiyet eder, yahut da gönlünden kopar, sana verir. Bu çeşit bir şey olmadıkça bir şeye sahip olamazsın ki.

Bu yeni şeriat hangi kitapta. Sen ya o öküzü ver, ya hapse git" demekteydi. Adam, yüzünü göğe tutarak dedi ki: " Yarabbi benim halimi senden başka kimsecikler bilmez, gönlüme o duayı sen ilham ettin, gönlümde yüzlerce ümit belirttin. Laf olsun diye dua etmedim ya. Yusuf gibi rüyalar görmüştüm"

Yusuf, güneşle yıldızların, huzurunda kullar gibi secde ettiklerini gördü. O rüyaya adamakıllı inandı, kuyuda ondan başka bir şey ummuyordu, zindanda da. Ona dayanmakta, onu beklemekteydi. Ondan başka ne kulluktan derdi vardı, ne az çok kınanmaktan!

Rüyası, mum gibi gözünün önünde yanmakta, onu aydınlatıp durmaktaydı; rüyasına güveniyordu. Yusuf'u kuyuya attıkları zaman Tanrıdan kulağına şu ses gelmişti. Ey yiğit, sen bir gün padişah olacaksın. O vakit seni kıyanların sözlerini, yüzlerine vurursun.

Bunu seslenen görünmüyordu ama gönül, söyleyenin eserini tanıyordu. O sesten cana bir kuvvet, bir rahat, bir huzur geliyordu. İbrahim'e ateş nasıl bir gül bahçesi olmuşsa o ses yüzünden kuyu da Yusuf'a gül bahçesi kesilmişti. Gayri ne cefa geldiyse o kuvvetle tahammül etti. Neşeyle çekti.

Nitekim elest sesinin zevki de her müminin gönlünde ta mahşere kadar sürer gider. Bu yüzden müminler, ne belaya itiraz ederler. Ne Hakk'ın emir ve nehyinden sıkılırlar. Başkalarının ağzına acılık veren bir lokmaya benzeyen Tanrı hükmü, onlara gülbeşeker gelir. Tatlı, tatlı yerler, hazmederler.

Tanrı hükmünü kabul etmeyip inkar eden, o lokmayı yese bile kusan kişiyle yaramaz. Elest gününde bir rüya gören, Tanrıya ibadet yolunda sarhoş olur. Sarhoş deve gibi bu ibadet çuvalını hiç usanmadan, sıkılmadan çeker durur. Ağzının etrafındaki tasdik köpüğü, onun sarhoşluğuna, coşkunluğuna şahittir.

Deve kuvvetlenip erkek aslan kesildi mi ağır yükler çeker de yine o yüklerin altında az yer, az içer. Dişi deve arzusuyla yüzlerce zahmet ve açlık çeker. Hatta dağ bile ona bir kıl gelir! Elest aleminde böyle bir rüya görmeyen bu dünyada ne kul olur, ne mürit! Olsa bile gönlünde yüzlerce tereddüt vardır.

Bir an şükrederse bir yıl şikayet eder. Din yolunda yüzlerce tereddütle ve inanmayarak öne doğru bir adım atarsa öbür adımı arda doğru gider. Bunu da ileride anlatırım, borcum olsun. Eğer öğrenmekte acele ediyorsan “ Elemneşrah” suresini oku! Bu manayı etraflıca anlatmaya kalkışsam ne haddi vardır, ne kenarı.

Yürü öküzünü dava edene doğru eşek sür! Adam dedi ki: “ Yarabbi, bu suç yüzünden şu azgın adam, bana kör dedi. Bu ne iblisçe bir kıyas yarabbi? Ben ne vakit körcesine dua ettim. Tanrıdan başka kime ihtiyacımı söyledim? Kör, bilgisizlikle halktan bir şeyler umar. Ben senden umuyorum. Her güç şey sana kolaydır.

Asıl kör kendisi ki beni kör saydı, canla başla niyaz ettiğimi görmedi bile! Benim bu körlüğüm, aşk körlüğüdür. Güzelim sevdiği şey insanı kör ve sağır yapar derler ya. Bu körlük, o körlüktür. Tanrıdan başkasını görmüyorum, fakat onu görmüyorum. Aşkımın muktezası da bu değil midir? söyle.

Yarabbi, sen görmektesin, beni sen de kör sanma, senin lütfünün etrafında dönüp dolaşmaktayım, ey lütfunun etrafında dönüp dolaştığın, ey kendisinden ayrılmadığım Tanrı! Yusuf-ı Sıddıyk'a rüya gösterdin da ona güvendi. Onun gibi lütfun bana da bir rüya gösterdi. O sonsuz dualarım oyuncak değildi ya!

Fakat halk, benim sırlarımı bilmiyor da sözlerimi saçma sanıyor. Hakları da var. gayb sırrının, sırlarını adamakıllı bilen ve ayıpları tamamıyla örten Tanrıdan başka kim bilebilir ki?” düşmanı dedi ki. “ Amca, neye yüzünü göğe çeviriyorsun? Bana çevir de doğru söyle! Delirdin mi ki böyle hatalara düşüyor, aşktan Tanrıya yakınlıktan dem vuruyorsun?

Sen gönlü ölmüş bilirsin. Hangi yüzle yüzünün göklere tutuyorsun?” bu hasise yüzünden şehre bir velveledir düştü. O Müslüman'sa “ Yarabbi, bu kulunu rezil etme. Kötülük yaptıysam bile sırrımı halka açma. Biliyorum, uzun gecelerde yüzlerce tazarrula sana niyaz edip durdum. Halka karşı bunun hiçbir kadri, hiçbir kıymeti yok, onlar bilmez bunu fakat senin yanında aydın bir mum gibi sana

aşikar” diye niyaz etmekte, yüzünü yerlere vurmaktaydı.

Davut Peygamber, evinden dışarı çıkınca “ Bu ne, ne var, ne oldu” dedi. Davacı dedi ki: “ Ey Tanrının peygamberi, imdat et. Öküzüm, bu adamın evine girmiş. O da onu kesmiş. Neden benim öküzümü kesmiş sor da söylesin.” Davut, “ Ey kerem sahibi, neden sana haram olan o öküzü kestin?

Yalnız saçma sapan söyleme, delil göster de bu dava görülsün, bitsin” dedi. Adam dedi ki: “ Ey Davut, yedi yıldır gece gündüz dua etmekte, Tanrıdan. Yarabbi, helal ve zahmetsiz bir rızık istiyorum, diye niyazda bulunmaktayım. Erkek kadın, herkes feryadımı bilir, hatta çocuklar bile bunu söyler, anlatırlar.

Kime istersen sor, derhal söyleyiversin. Haltan hem gizli sor, hem de aşikare. Bak bu eski hırkalı yoksul neler söylüyor, nasıl dua ediyordu, anla. Bu dualardan, bu feryatlardan sonra bir de baktım ki evime bir öküz girivermiş. Gözüm karadı. Ama lokma için değil, duam kabul edildi diye sevindim hani. O ayıpları bilen tanrı duam kabul etti, bun şükrane olsun diye öküzü kestim”

Davut, “ Bu sözlerden el yıka, davana şer'i delil getir. Reva görür müsün delilsiz bir hüküm vereyim de bu şehirde batıl bir sünnet koyayım, kötü bir adet bırakayım, bunu sana kim bağışladı? Satın mı aldın, mirasa mı kondun? Ekine nasıl sahip olabilirsin, sen mi ektin? Ektinse senindir.

Kazanmakta ekin ekmeye benzer. Ekmedikçe ona sahip olmaya hakkın yoktur. Ektinse ektiğini biçersin, o senindir. Yoksa zulmettiğin, haksız olduğun katiyetle anlaşılır. Yürü, eğri büğrü söylenme, bu Müslüman'ın malını ver. Paran yoksa borç al, ver beyhude konuşma!” dedi.

Adam, “ Padişahım, sitem karlar ne söylüyorlarsa sen de tıpkı onu söylüyorsun bana” deyip secde ederek dedi ki. “ Ey benim yanıp yakıldığımı gören Tanrım, Davud'un gönlüne de o nuru ver. Gönlüme saldığın ziyayı onun gönlüne da Sal. Ey ihsan sahibi Rabbim.” Bu sözleri söyledikten sonra hayhayla ağlamaya başladı. Öyle bir ağlayış ağladı ki Davud'un gönlü yerinden oynadı.

“ Ey öküzü dava eden, bugün bana mühlet ver, bu davanın görülmesinde ısrar etme. Halvete gidip namaz kılayım da bu ahvali, bir de sırları bilen Tanrıdan sorayım. Namazda Rabbime bağlanırım, namaz gözümün nurudur” sırrı zuhur eder, bu benim huyumdur. Can pencerem zevk ve şevkle açıktır. Tanrının lütfu

oraya vasıtasız gelir. Tanrının lütfu, rahmeti nuru madenimden, hakikatimden gelir, penceremden evime girer. Penceresi olmayan ev cehennemdir. Ey kul dinin aslı pencere açmıştır. Her ormanı öyle pek baltalama. Pencere açmak için balta vur.

Yoksa bilmez misin ki bu güneşin nuru hicaplardan hariç olan hakikat güneşinin aksinden ibaret. Bilirsin ki bu zahiri görüşün nurunu hayvan da görür. Şu halde benim Adem' “ Keremna” demem nedir?ben nurlara dalmış, gark olmuş bir güneşim. Kendimi nurdan ayırt edemiyorum.

O halvete gitmeme, namaz kılmam, halka öğretmek için bu alem doğrulsun diye ayağımı eğri atmaktayım. Ey yiğit, savaş hileden ibarettir.” İzin yoktu, yoksa Davut, bu sırları döküp saçar, sır denizinden toz koparırdı! Davut, bu çeşit söyleyip durmakta, halkın aklını, fikrini yakmaya kalkışmaktayken, arkasından birisi, “ Birliğinde hiç şüphem yok” diye Davud'un eteğini çekti. Davut, kendine geldi. sözünü kısa kesti, dudağını yumdu, halvet edeceği yere hareket etti.

Davut, kapısını kapayıp acele halvet edeceği yere gitti, mihrabına, duanın kabul edildiği yere yöneldi. Tanrı, ona bu işin hakikatini bildirdi, ne gösterdiyse tamamıyla gösterdi. O da işi anladı, öç alınacak kimdir, kısasa layık adam hangisidir, bildi. Ertesi günü iki davacı ile Halk gelip Davud'un huzuruna dikildiler. Davacı yine aynı davayı tekrarladı, birçok ağır sözler söyledi.

Davud “ Sus, bu davayı bırak, öküzü bu Müslüman'a helal et de yürü git. Yiğit madem ki Tanrı, senin sırrını açmadı, onun bu sır örtücülüğüne şükret de sükut et” dedi. Öküz sahibi “ Bu nasıl hüküm, bu ne biçim adalet? Benim için yeni bir şeriat mı kuracaksın. Adalet aleme yayıldı, yer, gök, adaletinle güzel kokulara bürünmüş.

Kör köpekler bile bu sistem yapılmadı. Bu tecavüzden bu cefadan hararetlendi de taş da yarıldı, dağ da!” diyor, bu çeşit ağır sözler söylüyor, “ Ey ahali , gelin de görün zulmü!” diye bağırıyordu.

Davud, ondan sonra dedi ki. “ A inatçı, bütün malını mülkünü hemencecik ona bağışla, yoksa bak sana söylüyorum, işin fena olur, yaptığın zulüm ve cefa meydana çıkar.” Adam, bu söz üzerine başına topraklar serpip elbisesini yırtarak “ Her an zulmünü artırıp durmaktasın” dedi. Yine bir müddet Davud'u kınamaya koyuldu, davud, tekrar onu huzuruna çağırıp, dedi ki. “ Ey bahtı körleşmiş herif,

madem ki talihin yok gayri yavaş, yavaş karanlıklar basmaya başladı. Senin gibi bir eşeğe çerçöple saman bile yazık. Öyle olduğu halde sen yine baş köşeyi gözetip duruyorsun ha!

Yürü çocukların da onun kulu, kölesidir, karın da! Artık fazla söylenme!” davacı iki eline taş almış, göğsünü dövmekte, bilgisizliğinden, bir aşağı, bir yukarı gidip gelmekteydi. Halk da Davud'u kınamaya başladı. Davacının gönlünde ne var, bilmiyorlardı ki.

Bir insan, saman çöpü gibi havaya kapılmış, maskara olmuşsa zalimi mazlumdan nasıl fark edebilir? Zalimi mazlumdan ayırt eden, zulüm kar nefsinin boynunu vurmuş kişidir. Yoksa içten içe nefse zebun olan kişi, deliliğinden mazlumlara düşman kesilir. Köpek, daima yoksula, acize saldırır, fırsat bulursa ısırır da.

Komşularından av kapmak aslanlara göre ayıptır, köpeklere değil. Zalime tapan, mazlumu öldüren kişilerin hepsi de pusudan çıkarak köpekçesine saldırdılar. Davud'a yüz tutup “ Ey peygamber, ey bize şefkatli zat, bu sana yakışmaz, çünkü apaçık bir zulüm bu. Bir suçsuzu, hiçbir kabahati yokken kahretsin” dediler.

Davut dedi ki: “ Dostlar, gayri o gizli şeyin meydana çıkması zamanı geldi. hepiniz kalkın da şehirden dışarıya çıkalım, o gizli sırrı öğrenelim. Filan ovada büyük bir ağaç vardır, dalları gürdür, çoktur, birbirleriyle birleşmişlerdir. Kol budak salıvermiş, geniş bir yeri kaplanmıştır, kökü de yere yayılmıştır.

İşte o ağacın kökünden bana kan kokusu geliyor. O güzel ağacın kökünde kan var. bu kötü talihli herif, onun altında efendisi öldürmüştür. Tanrının hilmi, bunu şimdiye kadar örttü. Fakat bu kaltaban, buna hiç şükretmedi. Efendisinin çoluğuna, çocuğuna ne nevruzlarda bir şey verdi, ne bayramlarda.

O yoksulların, o muhtaç biçarelerin hallerini, hatırlarını bir lokmayla olsun arayıp sormadı, eski hakları aklına bile getirmedi. Bu melun herif şimdi de bir öküz için onun oğlunu yere vuruyor. Günahının perdesini kendi kaldırıyor, yoksa Tanrı, suçunu örtüyordu. Bu kötü zamanede kafir olsun, fasık olsun herkes, kendi perdesini kendi yırtar. Zulüm, can sırları arasında gizli kalır, fakat onu halkın önüne koyan zalimdir. Hele bakın, benim boynuzlarım var, şu alemde cehennem öküzünü bir görün diye kendisini kendisi gösterir!”

Halk şehirden çıkıp o ağca doğru gidince Davut, “ Önce ellerini bağlayın şu

zalimin de sonra suçunu meydana koyalım, adalet bayrağını ovaya dikelim” dedi. Sonra dedi ki: ey köpek, sen bu adamın atasını öldürdün. Sen o zatın kölesiydin, bu yüzden onun kanına girdin. Efendisini öldürüp malını, mülkünü zaptettin. Fakat Tanrı bunu meydana çıkardı.

Karın yok mu, onun cariyesiydi. Onunla birleştin de bu kötü işi yaptın. Ondan erkek, dişi ne doğduysa hepsine mirasçı bu adamdır. Çünkü sen bir kölesin, çalışıp çabalarsın, eline geçen onundur. Şeriat mı aradın, alsana mükemmel bir şeriat, hadi şimdi yürü bakalım!

Sen burada efendini zari, zari ağlatarak öldürdün, efendin sana burada, aman yapma, etme diyordu. Korkunç bir hayal gördün, korktun. Acelenden bıçağı da adamcağız başıyla beraber toprağa gömdün. İşte başı da şuracıkta gömülü, bıçak da. Haydi, kazın şurasını!

Bu köpeğin adı da bıçakta yazılıdır. Bu zalim, efendisine işte böyle bir hilede, böyle bir zulümde bulundu.” Yeri kazdılar, bıçağı da bulup çıkardılar. Kesik başı da! Halka bir velveledir düştü. Hepsi de zünnarlarını kestiler. Ondan sonra öküzü kesene “ Gel buraya hak sahibi, bu yüzü karadan hakkını al” dedi.

Aynı bıçakla o adamın da öldürülerek kısas edilmesini emretti. Ne hile yaparsa yapsın, Tanrı bilgisinden kurtulabilir mi hiç? Tanrının hilmi, müdarada bulunur. Bulunur ama adam, haddi aşınca iş değişir, meydana çıkar. Kan uyumaz, gönüllere onu araştırmak, müşkülünü halletmek merakı düşer.

Kıyamet gününün sahibi olan Tanrının adaleti, şunun, bunun gönlünden zuhur eder durur. “ Filan ne oldu, hali nedir, kim öldürdü acaba?” diye topraktan ekin fışkırır gibi şunun, bunun gönlünden meraklar fışkırır. Gönüllerdeki bu meraklar, bu araştırmalar, bundan bahsetmeler, hep o kanın kaynamasıdır.

O adamın gizli sırrı meydana çıkınca Davud'un mucizesi halka yayıldı; bu mucize bir dereceyken halk tarafından adeta iki derece meşhur oldu. Herkes baş açık gelip yerlere secde etmekte. “ Biz doğuştan körmüşüz, senden yüzlerce şaşılacak şey gördük. Taş, Talut'la beraber savaşa giderken sana söyledi, beni al dedi.

Sen elinde bir sapan, üç tane de taş olduğu halde geldin, yüz binlerce adamı birbirine kattın., kırdın geçirdin. Taşların yüz binlerce parçaya ayrıldı, her

parçası bir düşmanın kanını içti. Demir, elinde mum gibi yumuşadı, onunla zırh yaptın, bu da aleme yayıldı, herkes bildi. Dağlar sana şükredici risaleler oldu, seninle berber adam gibi Zebur okudular!

Senin sözünle yüz binlerce kişinin can gözü açıldı, gayb alemine hazırlandı. Fakat onların hepsinden kuvvetli mucizen bu, sen; insana hayat bağışlamaktasın, bu bağışlaman daimi. Zaten bütün mucizelerin canı da bu ölüye ebedi hayat bağışlamak!" demekteydi. Zalim öldürüldü, bütün bir dünya dirildi. Halkın hepside yeni baştan Tanrıya kul oldu.

Nefsini öldür de alemi dirilt. Nefis efendisini öldürmüştür; sen, onu kendine kul, köle yap! Kendine gel, öküzü dava eden senin nefsindir kendisini efendi yerine koymuştur, ululuk taslamaktadır. Öküzü öldüren de aklındır. Hadi, artık ten öküzünü öldüreni inkar etme! Akıl bir esirdir. Daima Hak'tan zahmetsizce bir rızık, tabak, tabak nimetler ister.

Onun zahmetsizce rızıklanması neye bağlıdır? Kötülüğün aslı olan öküzün öldürülmesine. Nefis " Benim öküzümü nasıl olurda öldürürsün?" der. Çünkü nefis öküz, ten suretidir. Velinimet zade olan akıl, ihtiyaçlar içinde kalmış, kanlı katil nefis, efendi olmuş, öne geçmiş! Zahmetsiz rızık nedir, bilir misin? Ruhların gıdası, peygamberlerin rızıkları.

Fakat bunu elde etmek, öküzü öldürmeye bağlıdır. Hazine öküzün içindedir ey hazine arayan yerleri kazıp duran! Dün biraz bir şey yemiştim, onun için layıkıyla anlatamıyorum. Yoksa bunu tamamıyla anlatır, yuları anlayışının eline teslim ederdim. Ama dün bir şey yedim demem de masaldan ibaret çünkü ne gelirse o gizli evden geliyor.

Güzel gözlülerden işve, cilve öğrenmişsek neden gözümüzü sebeplere dikip duruyoruz. Sebeplerin de başka sebepleri var. sebebe bakma da asıl ona bak! Peygamberler, sebepleri gidermek için geldiler. Mucizelerini ta Zuhal yıldızına ulaştırdılar. Sebep ve vesilesiz denizi böldüler, ekmeksizin buğday yığınını buldular.

Çalışmaları yüzünden kum taneleri un olurdu Keçinin yünlerini çektiler mi ellerinde ibrişim olurdu. Bütün Kuran, sebebi gidermeye aittir. Zahiren yoksul olan Peygamberin yüceliğini, yine zahiren yüce olan Ebuleheb'in helakini anlatır durur. Ebabil kuşları iki üç taş attılar mı o koca Habeş ordusunu kırıp geçirirler.

Ta yukarılarda uçan kuşun attığı bir taş, fili delik deşik eder. Öldürülmüş adama kesilmiş öküzün kuyruğuyla vur da hemen dirilsin, kefeniyle kalksın. Kesilmiş boğazı, yerinden davransın, kanını dökenlerden kanını istesin denir. Bunlar ve bunlara benzer daha nice şeyler var. kuran baştan sona sebepleri illetleri nefyeder vesselam.

Fakat bunları anlamak, işi uzatıp duran aklın harcı değildir. Kulluk et de bunlar sana keşfolsun! Felsefeye sarılan kişinin aklı. Felsefeye sarılan kişinin aklı, akılla anlaşılabilen şeylere bağlanmış kalmıştır. Fakat temiz ve pak kişi, aklın aklının (Akl-ı Küll'ün) tek binicisi oldu. Aklının aklı içtir, senin aklınsa kabuk.

Hayvan midesi daima kabuk arar. İç arayan, kabuğu sevmez, ondan usanır, bıkar, iç temiz kişilere helâldir, temiz kişilere. Kabuktan ibaret olan akıl, bir işi yüzlerce delille ancak anlayabilir. Fakat Akl-ı Kül, doğru olduğunu bilmediği yola adımını atar mı hiç? Akıl, defterleri baştanbaşa karalar durur. Aklın aklıysa bütün alemi ayla doldurur, nurlandırır.

O karadan da kurtulmuştur, aktan da onun ayının nuru, gönüle de yayılmıştır, sana da. Cüz'i akıl bu karayla akı, yine kadirden,bir yıldız gibi parlayıp alemi aydınlatan Kadir gecesinden elde etmiştir. Keseyle dağarcığın değeri altındadır. İçinde altın olmayan keseyle dağarcığın ne kıymeti var?

Nitekim tenin değeri de canla, fakat canın değeri de cananın ışığıyladır. Can, ışıksız diri olsaydı hiç kafirlere “ Ölü” denir miydi? Kendine gel, söyle, söyle ki söyleme kabiliyeti bizden sonraki zamanlarda aksın diye ırmak yolunu kazmakta. Her devirde söz söyleyen bulunur; bulunur ama geçmişlerin sözleri daha faydalıdır.

Ey şükreden kişi, Tevrat, İncil ve Zebur, Kuranın doğruluğuna şahadet etmedi mi? Zahmetsiz ve sayıya gelmez bir rızık ara da Cebrail sana cennetten elma getirsin. Hatta bahçıvanın laflarıyla başın ağrımadan ekmek zahmetine düşmeden cennetin sahibinden rızıklanasın. Çünkü ekmekteki fayda ve lezzet, Tanrı ihsanıdır. Dilerse sana o faydalı kabuğu, yani ekmeği vasıta ekmeksizin de verir. Ekmeğin sureti, ekmekteki faydaya, zevk ve lezzete bir sofradır. Fakat sofrasız ekmek yemek, velinin harcıdır.

Can rızkını senin Davud'un olan şeyhin himmeti olmadıkça nasıl olur da çalışıp çabalamayla elde edebilirsin? Nefis şeyhle adım attığını, ona uyduğunu görürse

zorla sana ram olur. Öküz sahibi de Davud'un sözünü anlayınca ram oldu. Şeyh sana dost oldu mu avda aklın, köpek nefse galip olur.

Nefis, yüzlerce hile, Hud'a sahibi bir ejderhadır. Fakat şeyhin yüzü, o ejderhanın gözüne karşı tutulan bir zümrüttür. Öküz sahibini zebun etmek istersen onu eşekler gibi bizle, o tarafa sür be hoyrat adam! Nefis, Tanrı velisine, yaklaşırsa dili yüz arşın kısalır. Onun yüz dili vardır, her dilinde yüz lügat, hilesi riyası anlatılamaz ki!

Öküz nefsi dava eden fasih sözler söyledi, yüz binlerce doğru olmayan delil getirdi. Bütün şehri kandırdı, yalnız padişahı kandıramadı, o her şeyi bilen padişahın yolunu vuramadı! Nefsin sağ elinde tespih ve Kuran vardır ama yerinde de hançer ve kılıç gizlidir. Onun mushafına, onun riyasına kanma, kendini onunla sırdaş, haldaş yapma!

Seni aptes al diye havuzun kenarına getirir de havuza, suyun ta dibine atıverir! Akıl, nurani ve iyi ir hak ve hakikat arayıcısıyken neden zulmani nefis ona galip oluyor. Neden mi? Nefis, kendi evinde, kendi yurdunda akılsa garip! Köpek bile kapısında korkunç bir aslan kesilir. Hele sabret, aslanlar ormana gitsinler. Bu kör köpekler, o vakit onlara inanırlar.

Şehirli. Nefsin hilesini tenin düzenini ne bilsin? O ancak kalbe gelen vahiyle kahredilebilir. Kim onun cinsiyse ona dost olur. Ancak şeyhin olan Davut müstesna! Çünkü o varlığını tebdil etmiştir. Tanrı, kimi gönül makamına vasıl ederse o kişide ten cinsiyeti kalmaz. Halk, umumiyetle bu cihan içinde illetlidir.

İllet, şüphe yok ki illete dosttur. Her aşağılık kişi Davutluk davasına kalkışır. Anlamayan kişiler de ona yapışır. Ahmak kuş, avcıdan kuş sesi duyar da o tarafa uçar gider. Davut olmadığı halde Davutluk davasına kalkışan, kendi malı olan şeyle başkasından naklettiği şeyi ayırt edemez, sapıktır o kişi.

Kendine gel de manevi bir adam bile olsa kaç ondan! Onun yanında kurtulmuş kişiyle bağlı kişi birdir. Yakınına eriştim diye iddia etse de şüphedir. Böyle adam, halk yanında zekadan ibaret bile olsa mademki kendisinde bu anlayış, bu ayırt ediş yok ahmaktır! Kendine gel, ondan ceylan, aslandan nasıl kaçarsa öyle kaç! Ey bilgili yiğit, sakın onun yanına koşma!

MESNEVİ'YE DAİR

Ey doğacak çocuğun oynaması gibi bu manaları içimde oynatıp duran Tanrı, mademki bunun tamamlanmasını diliyorsun, kolaylaştır, yol göster, muvaffakiyet ver. Yahut da bu isteği, bu iştiyakı gider, bizi muahaze etme. Madem ki müflise altın ihtiyacını ilham ediyorsun, ey gani padişah, gizlice ona altın ihsan et.

Sen olmadıkça, senin inayetin lütfetmedikçe gece gündüz nazım ve kafiyenin ne değeri olabilir,bu çeşit meydana gelen şiire kim bakar ki? Ey bilgi sahibi padişah, nazım da, cinas da kafiyede korkudan senin emrine kuldur. Sen her şeyi, seni tespih eder bir hale koymuşsun, akıl ve temyiz sahibi olanlar da seni tespih eder, akıl ve temyiz sahibi olmayanlar da.

Her birinin başka çeşit bir tespihi var. Bunun halinden onun haberi bile yok! İnsan, cansız şeylerin tespih etmesini inkar eder ama cansız şeyler, ona kullukta üstattır. Hatta yetmiş iki milletin her biri öbürlerinin halinden bihaberdir. Hepsi de şüphe içinde kalmıştır.

Konuşan, söz söyleyen iki kişi bile birbirinin halinden haberdar olmazsa duvarla kapı, nasıl birbirini anlar, duyar? Ben söz söyleyen adamın bile tespihinden gafil olursam gönlüm, sessiz sedasız bir şeyin tespihini nasıl duyar? Sünni, Cebri'nin tespihinden bihaberdir.

Cebriye de Sünni'nin tespihini eser etmez. Sünni'nin hususi bir tespihi vardır. Fakat cebrinin de bunun zıddı olan bir tespihi vardır ki, ona sığınır. Bu “ O, sapıktır, yol azıtmıştı” der durur. Halbuki onun halinden de haberi yoktur, “ Kün” emrinden de!

O, da “ Bunun hakikatten ne haberi var ki” demektedir. Tanrı takdir etmiş de onları savaşa düşürmüştür, bu suretle de her birinin aslını meydana çıkarır. Bir cinse mensup olmayandan izhar eder. Herkes kahrı lütuftan ayırt eder. Anlar. İster bilgi sahibi olsun, ister cahil, ister aşağılık.

Fakat kahır içinde gizli olan lütfü, yahut lütuf içinde gizlenmiş bulunan kahrı, az kişi anlar. Meğer ki gönlünde bir can mehengi olan Tanrıya mensup bir er olsun. Bundan başkaları kahırda gizli olan lütufla,lütufta gizli bulunan kahrı anlayamaz, şüpheye düşerler. Onlar, adeta yuvalarına bir kanatla uçup ulaşmak

isteyen kuşlara benzerler.

BİLGİNİN İKİ KANADI VARDIR ŞÜPHENİN İSE TEK

Bilginin iki kanadı vardır, şüpheninse tek. Zan noksandır, uçmaz. Tek kanatlı kuş, çabucak baş aşağı düşer. Sonra uçmaya savaşır ama ya iki adımlık bir yer aşabilir, ya birazcık daha fazla. Şüphe kuşu düşe kalka ümit yuvasına tek kanatla uçmaya savaşır. Fakat şüpheden kurtuldu da bilgi sahibi oldu mu o tek kanatlı kuş,iki kanatlı kesilir. Kanatlarını açar.

Ondan sonra yüzüstü, eğri büğrü değil, doğru yolda güzelce uçur gider. Cebrail gibi iki kanatlı şüphesiz, hilesiz, kıylı kalsiz uçar. Bütün alem, ona “ Sen Tanrı yolundasın, dinin doğru” dese. O onların lafına güvenmez, o sözlerden gururlanmaz, onun tek canı, onlara çift olmaz.

Yahut herkes “ Sen yol azıtmışsın, kendini dağ sanıyorsun ama bir saman çöpüsün sen” dese, bir zerre bile hayale düşmez, azıcık olsun kınayanların kınamasından elem duymaz.

Bir mektebin talebesi, hocalarından bıkmışlar, çalışıp çabalamadan usanmışlardı. Ne yapıp yaparak bir iş becermek, bu suretle de muallimi derde düşürmek için birbirleriyle görüşüp danıştılar. “ Hoca hiç hastalanmıyor ki birkaç günceğiz olsun mektebe gelmesin de rahat kalalım.

Bir hapisten bu darlıktan, bu çalışıp çabalamadan kurtulalım. Mermer kaya gibi yerinde durup duruyor” dediler. İçlerinden birisi, en zekileriydi. Bir tedbir düşündü. “ Hocam, nasılsın, neden böyle benzin sararmış? Hayır ola, rengin kaçmış senin bu ya hava çarpmasından, ya sıtmadan derim.

Hoca, elbette bu sözden biraz olsun vehme düşer. Sen de bu çeşit sözlerle bana yardım edersin kardeşim. Mektebin kapısından içeri girer girmez, “ Hayır ola hocam, bu halin ne” dedi. Vehmi biraz daha artar, akıllı adam bile vehimle delirir gider. Üçüncü, dördüncü, beşinci sözler, acıklanırlar.

Otuz çocuk da hep bu sözü söylerse adamı iyice vehim kaplar, iş olur biter” dedi. Çocukların hepside “ Aferin zeki çocuk, bahtın daima yaver olsun, Tanrı sana yardım etsin” dediler. Birleşip hiç birisinin bu kavilden, bu karardan

dönmeyeceklerine ait kuvvetlice ahdettiler. Sonra o zeki çocuk, içlerinden kimsenin bunu söylememesi için hepsine yemin ettirdi.

O çocuğun bu tedbiri, hepsinin tedbirinden üstün olmuştu, onun aklı, bütün çocukların aklından ileriydi. Güzellerin bazıları, nasıl bazılarından üstün, bir kısmı da öbürlerinden aşağıysa insanların akılları da fazla, yahut eksiktir. Ahmed, “ Erlerin güzelliği, dillerinin altında gizlidir” mealinde bir söz söyledi.

Akıllardaki aykırılık, yaratılıştadır. Bu hususta Sünnilerin sözünü dilemek, onların hükmünü kabul etmek gerek. Bu hüküm itizal ehlinin sözlerine aykırıdır. Onlar, “ Akıllar yaratılışta aynı derecededir. Tecrübe ve öğreniş, aklı çoğaltır, azaltır, bu suretle bir adam, öbüründen daha bilgili olur” derler.

Bu söz batıldır. O zeki çocuk, herhangi ir meslekte tecrübe sahibi değildi ya. Fakat o küçük çocuk, öyle bir tedbirde bulundu ki yüzlerce tecrübe sahibi ihtiyar, o tedbirinin kokusunu bile alamadı. Zaten yaradılışta olan üstünlük, çalışıp çabalama, düşünüp taşınma ile elde edilen üstünlükten elbette iyidir. Sen söyle, tanrı vergisi mi daha iyi, yoksa topal eşeğin rahvan atı taklidi mi?

Ertesi gün oldu. Çocuklar, bu düşünceyle mektebe geldiler. Hepsi de dışarıda bu fikri ortaya atan zeki çocuğu bekliyorlardı. Çünkü bu tedbirin kaynağı oydu. Baş, daima ayağın reisidir. Ayağı çekip götüren baştır. A mukallit, gök nurunun bir kaynağı olan kişiden üstün olmayı isteme.

Çocuk geldi, hocaya, selam verip hocam, hayır ola, benzin sararmış” dedi. Hoca “Hasta filan değilim, saçmalama geç yerine otur” dedi. Dedi ama hatırına da bir vehim tozudur kondu, az bile olsa gönlüne bir endişedir düştü. Derken öbür çocuk içeri girdi. O da öyle söyleyince o vehim arttı. Böyle, böyle arttıkça arttı. Haline şaştı kaldı, hasta olduğuna hükmetti.

Kadın, erkek, çoluk, çocuk halkın secde etmesi de Firavunun gönlüne tesir etti, hastalandı. Herkes ona Allahsın, padişahsın dedikçe vehimlendi, bu vehimleşti öyle bir dereceye geldi ki, Tanrılık, davasında yiğitleşti, ejderha kesildi, doymak nedir bilmez oldu! Aklı cüzinin afeti vehimdir, zandır.

Çünkü onun vatanı karanlıklar diyarındadır. Yerde yarım arşın enlikte bir yol olsa insan, hiç vehimlenmeden rahatça yürür. Fakat yüksek bir duvarın üstünde gitsen yolun genişliği iki arşın olsa yine eğri büğrü gidersin. Hatta gönlüne

düşen vehim yüzünden belki de düşersin. Vehimden gelen korkuya iyice dikkat et de vehimin kötülüğünü anla.

Hoca vehimden korkudan hastalandı. Yerinden sıçrayıp kalktı, kilimini başına örttü. “ Zaten sevgisi az, ben u halde, olduğum halde halimi sormadı bile. Renginin solukluğunu, benzimin uçukluğunu haber bile vermedi. Bana kastediyor., benden kurtulmaya yol arıyor.

Kendi güzelliğinden kendi cilvesinden kendisi sarhoş olmuş. Benimse haberim bile yok. Halbuki leğenim, damdan düşmüş, rüsvay olmuş gitmişim” diye karısına kızgın bir halde, evine gelip kapıyı şiddetle açtı. Çocuklarda hocanın ardından geliyordu. Karısı : “Hayır ola, erken geldin. Allah esirgesin, başına kötü bir şey gelmesin de” dedi.

Hoca dedi ki. “ Kör müsün sen? Bir benzime, bir halime baksana Yabancıların bile derdimle dertleniyor, feryada geliyor. Sen evimin içinde olduğun halde bana düşmanlığından, bana karşı münafıklıkta bulunduğundan yanıp yakıldığımı, görmüyorsun bile”

Kadın, “ A hocam, senin bir şeyin yok. Bu endişen manasız ve saçma bir vehimden ibaret” dediyse de, “ A kahpe inat mı ediyorsun? Halimde ki kırgınlığı, tir, titrediğimi görmüyor musun? Körsen benim ne cürmüm var? ben kendi derdime düştüm, bu gussadan perişan bir haldeyim zaten” dedi. Kadın “ Hocam, ayna getireyim de bak. Benim bir suçum var mı?

Yalan söylüyor muyum, anla” dediyse de hoca, “ Git, aynan da batsın, sen de bat. Zaten daima buna buğzetmede, daima bana kin gütmede, benimle inat edip durmadasın sen. Yatağı yay, yorganı getir ben yatayım hele başım ağırlaştı” dedi. Kadın biraz duraklayınca “ Hadi behey düşman senin layığın bu laf, durmasana” diye bağırmaya başladı.

Kocakarı, yatak yorgan getirip döşedi. “ İçi vehim ateşiyle dolu, imkan yok. Bir şey söylesem beni itham edecek. Fakat söylemesem de bu hastalık sahiden hastalık haline gelecek. Kötüye yorma, vehimlenme, insanı hiçbir hastalığı yokken hasta eder. Kabul edilmesi farz olan Peygamber hadisidir bu: hasta değilken kendinizi hasta gösterirseniz sahiden hastalanırsınız.

Hasta değilim desem, bu karı yalnız kalmayı istiyor, yapacağı bir iş var. beni

evden atacak sonra da ne kötülükte bulunacaksa bulunacak diyebilir” dedi. Hoca yorganını çekip uzandı, ahlayıp puflamaya, inim, inim inlemeye başladılar. “ Bunca işler işledik, bunca düzenler düzdük; yine de zindandayız. Kurduğumuz yapı, kötü yapıymış, biz de kötü kurucular!” diyorlardı.

O zeki çocuk, “ Arkadaşlar, dersinizi bağıra, çağıra okuyun” dedi. Hepsi birden bağıra, , bağıra okumaya başlayınca dedi ki. “ Çocuklar, bizim bağırmamız hocaya fena gelir. Bu gürültü hocanın baş ağrısını fazlalaştırır. Bu dert, bir kuruşa değer mi? Hoca doğru söylüyor, başımın ağrısı fazlalaştı. Hadi gidin!” dedi.

Çocuklar, yeri öpüp “ Kerem sahibi, hastalık, senden uzak olsun” dediler. Mektepten fırlayıp tanelere uçuşan kuşlar gibi evlerine koşuştular. Anneleri kızarak “Bu gün mektep var. sizse oyuna dalmışsınız” dedi. Özür getirip dediler ki: “ Dur hele anne, suç bizim değil, bizim kabahatimiz yok. Nasılsa hocamız hastalandı, perişan bir hale geldi”

Anneleri dedi ki. “Hile , düzen. Siz bir ayran için yüz yalan söylersiniz. Hele sabah olsun, hocanıza gideyim de bu hilenin aslını öğreneyim” çocuklar, “ Peki, git de doğru mu söylüyoruz, yalan mı, anla” dediler.

Sabah olunca anneleri, hocayı dolaşmaya gittiler. Bir de baktılar ki hoca, ağır bir hastalığa tutulmuş, yatmakta. Fazla örtündüğü, başını bağladığı, yüzünü kapattığı için kan-tere batmış. Hafif, hafif ah etmekte. Hepsi La havle demeye başladılar. “ Hayrola hocam, bu baş ağrısı ne? Allah sağlık versin, vallahi hiç haberimiz yok” dediler.

Hoca” Benim de haberim yoktu. Bu kahpe oğulları haber verdiler işte, ben çalışıp çabalıyor, kıylı kaalle meşgul bulunuyordum, haberim bile yoktu. Meğerse içimde dehşetli bir hastalık varmış” dedi. İnsan bir işe ciddiyetle koyuldu mu hastalığını göremez, körleşir.

Mısır kadınları da Yusuf'un güzelliğine daldılar, haberleri bile olmadı da, ellerini paramparça ettiler. Hayrete düşen ruh, ne önü görür, ne ardı! Nice babayiğit erler vardır ki savaşta elleri, ayakları kesilir de, yine savaştan el çekmez, kendini sağlam sanırlar. Fakat sonradan görür ki el kesilmiş, bir hayli de kan akmış da haberi bile yok!

Bil ki bu ten, elbiseye benzer, yürü, bu elbiseyi giyeni ara, elbiseye sürünüp durma. Ruha Tanrıyı tevhit etmek hoş gelir. Görünmeyen bir başka el, ayak var. rüyada el ayak görür, bir şey alır bir yere gider, birisiyle görüşür, konuşursun ya onu hakikat bil saçma zannetme. Sen bedensiz bir bedene sahipsin, gayri canının cisminden çıkacağından korkma.

DAĞDA HALVET EDEN DERVİŞİN HİKAYESİ

Dağlarda oturan bir derviş vardı. Yalnızlık, onun arkadaşı ve nedimiydi. Tanrı şarabını içmiş olduğundan erkeklerin sözlerinden de usanmıştı, kadınların sözlerinden de. Bize bir yerde oturup yerleşmek nasıl kolay geliyorsa bazı kimselere de bir yerden bir yere gezip durmak öyle kolay gelir.

Sen nasıl ululuğa aşıksan bir sanatkar da mesela demirciliğe aşıktır. Herkesi bir iş için yetiştirmişler, gönlüne o işin meylini vermişlerdir. Gönülde bir meyil olmadıkça el, ayak nasıl hareket eder. Su, rüzgar olmadıkça çerçöp nasıl akar, savulur? Kendinde göğe doğru çıkmaya bir meyil gördün mü hüma kuşu gibi devlet kanadını hemen aç!

Fakat kendinde yeryüzüne bir meyil gördün mü feryat et , ağlayıp inlemeyi hiç bırakma. Akıllılar önceden feryat ederler, bilgisizlerse işin sonunda başlarına vururlar! Sen, işin önünde sonunu sor da kıyamet günü pişman olma.

Birisi, kuyumcunun birine giderek “ Altın tartacağım, bana terazisini versene” dedi. Kuyumcu dedi ki. “ Babacığım, hadi git, bende kalbur yok!” Adam: “Alay etme benimle. Ver şu teraziyi” dedi. Kuyumcu dedi ki. “ Dükkanımda süpürge yok” Adam “ Kafi yahu, bırak alayı” ben senden terazi istiyorum. Sağırlıktan gelme şu tarafa, bu tarafa, bu tarafa gidip durma, ver teraziyi” dedi.

Kuyumcu dedi ki. “ Sağır değilim, sözünü duydum, söylediğim sözleri de manasız sanma. Sözünü duydum ama sen kuvveti, kudreti kalmamış bir ihtiyarsın, hiç şüphem yok, zayıflıktan elin titreyecek. Tartacağın altın da külçe değil, tozu var, kırık dökük bir şey, elin titreyecek, yere dökeceksin.

Sonra bana bir süpürge ver de toza, toprağa dökülen altınımı süpüreyim diyeceksin. Altını süpürüp bir yere toplayınca da güzelim kalbur isterim diye

tutturacaksın. Ben işin sonunu önceden gördüm. İyisi mi hadi sen başka bir yere git.” Artık o dağlıklarda yurt tutup, orada yiyen, içen tek ve ulu şeyhin hikayesini tamamla.

O dağlarda ağaçlar, meyveler, sayısız elmalar, armutlar, narlar vardı. O derviş, meyvelerle gıdalanır, başka hiçbir şey yemezdi. Tanrıya “ Yarabbi seninle ahdım olsun. Bu ağaçlardan meyve toplamayayım. Rüzgarlarla yere düşen meyvelerden başka hiçbir meyve yemeyeyim, elimi hiçbir dala uzatmayayım.” Dedi.

Bir müddet nezrine vefa etti. Fakat nihayet kaza ve kaderin imtihanları çıkageldi. Bu yüzden, sözlerinizde daima inşallah deyin, ahitlerinizde de Tanrı dilerse sözünü söyleyin. Çünkü beni gönüle her zaman başka bir meyil verir, her an gönüle başka bir dağ vururum.

Biz her sabah yeni bi işte, yeni bir güçteyiz. Her şey, bizim dileğimize göre meydana gelir denmiştir. Hadiste “ Gönül, ovada rüzgarlara tabi bir tüy benzer. Rüzgar, tüyü her tarafa uçurur, gah sola, gah sağa götürür durur.” Denmektedir. Başka bir hadiste de denmiştir ki: “ Bu gönlü ateş üstündeki kazanda kaynayan bir su bil!”

Gönlün her an başka bir dileği vardır. Fakat bu dilek kendisinden değildir, başka bir yerdendir. Şu halde gönlün reyine, gönlün dileğine neden emin olur da ahdeder, sonunda da pişman olur, nedamete düşersin? Fakat bu yine de tanrının hükmündendir. Tanrının takdiridir. Kuyuyu görürsün de çekinmeye kudretin olmaz.

Uçan kuşun tuzağı görmeyip hapse düşmesine taaccüb edilmez ki. Şaşılacak şey şudur: hem tuzağı görür, hem mıhı görür de yine sonunda ister istemez o tuzağa düşer! Gözü açık kulağı açık, tuzak önde, yine de kendi kanadıyla tuzağa doğru uçar.

Bir kişizade görürsün. Çula, çuvala bürünmüş, baş açık belalara uğramış. Bir kahpenin sevdasıyla yanıp tutuşuyor. Elbiselerini, malını, mülkünü sarış. Elindeki avucundaki gitmiş, adı kötüye çıkmış hor hakir bir hale gelmiş, düşmanlarının isteği gibi tepesi üstüne yuvarlanıp gidiyor.

Adamcağız bir zahit gördü mü “ Ey ulu, Allah için bana bir himmet et. Bu aşağılık ve kötü sevdaya düştüm, elimdeki maldan, altından, nimetten oldum. Bir

himmet et, belki bu dertten kurtulur, bu kara balçıktan sıçrar, çıkarı der”. Halktan da dua etmelerini istemektedir. İleri gelenlerden de.

“ Aman, beni kurtarın, kurtarın, kurtarın!” demektedir. Eli de açık, ayağı da. Ne onu bağlamışlar, ne başında bir adam var, ne ayağın da bukağı! A adam, hangi bağdan kurtulmak istiyor, hangi hapisten kaçmak diliyorsun? Hangi bağdan olacak? Tertemiz ruhtan başka kimsenin göremediği takdir bağından gizli olan kaza bağından!

Ortada değil görünmüyor, gizli ama zindandan da beter, demir zincirlerden de! Çünkü demir zincirleri demirci kırabilir, bir adam zindanın temelini kazıp duvarını yıkabilir. Fakat şaşılacak şey şu ki gizli olan kuvvetli bağı kırmaktan demirciler bile acizdir. O bağı Ahmed görebilir de, “ Boynunda da hurma lifinden bir ip var” der.

Ahmed, Ebuleheb'in karısının sırtındaki odun yükünü gördü de ona “ Odun hamalı” dedi. İpi de ondan başka kimse görmedi, odunu da. Ona da her görünmeyen şey, görünür. Başkaları umumiyetle tevil ederler; bu akılsızlıktan böyle söylüyor derler. Sanki onların akılları başlarındaymış!

Tevil ederler ama hakikatte onun sırtı, o odun yükünün altında iki büklüm olmuştur, gözünün önünde feryat edip durmakta. Bana bir dua edin., bir himmet edin de kurtulayım, şu gizli bağdan sıyrılayım demektir. Bu nişaneleri apaçık gören, nasıl olur da şakiyi saitten ayırt edemez.

Bilir, tanır ama tanrı sırrını açmak helal olmadığından ululuk sahibi Tanrının emriyle örter, gizler. Bu sözün sonu yoktur, gelelim hikayeye: o yoksul, açlıktan zayıf, perişan bir hale geldi, harekete bile mecali kalmadı.

Derviş tam beş gün armut ağacını silkmedi, fakat açlık ateşi de sabrını tüketmekteydi. Bir dalda birkaç armut gördü. Fakat yine sabredip kendisini çekti. Bu sırada bir rüzgar geldi, dalı eğdi. Dervişin nefsi, onları yemeye yeltendi. Galebe de etti. Açlık, zayıflık, bir yandan da takdir, zahidi nezrine vefadan alıkoydu. Ahdini bir yana bıraktı, daldaki armudu kopardı yedi. Fakat hemencecik Tanrı azabı erişti, gözünü açtı kulağını çekti.

Yirmi tane yahut daha fazla hırsız, oraya gelip konmuştu. Çaldıkları şeyleri aralarında pay ediyorlardı. Birisi şahneye haber vermişti. Derhal şahnenin

adamları oraya gelip hepsini yakaladılar. Şahne hiddete gelip cellada “ Bunların ellerini, ayaklarını kes” dedi. Cellat, oracıkta hepsinin sol ayaklarıyla sağ ellerini kesmeye başladı. Bir gürültüdür koptu.

O arada zahidin eli de yanlışlıkla kesildi. Cellat, ayağını kesmek üzereyken, rütbesi pek büyük bir atlı gelip yetişti, cellada “ Behey köpek kendine gel, bu, filan Şeyhtir, Tanrı abdalıdır. Neden onun elini kestin ?” diye bağırdı. Cellat, elbisesini yırtıp giderek yana yaklaştı şahneye hali anlattı. Şahne yalınayak geldi. Tanrı şahit ki bilmedim diye özürler dilemeğe. Ey kerem sahibi, ey cennetliklerin ulusu, bu kötü işi affet, hakkını helal eyle. Beni bağıla demeye başladı.

Şeyh dedi ki: “Ben, bunun sebebini biliyor, suçumu anlıyorum. Ben onun yemininin hürmetini terk ettim, onun adaleti de benim(yeminim) sağ elimi kestirdi! Ben kötü olduğunu bildiğim halde ahdimden döndüm. Bunun kötülüğü elime geldi. ey vali sevgilinin hükmüne elimiz de feda olsun ayağımız da, beynimiz de, derimiz de! Bu bana kısmetmiş! Sana helal ettim.

Sen bilmeyerek yaptın, bir suçun yok ki. Halimi bilenin, fermanı yürür. Tanrı emrine itiraz etmek nerede?” nice kuş vardır ki uçup tane arar. Boğazı, boğazının kesilmesine sebep olur. Nice kuş vardır ki açlık ve midesi yüzünden dam kenarında, kafes içinde mahpustur.

Nice balık vardır ki su içinde her şeyden eminken boğazının hırsı yüzünden oltaya tutulmuştur. Nice namuslu, örtülü kadın vardır ki ferciyle boğazının şomluğundan rüsvay olmuştur. Nice bilgili ve iyi huylu kadı vardır ki boğazının yüzünden rüşvet almış, utanıp yüzü sararmıştır.

Hatta Harut'la Marut bile o şarabı tatmışlardır da o şarap, onların göğe çıkmalarına mani olmuştur. Bayezid, bu yüzden çekindi işte, kendisinde namaz kılma hususunda bir tembellik gördü. O çok akıllı şeyh, sebebini düşündü., fazla su içmesinde buldu. “ Tam bir yıl su içmeyeceğim” dedi. Dediğini de yaptı, Tanrı sabır ve tahammülünü verdi.

Onun bu pek ehemmiyetsiz mücahedesi, din içindi bu yüzden de sultan oldu, arifler kutbu oldu. Şeyhin de eli boğazı yüzünden kesildi ve o zahit adamın şikayet kapısı bağlandı. Adı halk arasında “ Şeyh-i Akta- eli kesik şeyh” kaldı., halk onu bu adla tanıdı.

Onu birisi ottan,çöpten yapılmış bir gölgelikte ziyaret etti. İki elle zembil örmekte olduğunu gördü. Şeyh ona “ Ey canının düşmanı, neden böyle küstahlık edip yanıma geldin? Neden izinsiz içeri girdin?” dedi. Adam, “ Sevgimden fazla iştiyakımdan” deyince, Şeyh gülümsedi de dedi ki: “ Öyleyse gel fakat ey ulu kişi, bunu gizle.

Ben ölmeden ne bir dosta, ne bir sevgiliye ne de bir aşağılık kişiye, hiç ama hiç kimseye söyleme! Bundan sonra bir bölük halk onu iki elle zembili örerken penceresinden gördüler. Şeyh “ Yarabbi, hikmetini sen bilirsin. Ben gizliyorum, sen aşikar ediyorsun” dedi. Ona şöyle ilham geldi. “ Birkaç kişi, senin elinin kesik olması kınadılar, sana münkir oldular.

O halde yolda yalancıydı ki tanrı, onu bu, tarife arasında rüsvay etti dediler. Ben onların kafir olmasını, bu azgınlıkla, bu sapıklıkla, bu kötü şüpheyle geçip gitmelerini istemem. Ben de şu kerameti aşikar ettim. İş işlediğim vakit sana iki el ihsan ettiğimi gösterdim. Ki o biçareler, hakkında kötü bir şüpheye düşüp de huzurumdan merdud olmasınlar. Ben sana bu kerametler olmaksızın da daha önce bizzat teselliler verdim. Bu mumu ancak onlar için yaktım. Sen ölümden, bedeninin cüzlerinin ayrılacağından korkmaktan geçtin. Sen de başının, ayağının gideceğine dair korku kalmadı. Vehmi bırakmak, senin için ulu bir siper oldu.”

Firavun, sihirbazları yeryüzünde öldürmekle tehdit etmedi mi? Sizin ellerinizi, ayaklarınızı çaprazına kestirir sizi asarım, affetmem demedi mi? O sihirbazların vehme düşeceklerini, korkacaklarının, vesveseye uğrayacaklarını sanıyordu. Titremeye başlayacaklarını, ürküp korkacakların, bu tehditlerden vehmedeceklerini umuyordu.

Bilmiyordu ki onlar, bu işlerden kurtulmuşlar, gönül nurunun göründüğü pencerenin önüne oturmuşlar, gölgelerinin, kendilerinden meydana geldiğini bilmişler, çevik bir hale gelmişlerdir. Bir gül bahçesinde felek havanı, onları yüzlerce defa dövüp ezse bile. Bu terkibin aslını görmüş olduklarından artık vehmin ferilerinden pek korkmazlar.

Bu alem, bir rüyadır, zanna kapılma sen, rüyada bir el kesilse bile zararı yok. Rüyada başın kesilse de hakikatte yine başın yerindedir, ömrün de uzun olur. Rüyada kendini ikiye biçilmiş görsen bile kalktın mı vücudun da sağlamdır. Bir hastalığında yoktur. Hasılı rüyada vücudunu noksan görmekten ne çıkar? Yüzlerce parçaya ayrılsan bile ne korkacaksın ki?

Suretle kaim olan bu cihan hakkında da Peygamber, uyuyanın gördüğü bir rüya dedi. Sen u sözü taklit yoluyla kabul ettin, fakat salikler bunu rivayet edilmedin de gözleriyle gördüler. Sen gündüzün de uykudasın. Bu uyku değil deme. Gölge feridir, asıl ise ancak ay ışığından ibarettir.

Ey yiğit bil ki uykun da uyanıklığın da uyuyan adamın rüya içinde rüya görmesine benzer. Bu adam, kendisini uyuyorum sanır ama bilmez ki ikinci uykudadır, iki kat uyku içindedir. Testici, bir testiyi kırarsa dilediği zaman yine yapar da. Kör, her adımda kuyuya, çukura düşmekten korkarda binlerce korkuyla yol yürür.

Fakat gören kişi yolun enini, boyunu görür, çukuru, kuyuyu bilir. Her adımda ayakları, dizleri titremez. Her dertten yüzünü ekşitir mi ki? Sihirbazlar, “ Ey firavun, halk biz, her sesten, her gulyabaniden ürküp duracak adam değiliz. Bizim hırkamızı yırt, onu diken var. olmasa bile çıplak olmamız daha iyi.

Bu güzeli çıplak olarak koçmamız daha hoş. A bir işe yaramaz , bir şey beceremez düşman! Tenden mizaçtan soyunmaktan daha hoş bir şey yoktur, a ilhama mazhar olmayan sersem Firavun!” dediler.

GÖREBİLEN GÖZ

Katırın biri deveye “ Arkadaş, yokuş olsun iniş olsun en dar yolda bile, sen güzelce gidiyor, hiç kapaklanmıyorsun. Bense durmadan tepesi üstü düşüp duruyorum. Yol ister kuru olsun, ister balçık daima yüzüstü kapaklanıyorum. Bunun sebebi ne? Bana bir söyle de ne yapmalı, nasıl etmeli anlayayım” dedi. Deve dedi ki: “ Benim gözüm senin gözünden daha kuvvetlidir, daha iyi görür.

Sonra ben, yukardan bakmaktayım, bu sebeple hiç yüzüstü düşmem. Yüce bir dağın başına çıktım mı en son çukuru bile görürüm. Tanrı bütün inişleri çıkışları özüme gösterir. Her adımımı nereye atacaksam görür de öyle atarım. Bu yüzden de sürçmekten, düşmekten kurtulurum.

Sense iki üç adım ötesini görmezsin. Taneyi görürsün de tuzağı görmezsin. Konak, iniş ve yürüyüş yerlerinde hiç körle gözlü bir olur mu? Tanrı ana karnında ki çocuğa can verdi mi mizacına vücudunu kuvvetlendirecek cüzüleri

çekmek kabiliyetini verir. Yediği şeylerle bu cüzüleri çeker, bu suretle de cisminin nescini dokur durur.

Tanrı, insana kırk yaşına kadar bu cüzüleri çekme kabiliyetini, bu hırsı verir. O da kendisini yetiştirir büyür, gelişir, kuvvetlenir. Ruha, cüzüleri çekmeyi öğreten o tek padişah nasıl olur da cesedin cüzüleri bir araya getirmeyi bilmez? Bu ruh zerrelerini bir araya toplayan ;

Sana hayat kabiliyetinin veren güneş, gıda vasıtasıyla olmaksızın da varlığının zerrelerini toplayıp bir araya getirmeyi bilir. Uykudan uyanınca senden gitmiş olan akıl ve duyguyu yine sana iade eder. Buna bak da ölünce de bil ki onlar kaybolmaz, Tanrı geri gel diye ferman etti mi gelirler.

Tanrı dedi ki. “ Uzeyr, eşeğine bir iyice bak. Çürümüş etleri dökülmüş. Onun cüz'ülerini gözünün önünde bir araya getirecek, başını, kuyruğunu, kulaklarını, ayaklarını düzüp koşacağım. Görünürde bir el olmadığı halde bütün cüzüleri bir araya getiren, cesedin parçalarını bir yere toplayan benim. Şu yama yamama sanatına bak hele, eski palasları iğnesiz dikip durmada

Diktiği sıralarda ne ip var, ne iğne, fakat öyle bir diker ki ortada terzi bile görünmez. Gözünü aç da haşri apaşikar gör. Kıyamette hiçbir şüphen kalmasın. Varlık zerrelerini nasıl tamamıyla topluyorum, gör de ölürken bu hayata sarılıp titreme. Uyurken bedeninin duygularının mahvolmayacağından eminsin ya. Uykun geldi mi duyguların dağılır, harap bir hale gelir ama mahvolacaklar diye korkup titremezsin”

Bundan önce yol gösteren bir şeyh vardı. Yeryüzünde adeta göğe mensup bir çırağdı. Ümmetler içinde peygambere benzer, halka cennet bahçelerinin kapılarını açardı. Peygamber, “ İleri giden şeyh, kavminin arasında peygambere benzer” dedi. Bir sabah evindekiler ona dediler ki. “ A güzel huylu, nasıl da yüreğin katı, neden böylesin sen, biz senin oğullarının ölümünden iki büklüm oluyor, zarı, zarı ağlıyoruz da. Sen hiç ağlamıyor, feryat etmiyorsun bile. Bu neden ki yoksa gönlünde merhamet mi yok.

Yüreğinde merhamet yoksa senden ne umabiliriz ki? Ey ulumuz, rehberimiz, kıyamette bizi bırakmaz diyoruz, ümidiz sende. Mahşer günü tahtı bezedikleri zaman o şiddetli günde bize sen şefaat edersin diyoruz. Öyle bir amansız günde senin ihsanına ümit bağlamışız.

Hiçbir mücrime aman verilmeyen o gün el bizim erek senin! Peygamber “ Kıyamet günü suçluları ağlar, inler bir halde nasıl terk ederiz? Ben o gün canla başla onların suçlarını affettirir. Onlara şefaat eder, onları ağır işkencelerden kurtarırım. Suçluları, büyük günahlarda bulunanları çalışıp çabalar, ne yapıp, yapıp Tanrı azabından halas ederim.

Ümmetimin iyileri zaten kurtulurlar, o azap günü benim şefaatime ihtiyaçları olmaz. Hatta onlar bile suçlulara şefaat ederler, onların bile sözleri geçer, hükümleri yürür. Hiç kimse başkasının suçunu almaz, yükünü yüklenmez, yüklenmez ama yüklenen ben değilim ki, onların yüklerini alan, onları hafifleten Tanrıdır.” Dedi.

Civanım, yükü olmayan şeyhtir. Tanrı onu eldeki yay gibi eline almış, kabul etmiştir. Şeyh kime derler? İhtiyara, yani saçı sakalı ağarmış adama derler. Fakat ey ümitsiz adam, bunun manasını bil. Kara saç, kara sakal, onun varlığıdır. Varlığından tek bir kıl bile kalmamalı.

Birisinin varlığı kalmadı mı pir ona derler. İster saçı sakalı siyah olsun, ister kır. O kara saç, kara sakal, insanlık sıfatıdır. Söylediğimiz kıl, sakal, bıyık kılları söylediğimiz saç baştaki değildir. İsa beşikte “ genç olmadan şeyhsiz, piriz” diye bağırır. Oğul insan insanlık sıfatlarının bir kısmından kurtuldu mu şeyh olmaz, fakat olgun bir adam olur.

İnsanlık sıfatlarından bir tek kara kıl bile kalmadı mı şeyh olur, Tanrıya makbul bir adam haline gelir. Fakat bir adam yaşlansa da saçı sakalı ağarsa hakikatte ne pirdir, ne Tanrı hası! Varlığında insanlık sıfatlarından bir tek kıl bile kalsa mensub olamaz, alem halkından birisidir o!

Şeyh, kendisine bu sözü söyleyen karısına dedi ki: “ Arkadaş, merhametim, şefkatim yok, yüreğim katı sanma, biz kafirler, Tanrıya küfranı nimette bulunmuş olmakla beraber onlara acırız. Hatta halk onları taşlıyor diye köpeklere acırız. Ben beni ısıran köpeğe de dua eder. Yarabbi sen onu bu huydan vazgeçir. Adamları ısırmasın da halkın taşını topacını yemesin derim.

Tanrı velileri alemlere rahmet olmak üzere yeryüzüne getirmiştir. Onlar halkı tanrının haremine davet ederler. Hakk'a da yarabbi bunları sen kurtar diye dua ederler. Bu yüzden halka usanmadan öğüt verirler. Halk öğütlerini kabul etmedi mi, Yarabbi, sen bunlara acı sen kapını kapama derler. Halkın mazhar olduğu

rahmet, cüzi rahmettir.

Fakat himmet sahibi er, külli rahmete mazhardır. Tanrının cüzi rahmetine mazhar olan külli rahmete ulaştı mı rahmet denizi kesilir, yol gösterici olur. Ey cüzi rahmet, külle ulaş ey külli rahmet sen de yürü halka yol göster. Cüzi rahmete mazhar olan ve o mertebede kalan, denizin yolunu bilmez, kuyuları da denize benzer sanır!

Denizin yolunu bilmedikçe nasıl yol alır, halkı nasıl denize götürür. Denize ulaştırır? Sel ve nehir gibi denize kadar akıp gitti mi o vakit denize ulaşır, denizle birleşir. Bundan önce halkı davet etse bile bu daveti taklittir. Yolu, varılacak makamı görerek yahut Tanrıdan vahiy ve ilhamla, Tanrı kuvvetiyle değil!”

Kadın “ Peki madem ki herkese acıyorsun, bu sürünün çobanı gibi sürünün etrafında dönüp dolaşıyorsun demektir. Ecel celladı, oğullarını vurup öldürdüğü halde nasıl oluyor da kendi oğluna ağlamıyorsun? Gözyaşları merhamete delildir, yürek yanmadıkça göz yaşaramaz, neden gözlerinde yaş yok, niçin ağlamıyorsun ya?” dedi.

Şeyh kadına yüz çevirip dedi ki. “ Kocakarı, kış mevsimi, temmuz ayına benzemez. İsterse hepsi ölsün, isterse diri kalsın gönül gözünden kaybolmuyorlar ki! Onları gözümün önünde görüp dururken neden senin gibi yüzümü yırtayım? Zamanın devranından çıktılar, çıktılar ama onlar yine benimle beraber, etrafımda oynayıp duruyorlar!

Ağlayış ya elemden olur, ya ayrılıktan. Halbuki ben aziz sevgililerimle vuslattayım, koşuşup duruyorum. Halk onları rüyada görür. Bense uyanıkken onları apaşikar görüyorum. Bu cihandan kendimi gizledim mi, duygu yaprağını varlık ağacından silktim mi onlarla beraberim.

Kadınım, duygu akla esirdir, fakat bil ki akılda ruhun esiridir. Can, aklın bağlı olan ellerini çözdü mü haline imkan bulunmayan işleri de yapar, düzer. Duygularla düşünceler, duru suyun yüzünü çer çöp gibi kaplamıştır. Aklın eli, onları bir tarafa atar, su meydana çıkar. Çer çöp habbeler gibi suyun yüzünü örter.

Fakat bunlar bir tarafa sürüldü mü su görünür. Tanrı, aklın elini açmadıkça hava,

suyumuzun yüzünün çerçöple, süprüntüyle doldurur. Suyu daima örter; hava buna güler; akılsa ağlar durur. Tanrı korkusu, havanın ellerini bağlarsa Hakk aklın ellerini çözer.

Hizmetkarın akil olursa sana galip olan duygularda mahkumun olur. Gayba mensup sırlar, can aleminden zuhur etsin diye duyguları zahiri olmayan bir uykuya daldırır da. İnsan uyanıkken rüyalarda görür. İnsana gök kapıları da açılır.

Yoksul şeyhin biri, bir vakitler kör bir pirin evinde bir musaf gördü. Temmuz ayı idi. Ona mihman olmuştu. O iki; zahit birkaç gün araya gelmişlerdi. Kendi kendisine “ Burada mushafın ne işi var? bu adam kör” dedi. Bu düşünceye düştü, huzuru kaçtı “ Burada bu körden başka kimsede yok, bu ne iş?

Burada yalnız o var, bir de buraya mushaf koymuş ben ne bunağım, ne sersem. Onun için hiçbir şey sormayayım, sabredeyim de sabırla muradıma erişeyim” dedi. Sabretti, bir müddet gönlü sıkıldı, fakat nihayet meseleyi anladı. Çünkü sabır, genişliğin anahtarıdır.

Lokman'ın, tertemiz Davud'un yanına gitmiş, onun demir halkalar yapmakta olduğunu görmüştü. O yüce padişah demir halkalar yapıyor, halkaları birbirine takıyordu. Lokman silah yapma sanatını pek görmemişti., şaşırıp kaldı, vesveseleri arttı. Bu nedir acaba, şunu bir sorsam, bu kat, kat halkalarla ne yapıyorsun desem, dedi.

Sonra yine kendi kendisine dedi ki. “ Dur hele sabır daha iyi. Sabır, adamı maksadına çabucak ulaştırır. Sormazsam iş daha çabuk anlaşılır. Sabırlı kuş, bütün kuşlardan daha iyi uçar. Fakat sorarsam maksadı daha geç anlarım, kolaycıcık anlayacağım şey, bu sorgumla güçleşir.

Lokman, orada bir müddet sabredip durdu. Bu müddet içinde Davud da zırhı yapıp tamamladı. Kerem ve sabır sahibi Lokman'ın önünde bedenine geçirip giyindi. “ Civanım, bu, savaşta yaralanmamak için güzel bir elbisedir” dedi. Lokman dedi ki. “ Sabır da güzel bir iş. Her dertte ona sığınmak gerek, her gamı o giderir.”

A kişi “ Vel asri” suresinin sonunu dikkatlice oku da bak. Tanrı o surede sabrı hakla beraber andı, sabrı hakka eş etti. Tanrı, yüz binlerce kimya yarattı ama

insan sabır gibi bir kimya görmedi.

Konuk da sabretti. Ansızın müşkül halloldu, anlamak istediğini anladı. Gece yarısı Kuran sesini duydu. Uykusundan sıçradı, şu acayip şeyi gördü. Kör, mushaftan Kuran okumaktaydı. Hem de doğru olarak okuyordu. Sabırsızlandı, bu hali sordu, dedi ki: “ Gözün kör olduğu halde şaştım doğrusu, bu satırları nasıl okuyabiliyorsun sen?

Okuduğun satıra bakmakta, elini okuduğun harflerin üstünde gezdirmektesin. Parmağını satırlar üstünde gezdirişinden anlaşılıyor, mutlaka harfleri görüyorsun.” Kör dedi ki. “ Ey ten bilgisizliğinden kurtulan, bunu Tanrı yapamaz mı ki? Neye şaşırıyorsun?

Ben Tanrıya ey yardımcım olan Allah, ey yardım dilenen Rabbim, adam canına nasıl düşkünse ben de Kuran okumaya öyle düşkünüm. Fakat hafız değilim ki, Yarabbi Kuran okuyacağım vakit gözlerime illetsiz bir nur ver, benim gözlerimi aç da Kuranı elime alıp okuyayım diye dua ettim.

Tanrıdan ey Kurana düşkün adam, ey her dertte bize yüz tutan, bizden ümidini kesmeyen kişi. Senin bize karşı öyle bir hüsnü zan, o ümit, sana daima yücel, yüksel demekte. nE vakit Kuran okumak istersen, ne vakit mushafı eline alırsan, ben de o zaman sana gözlerinin nurunu bağışlayacağım ey yaratılışı büyük kişi, diye nida geldi.

Öyle de yaptı tanrım, ben ne vakit okumak üzere mushafı elime alır, açarsam, her şeyi bilen, hiçbir işten gafil olmayan o ulu padişah. O tek tanrı, gece çırağı gibi gözlerimin nurunu ihsan etmekte” Tanrı, ne alırsa ona karşılık ihsanda bulunur. Veli bu sebeple Tanrıya itiraz etmez.

Bağını mı yaktı? Sana bir bağ dolusu üzüm ihsan eder. Yas içinde neşe verir. O elsiz çolağa da el verir. Gamlara maden olan kişiye neşeli, sarhoş bir gönül bağışlar. Kaybettiğimiz şey büyük ve değerli bir şey bile olsa mademki bize karşılık olarak ihsanlarda bulunuyor, şu halde itiraz etmemize imkan yok.

Ortada ateş olmadığı halde bana hararet verdikten, beni ısıttıktan sonra ateşimi söndürse de razıyım. Madem ki mumsuz da aydınlık vermekte, mumuna sönüşüne neye feryat ediyorsun?

RIZA MAKAMINA ULAŞANLAR

Şimdi dünyada hiç itiraz etmeyen yolcuların hallerini işit. Velilerden dua edenler, gah diken, gah sökenler var. bunlar başka. Bir de velilerden öylelerini tanırım ki ağızları yumulmuştur, hiç dua etmezler. O, ulular, Tanrı hükümlerine razı olmuşlardır. Takdirin define çalışmak onlara haramdır.

Bunlar, kaza ve kaderde hususi bir zevk bulurlar, bundan kurtulmayı dilemek onlarca küfürdür. Tanrı bunların gönlüne öyle bir hüsnü zan vermiştir ki derde düşüp hiç yaslanmazlar, gök renkli yas elbisesi giymezler.

Behlül, dervişin birine “ Derviş, nasılsın? Anlat bakalım?” dedi. Derviş, Dünyadaki işler daima bir adamın dilediği gibi olur; seller, ırmaklar muradınca akar, yıldızlar hükmünce hükmeder; hayatla ölüm, ona çavuş olur, emrine uyup dilediği yere gider. Nereye dilerse baş sağlığı haberi yollar, nereye dilerse kutlu olsun derse.

Yolcuların hepsi, onu izler, yolda kalanlar onun tuzağına tutulursa. Onun fermanı, onun rızası olmadıkça alemde hiçbir ağız gülmezse bu adamın hali nasıldır? İşte o haldeyim ben” dedi. Behlül, padişahım doğru söyledin. Bu hale sahip olduğun nurundan da belli, yüzünden de görünüp durmakta. Böylesin, hatta yüz mislisin.

Doğru ama bunu bir güzelce anlat. Öyle bir anlat ki duyunca fazilet sahibi de kabul etsin, bir şeyden anlamaz adam da. Herkesin aklının ereceği, fikrinin anlayacağı bir tarzda anlat. Söz söyleyen kemal sahibi olursa söz söyleme sofrasını yaydı mı sofrası, her çeşit aşlarla doludur. Hiçbir konuk mahrum kalmaz. Herkes o sofrada kendi gıdasını bulur. O sofra, kurana benzer; Kuranın da yedi manası vardır; alelade halk da ondan doyar, halkın bilgide, irfanda ileri gelenleri de” dedi. Derviş dedi ki: “ Herkesçe şu muhakkaktır ki alem Tanrı emrine ram olmuştur.

O padişahın kaza ve kaderi olmadıkça ağaçtan yaprak bile düşmez. Tanrı lokmaya, gir içeri diye emretmedikçe boğazdan lokma bile geçmez. İnsanların yuları, dizgini olan, insanları dilediği yere sürüp götüren istekler de o gani Tanrının emriyle meydana gelir. Yeryüzünde olsun, göklerde olsun bir zerre bile

onun hükmü olmadıkça kanat çırpmaz, harekete gelemez.

Onun yürür ve kadim fermanı olmadıkça kımıldayamaz bile. Bunu anlatmaya imkan da yoktur, bu hususta ısrar da hoş değil. Ağaçların yapraklarını kim sayabilir? sonu olmayan şey, nasıl söze sığar? Sen şu kadar duy, madem ki bütün işler, Tanrının emrine tabi. Tanrının emri olmadıkça hiçbir şey olmuyor.

Tanrının takdiri, kulun rızası olur; kul Tanrı takdirine rıza verir. Onun hükmünü diler, isterse. Zorla, yahut sevaba girmek için değil de bu hazırlık kendiliğinden meydana gelir, ona hoş görünürse. Artık o kul yaşamayı bu lezzetli hayattan zevk almak için istemez. Hayatı kendisi için istenen bir şey olmaktan çıkar.

Ezeli emir, neyse ona uyarı hayatla ölüm, onun yanında bir olur. Yaşarsa Tanrı için Tanrı için yaşar, mülk ve hazine için değil. Ölürse tanrı için ölür, korkudan hastalıktan değil! İmanı, onun dileği, onun rızası içindir, cennet için, ağaçlar, ırmaklar için değil! Küfrü terk edişi de cehenneme gideceğim diye korkudan değildir. Allah içindir.

Bu ahlak, ona ezelden verilmiştir. Gözü ve sevgilinin cemalinin güzelliğiyle dolmuş aydın olmuştur. Bu çeşit kul, Tanrı rızasını görünce güler, neşelenir. Kaza, ona şekerle yapılmış helva gibi gelir. Bu kulun huyu ve yaradılışı böyle olursa alem, onun emrine, onun fermanına tabi değil de nedir?”

Peki neden dua edip de Yarabbi bu takdiri sen tebdil et diye yalvarsın? İşte şeyhe göre Tanrı rızası bakımından kendi ölümü de evlatlarının ölümü de helva gibiydi. O vefakar, o yoksul şeyhe evlat ölümü, kadayıf gibi gelmişti. O halde Tanrı rızasını, duada görmedikçe neden dua etsin? Doğru yolu bulan bu çeşit kulun şefaati de acımaktan değildir, duası da.

O tanrı aşkının mumunu yakar yakmaz kendi acımasını da yakmış yandırmıştır. Onun aşkı, vasıflarına cehennem kesilmiştir o, kendi vasıflarını kıldan kıla tamamıyla yakmıştır. Fakat geceleyin yol alanlar, bunları nereden anlayacaklar? Bunları Dekuki gibi yalnız bu devlete koşan, devlete ulaşan kişi bilir.

Dekuki , iyi bir hale sahipti. Aşık ve keramet sahibi bir zat. Yeryüzünde de öteki ay gibi seyreder dururdu. Gece yolcularının gönülleri, onunla aydınlanır, nurlanırdı. Bir yerde az otururdu., bir köyde iki inden fazla kalmazdı. “ Bir evde iki günden fazla otursam kalbimde oranın sevgisi alevlenir. Eve barka mağrur

olmaktan çekinir, hadi ey nefis zenginleşmek bir şey elde etmek için sefere düş derim. İmtihanda muvaffak olması için kalbimi hiçbir yere alıştırmam derdi. Gündüzleri yol yürür, sefer eder, geceleri ibadette ulunur, namaz kılardı. Gözü açıktı o erin.

Padişahı görürdü. Bir doğan kuşunu benzerdi. Halktan çekilmişti, fakat huyunun kötülüğünden değil. Kadından da ayrılmıştı, erkekten de, fakat ikilik korkusuyla değil. Halka şefkat gösterirdi, su gibi faydalıydı. Onlara güzel bir şefaatçıydı, duası da Tanrı tarafından kabul edilirdi.

Daima iyiyi de esirgerdi, kötüyü de herkese karşı anadan daha iyi babadan daha düşkün ve muhabbetliydi. Peygamber: “ Ey ulular, ben size baba gibi şefkat ederim, sizi babanız gibi severim. Çünkü siz benim cüzülerimsiniz. Neden cüzü külden ayırırsınız?” demiştir. Cüz külden ayrıldı mı bir işe yaramaz. Tende bir uzuv kesildi mi o uzuv murdar olur?

Tekrar aslına ulaşmazsa ölür kalır, candan haberi bile olmaz. Oynasa hareket etse bile bu, onun diriliğine delil olamaz. Senin kesilen uzvun da bir müddet oynar, hareket eder. Cüzi külden ayrılırsa bir tarafa gider, kaybolur, kül de noksan kalır. Fakat bu bahsettiğimiz kül o noksan kalan kül değildir. O külün kesilmesi, ulanması söze sığmaz ama misal için (zaruri olarak) nakıs bir şey söylüyoruz.

Peygamber, Ali'ye de temsil yoluyla aslan demiştir. Aslan onun benzeri değildir. Ama misal bu. Böyle demiştir işte. Sen misalden benzerden, aralarında ki farktan vazgeç de Dekuki hikayesine gel civanım. Dekuki, fetvada adeta halkın imamıydı., takva topunu meleklerden bile çelmişti.

Bir yerde durup dinlenmede gezip tozmada ayı bile mat etmişti. Dindarlıkta din bile ona haset ederdi. Bu kadar takva ve ibadetle bile, bu derece evrada, zikre koyulmuş olmakla beraber yine de daima Tanrı haslarını aradı. Zaten seferden asıl maksadı d buydu. Bir an olsun Tanrı hasına rastlayayım demekteydi.

Yola düştü mü, yarabbi, beni haslarından birisine ulaştır, ona arkadaş et. Yarabbi tanıdığım erlere gönlüm kuldur. Köledir. Canım Allah'ım, tanımadıklarımı da hicap içinde düşmüş kuluna merhametli kıl derdi. Tanrı ey ulular ulusu, bu ne aşk, bu ne susuzluk? Beni seviyorsun ya başkasını ne yapacaksın? Der.

O da şöyle cevap verirdi! Ey sırları bilen rabbim, niyaz yolunu gönlüme açan,

gösteren sensin. Denizin ortasındayım ama yine de testideki suya tamahım var. ben Davud'a benziyorum, doksan koyunum var, ama arkadaşımın bir koyununa da tamah ediyorum. Senin aşkında haris olmak övülecek bir şeydir, bir yüceliktir.

Fakat senden başkasının aşkına düşüp de harislikte bulunmak ayıptır, ardır. Erlerin şehveti, erlerin hırsı, önden gelir, puştların hırsıysa ayıp bir şeydir, kötü bir yoldur. Erkeklerin hırsı öne aittir, puştların hırsı arda ait! O hırs erliğin kemalidir, bu hırs rezalettir, soğuk ve kötü bir şeydir. Ah burada pek gizli bir sır var.

Öyle bir sır var ki onu anlamak için Musa bir Hızır'a koştu. Sen de suya kanmamış bir susuz gibi, Allah için olsun, elde ettiğine kanaat etme, durma! Bu kapıda nihayetsiz makamlar var. baş köşeyi bırak, senin baş köşen yoldur.

Ey kerem sahibi, bunu Musa'dan öğren. Kelim bile iştiyakından bak, ne diyor: bunca makama sahip olduğum, yüce bir peygamber bulunduğum halde kendimi görmüyor, kendime varlık vermiyorum, Hızır'ı aramaktayım. Ona, ey Musa, sen kavmini bıraktın, bir izi kutlu kişinin ardına düştün.

Öyle bir ulusun ki korkudan da kurtulmuşsun, ricadan da niceye dek dönüp dolaşacaksın, ne vakte kadar arayacaksın? Aradığın sende bunu sen de bilirsin. Ey gök ne vakte dek yerin etrafında dönüp duracaksın? Dediler. Musa “ Beni bu kadar kınamayın, güneşte ayın yolunu kesmeye savaşmayın.

Ben zamanın padişahıyla sohbet etmek için ta Mecmaal Bahreyn'e kadar gideceğim. Hakikate ulaşmak için Hızır'ı sebep edecek, ona ulaşıncaya kadar yürüyecek, nice zamanlar sefer edip duracağım. Yıllarca bu kanatlarımla o uğurda uçacağım. Yılarda nedir ki? Binlerce yıllar koşacağım. Bu binlerce yıllar uçup gitmeme değmez mi yoksa? Ben sevgilinin aşkını ekmek aşkından daha adi görmem! Bu sözün sonu gelmez. Sen yine Deduki'nin hikayesini söyle.

Tanrı Rahmet etsin, Deduki dedi ki: nice zamandır doğuda, batıda sefer edip dururum. Yıllarca, aylarca bir ay yüzlünün aşkıyla gittim. Ne yoldan haberim vardı, ne belden! Tanrı kudretlerine hayran bir halde yürüdüm. Birisi ona : “ Dikenliklerde, taşlıklarda yalınayak mı gidiyorsun?” dedi.

Dekuki dedi ki: “ Ben hayretler içindeyim, kendimde değilim ki. Sen bu ayakları yere basıyor sanma, öyle görme. Çünkü aşık şüphe yok ki gönül yurduna sefer

eder. Gönül, sevgilinin sarhoşudur, yoldan, konaktan yolun kısalığından, uzunluğundan ne haberi var” yolun uzunluğu, kısalığı, tenin vasıflarıdır ruhların gidişi başka çeşit bir gidiştir.

Sen meni iken akıl alemine kadar sefer edip geldin. Bu seferinde ne adım attın ne bir yerde konakladın, ne de bir yerden bir yere göçtün. Canın gezip yürümesi, keyfiyetten hariçtir, anlatılamaz. Cismimiz de gezmeyi candan öğrendi. Dekuki de cisim aleminde olan gezmeyi gayri bıraktı da manevi bir keyfiyete büründü, gizlice ve keyfiyetsiz olarak gitmekte.

Dekuki dedi ki: “ Bir gün, sevgilinin nurlarını insanda görmeye iştiyakım arttı. Katrede bahri muhiti, zerrred4 güneşi görmek arzusuna düştüm. Gide,gide bir deniz kıyısına vardım. Vakit gecikmişti, akşam olmuştu.

Ansızın ta uzaktan o sahilde yedi mum gördüm, mumların bulunduğu yere doğru koşmaya başladım. O yedi mumun her birinin nuru gökyüzüne kadar vurmuştu. Hayretlere düştüm, hatta hayret bile hayran oldu. Hayret dalgası aklımın başından aştı! “ Bu mumlar, ne çeşit mum?

Halk nasıl oluyor da bunları görmüyor; aydan daha aydın olan mumlar durup dururken başka bir mum arıyor? Halkın gözünde ne şaşılacak bir bağ var ki bunları görmüyor. Tanrı doğru yolu dilediğine gösteriyor sahiden” diyordum.

Bir de baktım ki o yedi mum bir mum oldu. Nuru, gökyüzünü bile delip geçmekteydi. Sonra yine o tek mum, yedi mum oldu. Benim sarhoşluğum, hayretim arttı. O mumların birleşmesini dille anlatmaya imkan yok ki! Gözün bir an içinde gördüğünü dil, yıllarca söylese anlatmaz.

Kulak idrakin bir an içinde gördüğü şeyleri, yıllarca dinlese bitmez. Mademki bunun sonu yok, hadi var, yine o hamdinde aciz olduğum şeyi anlat! O mumlar ulu Tanrıdan ne çeşit nişanelerdir diye koşa, koşa gidiyordum derken kendimden geçtim, acelemden yere yıkıldım, harap oldum.

Topraklara serildim, bir müddet akılsız, idraksiz bir halde kaldım. Sonra kendime gelip yine kalktım, yola düştüm, fakat bir yere gidiyordum ki ne başım bendeydi ne ayağım!

Derken bu yedi mum, nurların ta lacivert kubbeye kadar yükselen, gündüzün

nurların bile bir karaltı gibi gösteren, aydınlıklarıyla bütün nurları silip süpüren yedi adam, şekline girdi.

Sonra o yedi adam, yedi tane ağaç oldu. İnsan yeşilliklerinden neşeleniyordu. Yapraklarının çokluğundan dalları görünmekte, meyvelerinin bolluğundan yaprakları kaybolmaktaydı. Dallar ta Sidre'ye kadar yükselmiş, hatta Sidre de ne oluyor? Hala'yı bile aşmıştı. Kökleri, yerin dibine kadar girmiş, yayılmış öküzle balığı bile geçmişti.

Kökleri, dallarından daha taze, daha latifti. Bunları seyredenin aklı, hayretlere düşüyor, altüst oluyordu. Olgunluktan yarılan meyvelerinden su gibi nur şimşekleri fışkırtmaktaydı! Asıl şaşılacak şeye gelince. O ovalardan, o çöllerden yüz binlerce adam geçiyor, gölgelik için can veriyorlar, başlarını kilimlerle örtüyorlardı da, onların gölgesini bile görmüyorlardı. İyi görmeyen çakmaklaşmış gözlere yüzlerce kere tuuh! Tanrının kahrı gözleri bağlanmış yoksa gözleri bağlı adam, ayı görmez de Suhayı görür.

Güneşi görmez de zerreyi görür. Fakat yine de tanrının lütfundan, kereminden ümit kesilmez ya1 kervanlar aç susuz ağaçların altına dökülen bu olgun meyveleri görüyorlar. Yarabbi, bu ne sihir? Halk, çürük meyveleri toplamakta, pisboğaz ve doymaz adamlar, bu pörsümüş meyveleri yağma etmek için birbirlerine girmekteydi.

O dallar, meyveler, yapraklarsa anbean “ Keşke kavmimiz bizi bilseydi, ne olurdu?” diyorlardı. Her ağaçtan “ A bahtsız kişiler, bize gelin, bize” diye ses geliyordu. Fakat Tanrı'dan da ağaçlara: “ Onların gözlerini bağladık, onlara sığınacak yer yok!” sesi gelmekteydi.

Onlara birisi “ Bu yana gelin de bu ağaçlardan faydalanın” dese. Hepsi birden “ Bu sarhoş yoksul, Tanrının takdiriyle deli olmuş. Bu yoksulun beyni başa çıkmaz sevdalarla, sonu gelmez riyazatlarla soğan gibi çürümüş kokmuş!” diyorlardı. Dekuki şaşıp kalıyor, “ Yarabbi bu ne hal? Halka bu perde, bu sapıklık neden geliyor ki?

Çeşit, çeşit adamlar, yüzlerce tedbire sahip oldukları halde o tarafa bir adım olsun atamıyorlar. Akılları fikirleri de hep birden inkara düşmüşler. Onların bu azgınlığına, bu isyanına bakıyorum da şüpheleniyorum. Yoksa ben mi çıldırdım, ben mi sersem oldum? Şeytan, benim kafama mı bir şey vurdu?

Her an gözlerimi ovup duruyordum, bu cihanda rüya mı görüp durmaktayım yoksa? Fakat bu nasıl rüya olur? İşte ağaçlara doğru gidiyorum, meyvelerini yiyorum. Buna nasıl inanmayayım? Sonra yine münkirlere bakıyorum, görüyorum ki bu bahçeden haberleri bile yok.

Son derece iştiyaka düşmüşler, fevkalade ihtiyaçlarından bir yarım koruk için can veriyorlar. Bu yoksullar, açlıklarından bir yaprak için ah edip duruyorlar! Sonra yine acaba ben mi kendimden değilim, ben mi hayale düştüm, gözüme görünen muhayyel bir ağacın dalına el attım? Diyorum" demekteydi.

Peygamberler bile ye'se düşünce kendilerine yalan söylendi sandılar ayetini oku da bak. Bu ayetteki " Küzzibü-tekzib edildiler, onlara yalan söylüyorsunuz dendi" kelimesini teşditsiz " Küzibu- Kendilerine yalan söylüyorlar sandılar" tarzında oku. Bu takdirde mana şöyle olur: Peygamberler bile kendilerini aldanmış sandılar.

Peygamberler bile kötü kişilerin ittifakına baktılar da şüpheye düştüler. " Bu şüphe ve tereddütten sonra onlara yardım ettik. Neyse, sen bunları bırak da can ağacına gel! Kısmetin neyse ye yedir deniyor, ona her an vahiyden sihirler öğretiliyordu. Halk şaşılacak şey bu ses nedir sahrada ne ağaç var ne meyve var kara sevdaya tutulmuş olanların yakınınızda bahçe var sofra var demelerinden adeta aptallaştık. Gözümüzü ovuyor bakıyoruz . fakat burada bahçe yok ki önümüzdeki saha ya çöl yahut aşılması güç bir yol! Fakat bu kadar uzun uzadıya söylenen sözlerde beyhude olmaz ya.

Acayip şey nasıl olurda bu kadar sözün aslı olmaz. Fakat varsa nerede söyle! Dekuki macerasını şöyle anlatır " Ben de tıpkı onlar gibi acayip şey demekteyim, Tanrı bunların gözlerini ne de sıkı bağlamış? Bu kavgalardan bu aykırı hareketlerden Muhammed'de şaşmaktaydı. Ebu leheb de.

Fakat bu şaşmakla o şaşmak arasında fark var. Dekuki tez, tez yürü sükut et ne vakte kadar söylenip duracaksın ne vakte kadar? Duyup anlayan kulak kıt.

Deduki dedi ki. " Bahtım yaver oldu, ileriye doğru yürüdüm, bir de baktım ki o yedi ağaç bir ağaç olmuş. Her an bir ağaç yedi ağaç olmakta, yedi ağaç bir ağaç haline gelmekteydi. Hayretten ne hale geldim, bilir misin? Dondum, kaldı! Sonra ne göreyim, ağaçlar, cemaat gibi toplanmış, saf düzmüş, namaza durmuşlar.

Bir ağaç, imam gibi önlerine geçmiş, öbürleri de onun ardında kıyamdalar! Onların kıyamı rüku etmeleri, secdeye varmaları beni büsbütün şaşırttı. O anda tanrının “ Yıldız ve ağaç, Tanrıya secde eder” özünü hatırladım. Bu ağaçların ne dizleri vardı, ne belleri! Nasıl rükua, secdeye varıyorlar, bu ne biçim namaz? Derken, tanrıdan ilham geldi: A nurlu, pirli kişi hala bizim işimize şaşıyor musun? Bizce bu işler, şaşılacak işler değil ki!

Bir müddet sonra ağaçlar, yedi tane adam oldu. Hepsi de tek tanrının huzurunda ka'dedeydi. Gözlerini ovuşturup bu yedi aslan kimlerdir. Alemde ne işleri var ki? Diye bakmaktayım. Yanlarına yaklaşıp onlara uyanık bir gönülle selam verdim. Selamımı alıp “ Ey Dekuki, ey ululuların tacı büyüklerin övündüğü zat” dediler.

Kendi kendime beni nasıl tanıdılar? Bundan önce beni görmemişlerdi dedim. Hatırımdan geçeni hemencecik anlayıp birbirlerine baktılar. Gülerek “ Ey aziz, bu sır, şimdi sana gizli mi ki? Tanrıya ulaşıp hayrete varan bir gönüle solun, sağın sırları gizli kalabilir mi?” dediler. Yine kendi kendime bunlar hakikatlere ermişler.

Hakikatler alemine ulaşmışlar ala, fakat bu surete ait ismi, bu surete ait harfi nasıl biliyorlar? Dedim. İçlerinden biri “ Veli bir adı bilmezse bil ki bu istiğraktan ileri gelen bir şeydir, cahillikten değil” dedi. Ondan sonra bana “ Et temiz dost, biz namazda sana uymak istiyoruz” dediler.

Peki dedim, fakat bir an müsaade edin zamanın devrine ait müşküllerim var. temiz sohbetinizle o müşküller hal olsun. Topraktan üzüm bile sohbetle biter. İçi dolu olan tane kara toprağa ulaşır. Toprakta halvet eder. Kendisini toprakta tamamıyla mahveder nihayet ne sarı , ne kırmızı rengi kalır, kokusu da mahvolur da tamamıyla mahvolur kabza eriştikten sonra kol kanat açar, basta erişir atını sürmeye başlar. Aslının önünde varlığından geçince suret ortadan gider, manası cilvelenir.

Hüküm senin diye baş eğdiler. Onların bu baş eğmelerinden öyle hararetlendim, gönlümden öyle bir ateş çıktı ki! Bir zaman o seçilmiş kişilerle mürakabeye daldım, kendimden geçtim. O zaman canım, zamandan kurtuldu. Zaman insanı gençken kocaltır. Bütün renkten renge girişler, zamandan meydana gelir.

Zamandan kurtulan, renkten renge girmekten de kurtulur. Bir zaman, zamandan, zaman kaydından kurtuldun mu keyfiyetsiz kalmaz, keyfiyetsiz Tanrıya mahrem

olursun. Zaman zamansızlığı bilmez. Zamansızlık alemine varmak için hayretten başka yol yoktur. Bu arayıp tarama aleminde herkesi, zamanın bir hususi tavlasına bağlamışlardır.

Her tavlaya bir memur dikilmiş oranın ehli olmayan memurdan izinsiz oraya giremez. Bir tavlada bağlı olan, hevese düşüp de bağlarını çözdü, başkalarının tavlasına gitti mi, hemen ahır memurları onu aramaya koyulur, bulup yularını tutar, çeke, çeke yerine getirir! Seni koruyanları görmüyorsan kendine bak! İhtiraını elinde mi senin.

Zahiren ihtiyarın elinde elin ayağın bağlı değil peki, ya neden hapistesin, neden, seni koruyan memuru inkar etmeye yüz tuttun da dilediğin şeylerden seni alıkoyan nefsin tehditleri adını taktın ha!

Dekuki'ye “ Bu sözün sonu yoktur. Namaz vakti, hemencecik öne geç. Ey tek kişi bize iki rekat sabah namazı kıldır da zaman seninle bezensin. Ey gözü aydın imam, bize imamlık et. İmam olanın gözü açık olması lazım. Şeriat de körün imamlığı mekruhtur. Hafız, akıllı ve fakih olsa bile körün imamlığı hoş değil.

Sersem ve suçlu olsa bile gözü açık imam bu çeşit körden iyidir. Kör, pisliklerden çekinemez. Çekinmenin asıl sebebi, asıl vesilesi gözdür. Kör yolda yürürken pisliği göremez. Dilerim hiçbir müminin gözü kör olmasın. Zahiri kör, görünen necasetlere bulaşır. Fakat can gözü kör olan kişi gizli olan, görünmeyen pisliklere bulaşır.

Bu görünen pislik bir parça suyla arınır, fakat içte olan pislik, artıkça artar. İçteki pislikler anlaşıldı mı gözyaşından başka bir şeyle temizlenemez, tanrı, kafire “ Pis murdar” demiştir. Bu pislik bu murdarlık, onun dışında değildir. Kafirin dışı, pisliklere bulaşmıştır. Pislik onun huyundadır, dinindedir.

Zahiri pisliğin kokusu yirmi adımlık yerden gelir, batını pisliğin kokusuysa Rey'den tut da Şam'a kadar gider! Hatta göklere çıkar, hurilerle Rıdvan'ın burunlarını doldurur! Bu söylediğin sözler yok mu? Senin anlayışın miktarı ancak öldüm iyi ve doğru anlayışın hasretinden!

Anlayış sudur, beden testi. Testi kırılınca içindeki su dökülür gider! Bu testinin beş tane büyük deliği vardır, içinde ne su durur ne kar! “ Gözlerinizi sımsıkı yumun” emrini duydun da yine ayağını doğru atmadın. Söz söylemem, manasız

çan, çan etmem, ağzın dan anlayışını alıp götürür. Kulak kuma benzer, anlayışını içiverir!

Öbür deliklerinden de aynı bunun gibidir. O gizli anlayış suyunu çeker, emer. Denizden bile, yerine koymamak şartıyla su alsan nihayet o denizi kurutur, çöl haline getirirsin. Neyleyim ki vakit yok, yoksa denizden giden sular, o suların yerine karşılık olan suların ne çeşit ve neden geldiğini söylerdim.

Denizin suları harcandıktan sonra karşılık olarak yerine gelen suları anlatırdım. Yüz binlerce canlı mahluk, denizden su içmekte bulutlarda ondan su alıyorlar. Sonra yine deniz, onların karşılığını almakta, nereden alıyor? Bunu akıl ve fikir sahibi olanlar bilir. Bu kitap da birçok hikayelere başlayıverdik. Fakat onlar noksan kaldı.

Ey hak ziyası cömert Husameddin, feleklerle unsurlar, senin gibi bir padişah doğurmamıştır. Sen cana da nadir gelirsin, gönüle de. Senin kudumuna karşı bir şey yapamadığından can d mahçuptur, gönül de! Geçmiş kavimleri ne kadar methettim, fakat bütün bunlardan maksadım sensin.

Dua çıktığı evi bilir. Sen kimin adını anarsan an, kimi översen öv! Övüşleri namahrem olanlardan gizlemek için Tanrı bile hikayeler söylemekte, misaller getirmektedir. O medihler de sana karşı hiçtir. Onlar da sen den utanıyorlar ama yoksul, elinden ne gelebilirse armağan olarak sunar, Tanrı, bu armağanı da kabul eder.

Tanrı aciz kişinin aczini hoş görür. Körün gözlerindeki iki katra yaşı da kabul eder. Zaten körün gözünde bu iki katradan başka ne bulunabilir ki? Ben o güzelim adı pek kısa bir tarzda övdüm; bunu kuş da biliyor balık da! Sebebi de şu: Hasetçiler, kıskanıp haset ederek ah etmesinler, hayalini dişleriyle dişlemesinler!

Ama zaten hasetçi, onun hayalini nereden bulacak? Hiç fare deliğinde dudu kuşu oturur mu? O hasetçinin gördüğü hayal, onun hayali değildir ki. O hilal değil, onun kendi kaşının kılı! Ben seni beş duyguyla yedi kat göğe sığmayacak bir şekilde öveceğim. Şimdi yaz bakalım: Dekuki ileri geçip imam oldu.

Tahiyatta, Salih kişilere selam verilirken bütün peygamberler methedilmiş olur; hepsinin methi, birbiriyle yoğururlar. Medihler, birbirine karışır, adeta testilerdeki sular, bir leğene dökülür. Çünkü övülen, bir kişiden daha fazla değildir ki. Bundan dolayı dinler, mezhepten ibarettir.

Bil ki her övüş, Tanrı nuruna varır, ulaşır; suretlerle şahısları övüşse ariyettir. Müstahak olmayanı kim met eder ki? Fakat bilmeyenler, şunu bunu methediyor sanırlar da yol azıtırlar. Bu şuna benzer: bir duvara herhangi bir nurdur vurur. Duvar o nurun aksetmesine bir vasıtadır.

Fakat ayın aksi aslına ulaştı mı, yol azıtan kişi ayı kaybeder, övüşü terk eder. Yahut da ay, bir kuyuya akseder, adam da bu aksi görür, başını kuyuya uzatır, bakar durur. Methe başlarsa hakikatte ayı metheder, isterse bilgisizlikle ayın aksine yüz tutmuş olsun. Övüşü aya aittir, ayın aksine ait değil.

Fakat birisi, Hakk'ı övmez de mahluku överse yanlış bir iş yapmış olur ki bu, küfürdür. Bu işi yapan kötülükten yolunu kaybetmiştir. Ay gökyüzündeyken o, aşağıda sanmıştır. Halk bu put gibi güzellere kapılıp perişan olur; şehvete uyup onlara dokunan pişman olur. Çünkü bir hayale şehvetlenirler, hakikatten çok uzakta kalırlar.

Hayale meylin yok mu? Senin için bir kanada benzer. O kanatla uçar, hakikatte yükselirsin. Fakat şehvete uydun mu kanadın dökülür, topal kalırsın, o hayal de senden kaçar gider. Kanadını koru, şehvete kapılma da meyil kanadın seni cennetlere yüceltsin.

Halk kendilerini güzel yaşıyoruz. zevk ve işrette bulunuyoruz sanır ama onlar, bir hayal uğruna kendi kanatlarını kendilerini yolarlar. Bu nükteyi başka bir yerde anlatmak borcum olsun. Şimdi bana mühlet ver, halim yok susayım.

Deduki, namaz kıldırmak üzere onların önüne geçti, o kadar birleştiler, o kadar kaynaştılar ki sanki onlar atlas bir kumaştı. Dekuki de o kumaşın sırması, süsü! O padişahlar, saf olup o ünlü imama uydular. Tekbir getirince kurbanlık koç gibi alemden çıktılar. Ey ulu tekbirin manası şudur:

Yarabbi huzurunda kurbanız. Koyun keserken “ Allahu ekber-Tanrı uludur” dersin ya o geberesi nefsi keserken de bu söz söylenir. Allahu ekber de,de o şom nefsin başını kes, kes de can, mahvolmaktan kurtulsun. Ten İsmail'e benzer can Halil'e can bu semiz bedeni yaptırdı da tekbir getirdi mi,

Ten kesilir, şehvetlerden hırslardan kurtulur. Besmeleyle kesilmiş temiz bir kurban haline gelir. Kıyamette olduğu gibi Hak huzurunda saf kurulur, hesaba, Tanrı ile konuşup görüşmeye girişilir. Tanrı huzurunda, gözyaşları dökerek ayakta durmak, kıyamet gününde kabirden kalkıp mahşer yerinde dikilmeye benzer.

Hak, “ Sana bunca zamandır mühlet verdim, bana ne getirdin? Ömrünü neyle bitirdin, verdiğin gıdayı, ihsan ettiğim kuvveti ne uğruna mahvettin, gözünün nurunu nerelerde tükettin, beş duygunu nerelerde yıprattın? Gözünü, kulağını, aklını, arşa ait bütün cevherlerini harcadın. Ferş aleminden bunlara karşılık ne satın aldın?

Sana kazma ve bal gibi el ve ayak verdim. Onları sana bizzat ben bağışlamıştım, ne yaptın onları?” der. Hak'tan buna benzer seni dertlere uğratan yüz binlerce haberler gelir. Kıyamdayken kula gelen bu haberlerden kul utanır, iki büklüm olur, rükua varır. utanmadan ayakta durmaya kudreti kalmaz, rükuda Tanrıyı tespih eder.

Tanrıdan “ Başını kaldır, rükudan kıyama dön de Tanrının sorgularına birer, birer

cevap ver” fermanı gelir. O utanan kul, rükudan başını kaldırır. Fakat olgun bir iş yapamamış olduğundan bu sefer yüzüstü düşer. Yine emir gelir: “ Başını kaldırır ama yine yılan gibi yüzüstü düşüverir! Tanrı, tekrar “ Başını kaldır da şöyle. Kıldan kıla yaptıklarını araştırmak istiyorum” der. Artık ayakta durmaya kuvveti kalmadığından, Tanrının heybetli hitabı, canına tesir etmiş olduğundan;

O ağır yükün altında, yere oturur. Tanrı “ Söyle bana sana nimet verdim, nasıl şükrettin? Sermaye verdim, hadi göster kazandığını!” der. Kul, sağ yanına dönüp peygamberlere, o ululara selam verir; “ Padişahlar, bu kötü kişiye şefaat edin. Ayağım da balçıkta kaldı, kilimim de” der.

Peygamberler, “ Çareye başvuracak gün geçti. O orada yapılacak bir şeydi, elde alet oradaydı, orada kaldı! A bahtsız kişi, git oradan sen vakitsiz öten bir horozsun. Bırak bizi, kanımıza bulaşma!” derler. Bunun üzerine sol tarafa baş çevirir, hısımından akrabasından yardım ister. Onlar da “ sus,”

Tanrıya kendin cevap ver. Bizi kim oluyoruz ki? Bizden el çek!” derler. Ne bu yandan bir çare olur, ne o yandan. O biçarenin canı da yüz parça olur! Herkesten ümidini keser de ellerini açar, duaya başlar: yarabbi, herkesten ümidim kesildi. Evvel de sensin, ahır da sen; senden başka önü, sonu olmayan yok, diye niyaza koyulur.

Namazdaki bu hoş işaretleri gör de bunun eninde sonunda böyle olacağını bil! Namaz yumurtasından civcivi çıkara gör yerden tane toplayan yolsuz yordamsız kuş gibi yere başvurup durma!

Dekuki, o kıyıda namaz kıldırmak üzere imam oldu. Onlar da arkasında saf olup namaza durdular. İşte güzelim bir cemaat, işte seçilmiş bir imam! Namazdayken denizden “ İmdat!” seslerini duydu. Ansızın gözüne gir gemi ilişti. Gemi, dalgalar arasına düşmüş, belalara uğramış, perişan bir hale gelmişti.

Hem gece, hem bulutlu bir hava, hem de dalga bu üç karanlık bir yandan, batma korkusu bir yandan. Fırtına Azrail gibi saldırıyor, dalgalar sağdan soldan hücum edip duruyordu. Gemidekiler, korkudan canlarından olmuşlar gibi feryatlarını göklere çıkarıyorlardı. Bağrışıp çağrışıyorlar.

Başlarını dövüyorlardı. Kafir ve mülhit hepsi de imana gelmişti. Yüzlerce niyazlarda bulunarak candan ahitler ediyorlar, adaklar adıyorlardı. Karmakarışık

işlere dalmış, yüzleri bir an olsun kıbleye dönmemiş olanlar bile baş açık secdeye kapanmışlardı.

Halbuki evvelce onlar, bu kulluğun faydası yok diyorlardı. Fakat o anda kullukta yüzlerce hayat görüyorlardı. Dostlardan, dayıdan, amcadan, babadan, anadan, herkesten ümitlerini kesmişlerdi. Kötü kişinin can verirken Tanrıdan korkması gibi zahit de tanrıdan korkuyordu, fasık da! ne sollarından bir ümit vardı ne sağlarından.

Hileler öldü, bitti mi dua zamanı gelir.! Onlar da ağlayıp inleyerek duaya koyulmuşlardı, gemiden gökyüzüne kadar bir duman yükselmişti. Şeytan ise o sırada düşmanlığından her birinin karşısına dikilip “ A köpeğe tapanlar, işte size iki illet! A münkir, münafıklar, hem korkun, hem geberin. Nihayet bu olacaktı zaten.

Kurtulunca yine gözleriniz kurur, yine şehvet için yaratılmış birer şeytan kesilirsiniz. Tanrının sizi kazadan kurtarmak üzere elinizden tuttuğu, sizi tehlikeden kurtardığı gün, hatırınıza bile gelmez” diye bağırmaktaydı. Şeytan böyle söylüyordu ama can kulağı ile duyanlardan başkası bu sözü duymuyordu ki!

Mustafa, o kutup, o padişahlar padişahı, o temizlik denizi bize ne doğru buyurmuştur: “ Cahilin sonunda göreceği şeyi akıllılar önce görür.” İşlerin sonu ilk zamanlarda gizlidir ama akıllı akıbeti önce görür; günaha dalıp ısrar edense meydana çıkınca! Her şeyin sonu, önden belli olmaz, gizlidir. Fakat meydana çıkınca akıllı da görür, cahil de!

Mademki ayıbı görmüyorsun, bari ihtiyatı elden bırakma, sele verme behey inatçı! İhtiyat nedir? Her ana ansızın gelebilecek bir belayı görmek!

Hani ansızın bir aslan çıkagelir de adamı kapıp ormanlığa götürür ya, o adam, aslan tarafından götürülürken ne düşünürse sen de ey din üstadı, onu düşün! Kaza ve kader aslanı, bir işle güçle meşgulken bizim canımızı alır, ormanlara götürüverir. Bu da şuna benzer: halk yoksulluktan korkar, ama boğazlarına kadar acı suya batarlar.

O yoksulluğu yaratandan korksalardı onlara yeryüzünde defineler aşikar olurdu. Hepside gam korusuyla gamın içine batmışlar, varlık kaygısıyla yokluğa

düşmüşlerdir!

Dekuki o kıyameti görünce merhameti coştu, gözyaşları akmaya başladı. Yarabbi, dedi onların yaptıklarına bakma, ey lütuf sahibi padişah, ellerini tut, imdatlarına yetiş. Ey eli denize de yetişen, karaya da. Onları sağlıkla, selametle kıyıya çıkar. Ey ebedi kerem merhameti sahibi, o kötü kişilerden bu kötülüğü defet!

Bedava olarak insanlara yüzlerce göz, yüzlerce kulak veren, rüşvetsiz akıl, fikir ihsan eden Tanrı. Sen, biz hak etmeden lütuflarda, ihsanlarda bulunursun. Nimetlerine karşı yaptığımız kafirliklerle hatalarımızı hep görürsün. Ey ulu tanrı, bizim şanımız ulu, ulu günahlarda bulunmaktır. Fakat sen, bunların lütfunla affetmeye kaadirsin.

Biz, hırstan, şehvetten kendi kendimizi yaktık. Bu duayı da senden öğrendik Yarabbi. Bize duada bulunmak için müsaade etmen, dua öğretmen, böyle bir karanlığı aydınlatman hürmetine sen bunlara acı. İhtiyarsız bir surette şefkatli analar gibi dua edip duruyor. Gözlerinden yaşlar akıyordu. Kendisinde olmaksızın ettiği dua, gökyüzüne yüceltmekteydi.

O ihtiyarsız dua, yok mu. Bambaşka bir şeydir. O da adamın kendisinden değildir, Tanrıdandır. Tanrı ilhamıdır. O esnada insan yok olur, o duada bulunan Tanrıdır; dua da Tanrıdandır, icabette. Arada vasıta olarak mahluk yoktur. O niyazdan cisminde haberi yoktur, canın da.

Lütuf ve merhamet sahibi olan tanrı kulları, işleri düzeltmekte tanrı huyuna sahiptirler. Onlar, şiddet zamanı, sıkıntı vakti, rüşvet almaksızın mahlukata acırlar yardımda bulunurlar. Ey belalara uğramış adam, kendine gel de bunları ara. Kendine gel de bela vaktinde onların duasını ganimet bil!

O Tanrı erinin duasıyla gemi kurtuldu. Gemidekilerse kendi gayretleriyle, kendi ihtiyatlarıyla hünerler gösterip oku hedefe attılar, gemiyi kurtardılar zannındaydılar. Av esnasında tilkiyi ayakları kurtarır da mağruru tilki, kendisini kuyruğu kurtardı sanır. Canımızı pusudan bu kurtardı diye kuyruğu ile oynar kuyruğunu sever!

A tilki, ayağını taştan koru. A aç gözlü sersem, ayak olmasa kuyruk ne yapabilir ki? Biz de tilkilere benzeriz, bizi yüzlerce çeşit belalardan kurtaran ayaklarımız

ulularımızdır. Derin hilelerimiz, kuyruğumuza benzer de biz onunla sağdan, soldan oynar, onunla oynaşır dururuz. İstidlale yapışır, hileye koyulur, falan adam, feşman adam bize şaşsın kalsın diye kuyruğumuzu sallarız! Halkın hayran olmasını isteriz, hatta tamah elimizi tanrılığa bile uzatırız. Afsunlarla gönüller alalım deriz ama çukura düştüğümüzü görmeyiz. Behey kaltaban, çukura düşmüşsün, kuyudasın sen. Başkalarını bırak, kendine bak!

Güzel hoş bir bahçeye var da ondan sonra halkın eteğini tut. Çek! Ey dört unsurlu beş duyguya, altı cihete hapis olup kalmış adam, ne güzel yerin var, hadi başkalarını da çek oraya! Ey eşeğe kul olan, ey eşeğin kuyruğunun altına layık ola, öpülecek bir yer buldunsa hadi bizi de götür! Sevgilinin kulluğu, sana el vermedikçe bu padişahlık meyli nereden geldi sana?

Sen halkın sana aferin, yaşa demesi halkın takdir etmesi havasındasın! Halbuki canının boynuna bir kiriştir bağlamışsın! Behey tilki, bu hile kuyruğunu bırak, gönlünü gönül sahiplerine vakfet. Aslana sığınırsan kebabın azalmaz. Murdar ölü etine pek koşma! Gönül, sen bir cüze benzersin, küllüne varır, ulaşırsan Tanrıya makbul olursun.

Tanrı, “ Biz gönüle bakarız, su ve topraktan ibaret olan surete değil” diyor. Sen dersin ki bizim gönlümüz var. öyle ama gönül arşın yücesindedir, aşağılıklarda değil! Kara toprakta da su olur ama o suyla aptes alamazsın ki! O da sudur, sudur ama toprakla karışık, gayri sakın gönlüne gönül deme.

Göklerden yüce olan gönül, ya Abdal'ın gönlüdür, ya da Peygamberin. Su, topraktan arındı mı saf olur, artar, her işe yarar. Su topraktan arınınca denize kavuşur; zindandan kurtulur, denize katık olur. Bizim suyumuza, dikkat et de bak, toprakta hapsedilmiş. Ey rahmet denizi, sen de çek bizi! Fakat deniz, “ Ben seni çekip duruyorsun ama sen, ben iyi tatlı bir suyum demektesin. Senin lafın, seni mahrum ediyor. O zannı bırak da bana gel” demektedir. Topraktaki su denize gitmek isterse de ayağını toprak tutmuştur, onu kendisine çekmektedir.

Ayağını toprağın elinden kurtarırsa toprak, kupkuru bir hale gelir, o da hür kalır, başına buyruk olur! O toprağın suyu çekip mahvetmesi nedir? Senin halis şarapla mezeye düşkünlüğün! Böylece cihandaki her şehvet, ister mal olsun, ister mevki, ister ekmek. Bunların her biri seni sarhoş eder.

Bunları bulmazsan başın ağrımaya başlar, sersemleşirsin. Bu gam sersemliği,

bulamadığın şeyin seni sarhoş ettiğine delalet eder. Bunların ihtiyaçtan fazlasına meyletme de, sana galebe etmesin, sana bey olmasın! Sen, ben de gönül sahibiyim, başkasına ihtiyacım yok, Tanrıya ulaştım diye baş çekersin ama.

Bu halin toprakla bulanık olan suyun, ben de suyu, neden başkasından yardım isteyecekmişim ki diye serkeşlik etmesine benzer. Bu bulaşık şeyi gönül sandın da gönlünü gönül sahiplerinden çektin. Süt bal sevdasına düşen bu gönlün, gönül olmasını reva görür müsün, sen böyle.

Sütün balın güzelliği, gönlün onlara aksiyle hasıl olur. Her güzele güzellik gönülden gelir. Şu halde gönül cevherdir, alem araz. Gönlün gölgesi, nasıl olur da gönüle maksat olur? Mala, mevkiye aşık olan gönül, ya bu toprağa zebundur, ya kara suya! Yahut da karanlıklarda hayallere kapılmıştır.

Dedikodu için o hayallere tapıp durmaktadır! O nur denizinden başkası gönül olamaz, gönül, hem Tanrının nazargahı olsun, hem kör. İmkan var mı buna? Yüz binlerce halktan, yüz binlerce ileri gelenlerde bulunan gönül değildir. Gönül, bir tek kişide olur. O tek kişide olur. O tek kişi hangisidir, hangisi?

Sen o kırık dökük, parça buçuk gönül kırpıntılarını bırak, asıl gönül ara da o kırık dökük, gönül de onun sayesinde dağ kesilsin. Gönül, bu vücut ülkesini kaplamıştır, cömertliğinden altınlar saçıp durmaktadır. Alemdekilere Tanrı selamından selamlar saçmaktadır. Kimin eteği sağlamsa, kimin eteği hazırsa o gönül saçısına nail olur. Senin eteğin de o niyazdır, o huzurdur. Kendin gel de kötülük taşlarını eteğine koyma. Koyma da o taşlar eteğini yırtmasın. Eteğin yırtılmasın sana asıl parayı uydurma paradan fark edesin. Sen, eteğini cihandaki taşlarla, çocuklar gibi altın ve gümüş farz edilen taşlarla doldurdun.

Fakat hayali altın ve gümüş, hakiki altın ve gümüşe benzemez. Onlar senin doğruluk eteğini yırttı, derdini artırdı. Akıl, el atıp da eteklerini tutmadıkça çocuklar, taşın taş olduğunu nasıl görürler? insan akılla bir olur; saçı sakalı ağarmakla değil. O talihe, o devlete ümit kılı sığmaz, o devlet ümit ile, rica ile bulunmaz!

O gemi kurtuldu, murat hasıl oldu, o cemaatin namazı da tamamlandı. Onlar, birbirleriyle fısıldaşmaya başladılar. “ Baba, bu aramızda ki herzevekil kim acaba” diyorlardı. Her biri, öbürüne gizlice söz söylüyordu. Dekuki'nin arkasında olduklarından görünmüyorlardı. Her biri, ben şimdiye kadar böyle bir

duayı ne içimden geçirdim, ne dilime getirdim demekteydi.

Birisi, “ her halde bu işe karışan biz değiliz. Galiba imamımız derde düştü, üzerine lazım olmayan bir işe karıştı, münacatta bulundu” diyor. Öbürü” canım dostum, bana da öyle geliyor. O bir boşboğazmış, canı sıkılınca tanrının dileğine itiraz etti galiba” diyordu. Dekuki, şöyle anlatır: sonra bakayım, o kerem sahipleri ne diyorlar? Dedim.

Bir de baktım ki hiçbiri yerinde yok, hepsi de gitmiş. Ne solda adam var, ne sağda, ne yukarda kimse kalmış, ne aşağıda. Keskin gözüm, onların hiçbirini göremedi! Sanki inciymişler de erimişler, su olmuşlar. Ne ayak izleri kalmış, ne sahrada tozları var! hepsi de Tanrı kubbelerine gizlenmişler. O cemaat, acaba hangi bahçeye gitti ki?

Tanrı, bunları nasıl oldu da benim gözümden gizledi? Şaşırdım kaldım. Onlar, balıklar nasıl dereye dalar, kaybolursa Dekuki'nin gözünden öyle kayboldular. Öyle gizlendiler. Yılarca onların hasretiyle yandı, ömürlerce iştiyaklarından gözyaşı döktü. Ama sen dersin ki Tanrıya erişmişken nasıl olur da insanı anar?

A adam, bu suale karşı ancak eşek kakılır kalır. Sen, onların can olduklarını görmedin, onları insan suretinde gördün. Ey hamhalat, işte iş bu yüzden harap oldu ya. Onları, alelade adamları uydun da insan gördün! İblis de “ Ben ateşten yaratıldım, Adem topraktan” dedi. İşte sen de onları, iblisin ademi gördüğü gibi gördün.

O iblis gözünü bir an olsun yum; ne vakte kadar suret görüp duracaksın, ne vakte kadar, ne vakte kadar? Ey Dekuki, ırmak gibi yaşlar döken gözlerinle onları ara, gafil olma, ümidini kesme! Gafil olma, ara,ara ki devlet, aramaktadır. Gönüle gelen her ferah, bir sıkıntıya bağlıdır.

Alemin bütün işlerini bırak da canla başla üveyk kuşu gibi “ Kü, Kü – nerede, nerede?” de! Ey perde altında kalan iyi dikkat et, Tanrı “ Dua edin, beni çağırın. Size icabet edeyim” dedi. İcabetin şartı bile duadır. Kimin gönlü illetlerden arınmışsa onun duası ululuk sahibi Tanrıya kadar varır, makbul olur.

Elin ayağın, içinde sakladığın şeye bu alemde de şahadet eder. İtikat ettiğin şeyleri söyle, gizleme diye gönlündeki şey, başına dikilir. Hele kızdığın, söylenmeye başladığın zaman yok mu gizlendiğin şeyleri kıldan kıla meydana

çıkarır. Zulümde cefa, bu alemde senin başına dikiliyor, bu iş için tayin edilmiş bir memur kesiliyor da hadi, ey, el, ey ayak, yaptıklarını söyle, beni meydana çıkar diyor ya.

İçinde gizlediğin şey, sırrının gemini ele alıyor, hele kızıp coştuğun zaman onu istediği gibi sürüp götürüyor ya. Demek ki gizlediği şeyi ta ovalara çıkarsın da bayrak gibi diksin, el aleme göstersin diye Tanrı, zulmeden kötülükte bulunan kişinin başına bu memuru, dikiyor.

Bunu yapan Tanrı, mahşer gününde sırrını meydana çıkarmak için başka memurlar yaratmaya kadirdir. Zaten ey zulümde, kinde elden ele geçmiş, herkesçe ne olduğu bilinmiş, anlaşılmış adam, senin için dışın meydanda. Elinin ayağının şahadetine ne ihtiyaç var? kötülüğünü, ziyankarlığını etrafa yaymaya hacet yok.

Senin ateşten ibaret olan içini herkes biliyor. Nefsinden, her an, beni görün, ben cehennemliğin diye yüzlerce kıvılcım sıçramada. Ben ateşin cüzüyüm, işte aslıma gidiyorum. Nur değilim ki Tanrıya gideyim demekte. Bu hak hukuk tanımaz zalim gibi. Bir öküz, yüzlerce deve almıştı. Babacığım işte senin nefis dediğin de budur.

Tek hemen ondan kesile gör! Bu zalim, bir gün bile Tanrıya yüz tutup ağlamadı inlemedi. Ağzından bir kerecik olsun aşkla, dertle “ Yarabbi” sözü çıkmadı. “ Allah'ım, düşmanımı hoşnut et. Ben bir ziyankarlıkta bulundum ama sen onu kara tebdil eyle. Yanlışlıkla bir adam öldürdüysem diyetini vermek, akrabama düşer.

Elest gününden beri benim canıma yakın olan sensin” demedi. Ey hür can, sen ona tövbe etmesi, yargılanma dilemesi için inci verirsin de o sana taş bile vermez. İşte nefsin insafı!

AHMAKLARDAN DAĞA KAÇIŞ

Meryem oğlu İsa, sanki bir aslan kanını dökmek istiyormuş da ondan kaçıyormuş gibi bir dağa kaçıyordu. Birisi, ardından koşup dedi ki: “ Hayrola peşinde kimse yok, neden böyle kuş gibi kaçıyorsun?” İsa, öyle hızlı

koşmaktaydı ki acelesinden cevap bile vermedi. Adam, bir müddet İsa'nı peşinden koştu.

Ardını bırakmayıp bağırmadı bağırdı: “ Allah rızası için bir an olsun dur. Neden kaçıyorsun. Merak ettim. Ardında be aslan var, ne düşman. Ne bir şeyden korkmana lüzum var, ne bir şeyden ürkmene sebep! O tarafa doğru neden koşuyor, kimden kaçıyorsun a kerem sahibi?”

İsa dedi ki: “ Bir ahmaktan kaçıyorum. Yürü, benim yolumu kesme, kendimi kurtarayım!” adam dedi ki: “ Körün gözlerini, sağırın kulağına açan Mesih sen değil misin? İsa “ Evet, benim” dedi. Adam “gayb afsunlarına me'va olan. O afsunu ölüye okuyunca ölüyü, av bulmuş aslan gibi sıçrayıp dirilten padişah sen değil misin!” dedi.

İsa “ Benim” dedi. Adam dedi ki: “ A güzel yüzlü, topraktan kuşlar yapan sen değil misin?!” İsa. “ Evet benim” dedi. Adam “ Peki, öyleyse ey tertemiz ruh, dilediğini yaparken kimden korkuyorsun? Alemde bu kadar mucizelerin varken senin kullarından olmayan kim?”

İsa dedi ki . “Teni eşsiz örneksiz yaratan, canı ezelden halk eden Tanrının tertemiz zatına ant olsun. Onun pak zatiyle sıfatları hakkı için felek bile yenini, yakasını yırtmış, ona aşık olmuştur. O afsunu, o ism-i Azam'ı köre okudum, gözleri açıldı; sağıra okudum, kulakları duydu.

Taş gibi dağa okudum, yarıldı göbeğine kadar hırkasını yırttı! Ölüye okudum dirildi. Hiçbir şey olmayan vücudu bulunmayan şeye okudum, meydana geldi,bir şey oldu! Fakat ahmağın gönlüne yüz binlerce kere okudu, fayda vermedi. Mermer bir kaya kesildi, ona tesir bile temdi. Adeta kuma döndü, ondan bir şey bitmesine imkan yok!”

Adam, “ Tanrı adının köre, sağıra ölüye tesir edip de ahmağa tesir ermemesinin hikmeti ne? Onlar da illet, bu da illet. Neden onlara tesir ediyor da buna tesir etmiyor?” dedi. İsa dedi ki. “ Ahmaklık, Tanrı kahrıdır. Hastalık, körlük, kahır değildir, bir iptiladır. İptila, acınacak bir illettir, ona kul da acır, Tanrı da.

Fakat ahmaklık öyle bir illettir ki ahmağa da mazarrat verir, onunla konuşan da! Ahmağa vurulan dağ, Tanrı mührüdür. Ona bir çare bulmanın imkanı yok!” İsa nasıl kaçtıysa sen de ahmaktan kaç! Ahmakla sohbet, nice kanlar döktü!

Hava,suyu yavaş, yavaş çeker, alır ya ahmak da dininizi böyle çalar, böyle alır işte.

Kıçının altına taş koymuş adamın harareti nasıl gider, o adam nasıl soğuk alırsa ahmak da sizden harareti, aşkı iştiyakı çalar, size soğukluk verir! İsa'nın kaçışı korkudan değildi. O zaten emindi, fakat size öğretmek için kaçmıştı. Zemheri rüzgarları alemi doldursa bile o parlayıp duran güneşe ne gam?

Hatırıma Seba'lıların hikayesi geldi. ahmaklık yüzünden seher yeli, onlara veba kesilmişti. Seba, çocuklardan duyduğun masallardaki gibi pek büyük bir şehirdi. Hani çocuklar masal söylerler ya fakat masallarında nice sırlar, nice öğütler vardır. Görünüşte saçma şeyler söylerler ama sen onları masal sanma sakın!

Bütün viranelerde define aramaya koyul! Seba şehri, pek büyük, pek azametli bir şehirdi. Büyüklüğü bir tepsiden fazla değil! Pek ulu, pek geniş, pek uzun, pak kocamandı, bir soğan kadar! On şehir halkı oraya toplanmıştı; fakat hepsi de yüzleri yıkanmamış üç kişiden ibaret!

Orada sayısız adam vardı ama hepsi yalnız ölmüş hayvan eti yiyen o üç ham adam! Canana ulaşamayan, sevgiliye kavuşmaya çalışmayan can, binlerce bile olsa yarım tenden ibarettir. Üç kişinin birisi pek uzakları görürdü, fakat gözü kör, Süleyman'ı görmezdi de karıncanın ayağını görürdü!

Öbürü pek keskin işitirdi, fakat sağır! Adeta bir defineydi. İçinde yarım arpa kadar bile altın yok! Üçüncüsü çırılçıplak, edep yeri açık bir adamdı. Elbisesinin etekleri uzun! Kör dedi ki: “ İşte bak, şuracıktan atlılar gelmekte. Onların hangi kavimden olduklarını ve kaç kişiden ibaret bulunduklarını görüyorum.”

Sağır “ Evet, ben de seslerini duydum, gizli açık ne söylüyorlarsa işittim” dedi. Çıplak “ Benim korkum da şundan: gelirlerse elbisemin eteğini keserler!” dedi. Kör dedi ki: “ İşte bak, yaklaştılar. Hadi onlar gelip çatmadan, bizi yakalayıp dövmeden, bağlamadan biz kaçalım.”

Sağır dedi ki: “ Hakikaten dostlar, gürültü gittikçe yaklaşıyor, haydin! Çıplak, eyvahlar olsun, dedi. Gelirlerse tamah ederler, elbisemi alırlar, ben hiç emin değilim! Şehri bırakıp çıktılar, koşa, koşa bir köye geldiler. O köyde semiz bir kuş buldular, kuş pek semizdi, vücudunda zerre kadar et yoktu, öyle arıktı ki!

Ölmüş bir kuştu, karalgarın gagalamasından kemikleri bile incelmiş, ipliğe dönmüştü. aslanların avlarını yemesi gibi o kuşu yediler üçü de tok filler gibi semirip şiştiler. Üçü de üç tane besili, semiz ve büyük file döndüler. Üç genç de öyle şişmanladı ki şişmanlıktan aleme sığamaz oldular!

Bu kadar şişmanlıkta, bu koskocaman kelleyle, kulakla, bu iri yedi endamla beraber kapının çatlağından süzülüp geçtiler! Ölüm de halka görünmez, ölümün yolu da gizlidir. Ölüm de göze gelmez. Acayip bir çıkış yeridir. İşte bak, kervanlar birbiri ardına ulanmış, o kapının gizli çatlağından geçip gitmede! Fakat o çatlağı arasan göremezsen. Pek gizlidir ama ondan bunca kişileri geçirdiler, gelin evine güvey götürür gibi götürdüler.

Sağır, istektir, dilektir. Bizim ölümümüzü duydu da kendi ölümünü duymadı, kendi görünüşünü görmedi. Kör d hırstır. Halkın ayıbı zerre kadar göremez, fakat gene de alemin ayıbını arar! Çıplak, elbisesinin eteğini kesecekler diye korkuyor ama çıplak adamın eteğimi olur ki kessinler!

Dünyaya kapılan da hem müflistir, hem de korkmakta, halbuki hırsızlardan hiç de korkmaması lazım. Zaten dünyaya çıplak geldi, çıplak gidecek böyle olduğu halde hırsızlardan korkusundan yüreği kan olmakta. Fakat hayattayken bunca feryad-ü figan etti. Ağlayıp sızladı ya.

Ölürken kendiside bu korkusuna şaşar güler. O zaman zengin hiçbir pulu olmadığını zeki hiçbir hüneri bulunmadığını anlar. Hayattaki bu korku, eteğine saksı kırıkları doldurup da kendisini mal sahibi sanan, onları kaybedeceğinden korkan, onların üstüne titreyen çocuğun korkusuna benzer.

O saksı kırıklarından bir parçasını bile alsan ağlamaya başlar; geri verirsen de sevinir. Gülmeye koyulur. Bilgi elbisesini giymedikçe çocuğun ağlamasına da ehemmiyet verilmez, gülmesi de. Ahmak da eğreti malı kendisinin sanır da onun üstüne titrer. Hay aşağılık adam hay!

Uykuda kendisini mal sahibi görür, çuvalını hırsız çalacak diye korkar! Fakat kulağı çekildi de uyandı mı kendi korkusuyla kendisi alay eder. Bu cihanın aklına, bu alemin bilgisine sahip olan alimlerin korkusu da buna benzer. Hünerlere fenlere sahip olan bu akıllılara tanrı kuran' da “ Onlar bir şey bilmezler” dedi.

Her biri kendisinde bilgi var zannına kapılır. Da birisi çalacak diye korkuya düşer. Zamanımı alıyorlar der. Halbuki bir fayda, bir kar elde eden kişinin zamanı zaten onda yok! Halk beni işimden, gücümden alıkoydu der. Ama canı ta boğazına kadar işsizliğe, güçsüzlüğe dalmıştır.

Çıplak adam elbisemi sürüyüp duruyorum. Eteğimi onların pençesinden nasıl kurtaracağım der! Alim de bilgilerin yüz binlerce çeşidini bilirde zalim herif kendisini bilmez. Her cevherin haysiyetini bilir de kendi cevherine gelince bir eşeğe döner! Be hey alim, sen ben caiz olan şeylerle caiz olmayanları bilirim dersin ama kendin caiz misin, işe yarar mısın, yoksa bir kocakarı mısın? Bundan haberin yok!

Bu yerinde doğru şu yerinde değil eğri bunu biliyorsun ama sen doğru musun, eğri mi? Bir de iyice bak! Her kumaşın değeri nedir? Biliyorsun da kendi değerini bilmiyorsun. Bu ahmaklıktır. Yomlu yıldızlarla yomsuz yıldızları biliyorsun. Fakat sen yomlu musun, yoksa cem cenabet biri misin? Buna bakmıyorsun bile?

Bütün bilgilerin ruhu budur bu. Mahşer günü ben kimim, ne hale geleceğim; demen bunu bilmen gerek! Din usulünü bildin ama kendi aslın kendi mayan iyiyse bir de ona bak, onu bil! Seni için bu iki usulden kendi aslını bilmeme daha iyidir ey ulu kişi!

PEYGAMBERLERDEN MUCİZE İSTEĞİ

Seba'lıların asılları kötüydü, mayaları pisti. Tanrıya ulaşma sebeplerinden kaçarlardı. Tanrı onlara bunca matah, bunca bağ, bunca bostan vermiş, sağlarından, solarından onlara zevk ve huzur için bunca nimetler ihsan etmişti. Ağaçlardan dökülen meyvelerin bolluğundan yol daralır. Geçenler, geçemez oluyorlardı.

Yerlere dökülen meyveler, yolu kapar, yolcu nereden geçeyim diye şaşırır kalırlardı. Birisi, başına bir sepet alıp ağaçlıklardan geçse sepet silkmeden meyvelerle dolardı. Meyveleri kimse silkmez, düşürmez, meyveler rüzgarla düşer, nicelerin etekleri, meyvelerle dolar boşalırdı. Meyve hevenkleri, dallardan aşağılara kadar sarkar, gelip geçenlerin başlarına yüzlerine sürtünürdü.

Külhan hizmetinde çalışan aşağılık bir adam bile o kadar zengini ki altın kemer kuşanırdı. Köpek, ekmekleri ayağıyla çiğner, ezerdi. Kurt, yiyecek bolluğundan imtila illetine tutulmuştu. Şehir de hırsızdan kurttan emindi, köy de, keçi bile büyük kurtlardan korkmaz olmuştu. Onların günden güne artan nimetlerini, onların nail oldukları şeyleri anlatsam, mühim sözler geri kalır. Peygamberler, bunlara “ Doğru olun, doğruluk yapın!” demişti!

Oraya tam on üç peygamber gelmiş, sapıklara yol göstermiş istemişlerdi. “Nimetleriniz çoğalıp durmakta, fakat şükür nerede? Şükrü merkebi yatıp uyusa bile siz onu uyandırın, kaldırın! Nimet verene şükretmek aklen de lazım. Şükretmeyen kendisine ebedi hışım kapısını açar.

Kendinize gelin de şu kereme bakın! Bir şükre bedel bu kadar nimeti kim verir? Tanrı insana baş verir, şükür için de bir secde ister. Ayak bağışlar şükür için bir oturma diler” dediler. Seba'lılar dediler ki. “ Bizim şükretme kabiliyetimizi Şeytan aldı götürdü' şükürden de usandık, nimetten de.

Bu nimetlerden bize öyle usanç geldi ki ne ibadet hoşumuza gidiyor, ne kabahat! Nimetleri de istemiyoruz, bahçeleri de zevk sebeplerini de dilemiyoruz, safa vesilelerini de! Peygamberler dediler ki: “ Gönülde bir illet yüzünden insan doğruyu anlamaz, sapıtır. O yüzden nimetler, umumiyetle illet olur. Hastalıkta yenen yemek insana hiç kuvvet verir mi?

Ey inatçı önüne nice güzelim nimetler geldi de hepsi kötüleşti, saf olanlar bile bulandı gitti! Bu güzelliklerin düşmanı sensin. Neye elini vurdunsa kötü oldu. Senin dostun senin aşinan olan, sence hor, hakir sayıldı. Sana yabancı olan seninle uzlaştı. Sence o büyük ve yüce oldu.

Bu da o hastalığın tesirinden. O illetin zehri bürün canlara sirayet eder. O illeti derhal geçirmeye çalışmak gerek. O illet durdukça şeker bile zehir kesilir. Her güzel ve tatlı şey insana kötü ve acı gelir. İnsan Abıhayat içse ateş sanır. O huy, ölüm kimyasıdır. Sen de o huy var mı? Nihayet hayatın bile o yüzden ölüm olur!

O huy sendeyken gönlü dirilten gıdayı bile sen vücudunda kokar, leş kesilir. Naz- u naimle avlanan nice aziz kişiler vardır ki sana av olsalar sence bayağı görünürler. Bir kıl, gararsız, maksatsız başka bir akılla bağdaşırsa sevgi, gün gittikçe artar. Fakat nefis, aşağılık bir nefisle tanışır, dost olursa şüphesiz olarak bil ki bu dostluk zaman geçtikçe azalır.

Çünkü nefsin daima bir illet, bir maksat etrafında döner, dolaşır. Dostluğu bilişiği de çabucacık bozar! Yarın dostunun senden nefret etmesini istemiyorsan bir akıllıysa dost ol, akla yar ol! Nefis zehirleriyle hastalanmış, hastalığa tutulmuşsan eline ne alır, elini nereye atar, neye sahip olursan hastalığa alet olur, onu da berbat edersin!

Eline mücevher alsan, taş olur, gönül sevgisine yapışsan savaş olur. Kimse tarafından söylenmemiş, kimse tarafından dokunulmamış bakir ve latif ir nükte duysan anlayıcınca sence zevksiz ve kötü bir hal alır. Ben bunu duydum, dinledim eskidi artık. Ey yiğit, sen, bundan başka bir şey söyle dersin.

Hatta yepyeni ve söylenmemiş bir nükte duyduğunu farz et, yarın ona da doyar, ondan da nefret edersin. Sen sendeki illeti gider, illet geçti mi, sence her eskimiş, söylenmiş söz yeni olur. O eski söz, yepyeni dallar, budaklar verir, yüzlerce meyve havenkleri bitirir, yetiştirir.

Biz böyle hekimleriz, öyle Tanrı şakirtleriyiz ki bahrimuhit bile bizi gördü de yarıldı. Biz başkayız; insanın hastalığını, nabzına bakarak anlayan hekimler başka! Biz gönüle vasıtasız bakarız, bizim görüşümüz, anlayışımız yüzünden pek yücedir. Onlar, insanı gıdalarla, meyvelerle doyuran kuvvetlendiren doktorlardır.

Bize ululuk nurunun ışığı ilham vermektedir. Mesela bu çeşit bir iş sana faydalıdır. Öbürünün yolunu keser. Bu çeşit bir söz sana faydalıdır, başka çeşit bir sözse seni yaralar! O doktorlar, hastanın sidiğine bakar, hastalığını öyle anlar bizim deliliğimize ulu Tanrının vahyidir, hastalığı vahiyle anlarız. Kimseden ücret istemeyiz, ücretimiz, noksanlardan arı olan Tanrıdan gelir. İlleti unulmaz hastalara sala. İlacımız, hastalara birebirdir.

Seba'lılar “ Ey davaya girişenler, doktorluğu bildiğinize, bize fayda vereceğinize deliliniz nerede, siz de bizim gibi uyku uyumakta, siz de bizim gibi yemek yemektesiniz. Köylerde, şehirlerde bizim gibi oturup duruyorsunuz. Bu su toprak tuzağındayken nasıl olur da gönül simurgunu avlayabilirsiniz?

Fakat mevki ve reislik sevdası sizi peygamberlik davasına salmış, bu yüzden kendinizi peygamber sanıyorsunuz. Bu çeşit laflar, bu çeşit yalanlara kulak bile asmak istemeyi, ayran kasesine düşmek dilemeyiz.” Dediler. Peygamberler dediler ki: “ Bu da o illetten, körlüğünüzden, söylediğimiz sözlerin hakikatini

göremiyorsunuz.

Davamızı duyuruyorsunuz da elimizdeki mücevheri görmüyorsunuz. Elimizdeki bu mücevher, halka bir imtihandır. Onu gözlerin önünde dolandırıp durmaktayız. Kim nerede mücevher? Derse bu sözü, körlüğüne, mücevherleri görmediğine şahittir. Güneş söze gelse de “ Kalk, gündüz oldu yatıp durma.”

Dese sen de “ A güneş, şahidin nerede?” deden güneş “ kör herif, Tanrıdan kendine göz iste! Apaydın gündüz vakti birisi mum arasa onun bu araması körlüğüne tam bir delildir. Bari görmüyorsan, gündüz olduğundan şüphen varsa, daha sabah olmadı sanıyorsan, sus bir şey söyleme de kör olduğunu meydana vurma. Tanrı ihsanını bekle!” der.

Gündüzün “ gündüz nerede” demek kendi kendini rezil etmektir a gündüz arayan! Sabır ve sükut Tanrı rahmetine sebep olur. Bu araştırmaysa hastalık nişanesidir. “ Susun, dinleyin” emrini canla başla, kabul et de sevgilinin mükafatına eriş, rahmetine nail ol.

Ey terbiyeli edepli kişi illetinin yeniden tazelenmesini istemiyorsan bu doktorun önünde paranı da çıkar, yere koy; başını da secdeye indir. Fazla sözü sat da can, mevki ve para pul bağışlamayı satın al. Bu suretle de Tanrı seni övsün, rütbene gök bile haset etsin. Doktorların rızasını elde ederseniz kendinizi görür, halinizi bilir, ayıplarınızı anlar, kendi kendinizden utanırsınız.

Bu körlüğü defetmek halkın elinde değildir; bu doktorlara Tanrı tarafından lütfedilmiş bir hidayettir. Bu doktorlara candan kul olun da miskle, amberle dolun!

Onlarsa bunların hepsi riyadan, hileden ibaret dediler; nasıl olur da Tanrı falanı, filanı kendisine vekil eder? Padişah elçisinin padişah cinsinden olması lazım. Suyla toprak nerede, gökleri yaratan nerede, kafamızda eşek beyni mi var ki sizin gibi bir sineği hüma kuşuyla bir tutalım?

Hüma nerede sinek nerede? Toprak nerede, Tanrı nerede? Gökteki güneşle zerrenin ne münasebeti var? bu münasebet, bu alaka, hiç akıllı adamın kabul edeceği şey mi?

Bu bir tavşanın “ Ben ayın elçisiyim, onunla eşim” demesine benzer. Bütün av

hayvanları, fil sürürsünün yüzünden suyu güzel kaynağa gidemez olmuşlardı. Hepsi de korkularından oraya yanaşamıyorlardı. Güçleri, kuvvetleri yoktu. Bir düzen düzdüler. Bir ihtiyar tavşan, ayın ilk gecesi dağın tepesine çıkıp bağırdı.

Ey fil padişahı, ayın on dördüncü gecesi gel de kaynağa bak, sözümün doğruluğunu gör! Ben elçiyim, elçiye zeval yok. Ona ne kızılır, sövülür, ne hapse atılır. Ay diyor ki : “ Filler, buradan gidin, kaynak bizimdir, dağılın buradan! Yoksa sizin gözünüzü kör ederim. Ben onun sözünü söyledim, boynumdan vebali attım.

Bu kaynağı bırakıp gidin de ayın kılıncından emin olun. Sözümün doğruluğuna nişan de şudur. Fille, su içmek için kaynağa geldiler mi ay harekete gelir. Fil padişahı, filan gece gel de kaynakta bu dediğimi gör! Ayın yedisi, sekizi olunca fil padişahı su içmek için kaynağa geldi. o gece vakti hortumunu suya salınca su harekete geldi, ay da hareket etti.

Fil suyun içinde ayın titrediğini, harekete geldiğini görünce tavşanın sözüne inandı. Fakat “ Filler, biz o ahmak fillerden değiliz ki ayın hareketi bizi korkutsun” dedi. Peygamberlerse “ Ah akılsız adamlar ah, size canla, başla verdiğimiz nasihatler, sizin bağınızı kuvvetlendirdi. Vah yazıklar olsun vah!” dediler.

Ne yazık derdinize verilen ilaç, can alıca kahır zehir kesildi. Bir göze tanrı hışmım perdesini salınca mum bile aydınlatmaz, karanlığını çoğaltır. Sizden ne reisliği arayacak, ne gibi bir ululuk isteyeceğiz? Bizim ululuğumuz göklerden bile üstün! İncilerle dolu olan deniz, gemiden ne şeref bulabilir? Hele o gemi fışkıyla dolu olursa.

Yazıklar olsun ki o bozarmış kör göze güneş bile bir zerre göründü. İblisin gözü, eşsiz, örneksiz Adem'i topraktan başka bir şey görmedi. O iblise layık göz, yurdu olan yerden baktı, kendisine layık görüşle gördü de sahibine Adem'in baharını kış gösterdi. Nice devletler vardır ki bazan devletsiz kişiye isabet eder de mal olmaz, geri döner!

Nice sevgili vardır ki bir bahtsızın yanına gelirde o sevgiliyi tanımaz, onunla aşk oyununu oynamaya girişmez. Gözü yanıltan da bizim ezeli nasipsizliğimiz. Kalbi çeviren de kötü kaza ve kader! Taştan yontulup yapılan put, size kıble olduğundan lanetin, körlüğün gölgesine sığındınız, orada yurt edindiniz.

Zannınızca taştan yapılma putlarınız Tanrıya eş oluyor da akıllı can nasıl Tanrı sırrına sahip olmuyor? Demek ki bir ölü sinek Tanrıya eş oluyor sizce peki, o halde diri olan insan neden o padişahlar padişahına sırdaş olmasın? Yoksa ölü sineğe benzeyen put, sizin tarafınızdan yapıldığı için mi Tanrıya eş olmaya layık?

Diri, diri insan, Tanrı Mahluku olduğundan mı tanrı sırrın mahrem olamıyor? Siz kendinize, kendi sanatınıza aşıksınız. Yılanların kuyruklarına layık olan elbette yılan başıdır. Ne o kuyrukta bir devlet, bir nimet vardır, ne o başta bir rahat, bir lezzet! Yılanın kuyruğu, başının etrafında dönüp dolaşır, kıvrılıp düzelir.

Kuyruk ve baş o iki dost birbirine tam layıktır. Tam münasiptir. İlahi nameyi bir güzelce dinlesen görürsün; Hakim-i Gaznevi öyle der: takdirin hükmüne itiraz edip de boş boğazlıkta bulunma. Tavşana tavşan kulağı münasiptir. Uzuvlarla bedenler tam uygundur. Huylarla canlar, tam birbirine denktir.

Ruha münasip olan her vasfı, şüphe yok ki tam yerli yerinde, tam uygun olarak halk eden Tanrıdır. Tanrı madem ki huyu cana, uygun ve eş olarak yarattı, o halde onu gözle kaş gibi yarinde ve birbirine münasip bil! Güzeldeki huylar da uygun ve yerinde, çirkindeki huylar da Tanrının yazdığı harfler birbirine tam münasip!

Ey Hasancık, yazı yazanın elindeki kalem gibi gözle gönül de Tanrının iki parmağı arasında! Gönül kalemi, lütuf ve kahır parmakları arasında gah sıkıntıya düşer, gah feraha çıkar. Ey kalem, ululuğa layıksan kimin parmakları arasındasın, bak da gör! Senin bütün kastin, bürün hareketin bu parmaklardan meydana geliyor.

Başın dört yol ağzında kahrın, lütfun doğru yolla sapıklığın birleştiği yeridir. Bu halden hale giriş harflerin onun yazıp bozmasından meydana gelmekte. Bir işe niyetin, yahut bir şeyden vazgeçmen de onun iradesiyle, onun takdiriyle! Niyazdan yalvarıp yakarmadan başka yol yok. Bu değişmeyi, bu halden hale girmeyi her kalem bilmez. Bilsen bile kendi miktarınca, kendi haddince bilir. İyi de kendi kadrini izhar eder, kötüde de! Seba'lılar tavşanla fil hikayesini misal getirmeye kalkıştılar ama ezeli sırrı hilelerle karıştırmaya yeltendiler.

Bu misalleri düzüp koşmak, o tertemiz tapıya affetmeye kalkışmak sizin haddiniz mi, misal getirmek, Tanrının bir de onun gizli ve aşikar bilgisine bir

delil olan kişinin hakkıdır. Sen herhangi bir şeyin sırrını ne bilirin? Kafan kel iken saça, yüze ait nasıl misal getirebilirsin? Musa bile sopayı, alelade bir sopa gördü ama değildi ki. O bir ejderhaydı; sırrı, dudağını açtı da hakikatini söyledi.

Öyle bir padişah bile bir sopanın sırrını bilemezse sen, bu tuzakla tanelerin sırrını ne bileceksin? Musa'nın gözü bile misal hususunda yanılırsa bir fare nasıl olur da hakikate ulaşmaya yol bulur. O misal bir ejderha kesilir de cevabıyla seni paramparça eder! İblis de bu misali getirdi de kıyamete kadar melun oldu.

Karun da inat etti, bu misali getirdi de tacıyla, tahtıyla yere geçti. Sen bu getirdiğin misali kuzgun ve baykuş bil. Onların yüzünden yüzlerce ev bark yıkıldı, yerle yeksan oldu!

Nuh ovada gemi yaparken yüzlerce kişi başına üşüşüp misal getirerek alaya kalkıştılar. “ Kuyu bile bulunmayan bir ovada gemi yapıyor, bu ne bilgisiz aptal!” dediler. Biri diyordu ki. “ Gemi hadi yürü koş!” öbürü diyordu ki: “ Bu gemiye bir de kanat tak!” Nuh da “ Ben, bunu Tanrı emriyle yapıyorum bu alaylarla işime kesat gelmez” demekteydi.

Şu hikayeyi dinle de bak! Hırsızlığı alışmış herifin biri bir gece bir duvarın dibini delmekteydi. Hasta ev sahibi, gece yarısı yavaş, yavaş bir tak taktır duydu. Dama çıkıp aşağıya eğildi. Hırsızı görüp “ baba” ne yapıyorsun? Hayırdır, inşallah gece yarısı ne ediyorsun kim sen” dedi.

Hırsız “ davulcuyum azizim”diye cevap verdi. Adam “ Pek, burada ne yapıyorsun?” deyince hırsız “ Davul çalıyorum” dedi. Ev sahibi dedi ki. “ Be adam, davul sesi hani?” Hırssız “ Dur hele, sesini yarın duyarsın eyvahlar olsun! Dediğin zaman kulağına dank eder!” Kelile' de ki o hikaye da yalan, saçma, düzme fakat o saçma hikayenin ne demek olduğunu, o hikayenin maksadının anlamadın ki!

A herzevekil, o tavşanın hakikati Şeytandır. Senin nefsine elçi olarak geldi de ahmak nefsini, Hızır'ın içtiği Abıhayattan mahrum eti. Sen onun manasını ters anladın. Küfür söyledin, azabına hazırlan! Arı duru suda ayın hareketini, bununla tavşanın filleri korkuttuğunu anlattın.

Tavşan hikayesini, fili, suyu, ayın hareketinden fillerin korkmasını söyledin. Fakat ey ham körler, bu ay, halkı da halkın ileri gelenlerini de zebun etmiş olan

aya nasıl benzer ki? Ay nerede, güneş nerede, gök nerede akıllar nerede nefisler nerede, melek nerede?hatta güneşin güneşi nerede?

Nasıl söylerim bu sözü, uykuda mıyım, sayıklıyor muyum? Ey yol sapıtmış kişiler, padişahların hışmı yüz binlerce şehri harap etmiştir. Dağlar bile, onların hışmından yarılır, yüzlerce parça olur, güneş bil, onların etrafında döner, onları tavaf eder. Erlerin hışmı, bulutu kurutur, gönüllerinin kızgınlığı alemleri yakar, yıkar.

Ey kefensiz adamcıklar, ey yıkanmamış ölücükler. Lut Peygamberin şehri nasıl yere battı, na hale geldi? bakın da görün! Fil de kim oluyor ki? üç tane kuşcağız, o fillerin kemiklerini kırdı. Kuşların en zayıfı Ebabil olduğu halde filleri, bir daha yamanmalarına imkan bulunmayacak bir tarzda yırttı, parçaladı.

Nuh tufanını duymayan, yahut Firavunla Musa'nın savaşını işitmeyen var mı? Ruh gibi olan Musa, onları mağlup etti, sulara boğdu; su da bunları zerre, zerre parçaladı. Semud kavminin ahvalini, kasırganın Ad kavmini mahvettiğini duymayan var mı? Bir defacık olsun gözünü aç da gör.

Savaşta filleri yıkıp öldürdüğü halde, bu derecede kuvvetli filler, bu kadar zalim padişahlar bile gönül hışmına uğramışlar, taşlanıp durmaktadırlar. Ebediyen zulmetten, zulmete gidiyorlar. Ne yardım eden var, ne imdatlarına yetişen! İyi adla kötü adı duymadınız mı yoksa? Hakikati herkes gördü de siz görmediniz mi yoksa, görülmüş şeyi görülmemiş sanırsınız.

Meydanda olan şeyleri bile ,bile görmezsiniz ama ölüm, gözlerinizi adamakıllı açacak elbet. Tut ki alem, güneşle, nurla dopdolu sen, kör gibi karanlıklara gittikten sonra elbette ondan uzakta kalırsın, mahrum olursun! O kerem sahibi aya pencereni kapatırsan o ulu nurdan elbette nasibin olmaz!

Sen köşkten çıkmış, kuyuya girmişsin. Bu geniş alemlerin ne günahı var? kurt huylarıyla huylanmış olan ruh, Yusuf'un yüzünü nasıl görebilir, söyle! Davud'un sesi dağlara taşlara ulaştı da yine o taş yüreklilerin kulaklarına girmedi. Har an akla insafa aferin! Doğrusunu Tanrı bilir ya! Ey Seba'lılar peygamberleri tasdik edin, Tanrıya olan ruhu tasdik edin!

Tasdik edin; onlar doğmuş güneşlerdir. Onlar sizi kıyametin azaplarından kurtarırlar. Tasdik edin; onlar kıyamet kopmadan önce oraya varmanızdan evvel

sizi de nurlandıran, alemi de nurlandıran aydın dolunaydır. Tasdik edin; onlar karanlıkları aydınlatan ışıklardır. Ulu tutun, ağırlayın.

Onla, rica ve niyaz anahtarlarıdır. Hayrınızdan başka bir şey dilemeyenleri tasdik edin. Kendinizden başka kimseyi azdırmayın, kimseye tecavüz etmeyin! Bırak bu Arapça'yı, Farsça konuşalım. Ey sudan topraktan ibaret insan, o Türk'ün Hindusu ol (o güzelin yanağına bi siyah ben kesil!) kendinize gelin de padişahların seslerini duyun. Onlara gökler bile inandılar, gökler bile.

Önce gelenlerin hallerine bakın, yahut sonradan gelenlerin tarafına doğru ihtiyatla uçun! İhtiyat nedir? İki tedbir arasında tereddüde düşmeyip hangisi seni sürçtürmeyecekse onu yapmaktır. Birisi, “ Bu yedi günlük yolda hiç su yoktur. Bütün yolu ayakları yakıp kavuran kumluk” dese, öbürü de “ Yalan, yürü de bak, her gece bir akan kaynak görürsün” dese,

İhtiyat kokudan kurtulmak ve doğruya ulaşmak için yanına su alıp yola düşmendir. Yoksa su varsa, yanına aldığın suyu dök. Fakat ya yoksa o vakit vay susuz yola düşenin haline! Ey halife oğulları, insaf de kıyamet günü için ihtiyatlı davranın! O düşman yok mu, o düşman? Sizin atanıza da kin güttü de onu İliyyinden zindana attırdı.

Gönül satrancının şahını bile mat etti de cennetten çıkarttı, belalara uğrattı, maskara etti. Güreşte onu yere yıkmak, yüzünü saratmak için onunla savaşa girişti, ona ne oyunlar oynadı. Öyle bir pehlivana bile böyle oyunlar yapan düşmanı sakının, ehemmiyetsiz görmeyin!

O hasetçi, bizim anamızın, babamızın tacını tahtını bile al el çabukluğuyla kapıverdi; onları, oracıkta, çırılçıplak, ağlayıp inler bir halde hor hakir bırakıverdi. Adem, yıllarca zarı, zarı ağladı. Neden asiler defterine kaydedildim diye öyle bir ağladı ki göz yaşlarının aktığı yerlerde nebatlar bitti!

Bir bak da hilebazlığını anla. Öyle bir ulu bile, onun hilesi yüzünden saçını, saklını yoldu. Ey balçığa tapanlar, onun şerrinden amanın aman. Onun kafasına “ La havle” kılıcını vurmaya bakın! Pusudan sizi görüp durur, fakat siz onu görmezsiniz, gaflet etmeyin sakın! Avcı daima taneler saçar, saçtığı taneler görünür de yapacağı kötülük görünmez.

Nerede tane görürsen sakın oradan. Sakın da tuzağa düşme, kolun, kanadın

bağlanmasın! Taneyi bırakan kuş, o hilesiz, düzensiz ovanın tanelerini yer, doyar. Ona kani olduğundan uzaktan kurtulur; hiçbir tuzağa düşmez; kolu kanadı bağlanmaz.

Bir kuş, bir duvarın üstüne kondu, tuzaktaki taneleri gördü. Bir ovaya bakıyordu, gönlü orasını çekmekteydi; bir da tanelere bakıyordu, hırsı kendisini oraya sürüklemekteydi. Bu iki istek arasında çırpındı, durdu. Nihayet aklı başından gitti; tanelere meyletmedi, sahraya uçup gitti. Neşeli bir surette kol kanat açtı; ne mutlu ona! Bütün hürlerin ulusu, başı oldu.

Onu kendisine baş yapan da kurtuldu, emniyet makamına ulaştı. Çünkü bu kuşun gönlü, ihtiyata riayet edenlerin padişahı kesildi de konağı, güllükler, çimenlikler dolu! O ihtiyatından razı, ihtiyatı ondan işte sen de tedbirde bulunacaksın böyle bir tedbirde bulun, bu işe sarılacaksan böyle bir işe sarıl!

Nice defalar hırs tuzağına düştün, boğazını kesilmeye teslim ettin. Tövbeler kabul eden Tanrı, yine seni azad etti. Tövbeni kabul ederek seni neşelendirdi. “ Tövbenizi bozar, kötülüğe başlarsanız biz de tekrar size azap ederiz. Biz yapılan işlere uygun karşılıkları çift ettik” dedi.

Bir kadının kocasını, yahut bir kocanın karısını alıp bir yere götürsen eşi de koşa, koşa mutlaka onun yanına gelir. Bu yapılan işleri de eserleriyle çift yarattık. Bir amelde bulundun mu mutlaka eşi de zuhur eder. Birisi gelip bir karının kocasını esir ederek götürse karısı, kocasını araya, araya çıkagelir.

Sen de bir kere daha bu tuzağa geldin, bir kere daha tövbenin gözüne toprak serptin! Tövbeleri kabul eden, suçluları yargılayan Tanrı tekrar o düğümü çözdü de “ Kendine gel bu tarafa yüz tutma” dedi. Fakat tekrar unutkanlık pervanesi geldi, canınızı ateşe doğru sürükledi!

Ey pervane, öyle çok unutkan olma, öyle pek şüpheye düşme yanan kanadına bak bir kere! Ateşten kurtuldun mu bu kurtuluşun şükrü, bir daha tane olan yere hiç uğramamandır. Uğrama da şükrettikçe Tanrı sana tuzaksız, düşman korkusundan uzak bir nimet ihsan etsin.

Tanrının sizi azat etmesine karşılık şükretmeniz, Tanrı nimetini anmanız gerek. Nice zahmetlere, nice belalara düştün de “ Yarabbi, beni bu tuzaktan kurtar. Sana itaat edeyim, ibadetlerde bulunayım, Şeytanın gözüne toprak serpeyim” dedi.

Kış geldi mi köpek ezilir, büzülür. Kışın soğuğu onu perişan bir hale kor. “ Kışa dayanamıyorum sağ olursam taştan bir ev kurmam lazım. Yaz gelince dişimle tırnağımla çalışıp çabalayayım, kışın barınmak için bir taş ev kurayım” der. Fakat yaz gelip de ısındı mı kellesi, kemiği yerine geldi mi, ilikleri, kemikleri kızışıp derisi gerildi mi,kendisini koskocaman görür de “ İyi ama ben hangi eve sığarım ki?” der.

İrileşir, yayığını çeker. Tembel ,tembel, karnı tok sırtı pek, kendisine güvenmiş bir halde bir gölgeye çekilir. Gönlü “ Bir ev kur” derse de o, “ Söyle be yahu, ben nasıl olur da bir eve sığarım ki?” Diye cevap verir. Sen de bir belaya, bir musibete düştün mü büzülürsün, hırs kemiklerin bitişir; küçülür, kalırsın. “ Tövbeden bir ev kurayım, kışın o evceğizde barınayım” dersin.

Fakat dertten kurtuldun da hırsın büyüdü mü köpek gibi ev sevdası geçer gider. Nimete şükretmek, nimetten daha hoştur. Şükreden kişi, hiç şükretmeyi bırakır da nimet sevdasına düşer mi? Şükür, nimetin canıdır, nimetse deriye benzer. Çünkü seni sevgiliye kadar ulaştıran şükürdür.

Nimet, insana gaflet verir, şükürse uyandırır. Padişahın şükür tuzağıyla nimet avlamaya gör! Şükür nimeti, gözünü doyurur, seni bey yapar. Bu suretle de yoksullara yüzlerce nimet bağışlarsın Tanrı yemeğinden ye doy da senden oburluk, tamah ve şuna buna ihtiyacını arz etme illeti geçsin.

Onlar dediler ki: “ A öğütçüler, iyi söylüyorsunuz ama bu köyde adam olsa!Tanrı bizim gönlümüzü kilitledi, kimse Tanrıdan ileri geçemez ki. Her şeyi düzüp koşan Tanrı, bizi de böyle düzdü koştu. Kimse bu dedikoduyla kaderimizi değiştiremez. Taşa istersen tam yüzyıl boyuna lal olsana de. Eskiye tam yüzyıl yenilen diye söyle dur.

Toprağa yüzyıl su gibi arı duru ol desen, suya bal ol, süt kesil desen ne fayda! Gökleri ve göklerdeki şeyleri yatan, suyu toprağı ve topraktakileri halk eden Tanrı, göğe dönmeyi takdir etmiş, onu saf bir hale getirtmiş suyla toprağa da bulanıklık vermiştir. Gayri nasıl olur da gökyüzü bulanır, suyla balçık durulur? Tanrı, hepsine bir şey takdir etmiştir. Bir dağ, çalışmakla saman çöpü olur mu hiç?

Peygamberler dediler ki. “ Evet, Tanrı çekinip kurtulmaya imkan bulunmayan sıfatlar yaratmıştır. Fakat arızi sıfatlar da yarattı ki onları terk etmek

mümkündür;herkesin nefretini kazanan kişi, sıfatları terk eder, huylarından vazgeçerse herkesin sevgisini kazanır, herkes ondan razı olur.

Taşa altın ol demek beyhudedir ama bakıra altın ol dersen yeri var; bakır pekala altın olabilir. Kuma toprak ol dersen acizdir, toprak olamaz. Fakat toprağa balçık ol desen bu söz yerindedir, toprak, balçık olabilir. Tanrı, insana topallık, yassı,burunluluk, körlük gibi çaresiz illetler vermiştir ama, ağız yüz çarpıklığı, yahut baş ağrısı gibi bazı illetler vermiştir ki bunlara çare varır.

Tanrı bu ilaçları, insanlara iyilik vermek için yarattı, derler, devalar saçma değil ya! Hatta dertlerin çoğunun devası, çaresi vardır. Adamakıllı aradın, üstüne düştün mü ele geçer!

Onlarsa “ Bu, bizim derdimiz, deva kabul eder dert değil. Siz yıllarca öğütler verdiniz, afsunlar okudunuz. Bizim de ger lahza derdimiz arttı, bağımız kuvvetlendi. Eğer bu hastalık, iyileşecek bir hastalık olsaydı nihayet bir zerresi olsun geçerdi. İnsan susuzluk hastalığına uğrarsa içtiği su ciğere gitmez. Denizi içse başka bir yere gider. Nihayet el ayak şişer. Su içmek, susuzluğu bir türlü geçirmez” dediler.

Peygamberler dediler ki: “ Ümitsizliğe düşmek kötüdür. Tanrının ihsan ve rahmetlerine son yoktur. Böyle bir ihsan sahibinden ümit kesmek hiç de yaraşmaz. Bu rahmete el atın, yapışın! Nice işler vardır ki ilk önce güç görünür de sonradan kolaylaşır, o güçlük geçer gider.

Ardında nice güneşler var! ümitsizlikten sonra nice ümitler var. Karanlığına esasen tutalım yürekleriniz taş kesildi, kulağınıza, gönlünüze kilitler vuruldu. Sözümüzü kabul edecek yahut etmeyeceksiniz. Biz buna aldırış etmeyiz. Aldırış ettiğimiz şey Tanrıya teslim olmak, fermanını yerine getirmektedir.

Bize o kulluğu o buyurdu. Bu söz söylememiz, kendiliğimizden değil ki! Canımız, onun emrini yerine getirmek için bunun için yaşıyoruz, bunun için yaratıldık. Kuma tohum ek dese bile biz ekeriz. Peygamberin canına Tanrıdan başka bir dost yoktur. Halk sözünü kabul edecekmiş, reddedecekmiş, bununla hiçbir alışveriş bulunmaz ki!

Tanrı emirlerini halka bildirir, bunu için alacağı ücreti de Tanrı verir. Biz sevgilinin uğrunda halka çirkin göründük; yüzümüz, düşman yüzüne benzedi

gitti! Fakat bu kapıdan usanmadık da usanmayız da yol uzun olduğundan her yerde oturup dinleniyoruz.

Sevgiliden ayrılan, hapislere düşen adamın gönlü soğur, o çeşit adam usanır, bıkar. Halbuki bizim sevgilimiz, bizim dilediğimiz canan, bizimle beraber rahmetini saçıp durmakta; canımız da ona şükretmekte. Bizim gönlümüzde lalelik var, gül bahçesi var. oraya solmanın, perişan olmanın yolu yok!

Daima terütazeyiz, daima genciz, latifiz. Daima güzeliz, tatlıyız, daima gülüp durmadayız, zarifiz! Bizce yüzyılla bir saat birdir. Uzun yol, kısa zaman bize göre değil. O uzunluk, kısalık cisimlere göredir, cana nasıl sığar. Eshabı Kehif üç yüz dokuz yıl yattılar. Uyudular ama bu üç yüz dokuz yıl, onlara bir gün geldi. ne gamlandılar,ne teessüf ettiler.

Uyandıkları anda uyudukları o uzun yıllar, kendilerine bir gün gibi göründü. Çünkü ruhları yokluktan tekrar bedenlerine geldi. bu alemde geceyle gündüz, ayla yıl bile olmazsa usanç, ihtiyarlık, bıkkınlık nasıl olur. Yokluk gülistanında insan kendisinden geçer, o alemdeki sarhoşluk, Tanrı lütfunun büyük kadehindedir. Onu içmeyen tadını tatmayan bilmez, anlamaz.

Gül kokusu, bok böceğinin aklına gelir mi? Bu zevk mevhum değildir. Mevhum olsaydı da mevhumlar gibi yok olurdu. Cehennem, nasıl olur da aklına cenneti getirir? Çirkin domuzda güzel yüz ne gezer? Kendin gel, aklını başına devşir de böyle bir lokma ağzına kadar gelmişken kendi boğazını kendin sıkma a aşağılık kişi! Biz sarp yolları vardırdık. Bize uyanlara yolu kolaylattık.

Seba'lılar, Siz kendinizce yomlu yıldızlarsanız ama bize göre yomsuzsunuz, bizimle zıtsınız, bize aykırısınız siz. Hiçbir düşüncemiz yokken bizi dertlere, meşakkatlere saldınız. Biz, birbirimizle uzlaşmış bir topluluk, sizin kötü haberlerinizle aramıza yüzlerce ayrılık düştü. Biz şekerler yiyen dudu kuşlarıydık. Sizin yüzünüzden ölümü düşünen baykuşlara döndük.

Nerede bir gam masalı varsa, nerede bir kötü, bir kabul edilmeyecek ses duyulursa. Bu alemde nerede bir kötüye yormak,nerede bir kötü surete dönmek, nerede bir azap varsa, hepsi sizin söylediğiniz sözlerde sizin getirdiğiniz misallerde, sizin yormanızda. Bütün hırsınız, zevkiniz, alemi derde düşürmek” dediler.

Peygamberler dediler ki: “ Çirkin ve kötüye yormak, sizin ruhunuzdan meydana gelen bir şey. Bu kabahat biz de değil sizde. Bir tehlikeli yerde uyusan, bir ejderha da baş ucundan sana doğru gelmeye başlasa, merhametli birisi “ Çabuk kalk, yoksa ejderha yutacak” diye seni uyandırırsa,“ Neye kötüye yoruyorsun” der misin? Ne yorması, kalk da aydınlık bir bak gör! Ben seni kötü yorumdan kurtarıyor da devlet yurduna götürüyorum. Çünkü peygamber, gizli şeyi bilip seni de o şeyden agah eden adamdır. O, cihan halkının örmediği şeyleri görmüştür.

Bir doktor sana “ Koruk yeme, san şu çeşit kötü bir hastalık verir” dese, “ Neden kötüye yoruyorsun” der misin? Dersen öğütçüyü suçlu tutuyorsun demektir. Müneccim “ Bugün sefere çıkma sakın” dese, müneccimin yüz kere bile yalanını tutmuş olsan da bir iki kere sözü doğru çıksa yine sözüne uyarsın.

Bizim nücum bilgimize asla yanlış çıkmaz. Böyle olduğu halde nasıl oluyor da doğruluğuna inanmıyorsun, doğruluğu sence gizli, kapaklı kalıyor? O doktorla müneccim, sana verdikleri haberi zanla şüpheyle veriyor. Halbuki biz açıkça görüyor, söylüyoruz.

Cehennemin dumanını, cehennemin ateşini, cehennemin ateşini, cehennemin münkirlere saldırdığını uzaktan görüyoruz. Sense, sus yahu, bırak şu sözü, kötüye yormak bize ziyan veriyor demektesin. Ey öğütçülerin öğüdünü dinlemeyen, kötü yoruş nereye varırsan var, seninledir!

Adeta ardından bir yılan gidiyor; birisi de damdan görüp haber veriyor. Ona sus, beni dertlendirme, bana keder verme diyorsun. Adamcağız peki benden günah gitti diyor. Fakat yılan seni boynundan sokunca bütün neşen zehir kesilir de o adama, “ Be adam mademki iş böyleydi, neden yenini yakanı yırtarak feryat etmedin?

Yahut yukardan tepeme bir taş atıp bana işin ciddiyetini, işin vehametini bildirmedin?”dersin. o adam da iyi ama sen, benim sözümden inciniyordun. Ne faydası var? sana çok söyledim ama kar etmedi ki. Ben sana iyilik ettim, seni bu kötü işten kurtarmak için öğütler verdim. Kötülüğünden bu iyiliğin kadrini bilmedin, öğüdüm, seni büsbütün azdırdı.

Bana büsbütün cefa etmeye, beni büsbütün incitmeye başladın der. Aşağılık, kötü kişilerin huyu budur. Sen ona iyilik ettin mi sana kötülük eder. Sabırla

nefsin belini bük. O alçaktır, kötüdür, iyilik etmeye gelmez ona! Kerem sahibi birisine ihsanda bulunursan değer, bire karşılık sana yedi yüz verir.

Bu alçağa da cefa eder, onu kahreylersen sana aşırı vefalar gösterir, kulun kölen olur. Kafirler, nimete eriştiler mi cefa tohumunu ekerler de sonra cehennemde aman yarabbi diye bağırıp dururlar.”

Alçaklar, cefaya, derde düştüler mi arınır, temizlenirler. Vefa gördüler mi de cefakar olurlar. Şu halde onların ibadet edeceklerini mescit cehennemdir. Yabancı kuşun ayağını bağlayan tuzaktır. Zindan da hırsızın alçak kişinin ibadet yeridir. Orada daima Hakk'ı anar durur.

Mademki insanın yaratılmasında ki maksat, Tanrıya ibadet etmesidir. Şu halde ibadetten baş çeken, ibadete yanaşmayan kişinin ibadet yeri cehennemdir. İnsan her işi yapabilir, fakat yaratılmasındaki maksat ibadettir. “ Ben insanları, cinleri ancak bana ibadet etsinler diye yarattım” bu ayeti okusana, alemin yaratılmasında ki maksat, ibadetten başka bir şey değil.

Kitaptan maksat, içindeki fendir ama dilersen sen onu yastık da yapabilirsin ya. Fakat ondan maksat yastık olması değil, bilgi, irfan, irşat ve faydadır. Kılıcı mıh yaparsan zafere mağlubiyeti tercih ettin demektir. İnsandan maksat ilimdir. Doğru yolu bulmaktır ama her insanın bir ibadet yeri var.

Kerem sahibine ikramda bulundun mu bu ikram, ona ibadet yeridir, ikrama uğradıkça şükreder alçağı da aşağılattın, alçağa da kötülük ettin mi onu ibadete sevk edersin. Vur alçakların başına ki yere baş koysunlar ver kerem sahiplerine ki ihsanına mazhar oldukça şükretsinler!

Hulasa Tanrı iki mescid yaratmıştır. Cehennem onların mescidi, cennet bunların! Musa o iki iç ağrısı kavim, başlarını eğsin diye Kudüs'te alçacık bir kapı yaptırdı. Çünkü onlar cebbar, başı dik kişilerdi. Onlara bu küçücük, bu alçacık kapı niyaz kapısıdır. Cehennemdir.

İyi bak kendine gel! Tanrı padişahları etten, kemikten küçücük bir kapı olarak halk etti ya. Dünya ehli olanlar, onlara secde ederler. Çünkü tanrıya secde etmenin düşmanıdır onlar! Dünya ehline bir fışkı yerceğizini mihrap düzdü. O mihrabın adı da bey, padişah! Bu tertemiz kapıya layık değilsiniz ki. Temiz kişiler, şeker kamışıdır, sizse bomboş birer kamıştan ibaretsiniz.

Bu çeşit köpeklere elbette bu çeşit bayağılık adamlar hürmet ederler. Öyle ki kişiye hürmet etmek öyle adi adama inanmak aslana ardır. Fare huylulara kedi bey olur. Fare kim oluyor ki aslandan korksun? Fare huyludur, Tanrı köpeklerinden korkarlar, ululların virdi, (Rabbimiz yücelerin yücedir) sözüdür.

Bu aptallara layık olan Rab ise kendisinde tanrı kuvveti vehmeden dünya büyükleridir. Fare nasıl olurda savaş aslanlarından kokar. Onlardan korkanlar, misk ceylanlarıdır ancak. Yürü ey çömlek yalayıcı, kase yalayıcısın yanına git. Onu kendine Tanrı say, velinimet say!

Kafi yeter artık. Uzun uzadıya anlatmaya girişsem beyler, padişahlar, hem kızarlar, hem de anlattıklarımın kendilerinde olduğunu bilirler anlarlar. Hulasa ey kerem sahibi, alçak nefse iyilik etme, kötü davran da alçaklarla beraber o da sana boyun eğsin, teslim olsun.

Alçak nefse ihsanda bulunursa alçaklar gibi nimeti inkar eder, azgınlaşır. İşte mihnete, meşakkatte bulunanların şükretmesi, nimet ve devlet sahiplerinin azgın ve hilebaz olmaları bu yüzdendir. Altınlarla bezenmiş kaftanlara bürünen beyler, padişahlar azgın kişilerdir. Abaya sarınan yoksul yok mu, şükreden odur işte.

Mal mülk, devlet ve nimet sahipleri hiç şükrederler mi? Şükür mihnetten ve meşakkatten biter, gelişir.

SOFİNİN BOŞ SOFRAYA SEVDALANMASI

Bir sofi bir gün çiviye asılmış bir sofra gördü. Vecde geldi, dönmeye, oynamaya başladı, elbisesini yırtıyor. İşte azıkların azığı. İşte kıtlıkların, dertlerin devası diye naralar atıyordu. Dumanı başından çıkıp neşesi, zevki arttıkça arttı. Sofilerde ona uydular, semaa başladılar. Kih, kih gülmeye, hay huy etmeye koyuldular. Defalarca kendilerinden geçip kendilerine geldiler.

Herzevekilin biri, sofiye “ Çiviye asılı ve içinde ekmek olmayan bomboş sofra nedir ki seni bu derece zevke, vecde getiriyor?” dedi. Sofi dedi ki: “ Yürü git be sen manasız bir suretten ibaretsin. Sen varlık peşinde koş, aşık değilsin sen. Aşıkın gıdası, ekmeksiz ekmeğe aşık olmaktır. Aşkın doğru olan kişi. Varlığa bağlanmaz.

Aşıkların varlıkla işi yoktur. Aşıklar, karı sermayesiz elde ederler. Kanatları yoktur. Alemin etrafında uçarlar. Elleri yoktur, topu meydandan kaparlar! Mana kokusunu duyan o yoksul da eli kesik olduğu halde zembil örerdi ya! Aşıklar, yoklukta çadır kurarlar. Onlar yokluk gibi bir renktedirler. Bir tek ruhları vardır onların!

Süt emen çocuk yemekten nasıl zevk alabilir? Perinin gıdası kokudan ibarettir. Fakat insan oğlu perinin kokusundan koku alabilir mi? Huyu onun huyunun zıddıdır. Perinin az bir güzel kokudan aldığı zevki, sen yüz batman güzel yemekten bile alamazsın. Nil ırmağının suyu Mısırlılara kan kesildiği halde İsrailoğullarına sudur. Deniz, Firavunu boğduğu halde İsrailoğullarına bir ana cadde haline gelir.

Yakub'un, Yusuf'un yüzünde gördüğü nur, ancak Yakub'a mahsustu. Kardeşleri bunu nereden görecekler? Bu sevgiliye olan sevdası yüzünden kendini kuyulara atar. Öbürü kininden sevgiliye kuyu kazar. Sofra onun önünde ekmeksizdir, bomboştur. Fakat yakub'un önünde nimetlerle dopdoludur, iştahını açar.

Yüzünü yıkamayan hurilerin yüzünü göremez. Peygamber, “ Namaz ancak huzur-u kalple kılınır” demiştir. Canların gıdası aşktır. Bundan dolayı ruhların gıdası açlıktır. Yakup, Yusuf'a acıkmıştı. Ekmek kokusu ona ta uzaklardan gelmekteydi. Halbuki Yusuf'un gömleğini alıp koşa, koşa Yakub'a getiren o gömleğin kokusunu duymadı bile.

Aradaki mesafe yüzlerce fersahken Yakub, Yakub olduğundan Yusuf'un gömleğinin kokusunu duyuyordu. Nice alimler vardır ki hakiki ilimden hakiki irfandan nasipleri yoktur. Bu çeşit alim, ilim hafızıdır, ilim sevgilisi değil. Onun sözlerini duyan kişi alelade bir adam olsa bile o sözleri anlar, hakikat korkusunu alır.

Çünkü böyle alimin eline düşen gömlek eğretidir, bir zaman içindir. Esir tellalının elindeki cariye gibi. Tellalın eline düşen cariye, müşteri içindir. Tellala ne fayda var? rızık vermek Tanrının işidir. Herkes Tanrının takdirine göre hareket eder, başka türlü hareket etmesine imkan yoktur. Güzel bir hayal, ona bağ, bahçe haline gelmiştir. Çirkin bir hayal, bunun yolunu kesmiştir.

Tanrı öyle bir Tanrıdır ki bir hayalden bağ bahçe düzmüş, bir hayalide cehennem haline getirmiş, yanıp yakılma yeri yapmıştır! Peki o halde onun gül bahçelerinin

yolunu külhanlarının yerini kim bilebilir ki? Gönül gözcüsü, bu hayal, canın ne yanından geliyor, fırsat bulup göremez ki.

Bir kolayını bulup da doğduğu yeri, geldiği tarafı görseydi kötü hayallerin yolunu keser, gelmelerine mani olurdu. Yokluk geçidine, yokluğun gözetleme yeri olan oraya casus, nasıl ayak atabilir? Kör gibi onun ihsan eteğine yapış! Padişahım, körün yapışması diye buna derler işte!

Onun eteği, emridir, fermanıdır. Ondan korkmayı, ondan çekinmeyi kendisine can ittihaz eden adam ne iyi bahtlı bir adamdır! Birisi çayırlıkta, çimenlikte akar u kıyısında onun yanı başındaki de azap içinde! Azap çeken, öbürüne bakar da “ Bu zevk neden ki?” diye şaşırır kalır. Bu da meşakkat çekeni görür de “ Acaba bunu kim hapsetmiş ki?” diye hayretlere düşer.

Zevk içinde olan azap çekene “ Kendine gel neden böyle perişansın? Bak, burada ne güzel kaynaklar var. neden böyle benzin sararmış? Burada yüzlerce deva var. arkadaş, gafil olma, bu çimenliğe gel!” der. Fakat öbürü “ Canım efendim gelemiyorum ki!” diye cevap verir.

Bir bey hamama gitme lüzumunu duydu. Seher çağı, kölesine “ Sungu, uyan başını kaldır. Hamam tasını, peştamalı, havluyu, kili Altından al da hamama gidelim haydi” diye seslendi. Sungur hamam tasıyla iyi bir peştamal ve havlu aldı. Beraberce yola düştüler. Yolda bir mescit vardı. Ezanda okunmaktaydı. Sungur ezan sesini duydu.

Namaza pek düşkündü. Dedi ki. “ Ey kuluna iltifatlarda ihsanlarda bulunan beyim, sen şu dükkanda birazcık otur da ben namazı kılıvereyim.” Bey dükkanda oturdu. İmamla cemaat namazı kılıp camiden çıktılar. Sungur kuşluk çağına kadar içerde kaldı. Bey, bir müddet bekledi.

“ Sungur neye dışarı çıkmıyorsun?” diye seslendi. Sungur içerden “ Efendim, koyuvermiyorlar. Birazcık daha sabret, şimdi geliyorum. Beni beklemekte olduğunu biliyorum, unutmadım” dedi. Bey, tam yedi kere seslendi, bekledi, bekledi, seslendi. Nihayet Sungurun bu cilvesinden usandı, aciz kaldı, sabrı tükendi.

Sungur, beyin her seslenişinde “ Efendim, dışarı çıkacağım ama daha koyuvermiyorlar” diyordu. Bey “ Yahu, mescitte kimse kalmadı koyuvermeyen

kim, seni orada kim tutuyor?” diye bağırdı. Sungur dedi ki: “ Seni dışardan içeriye sokmayan yok mu? İşte beni de içerden dışarıya çıkarmayan o.

Sana içeri girmeye izin vermeyen, benim de dışarı çıkmama mani olmakta. Senin bu tarafa adım atmana müsaade etmeyen benim de dışarıya adım atmama mani oluyor!” balıkları karaya çıkarmayan deniz, karadakileri de denize sokmamakta. Balığın aslı sudan, öbür hayvanların aslı topraktan.

Bu işe hile ve düzene başvurmanın, tedbirlere girişmenin faydası yok ki. Kilit pek kuvvetli, açıcıda Tanrı. Teslimiyete yapışa gör, rıza göster! Tedbirini unuttun mu pirinden o taze bahtı bulur, devlete erişirsin. Kendini unuttun mu seni anarlar. Kul oldun mu azat ederler!

Peygamberler bile, “ Şuna buna nasihat edip duruyoruz. Niceye bir soğuk demiri dövüp duracak, niceye bir kafese üfleyip yatacağız?” diye hatırlarından geçirdiler. Halkın yaptığı işler, Tanrının kaza ve kaderiyledir. Dişin keskinliği, midenin hararet ve kuvvetinden ileri gelir.

Nefs-i Kül, insanın cüz'i nefsine tesir etti de olacaklar oldu. Balık baştan kokar, kuyruktan değil! Bunu böyle bil ama eşeğini de yine ok gibi süre dur. Çünkü Tanrı “ Emirlerimi tebliğ et” diye emretmiştir; emrinden dışarı çıkmaya imkan yok. (bir fırka cennetliktir, bir fırka cehennemlik) bu iki fırkanın hangisindesin, bilemezsin ki. Ne olduğunu görünceye kadar çalış, çabala!

Gemiye yükünü yükledin mi Tanrıya dayanman gerek. Yolda gark mı olacaksın, kurtulup sağlıkla selametle gideceğin yere mi varacaksın? Bu ikisinden hangisi başına gelecek, bilemezsin ki, eğer ne olacağım, başına ne gelecek? Bunu bilmedikçe gemiye binmem. Bu seferden kurtulacak mıyım, yoksa yolda boğulacak mıyım? Ne olacağımı bildir bana.

Ben başkaları gibi kuru bir ümide kapılıp şüpheyle yola düşmeme dersen, hiçbir ticarette bulunamazsın. Çünkü bu ikisi de gayb dadır, sırdır. Pul şişe gibi ruhu incecik olan, cüz'i bir şeyden kırılıveren korkak tacir, ticaretinden ne fayda görür ne ziyan eder. Hatta fayda şöyle dursun ziyan eder, mahrum kalır, hor olur.

Kimde yanış varsa nuru o bulur. Çünkü bütün işler, ihtimalle yapılır. Sen de din işini üstün ve ön planda tut da kurtul. Bu kapıyı ümitten başka bir şeyle açmaya izin yok. Tanrı doğrusunu daha iyi bilir.

MUKALLİDİN İMANI KORKU VE ÜMİTTİR

Çalışanların boyunları iğ gibi incelse de yine insanı her sanata sevk eden ümittir, ihtimaldir. Sabahleyin dükkanına giden rızık elde etmek ümidiyle koşar gider. Rızık ümidi olmasa nasıl olur da gidersin? Mahrumiyet korkusu olursa nasıl olur da kuvvet bulursun? Belki ezelde sana bir rızık verilmemiştir.

Bu ezeli mahrumiyet korkusu, nasıl oluyor da yiyeceğini, içeceğini elde etmek için çalışıp çabalamanda, arayıp taramanda seni aciz, kuvvetsiz bir hale sokmuyor? Deseler, dersin ki: “ Çalıştığım halde bir şey elde edememek korkusu da var. var ama bu korku tembellikte daha fazla.

Çalışırsam belki kazanırım; bunda ümidim daha çok. Tembellikte daha fazla zarar var. peki a kötü zanna düşen, ya neden din işinde bu ziyan korkusunu eteğini tutuyor öyleyse? Yoksa bu bizim pazarımızın tacirleri olan peygamberlerle velilerin ne karlar elde ettiklerini görmedin mi ki?

Onlara bu dükkanı terk etmekle neler yüz gösterdi. Bu pazarda nasıl karlar ettiler. Haberin yok mu ki? Ateş onlara halhal gibi ram oldu, deniz onların emrine uydu, onları baş üstüne taşıdı. Demir onlara ram oldu, mum kesildi, rüzgar onlara kul oldu, hükümlerine girdi!

(Peygamberlerden başka) bir taife daha vardır ki bunlar pek gizlidir. Bu zahir halkına nereden meşhur olacaklar? Bunca kerametleri vardır da yine ululuklarını hiç kimsenin gözü görmez! hem uludurlar, kerametleri vardır, hem Tanrı hareminde gizlenmişlerdir. Onların adlarını Abdal bile işitmemiştir.

Sen yoksa Tanrının keremlerini bilmiyor musun ki seni “ Gel” diye onların bulunduğu tarafa çağırıp duruyor. Alemin altı ciheti da onun keremleriyle dolu nereye baksan onun bayrakları orada dikildi! Bir kerem sahibi, sana gel, ateşe gir dese hemencecik atıl ateşe beni yakar mı deme bile!

Malik oğlu Enes'ten rivayet edilmiştir. Birisi ona konuk olmuştu. O hikaye eder. Yemekten sonra, peşkirini sararmış, kirlenmiş, yemeğe bulaşmış gören Enes, hizmetçi kadın, “ Bunu al da tandıra at, bir müddet kalsın” dedi. Enes'in sırlarına vakıf olan o hizmetçi de peşkiri ateşle dopdolu olan tandıra atıverdi.

Bütün konuklar şaşırıp kaldılar, peşkirden duman çıkacağını kavrulup yanacağını umuyorlardı. Derken bir müddet sonra hizmetçi, peşkiri arınmış temizlenmiş, tertemiz olarak getirdi. Oradakiler, “ Ey Peygamberle görüşüp konuşmuş olan aziz zat, peşkir nasıl oldu da hem yanmadı, hem de temizlendi?” dediler.

Enes dedi ki. “ Mustafa, bu peşkire elini, ağzını silmişti; onun için!” ey ateşten, azaptan korkan gönül, böyle bir ele böyle bir ağıza yaklaş! Bu el, bu ağız, cansız bir şeye böyle bir yücelik verirse aşıkın ruhuna neler açmaz, neler yapmaz? Kabe'nin taşını kerpicini öptü. Kabe (put haneyken) kıble oldu.

Ey can, sen de çalış, çabala da erlere karşı toprak ol (erler seni de putlardan arıtsınlar!) sonra o hizmetçi kadına dediler ki. “ Peki biz bu ahvali gördük, sen de bize halini söylemez misin? O söyler söylemez nasıl oldu da hemencecik peşkiri tandıra attın? Tutalım o sırlara erişmiş.

Ya sen, bu derecede değerli bir peşkiri nasıl ateşe fırlatıp attın a hanım?” hizmetçi, “ Ben kerem sahiplerine itimat ederim. Onların keremlerinden ümitsiz değilim ki. Peşkir de ne oluyor? Bana bile düşünmeden hemen ateşe atıl dese, ona olan itimadımın bütünlüğünden derhal ateşe atılırım. Benim, Tanrı kullarından ümidim çoktur.

Her kerem sahibi her sır bilir ere itimadım var. bu yüzden değil peşkiri, başımı bile atarım” dedi. Kardeş sen de kendini bu iksire vur, erkeğin himmeti, erkeğin sadakati, kadından aşağı değil ya! Bir erkeğin gönlü, kadının gönlünden aşağıysa o gönül işkembeden de bayağıdır gayrı.

ÇÖLDEKİ ARAP KERVANI

Çölde bir Arap kervanı susuzu kalmış, yağmur susuzluktan kırbalarında bir damlacık olsun su kalmamıştı. Bütün kervan, o çöl ortasında bunalmış, ölüm haline gelmişti. Ansızın o iki dünyanın imdadına yetişen Mustafa, onların imdadına erişmek üzere yola çıka geldi. çölde, o sarp ve sonsuz yolda, o kızgın kumların üstünde bunalıp kalmış olan o kalabalık kervanı gördü.

Develerinin dilleri, ağızlarından çıkmış, adamlar, taraf, taraf kumlara serilmiş kalmıştı! Bu hali görünce acıdı. “ Kalkın, bir kaçınız derhal o kum yığınına

doğru koşun! Orada zenci bir köle kırbayla beyine su götürüyor. O zenci deveciyi devesiyle beraber ister istemez tutup bana getirin” dedi.

Birkaç kişi kalkıp kum tepesine doğru koştular. Bir müddet sonra hakikaten dediği gibi, zenci bir kul gördüler, kırbasını doldurmuş, devesine binmiş, beyine su götürüyordu. Zenciye “ Şu tarafa insanların iftihar edecekleri zat, Kainatın hayırlısı olan Peygamber seni çağırıyor” dediler. Adam “ Ben onu tanımıyorum, o da kim?” dedi.

“ Ay yüzlü, şeker huylu Muhammed” dediler. Nasılsa öylece anlattılar, öylece övdüler. Zenci “ O galiba bir şair olacak. Bir kısım halkı sihirle zebun etmiş ona yarım arşın bile yaklaşmam ben” dedi. Nihayet herifi yakalayıp zorla çeke, çeke o tarafa sürüklemeye başladılar. Zenci bağırıp çağırıyor, sövüp sayıyordu.

Zenciyi Azizin yanına getirdikleri zaman Peygamber, “ Su için, mataralarınızı, kırbalarınızı da doldurun “ dedi. Hepsini o bir tek kırbadan kandıra, kandıra suvardı. Hem adamlar, hem develer o bir kırbadan kana , kana su içtiler. Kölenin kırbasından herkes kırbasını, matarasını doldurur.

Gökyüzündeki bulut bile hasedinden şaşırdı kaldı! Bunu kim görmüştür? Bir tek kırbadan bunca cehennemin harareti sönsün? Kim görmüştür bunu? su dolu bir tek kırbadan bunca kırba ağzına kadar dolsun! Kölenin kırbası zaten bir vesileden hakikati örten bir sebepten ibaretti. Peygamberin emriyle ihsan dalgaları, asli denizden coşup köpürmekte, kopup gelmekteydi!

Su kaynayınca buhar haline gelir, havaya çıkar havadaki buhar da soğuyunca su olur, öyle mi? Doğrusu şu; yaradılış bu hükümlerden hariç olarak sebepsiz, illetsiz yokluktan sular coşturmada. Sen çocukluğundan sebepleri görüyor, bilgisizliğinden sebeplere yapışıyorsun. Sebepleri görüyor da müsebbipten gaflet ediyorsun.

Bu hakikati örten, müsebbibin yüzünü gizleyen sebeplere ondan meyletmektesin sen. Sebepler gitti mi başına vurmağa başlar, aman yarabbi demeye koyulursun. Tanrı da sana “ Hadi yürü, sebebe git ne acayip şey, sen beni, yarattığım sebepler için andın ha!” der. O vakit kul “ Bundan böyle hep seni göreceğim, sebebe, o laftan ibaret saçma şeye bakmayacağım artık” der ama,Tanrı “ Seni tekrar sebep alemine göndersem yine sebebe yapışırsın. Senin için bu, a tövbesinde durmayan ahdi çürük adam! Fakat ben bu işe bakmam, rahmetim boldur. Rahmet etrafında

dönüp dolaşırım, herkese rahmet ederim ben! Senin kötü ahdine bakmam, mademki şimdi bana niyaz ediyorsun, keremimden sana ihsan eder, muradını veririm” der.

Evet kafile halkı Peygamberin mucizesine hayran oldu. “ Ya Muhammed, ey deniz huylu Peygamber, bu ne? Küçücük bir kırbayı sebep ittihaz ettin, Arab'ı da suya gark ettin. Kürdü de!

Ey köle, şimdi kırbanın dolu olduğunu da gör de şikayet edip iyi kötü söylenme” dediler. O zenci köle, Peygamberin, bu mucizesine hayran oldu, imanı Lamekan aleminden doğmaktaydı. Gökten akan bir çeşme gördü o kırbası onun coşkunluğuna bir vesile onun hakikatine bir örtüydü.

Gözünden bütün örtüler, bütün sebepler yırtılıp sıyrıldı. Böylece gayb çeşmesini görmeye başladı. Göz pınarları doldu, efendisini de unuttu, durağını da. Elsiz ayaksız kaldı, yola gitmeye ne eli vardı, ne yağı. Tanrı ruhuna bir titremedir saldı. Mustafa iş görmesi için tekrar onu o alemden çekti de dedi ki. “ Kendine gel, ey faydalanmak isteyen yürü.

Şaşırıp kalacak zaman değil. Asıl şaşılacak şey daha ileride. Şimdi öyle durma; davranıver bakalım; çevik bir yola düş!”mübarek eliyle kölenin yüzünü sıvazladı, onu kutlu bir hale getirdi. O kölenin o Habeş oğlunun yüzü bembeyaz oldu; gecesi ayın on dördü gibi aydınlandı, gündüz gibi nurlandı!

Güzellikte işvede bir Yusuf kesildi. Peygamber ona “ Hadi şimdi git de hali anlat” dedi. Köle elsiz ayaksız sarhoş bir hale geldi, elden çıktı, ayağını tanımaz oldu! Kervan halkından ayrıldı, suyla dolu iki kırbasını aldı, yola düştü.

Efendi köleyi uzaktan görüp şaşırdı. Şaşkınlıkla o köy halkını çağırdı. “ Bu kırba bizim kırbamız, deve de bizim devemiz. Fakat zenci köle ne oldu ki? Bu uzaktan gelen ayın on dördü gibi bir delikanlı. Yüzünün nuru balkıyıp durmakta. Gündüzü bile nursuz bırakmakta. Kölemiz nerede? Acaba birisi mi öldürdü, yoksa kurt mu paraladı da öldü?” demeye başladı. Köle yanına gelince “ Sen kimsin?” Yemenli misin, Türk müsün? Söyle doğru söyle kölemi ne yaptın? Öldürdüysen gizleme, hileye sapma!” dedi. Köle dedi ki: “ Öldürmüş olsam yanına nasıl gelirim.

Kendi yağımla kanımı döktürmeye gelir miyim hiç? Bey “ Hey ne söylüyorsun,

kölem nerede benim? Doğruyu söylemekten başka çare yok, kurtulamazsın elimden” dedi. Köle dedi ki. “ Köleyle arandaki sırları birer ,birer tamamıyla söyleyeyim. Beni satın aldığın zamandan şimdiye kadar ne gelmiş geçmişse anlatayım da.

Kapkara vücudumdan bir sabah açılmış olmakla beraber senin kölen olduğumu anla!” kölenin rengi değişti ama tertemiz ruhun rengi yoktur ki ruhun ne rengi vardır, ne unsurlara bağlıdır, ne toprağa mensuptur. Yalnız teni tanıyanlar, bizi çabucak kaybederler su içenler, tulumu da bırakırlar, küpü de!

Fakat canı tanıyanların sayılarla işleri yoktur. Onlar, keyfiyetsiz ve kemiyetsiz olan denize gark olmuşlardır. Can ol da can yoluyla canı tanı! Görüş dostu ol, kıyas oğlanı değil! Melekle akıl, aynı yaradılıştadır hikmeti var da iki suret oldu. Melek kuş gibi kanatlı olmuş, akıl kanadı bırakmış, nura bürünmüştür.

Hulasa ikisinin de manası aynı olduğundan ikisinin de hakikati bir olduğundan o iki güzel, birbirlerine arka olmuşlar, birbirlerine yardımcı kesilmişlerdir. Melek de Hakk'ı bulmuştur akıl da. Her ikisi de Adem'e yardımda bulunmuştur, her ikisi de Adem'e secde etmiştir. Nefisle Şeytansa ezelden bir olduğundan Adem'e düşmandır. Ona haset edip durur.

Adem'i bedenden ibaret gören ondan kaçmış ona secde etmemiştir. Fakat onu emniyete mazhar olmuş bir nur olarak gören karşısında eğildi, secde etti. Melekle aklın o ikisinin gözleri Adem'i ancak toprak olarak gördü. Bu anlatışımda işte kara saplanmış eşek gibi kalakaldı. Yahudi'ye İncil okunmaz ki.

Şia'ya Ömer'den bahsedilebilir mi? Sağırın yanında kopuz çalınabilir mi? Fakat köyün bir bucağında tek bir adam bile varsa bu hayhuyum kafidir, o anlamıştır ya yeter! Anlatılması icap eden şeyi taşlar, kerpiçler bile dile gelir de anlayana adamakıllı anlatır!

BUNALMA BİR ŞEYE HAK KAZANMIŞ OLMAYA ŞAHİTTİR

Küçücük bir çocuk olan İsa'yı dile getirip konuşturan, Meryem'in derde düşüp niyaz etmesidir. Meryem'in cüzü olan İsa, Meryem'in diliyle değil kendi diliyle onun yerine söz söyledi. Senin cüzünün cüzü de gizlice söz söyler durur. A kişi

elin ayağın sana şahit olur. Niceye bir münkirliğe el sunacak ayak atacaksın.

Anlatılanı anlamaya,söyleneni dinlemeye liyakatın yoksa söz söyleyenin söyleme kabiliyeti seni görür anlar yatar uyur. Arayan aradığını bulsun diye yerden ne biterse ihtiyaç sahibi için biter. Tanrı, gökleri yarattıysa ihtiyaçları gidersin diye yarattı. Nerede dert varsa deva oraya gider, nerede yoksulluk varsa nimet oraya varır.

Müşkül neredeyse cevap oradadır, gemi neredeyse su orada! Suyu az ara, susuzluğu elde et de sular yukardan da coşsun, aşağıdan da fışkırsın! Boğazcağızı nazik yavrucak doğmasaydı onu besleyecek süt nasıl olur da memeden akardı? Yürü bu inişlerde bu yokuşlarda koş da susa, hararetlen!

Ey ulu er, ondan sonra havadaki arı (gibi) bulutlardaki ırmakların sesini iç! İhtiyacın otlardan, sebzelerden az mı ki suyun önünü keser, sebzelere akıtırsın. Suyun kulağını çeker, kurumuş nebatlar yeşersin, gelişsin diye o tarafa yürütürsün. Cevherleri gizli olan can ekinleri içinde Kevser suyuyla dolu rahmet bulutları var. susuz kal, susa da sana “Onları Rableri sular” hitabı gelsin. Tanrı doğrusunu daha iyi bilir!

Yine o köyden bir kafir karısı Peygamberi sınamak için koşa,koşa eşeğiyle beraber yanına geldi. kucağında da iki aylık bir çocuk vardı. Çocuk Peygambere “ Tanrı sana selam söyledi. Ya Rasullallah, sana geldik işte” dedi. Anası kızgınlıkla “ Sus be , bu şahadeti kulağına kim üfürdü? A yumurcak, bunu sana kim söyledi de böyle dilin açıldı, söyleyip duruyorsun?” dedi.

Çocuk dedi ki: “ Evvela Allah, sonra da Cebrail ben, bu sözde Cebrail'e ahenk uyduruyorum.” Kadın “ nerede Cebrail?” deyince çocuk dedi ki. “ Nah, başının üstünde. Görmüyor musun? Kafanı kaldır da bir yukarıya bak! Cebrail başının üstünde duruyor; bana yüz çeşit delil olmakta!”

Kadın “ Sahi görüyor musun?” dedi. Çocuk dedi ki. “ Evet başının üstünde ayın on dördü gibi durmakta. Bana Peygamberi vasfediyor. Beni bu suretle bu aşağılıklardan yüceltmede!” sonra Peygamber, “ Ey süt emer yavru adın ne? Hadi bunu da söyle de sonra anasının isteğine uy, sus” dedi.

Çocuk” Adım Tanrı yanında Adülaziz, fakat bu bir avuç edepsize göre Abdül Uzza! Halbuki ben sana bu peygamberliği veren Tanrı hakkı için Uzza'dan

usanmışım, beriyim!” dedi. İki aylık çocuk ayın on dördü gibi parlamış, baş köşeye geçen bilgi sahipleri gibi yetişmiş kişilere ders veriyordu.

Bu ırada çocuğun burnuna da, anasının burnuna da cennetten kafuru kokusu geldi. her ikisi de yaşarsak yine bu mertebeden düşer, kafir oluruz korkusuyla bunu söylediler ve bu kokuyu duya, duya can verdiler. Birisini Tanrı överse ona cansızlar da yüzlerce kere doğrudur, haktır der, canlılar da! Birisini koruyan Tanrı olursa ona kuş da gözcü bekçi kesilir, balık da!

Tam bu sırada Mustafa, yücelerden ezan sesini duydu. Aptes tazelemek üzere su istedi. O soğuk suyla elini, yüzünü yıkadı. Ayaklarını da yıkayıp pabuçlarını giymek üzereyken bir kuş gelip pabucunun bir tekini kapıverdi. O güzel sözlü Peygamber tam pabucu eline almışken tavşancıl pabucunu elinden kapıvermişti.

Kuş yel gibi havalandı, pabucu tersine çevirdi. İçinden bir yılan düştü. Kapkara bir yılandı tavşancıl, bu hareketiyle Peygambere iyilik etmek istemiş Tanrı inayetine sebep olmuştu. Kuş sonra pabucu getirip “ Buyur namaza git” diye Peygamberin önüne koydu. Adeta “ Bu küstahlığı zoraki yaptım, yoksa benim de edep ağacından bir dalcağızım var, ben de hadimce edep erken nedir bilirim” diyordu.

Vay o kişiye ki küstahça adım atar, nefsine uyar da lüzumsuz fetvalar verir. Peygamber, şükretti de dedi ki: “ Biz bunu cefa sanıyorduk halbuki vefanın ta kendisiymiş!” papucumu kaptın, aklım karıştı, canım sıkıldı, sen beni gamdan kurtarıyormuşsun, bense gama düşmüştüm.

Tanrı bize bütün gaypları gösterdi ama o sırada gönlüm, kendimle meşguldü!” tavşancıl “ Sen gafil olmazsın, bu senden uzak Ey Mustafa, benim gaybı görmem de sendeki bilginin aksinden! Havadayken pabucun içindeki yılanı görmeme, kendimden değil, senden aksetti bu bana” dedi. Nurlu kişinin aksi de aydındır. Zulmette kalanın aksiyse baştanbaşa külhan kesilir. Tanrı kulunun aksi tamamıyla nurdur, yabancının aksiyse tamamıyla körlük! Ey can, herkesin aksi nedir, bunu bil. Dilediğin kişinin yanında otur!

Ey can o hikaye Tanrı hükmüne razı olasın diye sana ibrettir. İbret al da kötü bir işe düşünce aklını başına devşir, ye'se düşme hüsnü zanda bulun! Başkaları, o hadiseden korkup sapsarı kesilse bile sen aldırış etme. Fayda zamanında da ziyan zamanında da gül gibi gülmeye bak! Gülün yapraklarını birer, birer koparsan da

yine gülmeyi bırakmaz, yine sokup gamlanmaz.

Bir dikenden niçin gama düşeyim? Zaten bu gülmeyi diken yüzünden buldum der. Takdir yüzünden kaybettiğin şeyler muhakkak senden belayı giderir. Bunu böyle bil! Tasavvuf nedir diye bir uluya sordular da dedi ki: Sıkıntı zamanı, gönülde neşe ve ferah bulmak! Tanrının verdiği mihnet ve cefayı da Peygamberin pabucunu kapan tavşancıl say.

Tavşancıl, Peygamberin ayağını yılan sokmasın diye pabucu kaptı, yoza toprağa bulanmış akla ne mutlu! Tanrı “ Kaybettiğiniz şeylere eseflenmeyin hatta kurt gelse de keçinizi yese bile” buyurdu. O bela daha büyük belaları defetmek o ziyan daha dehşetli ziyanları men etmek içindir.

HAYVANLARIN DİLLERİ

Musa'ya bir delikanlı dedi ki: “ Hayvanların dillerini öğrenmek istiyorum. Bu suretle kurdun, kuşun sözlerini duyayım da dinime ait işlerde ibret sahibi olayım çünkü ademoğullarının bütün sözler, suya ekmeğe şana şerefe ait. Belki hayvanların bu dünyadan göçme zamanındaki tedbirleri, bu tedbirler yüzünden başka bir dertleri var!”

Musa “ Hadi efendim, hadi vazgeç bu hevesten bunun önünde sonunda pek çok tehlikesi var. ibret almayı, uyanmayı Tanrıdan dile, kitapdan, sözden, harften, duraktan değil!” dedi. Adam, Musa men ettikçe kızıştı, üstüne düştü. Zaten insan, bir şeyden men edildi mi, o şeye haris olur, büsbütün üstüne düşer!

Dedi ki. “ Ya Musa, nurun parlayınca her şey kadrini, kıymetini, senin sayende buldu. Beni bu muradımdan mahrum etmek lütfuna düşmez ey cömert er! Bu zamanda tanının vekili sensin. Muradımı vermezsen beni meyus edersin.” Musa “ Yarabbi, taşlanmış Şeytan,bu saf adamlar alay mı ediyor? Öğretsem ziyankarlardan olacak, öğretmesem gönlüme bir kötülük gelecek” dedi.

Tanrı dedi ki. “ Ya Musa, öğret çünkü biz keremimizden hiçbir duayı asla reddetmeyiz. Musa dedi ki: “ Yarabbi, sonra pişman olacak, elini dişleyecek, elbiselerini yırtacak. Kudret, herkesin harcı değil. Aciz, Tanrıdan çekinen kişiye en iyi sermayedir. Eli bir şeye erişmeyen Tanrıdan korktu, çekindi.

Kendisini ibadete verdi. Yoksulluk işte bu yüzden daima övünülecek bir şeydir. Zengin zenginliği yüzünden Tanrı kapısından ret edildi. Çünkü kudreti var; sabrı terk etti, dilediğini yapıverdi! Acizlik, yoksulluk, insana hırslarla, gamlarla dolu olan nefis belasından aman verir.

Gam olmayacak dileklerden meydana gelir. Çünkü gulyabanilere avlanmış olan insan, o olmayacak dileklere alışmış onlarla huylanmıştır. Toprak yiyen, toprak ister; o biçare gülbeşekerden hoşlanmaz; gülbeşekeri hazmedemez!”

Tanrı Musa'ya “ Ya Musa, sen onun dileğini ver de eline aç, dileğini yapsın!” dedi. Dileğini yapmak kudreti, ibadetin tuzudur, lezzetidir. Yoksa bu gökyüzü de ihtiyarsız dönüp durmada. Fakat düşünüşünden dolayı ne bir sevaba girer ne bir günaha. Çünkü hesap vakti sevap da ihtiyari olarak yapılan işe verilir azap da!

Zaten bütün alem Tanrıyı tespih eder. Fakat bu zoraki tesbihten bir sevap elde edilemez. Erin eline kılıcı ver, onu acizlikten kurtar, onu kudret sahibi yap da ya gazi olsun, ya yol kesici eşkıya! Adem “ Kerremna” sırrına dilediğini yapabilme kudretiyle erişti. İnsanların yarısı bal arısı oldu, yarısı yılan! Müminler, bal arısı gibi bal madeni oldular. Kafirler, yılan gibi zehir madeni. Çünkü mümin, seçilmiş, helal otlar yer, tükürüğü bile bal arısı gibi hayat verir!

Kafire gelince, irin şerbeti içer, gıdasından da zehir meydana gelir. Tanrı ilhamına erenler, hayatın ta kendisi kesilirler, hava ve hevesle süslenenlerse ölüm zehiri! İyilik ederler, uyanık hareketleriyle kendilerini korurlarda o yüzden övülürler, takdir edilirler. Cihandaki bu medihler, bu takdirler, hep ihtiyar yüzünden meydana gelir.

Külhaniler, zindanda oldukça Tanrıdan çekinirler, zahit olurlar, Tanrıya anarlar! Fakat kudret gitti mi amel kesata uğrar. Kendine gel de ecel, sermayeyi elden almasın! Kendine gel kudretin, kar elde etmek için bir sermayedir. Kudret zamanını kaçırma, kıymetini bil! İnsan “ Kerremna” kır atına binmiş, ihtiyar dizginini de akıl eline vermiştir.

Musa, tekrar ona şefkatle öğüt vererek “ İstediğin seni mahcup eder, yüzünü sarartır. Gel bu sevdadan vazgeç, Tanrıdan kork. Şeytan seni aldatmış, o sana ders vermiş!” dedi.

Adam “ Bari hiç olmazsa kapı dibinde yatıp duran ev bekçiliği eden köpekle

kümes hayvanlarının dileklerini öğret” dedi. Musa dedi ki. “Hadi peki bu ikisinin dillerini anlayacaksın, yürü git!” adam, sabah çağı bakalım sahiden dillerini öğrendim mi anlayacak mıyım ki? Diye kapısının eşiğinde beklemekteydi.

Hizmetçi kadın sofra örtüsü silkelerken bir lokmacık bayat ekmek de düştü. Ekmek parçasını horoz, hemencecik kapıverdi. Köpek dedi ki. Sen bize zulmettin. Buğday tanesi de yiyebilirsin. Halbuki ben yiyemem ki yerimde, yurdumda bundan acizim ben. Sen buğday da yiyebilirsin, arpa da darı, mısır gibi başka şeyler de. Halbuki ben bunları yiyemem. Böyle olduğu halde bizim kısmetimiz olan şu bir parçacık ekmeği bile kapıyorsun!

Bu sözü duyan horoz, “ Merak etme, Tanrı sana buna karşılık başka şeyler verir. Bu ev sahibinin atı sakatlanacak, yarın sabah adamakıllı doyacaksın, kederlenme. Atın ölümü, köpeklere bir bayram olacak çalışıp çabalamadan bir hayli rızık dökülüp kalacak” dedi. Adam, bu sözü duyunca derhal atı sattı. Horozun dediği çıkmadı, köpeğe karşı mahcup vaziyette kaldı.

Ertesi günü yine horoz, ekmeği kapınca köpek ağzını açtı, dedi ki. “ A düzenbaz horoz bu yalan niceye birebir? Niceye bir bu zulüm karlık, bu yalancılık, bu kara yüreklilik? Hani at sakatlanacak dediydin nerede? Sen düzenci körün birisin, sözünde hiçbir doğru yok!” her şeyden haberi olan horoz, köpeğe “ Atı sakatlandı, sakatlandı ama başka yerde. Atını satıp ziyandan uğrayacağı ziyanı başkalarına yükletti. Fakat yarın katırı sakatlanacak, o nimet, ancak köpeklere nasip olacak” dedi.

O haris adam, hemencecik katırı da sattı, dertten de kurtuldu, ziyandan da. Üçüncü günü köpek, horoza dedi ki: “ Ey beyliği davulla dümbelekle ilan edilen yalancılar beyi hani nerede vaadin?” horoz, “ Acele katırı da sattı. Fakat yarın kölesi ölecek. Ölünce de akrabası, yoksullara köpeklere ekmekler dağıtacaklar” dedi.

Adam, bunu duyunca köleyi de satıp ziyandan kurtuldu, yüzü parladı, neşelendi. Şükürler etmekte, alemde üç ziyandan da kurtuldum. Kümes hayvanlarıyla köpeklerin dillerini öğrendim de kötü takdirlerde kendimi kurtardım demekteydi. Ekmekten mahrum kalan köpek, üçüncü gün “ Ey tek, çift atıp duran herzevekil ve yalancı horoz!

Yalanın düzeni niceye bir sürecek? Sen yalandan başka bir söz söylemez misin?” dedi. Horoz dedi ki: “ haşa ne ben yalan söylerim, ne benim cimsimden olan öbür horozlar. Biz yalandan yummuş, arınmışız! Biz horozlar, müezzinler gibi doğru söyler, güneşi gözetler, vakit geldi mi ki diye bekler dururuz.

Bizi bir leğen altına kapatsalar yine içten içe güneşi gözler, onun nerede olduğunu anlarız. Veliler güneşin bekçileridir. İnsanlar içinde Tanrı sırlarını bilir, anlar onlar. Tanrı ,bizi namaz vaktini bildirmek üzere adem oğluna hediye etmiştir. İçimizden biri yanılır da vakitsiz öterse o ötüşü ölümüne sebep olur. Vakitsiz” haydin namaza” dememiz, kanımızı mübah eder.

Masum olan, yanılmayansa ancak vahye mazhar olan can horozudur. Kölesini de sattı. Köle satılır satılmaz öldü, alan da iki kat ziyana girdi. Malını kaçırdı ama iyi bil ki kendi kanına girdi. Bir ziyana uğramak bir çok ziyanları def edecekti. Cismimiz, malımız, canlarımıza fedadır, canımıza gelecek bela, cismimize, malımıza gelir. Gazaba uğradın mı padişahlara malını verir, başını kurtarırsın. Fakat iş bilmez cahil misin? Kazaya düşünce padişahtan malını kaçırmaya kalkışırsın.

Fakat şimdi de yarınki gün ev sahibi ölecek. Mirasına konan feryat ve figan bir öküz kesecek. Yarın adam ölünce sana epeyce yemek düşecek. Köyde halk da, ileri gelenler de kurban etleri, lalangalar, yemekler yiyecekler. Yoksullara, köpeklere bir hayli öküz eti, koca , koca ekmekler dağıtılacak.

Atın eşeğin, kölenin ölümü bu ham mağrura gelecek kazayı defedecekti. Fakat o malının ziyan olmasından ve bu yüzden derde düşmesinden kaçtı, malını çoğalttı. Çoğalttı ama kendi kanına girdi. Dervişlerin bu riya zatları neden? Çünkü cisme verilen o eziyetler, canların bakasına sebep olur. Salik, ebediliğe erişmese nasıl olur da tenini hastalıklara uğratır, helak eder?

Ruhu karşılığında elde edeceği şeyleri görmese insan elini açar da cömertlik eder, ibadette bulunur mu? Kar ummaksızın veren ancak Tanrıdır. Tanrıdır, Tanrı. Yahut da tanrı huylarıyla huylanmış olan nur olan Tanrı Parıltısını elde eden Tanrı velisi. Çünkü o ganidir, ondan başka herkes yoksul, bir yoksul, karşılık ummadan al diyebilir, mal verebilir mi? Çocuk elmayı görmedikçe kokmuş soğanı elinden bırakır mı hiç?

Bütün bu alışverişlerde maksat var. herkes bir şey elde etmek için dükkanına

geçmiş, kurulmuştur. Yüzlerce güzel matahlar gösterir, gönlünden elde edeceği karşılığı düşünür durur. Ey din ulusu, bir selam bile duymaksızın ki selam veren, sonunda yenini, yakanı yakalamasın. Kardeş, ben halkın ileri gelenlerinden de geri kalanlarından da tamahsız bir selam bile işitmedim vesselam!

Yalnız Tanrının selamında bir tamah yoktur, işte o kadar. Sen ev, ev yer, yer onu ara, gaflet etme! Ben ağzı güzel kokan adamın ağzından hem Tanrı haberini duydum, hem Tanrı selamını! Bu Tanrı erlerinin selamını da canla, gönülle kabul eder; Tanrı selamını onların selamından duyar, içerim.

Çünkü onun selamı da Tanrı selamı olmuştur. Çünkü kendi varlığını ateşlere atmış, yakmıştır. Kendi varlığından ölmüş, tanrıyla dirilmiştir. Onun için Tanrı sırlarını iki dudağının arasından çıkıp durmadadır. Riyazatta tenin ölümü diriliktir. Bu bedenin eziyet çekmesi ruha ebedilik verir. O habis herif de horoz ne diyecek diye kulak vermiş dinliyordu.

Bunları duyunca ateşlenip koşa, koşa Musa Kelimullah'ın kapısına dayandı. Korkudan kapısının toprağına yüz sürmekte, ey Kelim, feryadıma yetiş demekteydi. Musa, “ Yürü yüzünü yerlere döşe de kurtul. Mademki usta oldun, kuyudan sıçra çık! Hadi Müslümanlara ziyan ver, keseni, dağarcığını iki kat doldur. Ben sana aynada görünen bu kaza ve kaderi kerpiçte gördüm.

Akıllı kişiye, sonda görülecek şey önceden görünür, gönlüne doğar; bilgisiz kişiye sonunda!” dedi. Adam tekrar feryat edip dedi ki. “ Ey iyi ahlaklı lütfet. Başıma kakma yüzüme vurma. Ben iyiliğe layık bir adam değilim, ancak öyle hareket edebilirdim, ettim de. Sen benim liyakatsizliğime iyi bir karşılık ver, lütfet.”

Musa “ oğul şastten bir okur fırladı, geri gelmesi adet değildir ki. Fakat bir iyilikte bulunmak isterim; ölüm zamanı imansız kalmayasın, imanlı ölesin, imanı yoldaş edindin mi dirisin, imanla gittin mi ebedisin” dedi. Tam bu sırada adamın hali değişti gönülü bulandı, leğen getirdiler. Bu yemekten meydana gelen gönül bulantısı değil, ölüm alameti1 a ham betbaht, kayetmenin ne faydası var sana?

Dört kişi alıp evine kadar götürdüler. Adamcağızın ayakları birbirine dolaşıyordu. Musa'nın öğüdünü dinlemiyor, halifelikte bulunuyorsun ha. Fakat kendini çeliği sağlam bir kılıcın üstüne atıyorsun! Kılıç, seni canın alıverir, hiç utanıp sıkılmaz. Kardeş, bu senin layığındır, layığın.

Musa, o seher çağı duya başladı: “ yarabbi, sen onun imanını alma. Padişahlıkta bulun, bağışla onu o yanılmış şaşırmış haddini bilmemiş haddinden fazla ileri gitmiş. Bu bilgi, senin harcın değil dedim ama sözümü anlamadı, başımdan savuyorum sandı. Sopasını ejderha yapabilen kişi ejderhaya el atabilir. Dudağını yumup söylemeyen sırrı gizleyebilen gayb sırrını öğrenebilir.

Su kuşundan başka kuş denize atılmaz, artık anlayıver, doğrusunu tanrı daha iyi bilir. O da suda yaşayan kuş olmadığı halde denize atıldı, boğuluyor, ey merhametli Tanrı sen elini tut!”

Tanrı dedi ki. “ Peki imanını bağışladım. Hatta dilersen şimdi dirilteyim de. Değil yalnız onu hatırın için bütün ölüp gömülmüş olanları dirilteyim. Musa “ Yarabbi, bu dünya ölümlü dünyadır, sen onun o aydınlık alemde dirilt. Bu fena dünya varlık dünyası değil. Sonunda yine ölecek değil mi ariyet dirilmede ne fayda var?

Sen şimdi onlara gözlerden gizli olan “ Ledeyna muhdarun” yurdunda rahmet saç!” dedi. Ey insan, cisim ve mal ziyanı, cana faydadır, canı vebalden kurtarır. Sen de riyazata canla başla müşteri ol. Tenin riyazata verdin mi canını kurtardın demektir. Ey bahtı yaver kişi, gönlüne ihtiyatsız riyazat isteği secdeye baş koy, şükranelikler ver. Mademki tanrı, o riyazat isteğini verdi, şükürler et. O istek, sana kendiliğinden gelmedi, seni “ Kün” emriyle riyazata o çekti.

Bir kadın vardı, her yıl bir çocuk doğururdu. Fakat çocuk, altı aydan fazla yaşamazdı. Üç aylıkken, yahut dört aylıkken ölür giderdi. Kadın feryat ederek dedi ki. “ Yarabbi, bu çocuklar bana dokuz ay yük oluyor, üç aycağız da ferahlık veriyor. Bana verdiğin nimet eleğim sağmadan da tez geçip gidiveriyor!”

Tanrı erlerine ağlayıp yalvarmakta, çocuklarının ölümünden şikayet etmekteydi. Bu suretle tam yirmi oğlu öldü, ciğerine bir yaman ateştir düştü. Nihayet bir gece o kadına rüyasında yemyeşil güzel, kusursuz edebiyet yurdunu, cenneti gösterdiler. Keyfiyete sığmayan nimete cennet dedim.

Bağ bahçe dedim. Çünkü orası, nimetlerin de aslıdır, bağların bahçeleri de toplandığı yer. Yoksa ne bağı? Orada öyle şeyler var ki gözler görmemiştir. Tanrı da gayb nuruna çırağ demiştir. Bu ancak bir misaldir, onun misli değil. Bu misal de anlamaktan aciz olan bir koku alsın, anlasın diye getirilir.

Hulasa kadıncağız, cenneti görüp mest oldu. O teselliye uğrayınca elden çıktı, kendinden geçti! Köşkün birinde adının yazılı olduğunu gördü, o aşık orasını kendinin sandı. Sonra ona dediler ki: “ Bu nimet, canını feda etmede doğru olan ve bu fedakarlıkta doğruluktan ayrılmayan kişinindir.

Bir hayli hizmet gerek ki sen de bu kuşluk kahvaltısından yiyesin! Fakat sen, Tanrıya sığınmada tembellik ediyorsun. Tanrı da ona karşılık olarak sana o musibetleri verdi.” Kadın “ Yarabbi, yüzyıl, hatta daha fazla bir müddet benden kan dök, evlatlarımı öldür, razıyım” dedi.

Yavaş, yavaş adım, adım o bahçeye girince bütün çocuklarını orada gördü de, dedi ki. “ Yarabbi, ben kaybettim ama sen kaybetmemişsin!” evet insan, gaybı gören göze malik olmadıkça insan olamaz. Sen istemezsin, sebep olamazsın ama burnun kanar, bir hayli de kan akar. Derken ateşin geçer, kurtulursun. Her meyvenin içi, kabuğundan iyidir. Teni de kabuk, sevgiliyi iç bil! İnsan, pek latif bir içe maliktir. İnsansın bir an olsun onu ara!

HAMZA'NIN SAVAŞA ZIRHSIZ GİRMESİ

Peygamberin amcası Hamza, gençlik çağında savaşa daima zırh giyerek girerdi. Son zamanlarındaysa savaş saflarına zırhsız olarak katılır, sarhoşça savaşa atılırdı. Göğsü açık, vücudu çıplak olarak kendini kılıçlara atardı. Halk “ Ey peygamberin amcası, ey saflar yaran aslan, ey erlerin padişahı.

Tanrı buyruğunda “ Nefislerinizi, kendi ellerinizle tehlikeye atmayın “ emrini okumadın mı ki? Peki, neden kendini böyle bir savaş esnasında tehlikeye atıyorsun? Gençken iri yapılı ve kuvvetliyken saflara zırhsız katılmazdın. Şimdi ihtiyarladın, zayıfladın, belin büküldü öyle olduğu halde hiçbir şeye aldırış etmez oldun.

Her şeye boş veriyor; bir kılıç ve bir mızrakla savaşa atılıyor, adeta kendini sınıyorsun. Kılıç ihtiyara hürmet etmez. Hiç kılıçla okun aklı temyizi olur mu?” dediler. O bihaberler, Hamza'nın kaydına düşüyorlar, gayretlerinden ona bu çeşit öğütler veriyorlardı.

Hamza dedi ki. “ gençken ölümü, bu dünyaya veda etme tarzında görürdüm.

Kim ölüme isteyerek gider? Kim, ejderhanın karşısında soyunur? Fakat şimdi Muhammed'in nuruyla bu fani şehre zebun değilim ki. Duygudan hariç olan ve halk nuru askeriyle dolu bulunan padişah ordugahını görmekteyim.

Çadırlar, çadırlara geçmiş çadır direklerinin ipleri, ipleri sarılmış, şükürler olsun ki Tanrı beni uykudan uyandırdı. Ölüm kimin nazarında tehlikeyse “ Tehlikeye atılmayın” emri de onadır. Fakat birisinin nazarında ölüm hakikat kapısının açılışından ibaret olursa ona Haydin çabuk olun “ hitabı” gelir.

Ey ölümü görenler, uzaklaşın ey haşri, dirilmeyi görenler, çabuk olun! Ey lütuf görenler, ferahlanın sevinin, ey kahir görenler, bu bir beladır, gamlanın! Ölümü bir Yusuf gören, canını feda eder, kurt olarak görense yolunu sapıtır! Oğul, herkesin ölümü, kendi rengindedir. Düşmana düşmandır, dosta dost!

Ayna Türk'e nazaran güzel bir renktedir. Zenciye nazaran o da zencidir. Ey can, aklını başına devşir. Ölümden korkup kaçarsın ya doğrucası sen kendinden korkmaktasın. Gördüğün ölümün yüzü değil, kendi çirkin yüzün, canın bir ağaca benzer ölüm yaprağıdır.

İyiyse de senden yetişmiş, yeşermiştir, kötüyse de hoş, nahoş gönlüne gelen bir şey, senden senin varlığından gelir. Bir dikenle yaralanmışsan o dikeni sen dikmişsindir. Atlas olsun, ipek olsun, ne giymişsen kendin eğirmişsindir. Bil ki iş, ona verilen karşılıkla aynı renkte olmaz. Hiçbir hizmet, o hizmete mukabil verilen şeyle bir renkte değildir.

Ücret alanların ücreti, yaptıkları işe benzemez. Çünkü o iş, arazdır, buysa cevher ve ebedi. İş, güçlükten, zordan, alın terinden ibarettir. Buysa gümüştür, altındır, tabaklarla verilen ihsandır. Sana bir yerden bir töhmet gelse, mutlaka zulmettiğin birisi mihnete düşmüş, beddua etmiştir.

Ama sen dersen ki ben bir şey yapmadım, kimse hakkında bir töhmette bulunmadım. Fakat başka çeşit bir günah etmişsindir. Tohum ektin nasıl olurda meyve vermez? Zina edene yüz sopa vururlarda zinakar, ben kimseyi dövmedim ki der. Fakat bu bela bu dövüş, o zinanın cezası değil mi? Ama sopa, gizli bir yerde edilen zinaya nasıl benzer?

Ey Kelim yılan hiç sopaya benzer mi? Ey hakim dert, devaya benzer mi? Sen de o sopa yerine menini nasıl döktün de o meni güzelim bir şahıs oldu? O menin bir

dost oldu, yahut bir yılan kesildi. Asa'nın yılan olduğun şaşırıyorsun değil mi? Fakat buna daha ziyade şaşmak icap etmez mi?

Hiç meni, o çocuğa benzer mi? Hiç şeker kamışı, şekere benzer mi? Adam, bir rüku, yahut sücud etti mi onun rüku ve sücudu, o alemde bağ, bahçe olur. Ağzından Tanrıya bir övüş uçtu mu tan yerinin ağartan Tanrı, o övüşü bir cennet kuşa yapar. Kuşun menisi de yeldir, havadır ama senin Tanrıyı övüşün, Tanrıyı tesbih edişin, hiç de kuşa benzemez.

Yoksullara ihsanda bulundum, zekat verdin, elinle bir hayırda bulundum mu o alemde bu hayır, ağaçlık, çayırlık, çimenlik olur. Sabır suyun, cennetteki nehirler, cennetin süt ırmağı sevgin aşkındır. İbadetten zevk alman, bal nehri, Tanrı aşkıyla sarhoş olman, şevk duyman şarap ırmağıdır.

Bu sebepler, o eserlere benzemez. Fakat tanrı nasıl oldu da bu sebeplerin yerine o eserleri getirdi? Kimse bilmez. Bu sebepler,dünyada nasıl senin ihtiyarınla senin fermanınla meydana geldiyse o dört ırmak da ahrette şüphe yok, senin fermanına tabi olur. Onları ne tarafa dilersen akıtırsın. Sebepleri nasıl tasarruf ettiysen onları da öyle tasarruf edersin. Menin nasıl sana tabiîyse meniden gelen soy sop da derhal senin emrine girer, sana tabi olur.

Bir mazluma karşı elinden bir zulüm çıktı mı o zulüm bir ağaç olur, o ağaçtan zakkum biter. Kızgınlıkla gönüllere ateş saldın mı cehennem ateşinin aslı oldun gitti. Ateşin burada nasıl adamları yakarsa ondan meydana gelen eser de orada seni yakar. Kızgınlığın ateşin adamlara saldırmakta ya ondan meydana gelen ateş de adamlara saldırır. O yılana, akrebe benzeyen sözlerin yılan ve akrep olur da seni kuyruğundan yakalar.

Velilere uymadın, onları bekletip durdun, orada da kıyamet gününün beklenmesi sana yar olur, bekler dururdun. Hele yarın hele öbür gün diye vaad eder. Tanrıya dönmeyi sallar dururdun ya. işte bu bekleyiş, mahşerdeki beklemendir, vay sana! O uzun günde hesap için, canlar yakan güneşin altında bekler kalırsın. Çünkü sen dünyada göğü de, göktekileri de elbette yola girerim, tohumunu eke, eke beklemiştin!

Kızgınlığın, cehennem ateşinin tohumudur, kendine gel de şu cehennemi söndür” der. Tanrıya şükürler olsun! Nura sahip olmadığın halde yavaşlık, mülayimlik gösterirsen bu kötü bir şeydir. Çünkü ateşin sönmemiştir,

küllenmiştir. Bu hal bir tekellüftür, bir örtüdür. Aklını başını al, ateşi din nurundan başka bir şey söndürmez!

Din nurunu görmedikçe emin olma , çünkü gizli ateş, bir gün olur ortaya çıkar. Nuru bir su bil suya yapış suyu elde ettin mi ateşten korkma! Ateşi su söndürür. Çünkü ateş, huyu muktezası suyun soyunu, sopunu, oğullarını (yani ağaçları, otları) yakar, yandırır! Birkaç günceğiz o su kuşlarının yanına git de seni Abıhayata ulaştırsınlar.

Kara kuşuyla su kuşu, suret bakımından birdir ama suyla yağ gibi hakikatte birbirine zıttır. Bunlar birbirlerine benzerler ama her biri kendi aslına kuldur, köledir. Dikkat ve ihtiyaçla hareket et. Nitekim vesveseyle elest deminin vahyi, her ikisi duyguyla değil, akılla anlaşılır, fakat aralarında fark var.

Her ikisi de gönül pazarının tellalıdır, her ikisi de matahlarını över durur. Gönül sarrafıysan fikrini anla, gönlüne geleni bil de esir tellalı gibi bu iki fikri birbirinden ayır et. Eğer şüpheye düşüyor ve bu iki fikri ayırt edemiyorsan “ Aldatmaca yok” de, acele etme, koşma.

ALIŞVERİŞTE ALDANMAMANIN ÇARESİ

Bir dost, Peygambere “ Ben alışverişte daima aldanıyorum, bir şey satan, yahut alan kişinin hilesi sanki sihir, gelip benim yolumu kesiyor” dedi. Peygamber dedi ki. “Alışverişte aldanmaktan korkuyorsan alacağın şeyi üç gün muhayyer olarak al. Çünkü şüphe yok yavaş iş Rahmandandır. Acele edişinse melun Şeytandan.”

Önüne bir lokma atsan köpek bile köpekliğiyle önce koklar, biz aklımızla koklarız. Hele bir bak, demek ki biz de her şeyi inceleyen aklımızla kokluyoruz. Tanrı bile bu yerlerle gökleri yavaşlıkla ve tam altı günde yarattı. Yoksa “ Kün” der demez yerler de olurdu, göklerde; Tanrı, buna kaadirdi.

Hatta bir emreder etmez yüzlerce yer ve gök yaratabilirdi. Tanrı bütün kudretiyle beraber insanı yavaş, yavaş ve tam kırk yılda kemal sahibi eder. Bir anda yokluktan elli kişiyi uçurup bu aleme getirmeye kaadirdi. ama. İsa, bir dua ile hemencecik ölüyü diriltir de.

İsa'yı yaratan, insanları bir anda yaratmaya kaadir değil midir? İsa'ya nazaran kudreti, kat, kat üstün mü değil? Dilediğin şeyi yavaş, yavaş fakat sağlam bir halde yapman lazım. İşte bu yavaşlık, sana bunu öğretmek içindir. Daima akıp duran küçük bir dere ne pislenir, ne kokar.

Bu yavaşlıkla insan, ikbale, devlete erişir. Yavaşlık yumurtadadır, devlet de kuşlara benzer. A inatçı adam, kuş hiç yumurtaya benzer mi? Ama yumurtadan çıkar ya! Sen de davran da cüzülerin, yumurtalarından kuşlar çıkarsın. Yılan yumurtası da serçe kuşu yumurtasına benzer, fakat aralarında ne kadar fark var!

Armut da elmaya benzer, benzer ama aralarında ki farkları bil ey yüce kişi! Yapraklar da bakılınca bir renktedir. Fakat meyveleri çeşit, çeşittir. Yapraklara benzeyen bedenler de birbirine benzer, benzer ama herkes bir iş için yaratılmıştır. Halk yolda her bir tarzda yürür durur; fakat birisi zevk içinde, öbürü dertli, kederli! İşte tıpkı bunun gibi ölürken de aynı çeşit ölürüz ama yarımız ziyan içindedir.

Bilal; zayıflıktan hilale dönmüş, yüzüne ölüm rengi çökmüştü. Karısı görüp “ Ah bu, ne elem, bu ne keder” dedi. Bilal “ Hayır, hayır bu ne zevk ve neşe! Şimdiye kadar hayattan, elem duymaktaydım, ölüm nasıl bir zevktir, nedir, nedir? Sen bunu ne bileceksin?”

Demekte, bu sözleri söylerken de yüzünden nerkisler, güller, laleler açılmaktaydı! Yüzünün parlaklığıyla nurlu gözleri, sözünün doğruluğuna şahadet ediyordu. Her gönlü kara adam onun yüzünü simsiyah görürdü ama o insanların gözbebeğiydi, neden gözbebeği de siyah?

Yüzü kara olanlar, hakikati görmeyenlerdir. İnsanların gözbebeği olan adam ise ayın aynasıdır. Zaten dünyada can gözüne sahip olanlardan başka, senin gözbebeğini kim görebilir ki? Onu gözbebeği haline gelenlerden başka kim, onun renginin görüp anlar? İnsanların gözbebeği olan kişiden başka herkes, mertebesi yüce insanın sıfatlarını taklit eder. Hakikati bilmez.

Karısı “ Ah ayrılık, ah ayrılık” deyince Bilal “ Hayır, hayır vuslat, vuslat!” dedi. Karısı “ Bu gece gurbete gidiyorsun, soyunun sopunun gözlerinden kaybolacaksın” dedi. Bilal dedi ki. “ Hayır, hayır bu gece ruhum, gurbet elinden vatanına ulaşacak!” karısı “ Gayrı senin yüzünü nerede göreceğiz biz?” dedi.

Bilal dedi ki. “ Tanrı haslarının halkasında ! başını kaldırır da aşağıya değil yukarıya bakarsan Tanrı haslarının halkasını görürsün. Yüzük taşının yüzüğe nur saçtığı gibi Alemlerin rabbi de o halkayı nurlandırıp durmaktadır!” karısı “ Yazıklar olsun, bu ev yıkıldı artık” dedi. Bilal dedi ki: “ Buluta bakma aya bak” akrabam kalabalık, ev de küçük. Tanrı daha mamur bir hale getirmek için yıktı!

Ben evvelce sıkıntılar içinde hapis olmuş adama benzerdim, şimdi ruhumun nesli doğuyu da kapladı, batıyı da. Bu kuyuya benzeyen evde bir yoksuldum, şimdi padişah oldum, padişaha bir köşk, bir saray lazım! padişahlar, köşklerde saraylarda otururlar, ölüye yurt olarak bir mezar kafi.

Peygamberlere bu dünya dar geldi de padişahlar gibi Lamekan alemine gittiler. Kalbi ölmüş kişilereyse bu dünya nurlu göründü, görünüşü büyük, geniş fakat hakikatte dar! Dar olmasaydı bu feryat neden? Baksana daha evvel doğup bu aleme gelenlerin hepsi iki büklüm oldu!

İnsan uyku zamanında bak nasıl azat olmakta ruh, o varlığı, ulaştığı mekandan nasıl neşelenmekte. Zalim, zulüm tabiatından kurtuluyor. Zindandaki mahpus hapse düştüğünü, hapiste bulunduğunu unutuyor. Pek geniş olan bu yer, bu gök devenin çökeceği zaman pek daralmakta. Bu dünyanın genişliği bir göz bağı, oysaki pek dar. Gülmesi ağlamaktan ibaret, övünmesi ardan, ayıptan başka bir şey değil.

Hamam kızıştı, ısındı mı daralırsın, için sıkılır, oysaki hamam geniştir, uzundur. O hararetten sana dar gelir, ruhun sıkılır, usanırsın. Dışarı çıkmadıkça gönlün açılmaz peki, mekanın genişmiş ne fayda? Yahut da mesela dar bir ayakkabı giyersin de geniş bir ovada yürürsün. Fakat o geniş ova, sana öyle daralır ki. O ova o sahra sana adeta zindan kesilir. Seni uzaktan gören ovada bir lale gibi açılmış der.

Bilmez ki sen, zalimler gibi görünüşte gül, bahçesindesin, fakat ruhun feryat edip duruyor! Uyuman o dar ayakkabıyı çıkarmana benzer. Uykuda bir müddet ruhun bedenden kurtulur. Azizim uyku, Tanrı velilerinin malı, mülküdür. Dünyadaki Eshabı Kehif gibi! Uyumadıkları halde rüya görürler, görünürde bir kapı yoktur, yokluğa giderler.

Ev dar. Ruhun bu daracık evde eli, ayağı, çarpılmış gibi iki büklüm. O evi, padişahların sarayları genişletmek, mamur, bir hale koymak için yıkar. Ben de

ana rahminde iki büklüm oldum. Dokuz ay doldu, artık buradan göçmem gerek! Anamı doğum ağrısı tutmasa bu zindanda ateş içinde kalırım.

Bir anaya benzeyen tabiatın da kuzu koyundan doğsun diye ağrıya düşüyor, bu ağrı, doğum yolunu açıyor. Ey tabiat, rahmini aç. Kuzu büyüydü, çıksın da o yemyeşil ovada yayılsın, otlasın artık! Doğum ağrısı, gebeye bir derttir ama çocuk için zindanın yıkılması gibidir.

Gebe, ne yapayım, nereye sığınayım? Diye ağlar çocuk kurtuluş vakti geldi diye güler! Göğün altındaki analar (Ateş, yel, su toprak) la cansız şeyler, canlı mahluklar, nebatlar. Hulasa ne varsa, hepsi, birbirlerinin derdinden gafildir. Yalnız bilen ve kemale sahip olan kişiler, bunların dertlerini bilir.

Kösenin, başkalarının evinde olanları bildiği kadar kabasakal, kendi evindekini bilemez. Amca, sen kendi halini bilmezsin. Fakat gönül sahibi yok mu, senin halini o bilir işte!

Gaflet, tenden ileri gelir. Ten ruh oldu mu artık şüphesiz bir halde bütün sırtları görür. Gök boşluğundan yeryüzü kalktı mı ne benim için gece ne gölge kalır, ne senin için. Nerede bir gölge, gece yahut gölgelik varsa yerdendir; göklerden aydan değil! Duman, kıvılcımlar saçan ateşten meydana gelmez, daima odundan meydana gelir.

Vehim, hataya düşer, yanılabilir. Fakat, akıl, mutlaka isabet eder, yanılmaz. Her ağırlık, her yorgunluk,tenin muktezasıdır. Cansa hafifliği yüzünden uçup durur. Kırmızı beniz kanın çokluğundandır, sarı yüz safranın oynamasındandır. Ak beniz, balgamın kuvvetindendir, sevdadan da beniz kararır.

Hakikatte eserleri halk eden odur. Fakat kışırda kalan, yalnız zahiri gören, ancak sebepleri görebilir! Derilerden ayrı olmayan, sebeplerden kurtulmamış olan akıl, ne illetlerden kurtulur, ne doktordan fayda görür. Ademoğlu, ikinci defa doğdu mu ayağını sebeplerin başına kor.

Artık, onun dini illet-i ula değildir. Cüz'i illet de ona bir zarar veremez. O, doğruluk geliniyle ufuklarda uçup durur; sureti de ona ancak bir duvaktır. Hatta ufuktan da dışarıdadır, göklerden de. Ruhlar ve akıllar gibi mekansız bir alemdir. Hatta akıllarımız bile gölgeler gibi onun ayağına düşer. Müctehit, nassı görür, tanırsa herhangi bir hükümde artık kıyası düşünmez ki. Fakat bir şeyde nas

yoksa orada kıyasa hüküm verir.

Nassı Ruhulkudüs'ün vahyi bil, aklı cüzinin kıyası, bundan aşağıdadır. Kıl, canla idrak sahibi olmuş, canla aydınlanmıştır. Ruh, nasıl olurda aklın tasarrufuna girer? Fakat ruh, akla tesir eder de akıl, o tesir altında tedbire girişir. Ruh, Nuh'u tasdik ettiği gibi senide tasdik etti, senin emrine de tabi olduysa nerede deniz, nerede gemi, nerede Nuh tufanı?

Akıl eseri ruh sanır ama güneşin nuru güneşin cirminden büsbütün ayrıdır. O yüzden salik, ruhun nurundan aslına ulaşmak için bir lokma ekmeğe kanaat etti. Çünkü aşağılara vuran nur, gece gündüz daimi değildir ki geçer gider. Fakat nurun aslına ulaşıp orada yurt edinene kişi, daima o nura gark olmuştur. Ne bulut yolunu keser, ne nuru gurub eder. , artık ayrılıktan kurtulmuş, güzelleşmiştir. Bu makama eren kişinin aslı, ya göklerdendir. Yahut topraktır da topraklıktan tamamıyla çıkmıştır.

Çünkü bu güneşin şuası daimi olarak dursa toprağa mensup olan tahammül edemez ki. Güneşin ziyası daima toprağa vurup dursa toprağı öyle bir yakar ki yeryüzünde hiçbir verim kalmaz, hiçbir meyve bitmez. Daima suda kalmak balığın harcıdır. Yılan nereden balıkla yoldaşlık edebilecek?

Fakat dağlarda öyle düzenbaz yılanlar vardır ki bu denizde balıklık etmeye kalkışırlar. Hileleri halkın aklını başından alırsa da denizden nefretleri, nihayet kendilerini rezil eder gider. Bu denizde de öyle hünerli balıklar vardır ki yılana bile sihir yapar, balık haline koyarlar.

Ululuk denizinin dibindeki balıklara deniz, sihri helal öğretmiştir. Olmayacak şey, onların himmetiyle olur. Pis, oraya vardı mı tertemiz olur, kutlu bir hale girer. Bu sözü kıyamete kadar söylesem, bu bahsi kıyamete kadar uzatsam bitmez. Yüzlerce kıyamet kopar, geçer de yine bu bahis tamamlanmaz.

Bu sözlerim, insanlara bir tekrarlamadır, ama bence tekrarlanan tazelenip uzayan bir ömürdür. Mum, birbiri üstüne çakan kıvılcımlarla yanar., alevlenir. Toprak, birbiri üstüne vuran ziyalarla altın haline gelir, parlar. Binlerce istekli olsa da bir de usanan kişi bulunsa elçi, elçilik yapmak istemez, gönlü soğur.

Bu sır söyleyen gönül elçileri, İsrafil huylu dinleyici isterler. Padişahlar gibi azamet sahibidir bunlar. Cihan halkından kulluk isterler. Huzurlarında edebe

riayet etmedikçe elçiliklerinden nasıl faydalanabilirsin? Önlerinde iki büklüm eğilmedikçe emaneti sana verirler mi hiç? Onlarca öyle her edep, her terbiye de beğenilmez.

Çünkü onlar ulu bir tapıdan gelmişlerdir. Onlar yoksul değiller ki ettiğin hizmetlere karşı teşekkür etsinler, minnet altında kalsınlar a müzevir! Fakat ey gönül, bunca rağbetsizliğe rağmen sen yine padişahın sadakasını saç, esirgeme! Ey gökyüzünün elçisi, sen usananlara bakma atını sıçrata dur, oynata dur.

Ne mutludur o Türk ki savaşa girişir, dayanır da atını ateşler dolu hendeğe bile sürer, ateşler dolu hendekten bile sıçratır. Atını öyle sürer, öyle şahlandırır ki gökyüzüne çıkmaya kalkışır. Ne kimseyi görür, ne kimsenin hasedine bakar, her şeyden gözünü yummuştur; ateş gibi kuruyu da yakmıştır, yaşı da.

Yaptığı işten bir pişmanlık duyar ve bu pişmanlık ona bir ayıp olursa o, önce pişmanlığa ateş salar, yakıp yandırır. Zaten adam, bir işte ayak diredi mi hiç yoktan pişmanlık meydana gelmez ki.

SU UYUR DÜŞMAN UYUMAZ

At, aslanın sesini de tanır, kokusunu da duyar, hayvandır ama düşmanını bilmemesi, duymaması pek nadirdir. Hatta zaten yalnız at değil, her hayvan, düşmanını, nişanından, eserinden tanır , bilir. Yarasacık gündüz uçamaz, hırsızlar gibi geceleyin çıkar, yayılır. Hayvanlardan hepsinden daha mahrum olan yarasadır. Meydanda ki güneşin düşmanıdır o.

Fakat ne ben senin düşmanınım diye güneşe karşı koyabilir, ne nefretiyle onu uzaklaştırabilir! Güneş yarasanın derdine, kahrına bakıp yüzünü döndürürse, gizlense bu,güneşin son derece lütfuna, güneşin en üstün bir kemale sahip bulunuşuna delalet eder. Yoksa hiç yarasa güneşe mani olabilir mi?

Düşmanlığa kalkışacaksan düşmanlık edebileceğin birisiyle savaş ki onu esir edebilmek mümkün olsun. Katra denizle nasıl savaşa girişebilir? Girişirse aptaldır, kendi saçını, sakalını yolar. Hilesi, saçından sakalından ileri gidemez ki. Nasıl olur da ayın odasındaki perdeyi yırtabilir?

Güneşe düşmanlık eden şu azara uğrar: Ey güneşin güneşine düşman olan, sen

öyle bir güneşe düşmansın ki onun ışığından güneş de titremektedir, yıldız da! Sen onun düşmanı değilsin kendinin düşmanısın. Sen odun olsan ateşe ne gam, o ne yapsın? Ne şaşılacak şey, hiç senin yanışınla onun ışığı, onun harareti azalır mı?

Yahut da hiç sen yanıp yakılıyorsun diye gamlanır mı? Onun merhameti, insanın merhametine benzemez. Çünkü insanın acımasında bir dert, bir elem vardır. Mahlukun acıması elemle karışıktır. Tanrının rahmetiyle dertten de paktır, elemden de. Babam, Tanrı rahmetini şöyle bil: O rahmet, vehme bile sığmaz, yalnız eseri görür.

Onun rahmet eserleriyle rahmet meyveleri meydandadır. Fakat onun mahiyetini ondan başka kim bilebilir? Kemal vasıflarının mahiyetleri, yalnız eser ve misalleriyle bilinir. Bundan başka bir tarzda kimsecikler bilemez. Çocuk çiftleşmenin mahiyetini bilemez ki helva yok mu, işte onun gibi lezzetlidir dersen o başka.

Fakat ey taklide yapışmış adam, çiftleşmede ki lezzet, helvada ki lezzete benzer mi? O, nerede, bu nerede? Fakat sen çocuk gibisin de o akıllı adam, sana güzellikle o misali getirdi. Çocuk da işin mahiyet ve hakikatini bilmese bile misalle anlar hiç olmazsa. Bu misalden sonra ben, bunu biliyorum desen yanlış olmaz, doğrudur. Fakat bilmiyorum desen sözün yine yalan ve uydurma olmaz.

Birisi “ Nuh'u o Tanrı elçisini, o ruh nurunu biliyor musun ?” dese, sen de “ Nasıl bilmem o ay yüzlüyü? Güneşten de meşhurdur, aydan da. Küçücük çocuklar bile onu Tarih kitaplarında okuyorlar, hocalar, bütün mihraplarda söylüyorlar. Kuran'da adı açıkça okunuyor. Geçmiş zamanlarda ki macerası fasih bir surete anlatılıyor” desen. Doğru söylüyorsun, sana Nuh'un mahiyeti keşfedilmediyse de onu sana söylediler, övdüler. Sen de naklediyor, onu övüyorsun.

Fakat desen ki: “ Ben Nuh'u ne bileyim? A yiğit, onu onun gibi bir er bilir. Ben topal bir karıncayım, fili ne bileyim? Bir sivri sinek, İsrafil'i nereden bilecek? Bu söz de doğru çünkü mahiyet bakımından Nuh'u bilmezsin ki. Mahiyetleri anlamaktan aciz olmak, halkın halidir ama bu sözü istisnasız söyleme. Çünkü mahiyetlerle onların sırrını sırrı, kamillerin gözü önünde apaçıktır.

Varlık aleminde tanrının sırrından Tanrının zatından daha ziyade anlayıştan uzak

ve bir görüşe sığmaz ne var? o bile mahremlerden gizli kalmazsa artık bir şeyin mahiyeti bir şeyin vasfı nedir ki gizli kalsın? Akıl, bir bahiste bu olmayacak şey, akıldan uzak tevile sığmaz, olmayacak şeyi dinleme der.

Kutup da, sana der ki “ A düşkün, anlayışından üstün gördüğün şeylere olmayacak şey diyorsun. Şimdi sana keşf olan vakalar da sana evvelce olmayacak şeyler görünmüyor muydu? Tanrı keremiyle seni on tane zindandan kurtarmışken bu tih, ovasını kendine sitem hapishanesi yapma!”

Bir şeyin hem nefyetilmesi caizdir, hem ispat edilmesi. Çünkü zahiri görünüş aykırıdır, nispet de iki türlü olabilir. Tanrının “ O taşları attığın zaman yok mu? Onları sen atmadın ki. Tanrı attı” demesinde hem hem nefiy vardır, hem ispat ve ikisi de yerindedir. Onları sen attın, çünkü taşlar senin elindeydi.

Fakat sen atmadın, çünkü o atış kuvvetini Tanrı izhar etti. İnsan oğlunun kuvvetinin bir haddi, bir hududu vardır. Bir avuç toz, toprak nasıl olur da bir orduyu bozar, kırıp geçirir? Avuç, senin avucundur ama atış bizden, bu iki nispetin nefyi de yerindedir, ispatı da.

Peygamberlerin zıtları olan kafirler de Peygamberleri, evlatlarını tanıdıkları, bildikleri gibi tanırlar bilirler. Münkirler onları yüzlerce delille, yüzlerce nişanla evlatlarını tanır gibi tanırlar, bilirler ama, kıskançlıkları, hasetleri yüzünden bildiklerini gizlerler “ Bilmiyoruz ki” diye bilmezlikten gelirler. Baksana, Tanrı bir yerde “ Onları bilirler” dedi.

Nuh'u hem bilirsin, hem bilmezsin, değil mi? İşte bunu da bu ayetle hadiste izhar edilen izhar edilen manaya kayas et!

Birisi dedi ki. “ Alemde derviş yok. Olsa bile o derviş dervişlik makamına erişmişse yok olmuş demektir. Doğru çünkü varlığı, sureti bakımındandır, görünüşe göre vardır. Fakat sıfatları, Tanrı sıfatında yok olmuştur. O, güneşe karşı yanmakta olan muma benzer. Mumun alevi de var sayılır ama güneşin önünde yoktur. Fakat muma bir pamuk tutun mu yanar. Şu halde vardır. Öyle ama sana bir aydınlık vermez ki; güneş, onu yok etmiştir. Bu bakımdan da yoktur.

İki yüz batman bala bir okka sirke koydun mu, sirke balın içinde erir gider. Tattın mı sirke lezzeti olmadığından yoktur. Fakat tartın mı balın okkası

artmıştır, vardır. Alanın önünde ceylanın aklı başından gider, kendisinden geçer. Varlığı, aslanın varlığında mahvolur.

Kemale ermeyenlerin Tanrıya karşı yürüttükleri bu kıyas yok mu aşk coşkunluğundan ileri gelen bir şeydir, ebedi, terbiyeyi terketme değil! Aşıkın, nabzı, edepten dışarı atar. Aşık kendini padişahın terazisine kor, sevgilisinin tapısına varır. Dünyada ondan edepsiz, ondan terbiyesiz kimse yoktur.

Fakat hakikatte ondan terbiyeli, ondan edepli kimse de yoktur. Ey aslı, nesli belli kişi bu edeplilikle edepsizliği birbirine uygun bil. Zahirine bakarsan edepsiz gibi görünür. Çünkü başında aşk davası vardır (bu dava da varlık alametidir). Fakat hakikatte dava nerede?

O padişahın önünde dava da fanidir, aşık da! Zeyd öldü desek bu cümlede Zeyd faildir ama hakikatte fail değildir, elinden bir şey gelmez ki. Nahiv bakımından faildir, yoksa hakikatte mefuldür, ölüm onu öldürüverir. Nerede zeydin failliği? Öyle mahvolur ki bütün faillikler, ondan uzak kalır.

AŞIKLAR İÇİN CAN VERMEK KOLAYDIR

Buhara'da Sadr-ı Cihanın kulu bir töhmete uğradı, mevkiinde düştü, gizlenmeye mecbur oldu. On yıl gah Horasan'da, gah Kuhistan ve gah Deşt'te başıboş bir halde gezip dolaştı. On yıl sonra iştiyaktan takati kalmadı, ayrılık günleri sabrını tüketti. Dedi ki artık ayrılığa tahammülüm kalmadı. Sabır, insanı küstahlıktan alıkoyabilir mi hiç?

Ayrılık yüzünden bu topraklar bile çoraklaşır, sular bile sararır, kokar, bulanır! Adamın canına can katan rüzgar, ufunetli bir hale gelir, veba kesilir, ateş kül haline gelir, savrulur! Cennet gibi olan bağlar, bahçeler sararır, solar, yapraklar kurur, dökülür, bir hastalık yurdu olur! Her şeyi anlayan akıl bile olsa dostların ayrılığıyla yayı kırılmış okçuya döner.

Cehennem bile ayrılık yüzünden, gençlik çağına hasret çeken ihtiyarın titrediği titrer, yandığı gibi yanar kavrulur. Kıvılcım gibi insanı yakan, mahveden ayrılığı kıyamete kadar anlatsam yine yüz binde birini olsun anlatamam. O halde onun yakıcılığını anlatmaya kalkışma sus, yarabbi, beni sen kurtar, sen kurtar da

ancak.

Dünyada neyin visaliyle neşelenirsen o vuslat zamanında ondan ayrıldığını bir düşün hele! Senin neşelendiğin şeyle çok kişiler neşelendi fakat sonunda sahibine vefa etmedi, yel gibi geçti gitti! Gönül, sana da vefa etmez sen ondan vazgeçmeye çalış.

Fırsat elden çıkmadan Meryem gibi sen de surete “ senden Rahmana sığınırım” de Meryem yapayalnızken canlara can katan birisini gördü. Bu adam, öyle güzeldi ki gönülleri alıyordu. Ruhulemin onun gözünün ay gibi güneş gibi yerden doğuverdi. Güneş, doğudan nasıl çıkarsa o da örtüsüz, nikapsız Meryem'in önünde yerden doğdu.

Meryem çıplaktı, bir kötülük yapar diye korktu eli ayağı titremeye başladı. Gördüğü adam öyle dilberdi ki Yusuf bile görse Yusuf'u gören kadınlar gibi şaşırıp kalır, ellerini doğrardı. Gönülden baş gösterip çıkan bir hayal gibi o gül yüzlü, Meryem'in önünde topraktan bitivermişti.

Meryem kendisinden geçti ve bu dalgınlık aleminde, bu adamdan Tanrıya sığınayım dedi. O yeni, yakası temiz kızın adetiydi, bir şeyden ürktü mü pılısını pırtısını gayp alemine çeker, Tanrıya sığınırdı. Dünyanın kararsız bir alem olduğunu görmüş ihtiyata riayet ederek Tanrıya sığınmayı adet edinmişti.

Bu suretle de ölüm zamanına dek gideceği yolu düşmanın kesmemesini diler, Tanrı tapısının kendisine bir kale olmasını temin etmek isterdi. Tanrıya sığınmadan daha iyi bir kale görmemişti, bu yüzden de kale civarında yurt edinmişti. Meryem o akılları yakan, ciğerleri oklayan bakışları gördü. Padişahta o bakışlara kulağı küpeli bir köle olmuştu, askerde.

O bakışlar, akıl padişahlarının akıllarını almış, onları divaneye döndürmüştü. O güzel gözler, yüz binlerce dolunayı hilal haline getirmişti. Zühre de bile ondan bahsetmeye kudret yoktu. Aklı kül bile onu görünce noksanlaşırdı. Ben ne söyleyebilirim, ağzı, ağzımı kapattı; söylemeye takatim kalmadı ki!

Ben yalnız o ateşin bir dumanıyım ateşe delalet etmekteyim. O padişahtan uzaktayken, onu görmeden hakkında ne söylenmişse hepsi de asılsız, hepside saçma! Zaten güneşe alemi kaplayan nurundan başka bir delil olamaz ki. Gölgenin on delalet etmesine imkan mı var? gölge onun yanında hor, hakir olup

kalıyor ya işte bu kafi ona!

Bu ululuk, ona Tam doğru bir delil bütün anlayışlar geridedir, o ilerde. Bütün anlayışlar topal eşeklere binmiş o, ok gibi uçup giden rüzgara! Padişah kaçarsa tozunu bile kimse bulamaz onlar kaçarlarsa padişah, yolarını kesiverir! Alemde bütün anlayışlar, durup dinlemezler meydanda koşup yelme zamanıdır, oturup zevkle içkiye dalma zamanı değil.

Birinin vehmi, bir doğan gibi uçup geçer, öbürünün vehmini mesafeleri delip geçen ok gibi uçar! öbürünün ki yelken açmış gemi gibi gider. Bir başkasınınkiyse her an gerileyip durur! Bütün bu vehimler, bütün bu anlayış kuşları uzaktan bir av gördüler mi hep birden saldırırlar.

Av ortadan kayboldu mu şaşırırlar, baykuşlar gibi viranelere dalarlar! O av ortadan kayboldu mu şaşırırlar, baykuşlar gibi viranelere dalarlar! O av tekrar nazlana, nazlana salınsın, görünsün diye bir gözünü açıp bir tekini yumarak beklerler. Av gecikince beklemekten usanır, sıkılırlar da acaba gördüğümüz av mıydı, hayal miydi derler. Bir an istirahat ederek güçlenip kuvvetlenmeleri daha doğrudur. Eğer gece olmasaydı bütün halk, hırstan, isteklerinin üstüne titremeden kendilerini yakar, helak ederlerdi.

Herkes bir şey elde etmek, bir kar kazanmak hevesiyle bedenini ateşlere atmış, yanıp yakılmıştır. Bir müddet hırslarından kurtulsunlar diye gece, Tanrı rahmeti gibi zuhur etti. Yolcu sana da bir sıkıntı, bir gönül darlığı geldi mi alevlenme, meyus olma. Senin için muvafıktır o. Çünkü ferahlık ve genişlik zamanında varını yoğunu harc edip duruyorsun demektir. Harc etmeye karşılık bir de gelir lazım elbet!

Ya mevsimi sürüp gitseydi güneş, bağları, bahçeleri yakar kavururdu. Nebatları kökünden yakardı, bir daha o yanıp kavrulan şeyler yenilemezdi, yeşerip tazelenmezdi. Kışın yüzü ekşidir ama şefkatlidir. Yaz gülümser ama yakar, yandırır! Darlık geldi mi onda genişlik gör de canlan alnını kırıştırma!

Çocuklar gülüp dururlar, bilenlerinse yüzü ekşidir. Gam kara ciğerden meydana gelir, neşe akciğerden! Çocuğun gözü, eşek gibi ahırdadır, akıllı adamsa gözünü işin sonuna diker. Akılsız, ahırdaki otu tatlı görür akıllı ahırdaki hayvanın nihayet kasap elinde telef olacağını görür, bilir.

Şu kasabın verdiği ot yok mu acıdır, acı kasap o otu bizi semirtmek, tartıda ağır gelmemizi temin etmek için veriyor. Yürü, Tanrının verdiği hikmet otunu ye! Çünkü Tanrı, onu ancak cömertliğinden ihsanından dolayı karşılık istemeksizin vermiştir. Tanrı “ Tanrının verdiği rızıktan yiyin” dedi. Sen buradaki rızkı ekmek sandın, hikmet olduğunu anlamadın ha!

Tanrının verdiği rızık, insan mertebesine göre hikmettir. O rızık sonunda senin boğazında durmaz seni öldürüp mahvetmez. Bu ağzını kapadın mı başka bir ağız açılır. O ağız sır lokmalarını yer tutar. Bedenini Şeytan aslanından kurtarabilirsen Tanrı sofrasında nice nimetler yersin! Ben bu sözü, Türklerin et yemeği gibi yarı pişmiş, yarı ham bir halde anlattım.

Sen tamamını Hakim-i Gazneviden duy! O gayb hakimi, o ariflerin övündükleri zat, bunu ilahinamede anlatır: gam ye de, gam artıranların, seni derde sokanların ekmeğini yeme. Çünkü akıllı adam gam yer, çocuksa şeker! Neşe şekeri, gam bahçesinin meyvasıdır. Bu ferah yaradır, o gam merhem. Gamı gördün mü aşkla kucakla, Şam'a Rübve tepesinden bak! Akıllı adam, şarabı üzümde görür. Aşık varı yokta bulur.

Geçen gün hamallar, sen alınca, o yükü ben aslan gibi taşırım diye birbirleriyle savaşıp duruyorlardı. Neden? Çünkü o zahmette rahmet, o eziyette kar görüyorlardı da yükü her biri, öbüründen kapıyorlardı. Nerede Tanrının verdiği ücret, nerede o sermayesiz herifin verdiği ücret? Bu sana ücret olarak bir hazine bağışlar, o birkaç mangır verir!

Tanrının bağışladığı altın, sen ölüp kumlar, topraklar altında yatsan bile seninledir. Öldükten sonra kalıp başkalarına nasip olan mal değildir o! Tanrı malı adım, adım cenazenin önünden gider, kabirde sana gurbet arkadaşı olur. Ebedi aşkla kapı yoldaşı olmak için ölüm gününe hazırlan da şimdiden öl!

Sabır, gayret perdesi ardındaki sevgilinin nar gibi yüzünü, o isteğin, o dileğin ikiye ayrılmış saçlarını görmektedir. Gam, çalışıp çabalayan kimsenin önünde bir aynaya benzer, bu zıt olan şeyde buna zıt olan şeyi görür, sabırda muradına ulaşmayı, gamda neşeyi görür, sabırda muradına ulaşmayı, gamda neşeyi seyreder.

Zahmetten, eziyetten sonra da onun zıddı, yani genişlik, zevk ve neşe yüz gösterir. Bu iki hali, eline bak da gör, anla. Yumruğunu sıktıktan sonra mutlaka

açarsın. Elin daima yumulu, yahut daima açık olsa bu bir hastalık eseridir. Elini açıp yummakla iş güç görür, çalışır, kazanır, işini düzene korsun. Bu bel açıp yumma, kuşun iki kanadı gibi ele lazım bir şeydir. Meryem bir müddet, karaya vurmuş balıklar gibi çırpındı.

O Tanrı rahmetini gösteren melek, Meryem'e bağırdı: “ Ben, Tanrı tapısının eminiyim, benden ürkme. Tanrının yücelttiği kimselerden baş çekme. Bu çeşit güzel mahremlerden çekinme!” Hem bu sözleri söylüyordu, hem de dudaklarından pak nurlar çıkıyor, birbirine ulanıp göğe ağrıyordu.

Melek diyordu ki: “ Sen, benim varlığımdan yokluğa kaçıyorsun ama ben yokluktan bir padişahım bir bayrak sahibiyim. Zaten yurdu orası, ağırlığım da orada sana görünen bir suretimden ibaret. Ey Meryem, bir bak hele ben, anlaşılması müşkül bir nakşım, hem hilalim, hem gönüllerde ki hayal!

Gönlüne bir hayal geldi de yerleşti mi nereye kaçsan o seninledir. Ancak gelip geçici bir aslı olmayan hayal müstesna o çeşit hayal yalancı sabah gibi gözden kayboluverir. Bensen Tanrı nurundan doğmuş düpedüz sabahım, gündüzümün etrafında gece hiç dönüp dolaşamaz. Kendine gel Lahavle deyip durma ey İmran' ın kızı ben zaten, buraya Lahavle makamından gelip üştüm.

Daha Lahavle denmeden önce Lahavlenin nuru benim aslımdı, benim gıdamdı. Sen, benden Tanrıya sığınmadasın ama ben o sığındığın Tanrının ezelde düzüp koştuğu bir suretim zaten. Seni defalarca kurtaran o sığındığın makam, benim makamım Tanrıya sığınırım diyorsun ya; o sığınmak yok mu? Ben ta kendisiyim zaten.

Tanımazlıktan beter bir afet yoktur. Sen sevgilinin yanındasın da aşk bazlığı bilmiyorsun. Yari, ağyar sanmada, neşeye gam adını takmaktasın. Sevgilimizin şu miskler gibi saçları, biz deli olursak zincirimiz olur! Nil gibi akıp duran şu lütuf, biz firavun muyuz kan kesilir bize!

Kan, akılını başını al, ben suyum, dökme beni ben Yusuf'um fakat sana kurt gibi görünüyorum a savaşçı der. Sen görmüyorsun yoksa halim, selim sevgili, onunla zıt oldun mu yılanlaşır. Halbuki ne eti başkalaştı, ne yağı sen onu kötü gördün de ondan kötüleşti!”

Meryem'in mumunu bırak, yana dursun. Evet o yanıp yakılan aşık, Buhara ya

dönüyordu. Gönül, ne de sabırsızsın ateşler içindesin. Yürü Sadr-ı Cihana doğru kaç! Şu Buhara ok mu bilgi kaynağıdır. Kimde ateş varsa Buharalıdır zaten! Şeyhin huzurunda oldukça Buharadasın, sakın Buharayı hor görme!

Şeyhin denize benzeyen gönlü taşar çekilir, taşar çekilir. Bu met ve cezir, o Buharaya horluktan başka bir surette gidene yol vermez. Ne mutlu kişiye ki nefsini aşağılatmıştır. Vay o kişiye ki nefsinin tekmesi alrında kalmıştır! Sadr-ı Cihanın ayrılığı, o aşıkın canına tesir etmiş, varlığını parçalamış gitmişti.

Diyordu ki, yine oraya gideyim, kafir olmuşsam bile tekrar imana geleyim. Oraya varayım da yerlere döşeneyim; o iyi düşünceli Sadr'ın huzurunda kendimi yerlere atayım, diyeyim ki, işte canımı önüne attım. İster dirilt, ister koyun gibi kes başımı! Ey ay yüzlü, senin huzurunda kesilip ölmek, başka yerde dirilere padişah olmaktan yeğ.

Ben bin kere, hatta daha da fazla sınadım. Anladım; sensiz yaşamam pek acı, tahammül edilir şey değil! Ey emelim, maksadım sevgili, sur üfürür gibi nağmelerle terennüm et de beni dirilt, ey devem çök artık neşe tamamlandı! Ey yeryüzü, göz yaşlarımı em, yeter gayri ey nefis, iç o tatlı suyu, bulanıklığı geçti, duruldu artık!

Ey yeryüzü göz yaşlarımı em, yeter gayri merhaba ey seher yeli! Bize dostun kokusunu getirdin ne güzel de estin ya! Dostlar, dedi, ben gidiyorum, elveda. Ben o emire, o emrine itaat edilen Sadr-ı cihana gidiyorum. Anbean onun aşkıyla, onun ayrılığıyla yanmaktayım. Artık ne olursa olsun, gidiyorum ben!

Sevgilinin gönlü mermerler gibi katı bir hale gelse bile ruhum yine Buharaya gitmek istiyor. Orası sevgilimin konağı, padişahımın şehri benim vatanım orası. Aşıklara vatan sevgisi budur.

Bir güzel, aşıkına dedi ki. Yiğidim, gurbette birçok şehirler gördün. Hangi şehir daha ziyade hoşuna gitti. Aşık, “ Sevgilinin oturduğu şehir” padişahımız, nereye yaygısını yayar, otururs orası, iğne deliği kadar dar bile olsa bize sahra gelir. Ay gibi Yusuf neredeyse orası, kuyunun dibi bile olsa cennettir.” Dedi.

O aşığa da öğütçünün biri dedi ki. “ Ey bihaber, aklın varsa işin sonunu düşün, aklını başına devşir de işin önüne, sonuna dikkat et. Pervane gibi kendini yakıp yandırma! Delicesine Buharaya gidersen zincire vurulmaya hapishaneye

atılmaya layıksın. Sadr-ı Cihan, sana kızgın, adeta demir çiğnemede, dişlerini gıcırdatıp durmada, seni yirmi gözle bekliyor.

Senin için bıçak bileyip duruyor. O adeta kırlıkta kalmış bir köpek, sense unla dolu dağarcıksın! Tanrı, bir fırsat verdi, kurtuldun sonrada zindana gidiyorsun ha. Ne oldu sana?

Sana on çeşit memur dikseler bile onlardan kaçıp gizlenmen lazım; akıl, bunu emreder. Halbuki senin başında tek bir memur bile yok. Neden böyle önden, arttan yolun bağlandı?" gizli aşk, onu esir etmişti. O öğütçü o korkutucu o gizli memuru görmüyordu ki! Her memurun başında gizli bir memur var.

Böyle değil de o memur, neden köpeğe benzeyen tabiatına esir. Neden onun bağlarıyla bağlı. Padişahın kızgınlığı ruhuna tesir etmiş, onu memurluğa, kara yüzlülüğe bağlamış. Hadi vur şu adamı diye onu dövüp duruyor! Benim feryadım, işte o gizli memurlardan!

Kimi ziyanda görürsen bil ki görünüşte yapayalnız bile olsa hakikatte o ziyana bir memurla sürüklenir, gider. Bu hali bilseydin feryad eder, o padişahlar padişahına sığınırdın. Padişahın huzurunda başına topraklar saçar da o korkunç Şeytandan kurtulurdun. A karıncadan daha aşağı, daha kuvvetsiz ve ehemmiyetsiz adam, kendini bey görüyorsun ha, sen körsün de ondan başına dikilmiş olan o memuru görmüyorsun.

Bu yalancı kanatlarla gururlandın ha, adamı suça, ziyankarlığa çeken kol kanat, ama da kol kanattır ya! Kanat dediğin adamı yücelere çeker topraklara bulandı mı da ağırlaşır, adam uçamaz gayrı!

Aşık dedi ki: " Ey öğütçü, sus niceye bir öğüt vereceksin, niceye bir? Vazgeç bu öğütten; bağ, pek kuvvetli. Senin öğüdünden daha da kuvvetlendi. Senin alimin aşk nedir, tanımadı ki! Bir yerde aşk fazlalaştı, derdi arttırdı mı orada ne Ebu Hanife bir ders verebilir, ne Şafii!"

Beni ölümle tehdit etme. Kendi kanına susamış birisiyim ben zaten! Aşıklara ben zaten! Aşıklara her an bir ölüm var aşıkların ölümü bir çeşit değil! Aşık doğru yolun ruhunu bulmuş, o ruhla iki yüz cana sahip olmuştur da her an iki yüzünü de feda edip durmadadır. Feda ettiği her cana karşılık da on tana ecir alır. Kuran'dan " Kim bir iyilik yaparsa on mislini bulur" ayetini okusan a!

O güzel yüzlü sevgili, kanımı dökerse neşeyle dönerek, zevkimden ayaklarımı yerlere vurarak canımı saçarım! Ben sınadım, benim hayatım ölümümde. Bu hayattan kurtuldum mu ebediyete erişeceğim. Ey inanılacak, güvenilecek kişiler, beni öldürün. Öldürülmemede hayat içinde hayat var.

Ey aydın yüzlü, ey daimi varlığın ruhu, ruhumu kendine çek, bana vuslatınla cömertlik et! Öyle bir sevgilim var ki sevgisi kalbimi yakıp kavurmada, dilerse gözlerimin üstünde yürür! Arapça daha hoş ma Farsça söyle. Zaten aşkın bunlardan başka daha yüzlerce dili var ama, sevgilisinin kokusu uçup geldi mi o dillerin hepside şaşırır. Lal olur kalır.

Artık ben susayım, kafi sevgili söylemeye başladı. Dinle, kulak kesil. Tanrı, doğruyu daha iyi bilir. Aşık tövbe etti mi işte o zaman kork. Çünkü aşık ayyarlar gibi daracığında ders verir! Bu aşık, buharaya gidiyor ama ders okumaya üstada hizmet etmeye değil.

Aşıklara dostun güzelliği müderristir. Defterleri, derleri, meşkleri de onun yüzü! Susarlar ama tekrar, tekrar atıkları naralar sevgilinin arşına, tahtına kadar ulaşır. Dersleri fitne, oyun, dönüş ve titreyiştir. Onlar ne ziyadat okurlar, ne silsile. Bu kavmin silsilesi, sevgilinin simsiyah ve kıvırcık saçlardır. Onlarda devir meselesinden bahsederler ama sevgilinin devrinden.

Eğer birisi sana kese meselesini sorarsa ona de ki: “ Tanrı hazinesi keselere sığmaz ki! Aşıklara aralarında Hul ve Mübara'dan dem vururlarsa hoş gör. Hakikatte Buharayı anıyorlar demektir. Her şeyi anış, başka bir hassa verir. Her sıfatın başka bir mahiyeti var.

Buhara da her hünere ermiş, olgun bir hale gelmişsin ama horluğa yüz kodun mu hepsinden vazgeçer, her şeyi unutursun. O Buharalı aşık da bilgi derdinde değildi. Gözünü görüş güneşine dikmişti o. Kim halvette görüşe yol bulur, hakikati görürse artık bilgilerle yücelmeyi dilemez. Can güzelliğiyle bir kaseden şarap içilen, ağızdan duyulma haberlerle bilgilerden tasalanmaz.

Görüş, ekseriyetle bilgiden üstündür, bilgiye galebe eder. Bu yüzden halk nazarında dünya galiptir, sevimlidir. Çünkü dünyayı gözler görür, bu eldeki matahtır. Ahireti ise verilmesi va'dedilen borç bilirler.

Kanlı göz yaşları döken o aşık yüreği çarpa, çarpa hararetle, iştiyakla koşarak

Buhara'ya yüz tuttu. İştiyakından çölün kumları, ona ipek geliyor, Ceyhun'un suyu küçücük bir şey görünüyordu1 çöl önünde gül bahçesi kesilmekte, gül gibi gülerek düşe kalka, yuvarlanarak koşup gitmekteydi.

Şeker, Semerkant'tedir ama o, şekeri Buhara'da bulmuş Buhara yolunu tutmuştu. “ Ey Buhara, sen akıllara akıl katardın ama benim aklımı da aldın dinimi de! Ben bir tolunay aramaktaydım, o yüzden hilale döndüm. Kapı dibinde Sadr-ı (baş köşeyi) istiyorum! Demekteydi.

Buhara'nın karaltısını görünce gam karanlığında bir beyazlıktır göründü. Yere yığıldı, uzun bir müddet kendisinden geçti. Aklı sır bahçesine uçup gitti. Onu ayıltacak, aşk gül suyuydu, bunu bilmediklerinden başına, yüzüne gül suları serptiler. O gizli gül bahçesi görmüştü. aşk, onu yakalamış kendisinden geçirmiş gitmişti.

Sen donmuş, taş kesilmiş birisin; bu söze, bu nefese layık değilsin evet, sen de kamışsın ama içinde şeker yok! Akılın başında, akıllısın sen. “ Görmediğiniz askerleri yolladı” ayetinden gafilsin.

Sevine, sevine o emniyet şehrine sevgilisinin bulunduğu yere, Buharaya geldi. gökyüzüne uçan ay tarafından kucaklandığını, kendisine sen de beni kucaklasana dendiğini sanan sarhoşa benziyordu. Onu bUhara'da her gören “ Durma, görünmeden hemen bir tarafa sıvış!

Padişah gazap etmiş, tam on yıllık öcünü almak için seni arayıp duruyor. Allah aşkına olsun kendi kanına girme kendine pek o kadar güvenme! Sadr-ı Cihan'ın Şahnesiydin, itimadına mazhar olmuş üstat bir mühendistin. Ona hıyanette bulundun, cezadan da kaçtın neyse, bu suretle kurtulduğun halde şimdi nasıl oldu da tekrara geldin?

Yüzlerce hileyle beladan kurtulmuşsun, seni buraya aptallığın mı getirdi, ecelin mi? Aklın Utaridi bile beğenmez, kınardı. Fakat kaza ve kader, aklı da ahmak bir hale sokuyor, akıllıyı da! Sen, aslanı arayan talihsiz tavşansın. Nerede aklın, nerede bilgin, nerede çevikliğin, çabuk anlayışın?

Kaza ve kaderin böyle yüzlerce afsunları vardır. Kaza geldi mi alem daralır derler. Sağda, solda yüzlerce kaçıp kurtulunacak yer vardır da kaza ve kader, gelince hepsi bağlanır, kapanır; kaza ve kader bir ejderhadır” diyordu.

Aşık dedi ki. “ Ben, susuzluk hastalığına tutulmuş birisiyim. Biliyorum da su beni öldürür. Fakat bu hastalığa tutulan, sudan kaçamaz ki isterse su onu yüzlerce defa öldürsün, harap etsin! Elim karnım şişse bile suya olan aşkım azalmıyor. Karnımı görüp bu ne diye sordukları zaman keşke bütün deniz, karnıma aksaydı diyorum.

Bir tuluma benzeyen karnım, isterse su dalgalarından yırtılsın, ölsem bile ne mutlu bir ölüm! Ben, nerede bir ırmak görsem ah, o ırmak ben olsam diye haset etmekteyim. Elim defe benzese, karnım davul gibi şişse yine gül gibi neşeyle onun sevda davulunu döver dururum. O ruhulemin, kanımı dökse yer gibi yudum, yudum kan içerim.

Bu yer gibi karnındaki çocuk gibi kanlar içiyorum. Aşık oldum olalı işim gücüm bu! Geceleri tencere gibi ateş üstünde kaynamakta gündüzleri kum gibi akşamlara kadar kan içmekteyim. Hileye saptım, o bana kızmıştı, yapmak istediğim şeye mani oldum, hışmından kaçtım diye nadimim.

Söyleyin kızgınlıkla bana ne yapmak istiyorsa yapsın. O kurban bayramıdır, aşık da kurbanlık! Öküz uyur, istirahat eder, bir şey yerse kurban bayramı için besleniyor demektir. Beni Musa'nın kurban edilerek ölüyü dirilten öküzü bil Cüzlerimin cüz'ü bile hür kişinin hasredilmesine sebeptir.

Musa'nın öküzü de kurban olmuştu. En küçük cüz' ü bile bir öldürülmüşe hayat verdi. Öküzün bazı yerleriyle ölüye vurun hitabı geldi vurdular. O öldürülmüş adam dirildi, fırlayıp kalktı. Eğer şu ruhların haşredilmesini istiyorsanız ey ulu kişilerim bu sözü kesin! Ben cemaattandım. Öldüm, yetişip gelişen bir varlık, nebat oldum. Nebatken öldüm, hayvan suretinde zuhur ettim. Hayvanlıktan da geçtim, hayvanken de öldüm de insan oldum. Artık ölüp de yok olmaktan ne korkayım?

Bir hamle daha edeyim, insanken öleyim de melekler alemine geçip kol kanat açayım. Melek olduktan sonra da ırmağı atlamak, melek sıfatını da terk etmek gerek, “Her, şey fanidir, helak olur, ancak onun hakikati bakidir.” Bir kere daha melekken kurban olur da o vehme gelmeyen yok mu. İşte o olurum.

Yok olurum, suretlerin hepsini terk ederim de erganun gibi “ Biz, mutlaka geri dönenleriz, ona ulaşanlarız” derim. Ümmet, bunda ittifak etmiştir. Karanlıklarda gizli olan Abıhayat yok mu ölümdür o. Nilüfer gibi ırmağın bu tarafında bit.

Susama hastalığına uğrayan adam gibi haris ol, ölümü ara!

Susama hastalığına uğrayanın ölümü sudur da yine su ara, su içer durur. Tanrı, doğrusunu daha iyi bilir. Ey ayıp ve ar hırkasını giyinen donmuş üşümüş aşık sen can korkusuyla candan kaçıyorsun. Ey karılara bile ayıp ve ar olan kişi, hele bak onun aşk kılıcının önünde yüz binlerce can, elceğizlerini çırparak ölüme müştak!

Irmağı gördün ya. Testideki suyu ırmağa döküver. Su hiç ırmaktan kaçar, çekinir mi? Testideki su ırmağa döküldü mü ırmakta mahvolur, ırmak kesilir. Vasfı yok olur da zatı kalır. Artık bundan böyle ne kaybolur, ne kötüleşir, pislenir! Ben de ondan kaçtığım için pişmanım özümü bildirmek üzere kendimi onun fidanına astım!”

Top gibi başının yüzünün üstüne kapanıp secdeler ederek gözleri yaşlı bir halde Sad-ı Cihan'ın huzuruna gitti. Herkes, acaba onu yakacak mı, asacak mı diye başını havaya dikmiş bekliyordu. Sad-ı Cihan, işte o vakit zaman talihsiz kişilere ne gösterirse bu bir avuç ahmağa onu gösterdi.

İşten anlamayan ahmak, pervane gibi alevi nur sandı, ahmakçasına aleve atıldı, canından oldu. Fakat aşk mumu, o muma benzemez ki. Aşk, aydınlıklar içindeki aydınlıklar aydınlığıdır. O ateşli mumların aksine bir şeydir. Ateş gibi görünür ama baştanbaşa nurdur, güzellikten hoşluktan ibarettir.

Ey izi tozu güzel, bir hikaye söyleyeyim, dinle; Rey şehrinin kıyısında bir mescit vardı. Hiç kimse yoktu ki orada gecelesin, yatsın da korkudan ödü patlayıp ölmesin; oğlu o gece yetim kalmasın. Ona nice aç, çıplak garip gitti. Hepsi de sabah çağı yıldızlar gibi battı, mezara girdi! Sen de bunu iyice anla, kendine gel. Sabah geldi çattı, uykuyu bırak artık!

Herkes orada kuvvetli periler var, orada konaklayanları kör kılıçla kesip öldürüyorlar derdi. Bazıları sihir ve tılsım var. Düşmanın canını almak için gözetip durmada diyordu. Bazı kimseler, kapısına açıkça “ Ey konuk, burada kalma. Canına kastın yoksa geceyi burada geçirme, burada yatıp uyuma. Yoksa ölüm sana pusu kurar” diye yazalım demekteydi. Bir diğeri de derdi ki. “ Geceleri kilitleyin de bilmeyen bir adam girip kalmasın!”

Nihayet bir gece vakti mescide bir konuk geldi mescidin o aşılacak şöhretini o da duymuştu. Bir tecrübe etmek istiyordu. Çünkü hem pek yiğitti, hem de

canından bezmişti, hayatına doymuştu. Dedi ki: “ Bu başa, bu gövdeye pek o kadar aldırış etmem. Tut ki can hazinesi için bir habbe gitmiş ne çıkar? Ten sureti gidiversin, ben o suretten ibaret değilim ya. Ben baki oldukça suret eksik olmaz elbet.

Tanrı lütfuyla “ Ben insana ruhumdan ruh üfürdüm” sırrına mazharım. Kamış gibi olan tenden ayrılırsam yalnız Tanrı nefesi olarak kalırım. Tanrının nefesi, bu tene gelmesin de inci de bu dar sedeften kurtulsun artık. Tanrı “ Ey doğru kişiler, ölümü dinleyin” dedi. Ben de doğrucuyum, bu söze canımı veririm!”

Halk “ Sakın burada geceleme, yoksa can alıcı, seni posa gibi eziverir! Sen garipsin, bunu bilmezsin. Burada kim yattı, uyuduysa mahvoldu. Bu bir tesadüf değil. Bunu biz de nice defalar gördük, akıllı bilgiler kişiler de. Kim bu mescitte konakladıysa gece yarısı müthiş bir zehirle zehirlendi gitti.

Bir kişiden yüz kişiye kadar nice ölenleri gördük. Birisinden duyup da rivayet etmiyoruz. Peygamber “ Din nasihattir” dedi. Nasihat, lügatte hıyanetin zıddıdır. Bu nasihatte dostlukta doğruluktan ibarettir. Doğru söylemez, aldatırsan, hainsin, köpek postuna bürünmüşsün, köpeksin! Sana bu nasihati muhabbetimizden veriyoruz. Sakın akıldan insaftan ayrılma!” dedi.

Aşık dedi ki: “ Ey öğüt verenler, ben yaptığım den nadim değilim. Hayata doydum. Ben yaralanmayı isteyen, arayan bir tembelim. Tembelden yola gitmeyi umma. Ama yiyecek, içecek tembeli değilim ben. Hiçbir şeye aldırış etmeyen, ölümünü arayan bir tembelim! Aleme el avuç açan kendisine para pul toplayan tembel değilim. Bu köprüden çevikçe geçen bir tembelim.

Her dükkana başvuran, halini söyleyen tembel değilim. Varlıktan sıçrayıp kurtulan ve bir madene ulaşan tembelim. Kuşa kafesi bırakıp uçmak nasıl hoş, tatlı gelirse bana da ölmek ve bu yurttan göçmek öyle hoş, öyle tatlı geliyor. Bahçeye konan kafesteki kuş, gülleri, ağaçları görür. Dışarıda kafesin çevresinde ötüşen kuşlar, hürriyete ait güzel, güzel hikayeler söylerler. Kafesteki kuş, onları duyar, o yeşilliği görürde ne iştahı kalır, ne sabrı, ne kararı!

Başını kafesin her deliğinden çıkarır durur. Ayağındaki bağdan kurtulmak ister. O kuşun gönlüde dışarıdadır, canı da böyleyken kafesi açıversen ne yapar? O kuş, kafese kapanmış kafesin etrafında da kediler birkaç halka olmuş kuşa benzemez ki. Bu çeşit kuş korkuya, vehme düşer, hiç kafesten çıkmayı ister mi o

? hatta o kötülükler yüzünden kafesin etrafında daha yüz tane kafes olmasını ister.

Bu şuna benzer; Akıl ve hikmette üstün olan Calinus da bu dünyanın havasına kapılmış, dünya muradına gönül vermiş olduğundan, “ yarı canlı bir halde dünyayı bir katır götünden görmeye bile razıyım, tek ölmeyeyim” dedi. Kafes etrafında kedilerin toplanmış olduğunu görmüş bir kuşa benzeyen ruhu uçmaktan meyus olmuştu.

Yahut da bu cihandan başka her şeyi yok görmüş, yokluktaki haşri görmemişti. Ana karnındaki çocuk gibi hani. Tanrının keremi onu rahimden dışarı çeker de o yine rahme doğru kaçar durur. Tanrının lütfu, onun yüzünü bu aleme çıkacağı tarafa döndürür, o yine büzülüp ana karnına sokulur.

Bu şehirden, bu yurttan dışarı çıkarsam acaba bir daha burasını görebilir miyim? Rahimde bir kapı olsaydı da o havası ufunetli şehir görünseydi. Yahut da bir iğne yordamı kadar delik bulunsaydı da dışarısını bir görseydim der! Ana karnındaki çocuk da rahmin dışında bir alem olduğundan gafildir, o da Calinus gibi namahremdir.

Bilmez ki rahimdeki yaşlıklarda dışarıdaki alemin feyziyledir. Dünyadaki dört unsur da kendilerine Lamekan aleminden yüzlerce yardım geldiğini bilmezler. Kuş, kafeste su ve tane buluyor ama su da kafesin dışındaki bağdan, bahçeden gelmede tane de! Peygamberlerin canları bu alemden göçer, bu alemden kurtulurken o bağı, o bahçeyi görür de.

Bu yüzden onlar, Calinus'a da aldırış etmezler. Aleme de. Ay gibi göklerde doğar, göklere ışık saçarlar. Eğer bu söz, Calinus'a iftira ise cevabım Calinus'a değil. Bunu söylemiş olan kişiye. Çünkü bunu söyleyen nurlarla dolu gönüle eş olmamıştır. Can kuşu, kedilerden “ Hele durun bakalım” sesini duyunca delik arayan fareye dönmüştür.

O yüzden canı, fare gibi bu dünya deliğini vatan tutmuş, yurt edinmiştir. Bu delikte yapılar yapmaya girişmiş, bu deliğe layık bilgilere sahip olmuştur. Ona bu delikte yarayacak onu burada yüceltecek sanatları seçti de diğerlerini bıraktı. Çünkü dışarı çıkmadan ümidini kesti, bedenden kurtulma yolu kapandı.

Örümcekte Anka tabiatı olsaydı tükürüğüyle çadır kurar mıydı hiç? Kedi

pençesini kafese de atar. Pençesinin adı dertti, elemdir, ıstıraptır. Kedi ölümdür, pençesi de hastalık, kuşu da kuşun kanadını da pençeler. Kuş, bucak, bucak ilaç bulmaya koşar. Ölüm kadıya benzer, hastalık şahide. Bu şahit, kadıdan gelen adam gibidir. “ Gel kadı, seni mahkemeye istiyor” der. Ondan kaçıp kurtulmak için bir mühlet istersin verirse ne ala vermezse “ Olmaz, hadi kalk” diye emreder. Mühlet istemen, mühlet alman ilaçlardır tedavidir. Adeta ten hırkasını yamalarla yamarsın!

Fakat nihayet bir sabah kızgın bir hale gelir. “ Bu mühlet niceye bir sürecek? Utan artık!” der. Ey hasetlerle dopdolu olan adam, o gün gelmeden önce davran da padişahtan özür iste! Atını karanlıklara süren adam, gönlünü o nurdan tamamıyla ayırır. Şahdan da kaçar, şahitten de, götürmek istediği yerden de. Çünkü o şahit, onu kazaya hükme davet etmektedir. Bu sözü bırak da o gece mescide konuk olan adamın ahvalini anlat!

Ahali dedi ki: “ Babayiğitlik satma, yürü bu sevdadan vazgeç de elbisen de burada rehin kalmasın, canın da! Burada gecelemek, uzaktan kolay görünür ama bu geçit sonunda güçleşir! Nice kişiler vardır ki kasınır, böbürlenir. Fakat elem ve ıstırap zamanında yapışacak, el atacak bir şey arar!

Savaştan önce halkın gönlüne iyi bak ve kötü hayal kolay görünür. Fakat adam savaşa girdi mi iş o zaman sarpa sarar! Madem ki aslan değilsin, ileriye ayak atma. Çünkü ecel kurttur, canınsa koyun! Yok eğer Abdal'dan olmuşsan, koyunun aslan haline gelmişse korkma, emin bir halde gel ileri ölümün sana mağlup olur, bir şey yapamaz!

Abdal kimdir? Varlığı değişmiş olan, Tanrının değiştirmesiyle şarabı sirke kesilen! Fakat sarhoşsan kendini aslanları bile tutarım. Emrime ram ederim sanıyor, sarhoşlukla aslan olduğunu zannediyorsan kendine gel, sakın ileri atılma! Tanrı doğru yolu bulmamış kötü münafıklar hakkında “ Onların savaşmaları, kendi aralarında şiddetlenir” dedi.

Kendi kendilerine kaldılar mı er kesilirler. Fakat savaşta evdeki karılara dönerler. O gayp askerinin başbuğu Peygamber dedi ki: “ Ey yiğit, savaştan önce yiğitlik olamaz!” sarhoşlar, savaş lafına kalkıştılar mı ağızlarından köpük saçarlar ama savaş kızışınca köpük gibi kalırlar, hiçbir işe yaramazlar.

Bu çeşit adamın kılıcı savaş sözü olunca, uzar. Asıl savaştaysa soğan gibi kat,

kat kınlara gömülür! Savaşı düşündüğü zaman gönlü, yaraları arar, saflara dalar, erlikler gösterir. Savaş zamanındaysa bucak, bucak kaçar? Cefaya uğrayıp cilalanacağı zaman kaçan, sonra da safa dileyen kişiye şaşarım doğrusu.

Aşk davaya benzer, cefa çekmek de şahide, şahidin yoksa davayı kazanamazsın ki! Kadı, senden şahit isterse incinme. Yılanı öp ki hazineyi elde edesin! Zaten o cefa sana değildir ki ey oğul sendeki kötü hulyadır. Sopayla kilime vuran, kilimi dövmez, tozlarını silker! Kızıp atı döven, hakikatte atı dövmez, aksak yürüyüşünü döver.

Bu yürüyüşü bıraksın da iyi yürüsün, rahvanlaşsın der. Üzüm suyunu şarap olsun diye hapis edersin ya. Birisi bir yetimi dövse gören der ki. O yetimceğizi neye dövüyorsun. Tanrıdan korkmuyor musun? Döven de “ Canım, dostum, ben onu ne vakit dövdüm ki? Ben, ondaki Şeytanı dövüyorum” der.

Annen, sana “ geber” dese bu sözüyle kötü huyunun, kötülüğünün gebermesini ister. Edebden, terbiyeden kaçanlar, erliğin yüz suyunu da! Bunlar, kendilerini kınayanları da savaştan döndürürler. Nihayet böyle rezil ve kahpe bir halde kala kaldılar. Herzevekillerin herzelerini, manasız sözlerini saçma gururlarını aza dinle, bu çeşit adamlarla savaş safına girme.

Tanrı bunlar hakkında “ Onlar size uyunca sayınızı çoğaltmazlar, ancak aranıza nifak sokar, hile ve fesadı çoğaltırlar” dedi. Er olmayan kaypak arkadaşlara uyma, çevir onların yaprağını! Çünkü onlar sizinle yoldaş olurlarsa gaziler de saman gibi içsiz bir hale düşerler. Size uymuş görünür, sizinle beraber safa girerler ama sonra kaçarlar, safı da bozar perişan ederler.

Bu çeşit adamdansa münafıklardan pek kalabalık kişinin size uymadansa azlık asker daha iyi. Az, fakat adamakıllı olmuş güzel badem, acımış kötü fakat çok bademden iyidir elbette. Suret bakımından acı da birdir, tatlı da fakat hakikatte bunlar birbirine zıtdır, ikidir.

Kafir o alemin varlığından şüphe eder, dirileceğini ummaz. Bu yüzden gönlünde korku vardır. Yola düşüp gider ama bir konak bile bilmez. Gönlü kör olan adam, korka, korka adım atar. Yolcu, yol bilmezse nasıl gider? Tereddütlerle gönlü kanla dolu olarak! Birisi “ Hay adam hay yol burası değil ki!” dese korkusundan hemen oracıkta duruverir.

Fakat gönlüyle hakikati duyan, yolu bilen kişinin kulağına hiç öyle hay huylar girer mi? Şu halde bu deve yüreklilerle yoldaş olma. Çünkü onlar, darlık ve korku zamanında kayboluverirler. Onlar, laf da Babil sihrine maliktirler, her şeyi yapar, çatarlar ama iş dara geldi mi kaçar, seni yapayalnız bırakıverirler.

Kendine gel ve züppelerden savaş umma. Tavus kuşlarından av avlama hünerini bekleme! Tabiat tavus kuşuna benzer, sana vesveseler verir, saçma sapan söylenir durur; nihayet seni yerinden yurdundan eder.

O himmeti yüce garip dedi ki. “Beni, bu mescitte kalacak, bu mescitte uyuyacağım. Ey mescit bana Kerbela olsan yine aldırış etmem. (zaten yok olmayı, zaten ölmeyi istiyorum) sen beni muradıma eriştiren bir Kabe olacaksın ey seçilmiş ev, aman beni kurtar da Mansur gibi ipimle oynayayım.

Size gelince. Öğüt vermede Cebrail bile olsanız Halil ateş içinde medet istemez ki. Ey Cebrail git, ben tutuşmuş yanmaktayım amber ve öd ağacı gibi yanmakta bana daha hoş geliyor. Ey Cebrail, sen bana yardım ediyorsun, kardeş gibi beni görüp gözetiyorsun ama ben ateşe atılmada pek çeviğim yanmakla azalacak, yanmakla çoğalacak, yaşayacak can değilim ki!

Ot yemekle artan, gelişen can hayvan canıdır. O can ateşe mensuptur, odun gibi de telef olur gider. Odun olmasaydı meyve verir, ebediyen mamur bir halde kalır, her şeyi de mamurlaştırırdı. Bu ateş bil ki yakıcı bir yelden ibarettir. Asıl ateşin ışığıdır, kendisi değil. Asıl ateş esirdedir. Yeryüzündeki onun ışığı onun gölgesidir.

Hulasa ışık ve gölge, daima oynar durur. Baki kalmaz. Yine koşa, koşa madenine gider, aslına kavuşur. Boyun daima olduğu gibidir de gölgesi bir an kısalır bir an uzar çünkü ışıkların hiç kimse sebat ettiğini görmemiştir; akisler yine döner; asıllarına, analarına giderler. Kendine gel, ağzını yum; fitne, dudaklarını açtı. Kuru sözlere giriş, doğrusunu Tanrı daha iyi bilir.

Bu hikaye sone ermeden hasetçilerden bir kötü dumandır geldi. ben bundan korkmam ama bu tekme belki bir gönlü saf kişinin ayağını çeler. O Hakimi Gaznevi, perde ardında kalanlara ne güzel manevi bir misal getirdi. Sapıklar, kuranda sözden, laftan başka bir şey görmezlerse şaşılmaz ki.

Körün gözüne nurlarla dolu güneşin ışıkları gelmez de yalnız bir hararet gelir.

Göbekli biri ansızın eşek yurdundan şunu, bunu kınayan karılar gibi baş çıkararak “ Bu söz yani Mesnevi aşağılık bir söz Peygamberin hikayesi ona uymaya anlatıp durmakta. Bunda öyle velilerin at koşturdukları makamlara ait yüce bahisler yüksek şeyler yok.

Dünyadan ve Tanrıdan başka her şeyden kesilmeden tut da yokluk makamına kadar derce, derece mertebe, mertebe Tanrıya ulaşıncaya kadar. Her durağın her konağın şehri de yok ki bir gönül sahibi onunla kanatlanıp uçsun” dedi. O kafirler Tanrının kitabını da u çeşit kınadılar.

“ Bu esatirden eski masallardan ibaret öyle derin bahisler yüce hakikatleri eşelemeler yok bunda bunu küçücük çocuklar bile anlar. Kabul edilecek yahut edilmeyecek emirlerden nehiylerden ibaret. Yusuf, Yusuf'un büklüm, büklüm zülüfler. Yakub, Zeliha'ın derdi.

Hep bunlar değil mi? Bunları herkes anlar bilir. Nerede bir söz ki akıl onu idrak edemesin de hayretlere düşsün” dediler. Tanrıda dedi ki. “ eğer bu sana kolay görünüyorsa bu çeşit kolay, basit bir sure söyleyiver. Cinlerinize insanlarınıza kudret ve sanat sahibi olanlarınıza söyleyin de ehemmiyetsiz gördüğünüz ayetler gibi bir ayet meydana getirsinler!”

Bu tertemiz aslan adama mescitte neler göründü. Sen onu söyle yine mescitte suya gark olmuş adam nasıl uyursa öyle uyudu. Gam denizine batmış aşıkların uykusu daima kuş ve balık uykusudur. Gece yarısı korkunç bir sestir geldir. Ey kendisine fayda dileyen geleyim mi, geleyim mi. Bu şiddetli ses tam beş kere geldi, korkudan adamın yüreği çatlıyor paramparça oluyordu.

O Burara'lı aşık da kendisini muma atmıştı. O zahmet, aşkı yüzünden kendine kolay gelmekteydi. Her şeyi yakıp yandıran ahı, göklere yüceliyordu. Sad-ı Cihan'nın gönlüne merhamet gelmişti. O bir suç işleseydi, biz de o suçu gördük. Fakat “ Ey Tanrı, acaba o avaremizin hali nasıl? Bir seher vakti kendi kendisine diyordu ki merhametimizi adamakıllı bilmiyordu ki.

Suçlu kişinin gönlüne bizden bir korkudur var. fakat korkusunda yüzlerce ümit gizli. Ben utanmayan ve korkmayan kişiyi korkuturum. Zaten benden korkanı neye korkutayım. Ateş, soğuk tencerenin altına konur, kaynayan coşkunluğundan baştan çıkan tencerenin altına değil!

Benden emin olanları bilgimle korkuturum; korkanlarınsa korkularını teskin ederim. Ben yamacıyım yamanması icap eden yeri yamarım. Herkese nabzına göre şerbet veririm. Kişinin sırrı ağacın köküne benzer yaprakları o kökten feyz alırda kupkuru gövdesinden çıkar yeşerir.

Yapraklar köke göredir ağaçta böyle olduğu gibi nefislerde akıllarda da böyledir. Vefa ağaçlarından göklere yücelmiş kollar kanatlar var. Kökleri yerli yerinde de ferileri gökte. Aşk yüzünden gökte kollar kanatlar meydana gelirde Sadr-ı Cihan'nın gönlüne nasıl merhamet gelmez. Gönlünde o suçu affetme denizi dalgalanmaya başladı.

Zaten gönülden gönüle pencere vardır. Gönülden gönüle pencere olduğu muhakkak. İki gönül iki ten gibi birbirinden ayrı ve uzak kalamaz. İki kandilin yağ konan kapları birbirine bitişik değildir ama ışıkları katışmış birleşmiştir. Hiçbir aşık yoktur ki sevgilisinin vuslatını arasın. Dilesin de sevgilisi onu aramasın dilemesin.

Fakat aşk aşıkların vücutlarını inceltir zayıflatır. Sevgililerin vücutlarını ise güzelleştirir semirtir. Bu gönülden sevgi ve şimşeği çaktı mı bil ki o gönülde de sevgi vardır. Gönlünde Tanrı sevgisi arttı mı şüphe yok ki Tanrı seni seviyor. Tek elin sesi çıkmaz. Öbür elin olmadıkça, iki elin birbirine vurulmadıkça ne ses çıkar, ne seda!

Susuz, ey tatlı su diye ağlar, inler ama su da nerede o susamış, diye ağlar, inler! Bizdeki bu susuzluk suyun bizi çekmesinden ileri gelir. Biz suyunuz, su bizim. Tanrı hikmeti ezelde bizi birbirimize aşık etti. O ezeli hükme göre kainatın büyük zerreleri çift çifttir ve her cüzü de kendi çiftine aşıktır.

Alemde her cüzü de muhakkak kendi çiftini ister. Kehlibar nasıl saman çöpünü çekerse her cüzü de muhakkak kendi çiftini çeker. Gökyüzü yere merhaba der, demirle mıknatıs nasılsa ben de seninle öyleyim. Gökyüzü aklen erkektir. Yer kadın onun verdiğini bu besler yetiştirir. Yerin harareti kalmadı mı gök hararet yollar.

Rutubeti bitti mi rutubet verir. Gök yüzünde bulunan ve toprağa mensup olan burç yere yardım eder. Suya mensup burç yere rutubet verir. Yeri terü taze bir hale sokar. Yele mensup burç yele bulutları sevk eder. Yerdeki buharları ufunetleri çeker alır. Ateş burcu da güneşe hararet verir. Güneşin önü de ardı da

o burçtan kızmış tava gibi kızarmıştır.

Kadına nail olmak için kazancının etrafında dönüp dolaşan erkek gibi felek de zamane de dönüp dolaşmaktadır. Bu yeryüzü hanımlıklar etmekte doğurduğu çocukları emzirip yetiştirmektedir. Şu halde yerle göğün de aklı var böylece bil. Çünkü akıllıların işlerini işliyorlar. Bu iki güzel birbirlerinden süt emmeseler, birbirlerini sevip koçmasalar nasıl olur da birbirlerinin muradına dolanırlardı?

Yer olmasa güller, erguvanlar nasıl biter, gökyüzünün suyu, harareti olmasa yerden ne hasıl olur? Dişinin erkeğe meyli, ikisinin de işi tamamlansın diyedir. Bu birlikte alem baka bulsun diye Tanrı erkekle kadına da birbirlerine karşı bir meyil verdi. Her cüze de diğer bir cüze meyil verdi. İkisinin birleşmesinden bir şey doğar, bir şey vücut bulur.

Gece de böylece gündüzle sarmaş dolaş olmuştur. Geceyle gündüz, sureta birbirlerine aykırıdır ama hakikatte birdir. Geceyle gündüz görünüşte birbirine zıttır, düşmandır, fakat her ikisi de bir hakikatin etrafında dönmekte ağ kurmaktadır. İşini gücünü başarıp tamamlamak için her biri canciğer gibi öbürünü ister. Çünkü gece olmayınca insanın geliri, kuvveti olmaz. Bu gelir olmayınca da gündüzler neyi harc eder?

ŞEYTANIN ŞEYTANLIĞI

Şeytan gibi o da asker içine girdi, yüzün biri oldu. “ Ben size yardımcıyım” dedi. Onlara afsun okudu, onları aldattı. Fakat Kureyş, onun sözüne uyup hazırlanarak iki ordu karşılaşınca, müminlerin saflarında melek askerlerini gördü. Sizin görmediğiniz o gayp askerlerinin saf kurduklarını görünce canı, korkudan bir ateş gede kesildi.

Ayağını gerisin geriye çekmeye başladı. “ Ben pek kalabalık bir ordu görüyorum. Tanrıdan korkarım ben, o bana yardım etmez. Çekilin gidin ben sizin görmediğinizi görüyorum” dedi. Haris dedi ki: “ Ey Suraka, neden dün böyle söylemiyordun?” Suraka şekline girmiş olan Şeytan “ Şimdi savaşın başlamak üzere olduğunu görüyorum” dedi. Haris “ Sen, ancak Arapların hor hakir bir topluluğunu görmektesin. Bundan başka bir şey görmüyorsun ama ey aşağılık herif, o zaman laf zamanıydı, şimdi savaş zamanı.

Dün ben dayanır, ayak direrim, size yardımda bulunurum, bu suretle de üst gelirsiniz diyordun. A melun, dün ordu kumandanı kesilmiştin, şimdi namertleştin, bayağılaştın, korkaklaştın. Senin sözüne kandık da geldik. Bu bela tuzağına düştük" dedi. Haris, bu sözleri söyleyince o melun bu azardan kızdı, hiddetlendi.

Bu sözlerden gönlü dertlendi, kızgınlıkla elini, Haris'in elinden çekti. Göğsünü döverek kaçıp gitti. O biçarelerin kanını da bu hileyle döktü. O bunca alemi yktı, harap etti de sonra " Ben sizden değilim" dedi. Meleklerin heybetini görünce Haris'in göğsüne bir yumruk aşk edip yere yıktı, kaçıverdi! Nefisle Şeytan, ikisi de birdir.

Surette kendisini iki gösterdi. Melekle akıl da birdir, himmeti var da onun için iki suret oldu, içinde aklı alan, cana da düşman, dine de düşman olan böyle bir düşmanın var. Bir an kertenkele gibi saldırır, derken hemencecik bir deliğe kaçıverir. Gönlün de nice delikler var. her delikten baş çıkarıp durmada!

Şeytanın insanlardan gizlenmesine, bir deliğe girip saklanmasına " Hunus" derler. Onun gizlenmesi de kirpinin büzülüp gizlenmesine benzer. Kirpi büzülür de kafasını çıkarır. Tekrar gizler ya o da öyle işte. Tanrı şeytana " Hannas" dedi. Şeytan, kirpinin kafasına benzer. Kirpi, kötü avcıdan ürker de büzülür, başını gizler.

Fırsatını bulunca başını çıkarır. Bu hileyle yılanı bile zebun eder. Nefis senin iç aleminde yolunu kesmeseydi bu yol kesiciler, sana el atabilirler miydi? Seni kötü şeylere şehvetten, o gizli memur yüzünden gönül, hırsa tamaha, afete esir olmuştur. O gizli memur yüzünden hırsız oldun, kendini berbat ettin de nihayet bu görünen memurlar, seni kahretmek için yol buldular.

Hadisteki şu güzel öğüdü duy; düşmanlarınızın en kuvvetlisi, içinizdedir. Bu düşmanın palavrasını dinleme kaç ondan çünkü o da inatta İblise benzer. Dünya sevgisi dünya geçimine savaşma yüzünden sana o ebedi azabı ehemmiyetsiz gösterir. Ölümü bile ehemmiyetsiz bir hale getirirse bun da şaşılacak ne var ki? O, sihriyle bunun gibi yüzlerce iş yapar!

Sihir bazen sanatla çirkinleri güzelleştirir, güzelleri çirkin bir hale sokar. Sihrin hali budur; afsunlar üfürür, her an hakikatleri başka bir şekle çevirir. Bir an gelir, insanı eşek gösterir, bir an gelir eşeği şaşılacak bir adam şekline bürür. İşte senin

içinde böyle bir sihirbaz gizlidir.

Vesveselerde daimi bir sihir kudreti vardır. Fakat bu sihirlerin hüküm sürdüğü alemde öyle sihirbazlar da var ki sihirlerin hükmünü gideriverirler. Bu kuvvetli zehrin bittiği ovada tiryak da bitmiştir ey oğul! Tiryak, sana “ Gel, beni kendine siper et. Ben sana zehirden daha yakınım. Onun sözü sihirdir, seni yıkar harap eder, benim sözüm de sihir ama onun sihrini def eder” der!

“ O güzel yiğit, o Peygamber “ Sözde sihir hassası var” dedi. Doğruda söyledi. Ey kerem sahibi kendine gel, yiğitlik taslama, mescidimizi de töhmet altında bırakma bizi de! Bir düşman düşmanlığından bir söz söyler. Bir alçak, yarın bize bir ateştir salar. Onu zalimin birisi doğdu, mescidi de kurtulmak için bahane etti. Mescidin adı çıkmış zaten. O da konuk, mescitte konukladı da öldü derler, ben de kurtulurum dedi, diyebilir.

Ey canı pek adam, bizi töhmet altında bırakma. Zaten düşmanların hilelerinden emin değiliz. Hadi yürü, yiğitliğini bırak, bu ham sevdayı pişirmeye kalkışma. Zuhal yıldızı arşınla ölçülemez! Senin gibi çokları bahttan, talihten dem vurdular ama sonunda birer, birer tutam, tutam sakallarını yoldular! Aklını başına al da bu dedikoduyu kısa kes, yürü git, kendini de vebale sokma bizi de!”

Dedi ki: “ Dostlar, ben bir Lahavleyle ürküp kaçacak şeytanlardan değilim. Bir çocuk, ekin bekçiliği yapar ve yanındaki defi çalarak kuşları kaçırırdı. Kuşlar, o küçücük defin sesini duyup tarladan kaçarlar, ekinler de zararlı kuşlardan kurtulurdu. Kerem sahibi Sultan Mahmud'un yolu, o taraflara düştü, koca otağı o civara kuruldu.

Gökteki yıldılar kadar çok , talihleri aydın, saflar yaran, ülkeler alan ordusuyla oraya kondu. Bir de horoz gibi önde giden esrik bir deve vardı ki nöbet davulunu sırtına yüklemişlerdi. Nöbet, gidişte de onun sırtında vurulurdu, gelişe de. O deve, tarlaya giriverdi. Çocuk, ekinleri korumak için o küçücük defi çalmaya başladı.

Bir akıllı kişi çocuğa dedi ki. “ Def çalıp durma. O esrik deve, zaten davul taşıyan deve. O sese alışmış. A çocuk senin bu defceğizin ona vız gelir. O bu defin yirmisi kadar olan koskocaman nöbet davulunu taşıyor! Ben de La kılıcıyla kurban olmuş bir aşıkım. Canım, bela davulunun nöbet vurulduğu yer!

Sizin bu tehditleriniz yok mu bu gözlerin gördüğü şeylere karşı ancak bir defceğizin gümbürtüsünden ibaret! Erler, ben, hayallere kapılıp bu yolda duracaklardan değilim. Ben İsmail Peygambere mensup olanlardanım, öldürülmeden çekinmem yok. Hatta İsmail gibi başından geçmiş bir adamım ben!

Gösterişlerden de geçmişim riyadan da “ Söyle geliniz” emri canıma gel demiştir. Peygamber dedi ki: İhsan edilen şeye verilecek karşılığı iyice bilen bu dünyada ihsanda bulunur. Verilen şeye verilecek yüzlerce karşılığı gören derhal cömertliğe ihsana başlar. Herkes, kar elde etmek için malını vermek üzere pazara, çarşıya bağlanmıştır.

Dağarcıktaki altın sahibi bir kar elde etsin de onu yoksullara versin diye ısrarla oturmuş beklemektedir. Satıcı, elindeki kumaşın fazla para ettiğini gördü mü ona olan aşkı soğuyuverir. Kumaşların fazla bir kar getirdiğini görmez de o yüzden onlara ısınır, onları elden çıkarmaz. Bilgi, hüner ve sanatlarda böyledir.

Bunlara sahip olanlar, bunlardan daha şerefli, daha üstün bir şey görmezler de o yüzden ehemmiyet verirler. İnsan için candan iyi bir şey yoksa can azizdir. Fakat candan iyi bir şeye sahip oldu mu, canın adı hor, hakir olur gider. Çocuğun canı, çocuk kaldıkça, büyümedikçe oyun için yapılan bebeciktir. Bu düşünceler bu hayallenmeler de bebeciklerdir. Sen çocuk kaldıkça onlara ihtiyacın vardır.

Fakat çocuk, çocukluktan kurtuldu da kemale erişti mi, adam oldu mu artık duygulardan da vazgeçer, düşüncelerden de hayallerden de! Mahrem yok ki açıkça söyleyeyim. Sükut ettim; Tanrı hakikate uygun olanı daha iyi bilir. Malla beden, hemencecik eriyip giden kardır. Fakat satılığa çıkarılınca onların alıcısı Tanrıdır.

Bu kar, sana neden paradan daha iyi geliyor, bilir misin?şüphedesin, yakinin yok da ondan. Behey aşağılık adam, bu sendeki zan, ne acayip zan ki yakin bahçesinde hiç uçmuyor. Oğul, her şüphe yakına susamıştır. Şüphe arttıkça yakına ulaşmak için daha ziyade çırpınır, kol kanat açar, uçmaya çalışır.

İlim mertebesine ulaştı mı kanadı ayak kesilir, gayri uçmaya ihtiyacı kalmaz. Çünkü bilgisi yakın kokusunu almaya başlamıştır. Çünkü bu sınanmış yolda ilim yakından aşağıdır, şüphe yukarı. Bil ki ilim yakını arar. Yakin de apaçık görüşü. Elhakümü suresinde “ Kella lev ta'lemune” den sonrasını oku da bunu ara, bul

anla.

Ey bilgi sahibi, bilgi insanı görüşe götürür. Dünyadakiler yakın sahibi olsalardı cehennemi gözleriyle görürlerdi. Görüş, şüphe yok ki yakinden doğğar; nitekim hayal de zandan doğmaktadır. Elhakümü suresinde bu anlatılmıştır. İlm-el yakin olur, bak da gör! Bana gelince; ben, şüpheden de yüceldim, yakinden de kınanmadan başım dönmüyor.

Onun helvasını yedim, gözüm aydınlandı, onu gördüm gayri. Şu halde evime gidiyorum demektir, elbette ayağımı küstahça basarım, ayağım titremez körcesine gitmem ki! Tanrı güle bir söyledi de gülü güldürdü ya gönlüme de onu söyledi de gülden yüz kat fazla güldürdü. Selviye bir şey yaptı. Boyunu dümdüz etti. Nerkisle ağustos gülü de ondan feyz aldı, güzelleşti.

Bir tecellisiyle kamışı, canı da tatlı, gönlü de tatlı bir hale getirdi. Toprağa mensup insan, onun lütfuyla Çigil güzeli oldu. Kaşı o dertçe fitneci, işveci bir hale getirdi yüzü gül ve nar gibi kıpkırmızı bir renge boyadı. Dile yüzlerce sihirbazlık öğretti; madene Caferi altın hassasını ihsan etti. Silah deposunun kapısını açınca güzellerin bakışları aşıkları koklamaya başladı.

Bu tecelli ile, bu feyz ile benim gönlüme de ok attı, beni de sevdalara saldı. Beni şükre de aşık etti, şekere de! Öyle bir sevgiliye aşıkım ki her alım, onun alımıdır. Alık da onun bir kuluna kuludur, can da! Ben kuru laf etmem; bir söz söylesem bile su gibi söylerim de ateşi söndürmede hiçbir ıstırabım olmaz.

Ben nasıl bir şey çalabilirim? Hazinedar o nasıl kuvvetlenmem arkam o. Kimin arkası güneşten kızar, ısınırsa yüzü pek olur, kuvvetlenir. Artık ona ne korku vardır, ne utanma! Yüzü, hiçbir şeye aldırış etmeyen güneş gibi düşmanı yakar, perdeleri yırtar. Her peygamberin dünyada yüzü pektir, bir tek binici olduğu halde padişahların ordularına saldırır, onları ezer, bozar!

Bir şeyden korkmaz, gamlanmaz bu yüzden de hiçbir şeyden yüz çevirmez tek başına bütün dünyayı mağlup eder. Taşın yüzü pektir, gözü tok. Dünya dolusu kerpiç olsa korkmaz. Çünkü kerpiç, kerpiççi tarafından o hale konmuştur, taşıysa Tanrı yapmıştır, ondan dolayı serttir, katıdır.

Koyunlar, sayıya sığmayacak kadar çok olsa kasap, onların çokluğundan korkar mı hiç? Hepiniz de çobansınız. Peygamber de çobandır. Halka gelince sürüye

benzer. Peygamber, onların çobanıdır, onları sürer durur. Çoban koyunlarla savaşa girişmekten korkmaz, bilakis onları soğuktan, sıcaktan korur.

Kızar, kahreder de koyunlara bağırırsa bu bağırışı sevgisindendir, hepsini de sever de ondan bağırır! Her an yeni bir talih kulağıma söyleyip duruyor. Seni gamlandırsam bile gamlanma! Ben seni kötü gözlerden gizlemek için gamlandırırım. Kötü gözler, yüzünden ırak olsun diye kederlendiriri, ahlakını acı bir hale getiririm.

Sen, benim avcım değil misin? Bana kavuşmak için tedbirler kurmadasın benim ayrılığımla herkesten ayrılmış beni arayıp durmaktasın, kimsesiz bir hale gelmişsin! Dertlere düşmüş, izimi bulmak için çarelere başvurmuşsun, dün senin yanık, yanık ah ettiğimi duydum.

Seni bekletmeksizin de kendime kavuşturmaya sana yol gösterip kendime almaya kaadirim ben. Bu suretle bu devranın girdabından kurtulur, vuslat hazineme ayak basarsın. Fakat varılan yerin tatlılığı, lezzetleri, seferde çekilen zahmetlerle ölçülür. Ne kadar gurbet çeker, mihnetler zahmetlere uğrarsan, şehrinden, akrabandan o derece lezzet alır, zevk bulursun!

Bir bak nohut tencerede ateşten zebun oldu mu yukarıya doğru sıçramaya başlar. Tencere kaynamaya başlayınca nohut, tencerenin üstüne fırlamaya, yüzlerce coşkunluk göstermeye koyulur. “ Neden beni ateşe attın, kaynatıyorsun. Madem ki satın aldın, neye bu hallere uğratıyorsun” der.

Nohut pişiren kadın da nohuda kepçeyle vurup der ki. “ Yok güzelce kayna, tencereden çıkmaya kalkışma. Seni sevmediğimden senden hoşlanmadığımdan kaynatmıyorum seni ki. Bir zevkle, bir çeşniye sahip ol da. Gıda haline gel, yen cana karış diye kaynatıyorum. Bu imtihan, seni horlamak için değil. Bostanda sular içtin, yeşerdin, terü taze bir hale geldin ya. İşte o su içiş, bu ateşe düşmen içindi.

Tanrının rahmeti, kahrından ileridir, kahrından fazladır ve ezelidir. Bu yüzden de bir kimseyi belalara uğratması, rahmetindendir. Varlık sermayesi elde edilsin diye rahmeti, kahrından ileridir, üstündür. Etle deri lezzetsiz meydana gelmez. Fakat onlar meydana gelmedikçe sevgilinin aşkı, onları nasıl eritebilir?

İşte bu takdir neticesi olarak sen de kahırlara uğrarsan eseflenme bu kahırlar

yüzünden elindeki sermayeyi sevgiliye bağışlarsın. Sonra bunun özrü olarak tekrar lütuf eder, yıkanıp arındın, dereden atladın, artık o mihnetler geçti der. Der ki. Ey nohut , baharın otladın yeştin.

Şimdi zahmet ve eziyet, sana konuk oldu, hoş tut da. Konuk şükürler ederek minnetler duyarak geri dönsün, padişaha gidip senin ikramını, ihsanını anlatsın. İkram ettiğin şeylere karşılık olarak da sana o nimetleri veren gelsin bütün nimetler sana haset etsinler! Ben Halil'im sen de bıçağım önündeki oğlum başını koy, rüyada seni kestiğimi gördüm!

Gönlünü bozma, başını kahır önüne koy da İsmail gibi boğazını keseyim. Başını kopartayım. Fakat bu baş, zahiri kesilmekten, koparılmaktan münezzeh olan baştır. Ancak ezeli maksat, senin teslim olmandır. Ey Müslüman teslim olmayı araman, dinlenmen gerek! Ey nohut, belalara düş, kayna, piş de ne varlığın kalsın, ne sen kal!

O bostanda güldüyse can ve göz bostanının gülü olduğundan güldün. Su ve toprak bahçesinden ayrıldıysan lokma oldun, dirilerin vücuduna girdin. Gıda ol, kuvvet ol, düşünce ol evvelce süttün şimdi ormanlarda aslan kesil! Vallahi sen, önce onun sıfatlarından ayrıldın da geldin tekrar çevikçe acele et, yine onun sıfatların ulaş!

Buluttan, güneşten, gökten geldin. Yine Tanrı sıfatları haline döndün mü göklere gidersin. Yağmur ve ışık suretinde geldin, Tanrının tertemiz sıfatları suretine bürünüp gidiyorsun. Güneşin, bulutun, yıldızın cüzüydün. Nefis, iş söz ve düşünceler oldun. Nebatın ölümü, hayvanın varlığı oldu, bu suretle de “ Ey güvendiğim, inandığım kişiler, beni öldürün” sözü doğru çıktı.

Madem ki ölümden sonra bize böyle bir hayat var; “ Şüphe yok ki ölümümde hayat vardır” sözü doğru. İş, söz ve doğruluk, meleğin gıdasıdır. Melek bunlarla göğe ağar. Nitekim o yemek de insana gıda olunca cemadat halinden yücelir. O canlı bir hale gelir. Bunu adamakıllı, etraflıca anlattık başka bir yerde gelecek.

Kervan, daima göklerden gelmekte, alışverişte bulunup yine göklere gitmekte. Şu halde hırsız gibi acılıkla zorla değil de istekle tatlı, tatlı güzel, güzel git! Seni acılıklardan yıkayıp arıtmak için acı söylüyorum. Donmuş, soğuk çalmış üzümü donukluğu gitsin diye soğuk suya atarlar. Seni de acıklıklarla gönlün kanlara bulanırsa içindeki bütün acılıklar gider.

Av köpeği olmayan köpeğin boynunda tasma yoktur. Ham ve kaynamamış şey, mutlaka lezzetsizdir.” Nohut, bu sözleri duyunca “ Mademki iş böyledir hanımcığım güzel, güzel kaynarım, sen de bana yardım et ama, sen bu kaynatmada beni yapıp yoğuran bir mimara benziyorsun. Vur bana kepçeyle ne de güzel vuruyorsun. Ben fil gibiyim vur başıma, yarala beni vur yarala da Hindistan'ı Hindistan bahçelerini görmeyeyim.

Bu suretle de kendimi kaynamaya, vereyim de onun kucağına ulaşayım, ona kavuşmaya bir yol bulayım. Çünkü insan zenginlikle azgın olur. Rüyasında Hindistan'ı gördü mü filciyi dinlemez, azgın bir hale gelir.

Hanım, nohuda der ki: “ Ben de bundan önce senin gibi yeryüzü cüzülerindenim. Ateş gibi mücadeleyi içercesine tadınca makbul oldum. Bir müddet yeryüzünde kaynadım, bir müddet de ten tenceresinin içinde. Bu iki kaynayışla duygulara kuvvet oldum, ruh kesildim de sonra seni pişiriyorum. Cematken, bu sıfattan koşar, geçersen bilgi olur manevi sıfatlar haline gelirsin derdim.

Ruh sahibi oldum ama bu sefer de diyorum ki: Bir kere daha coş, kayna da bu canlı suretten de geç! Tanrıdan inayet iste u ince bahislerde ayağın sürçmesin, mananın künhüne, işin ta sonuna eriş! Çünkü çok kişiler Kuranı anlayamadılar da yol azıttılar. Bazı kişilerse o ipe sarıldılar ama kuyunun dibine gittiler. A inatçı yücelere çıkmak sevdasında değilsen ipin ne suçu var.

KURAN'IN ZAHİRİ VE İÇYÜZÜ

Bil ki Kuranın bir zahiri var. zahirin de gizli ve pek Kudretli bir de iç yüzü var. o batının bir batını onun da bir üçüncü batını var ki onu akıllar anlayamaz hayran kalır. Kuranın dördüncü batınıysa eşsiz örneksiz Tanrıdan başka kimse görmemiş kimse bilmemiştir. Oğul sen kuranın dış yüzüne bakma şeytanda ademi topraktan ibaret gördü hakikatine eremedi. Kuranın zahiri insana benzer sureti görünür. Meydandadır da canı gizli insanın amcası dayısı bile insana o kadar yakın olduğu halde yüzyıl beraber yaşasa halini bir kıl ucu kadar olsun göremez anlayamaz.

Veliler halkın gözünden gizlenmek için dağlara giderler derler ya hakikatte halka nazaran bunlar yüz tane dağın tepesine çıkmışlar ayaklarını yedinci kat göğün

üstüne atmışlardır. Onlar halka nazaran yüzlerce denizden yüzlerce dağdan ötedeyken neden dağlara giderler de gizlenirler?

Velinin dağa kaçmaya ihtiyacı yoktur ki gök tayı bile onun ardından koşar. Ayağından yüzlerce nal sökülür düşer de yine de izine yetişemez. Gök yüzü bile döndü dolaştı da o canın tozuna erişemedi. Bu yüzden de yaslandı gök elbiselere büründü. Hani zahiren peri gözden gizlidir ya insan perilerden daha gizlidir.

Akılıya göre insan gizli olan periye nazaran yüz kat daha gizli. Akıllıya nazaran insan bu kadar gizli olunca gayb alemindeki seçilmiş insan nasıl olur.

İnsan Musa'nın asasına benzer. İsa'nın afsunu gibidir. Müminin kalbi adalet sahibi olan ve yardım dilenen Tanrı elindedir. Tanrının iki parmağı arasındadır. Asa görünüşte bir sopadan ibarettir ama ağzını açtı mı bütün varlık ona bir lokmadır. İsa'nın afsunundaki harfe sese bakma ondan ölüm bile kaçıyor. Sen ona bak.

Afsunda ki o ehemmiyetsiz, o değersiz sözlere bakma, o afsunla ölünün sıçrayıp oturuşunu seyret. O sopayı ehemmiyetsiz görme. Yemyeşil denizi nasıl böldü, onu gör! Uzaktasın da yalnız birer kara çadırdır görüyorsun bir adım ilerle de orduyu gör! Uzak olduğundan yalnız bir toz dumandır görüyorum ama birazcık yaklaş, ileri var da topun içindeki adama bak! Onun tozu gözleri aydın eder. Onun erliği dağları yerinden söker! Musa, çölün bir ucundan kalkıp gelince Tur dağı, onun gelişinden neşelendi, rakkas kesildi.

Davud'un yüzü Tanrı nuriyle parladı. Dağlar onunla beraber feryada geldiler, dağ Davud'a yoldaş oldu. Her iki çalgıcıda bir padişahın aşkıyla sarhoş oldu. “ Dağlar Davud'un sesine ses verin onunla beraber ırlayın” diye emir geldi. dağla Davud. İkisi de bir sesle seslendi bir perdeden seslendi.

Tanrı dedi ki. “ Ey Davud sen yerinden yurdundan ayrıldın benim için hemdemlerinden cüda düştün. Ey garip olmuş tek ve muinsiz kalmış olan Davud iştiyak ateşi gönlünden şule vermekte çalgıcılar hanendeler arkadaşlar istersin. O kadim Tanrı dağları senin huzuruna getirir.

Dağlar sana çalgı çalarlar şarkı okurlar zurnacılık ederler. Hepsi de huzurunda yel gibi ses çıkarır. Sesine ses verirler.! Dudağı dişi yokken dağın ses vermesi feryat etmesi caiz oluyor ya bil ki velinin de ağızsız dudaksız sözleri feryatları

var. o her şeyden arınmış mescidin cüzülerinden her an nağmeler çıkar.

O nağmelerle her an velinin can kulağına ulaşır. Yanında oturanlar duymazlar, işitmezlerde o duyar işitir. Ne mutlu o cana ki gayba inanmıştır. Veli kendi kendine yüzlerce söz söyler, dinlerde yanında oturan kokusunu bile alamaz! Lamekan aleminden gönlüne yüzlerce sual yüzlerce cevap gelir. Menziline kadar erişir. Bunları sen duyarsında başkaları kulaklarını ağızlarına kadar yaklaştırsalar yine duymazlar.

Tutalım Velilerin sessiz harfsiz sözlerini duymuyor, işitmiyorsun; işte gördün ya. Misli sende de var neden inanmıyorsun A sağır.

MESNEVİ'Yİ KINAYANA CEVAP

Ey kınayan köpek sen hav ,hav edip duruyor da Kuranı kınamakla hükmünden kendimi kurtarırım mı sanıyorsun. Bu o aslan değil ki ondan canını halas etmeğe muvaffak olasın. Yahut kahrının pençesinden imanını kurtarasın. Kuran kıyamete kadar ey kendilerini bilgisizliğe feda edenler diye nida eder.

Der ki. “ Siz beni masal sandınız da kınama ve kafirlik tohumunu ektiniz. Fakat kınayıp da aslı yok masaldan ibaret dediniz. Ama gördünüz ya siz yok oldunuz siz masal oldunuz. Ben Tanrının kelamıyım Tanrıyla kaimim canım canına gıdayım arı duru parlak bir yakutum. Ben güneşin nuruyum sizin üstünüze vurdum sizi aydınlattım.

Fakat güneşten ayrılmış değilim. Bakın ben aşıkları ölümden kurtarmak için buracıkta akıp duran bir abıhayatım. Hırsınız hasediniz bu kötü kokuyu almasaydı, Tanrı sizin mezarlarınıza da bundan bir katrecik saçardı. O hakimin sözünü o hakimin öğüdünü tutmaz mıyım hiç her kötü ve yanlış kınama yüzünden gönlümü bozmam işimden sözümden kalmam.

Hakim-i Gaznevi buyurmuştur ki: tayla anası su içerken seyisler atlar gelsinler su içsinler diye ıslık çalıyorlardı. Tay ıslık sesini duyunca başını kaldırdı ürküp su içmekten vazgeçti. Anası “ Yavrucuğum neye ürküyorsun su içmiyorsun” diye sordu. Tay dedi ki. “ Bunlar ıslık çalıyorlar hep birden ıslık çalmalarından korktum. Yüreğim titredi yerinden oynadı. Hep birden ıslık çalıp bağırmaları

beni korkuttu”

Anası “Dünya kurulalı abes işler de bulunanlarda vardı. Bu dünya böyle kurulmuş böyle gider! Benim akıllı yavrucuğum onların kendi saçlarını sakallarını yolmaları yakındır” vakit var tertemiz ve gür su da akıp gidiyor. Sudan ayrılırsın ayrılık seni şahrem, şahrem eder. Bundan önce davran da abıhayatla dolu olan ırmaktan su içmeye bak.

İç de senden nebatlar bitsin ey gafil susuz biz velilerin sözlerinden Hızır'ın Abıhayatını içmekteyiz gel. Bu gür suyu görmüyorsan bari körler gibi gel de testini suya daldır. Bu ırmakta su var bunu duydun ya köre taklitle iş yapmak gerek. Suyu sayıklayıp duran testini ırmağa daldır, daldırınca ağırlaştığını anlarsın. Anlarsın da su olduğuna inanırsın. Gönlün o zaman bu kuru taklitten kurtulur. Kör ırmak suyunu açıkça göremez ama testinin ağırlaştığını anlayınca su olduğunu bilir. Çünkü testi önce hafif di ırmağa daldırınca ağırlaştı. İçi hayli suyla doldu. Evvelce her yel beni kapıp beni götürürdü. Fakat şimdi ağırlaştım beni yel kapamaz artık.

Akılsız kişileri her türlü yel kapıp gider. Çünkü onların kuvvetleri sağlam değildir. Kötü ve hayırsız adam lengersiz gemidir. Ne demir atmıştı ne bir yere bağlıdır. Deli rüzgarlardan kurtulamaz ki. Akıllıya emniyet ve huzur veren akıl lengeridir. Akıllılardan bir lenger dilen.

İnsan o cömertlik denizinin inci hazinesinden alık fikir kazanırsa bunların yardımıyla gönlü marifetler elde eder. Gönüllükten çıkar yücelir gözleri de nurlanır. Çünkü nur gönülden doğar da bu göze vurur. Gönül olmasa gözün hiç bir şey göremez. Gönül akıl nurlarıyla nurlanırsa o nurlardan göze de bir pay verir.

Bil ki gökten inen mübarek su gönüllere gelen vahiydir. Dillere gelen doğru sözdür. Biz de tay gibi ırmaktan su içelim de bizi kınayan vesveseciye bakmayalım aldırış etmeyelim. Peygamberlerin izini izliyorsan yola düş. Halkın bütün kınamalarını hava say. Yol aşan menzil alan yol erleri ne vakit köpeklerin havlamasına kulak astılar.

Sen de din yoluna girmeyi o yolda çalışmayı kurarsın ama şeytan içinden seslenir “ A sapık o yola gitme eziyetlere düşer yoksul olur kalırsın. Dostlarından ayrı düşer hor hakir bir hale gelir pişman olursun” sen de o melun

şeytanın sesinden korkar yakinden kaçar sapıklığa düşersin.

“ Hele yarın hele öbür gün din yoluna girer koşar yürürüm, daha önümüzde vakit var” dersin. Sağdan soldan ölümün gelip çattığını görürsün komşuların ölür evlerinden feryatların yükselir derken yine can korkusuyla din yoluna girmeye niyetlenir bir an olsun kendini adam edersin.

Ben korkup ayağımı geri çekmem diye ilimden hikmetten silahlar kuşanırsın. Bu sırada şeytan yine hileye sapar seslenir. Bu kulluk kılcından kork geri dön. Yine korkar aydın yoldan kaçar o ilim ve hüner silahlarını atarsın. Yıllardır bir ses bir bağırış yüzünden ona kulsun. Hırkanı böyle bir karanlığa atmışsın.

Şeytanların bağırışlarındaki heybet halkı kıskıvrak bağlamış boğazlarını sıkmıştır. Onların canları nura kavuşmaktan öyle meus olmuştur ki kafirlerin ruhları da kabirdekilerin dirilmesinden ancak o kadar meustur. O melunun sesinin heybeti bu olursa gayrı Tanrının sesindeki heybet ne olur.

Doğandan aslı, nesli belli olan keklik korkar. Sineğe o korkudan pay yoktur çünkü doğan sinek avlamaz ki. Sinekleri ancak örümcekler avlar. Şeytan örümcek senin gibi sineğe galiptir. Keklikle karakuşla işi yok. Şeytanların bağırışları kötü kişilere çobanlık eder. Padişahın sesiyse velilerin bekçisidir. Bu suretle birbirinden uzak olan bu iki ses birbirine karışmaz tatlı denizden bir katra bile acı denize taşmaz.

Şimdi o şiddetli ses hikayesini dinle. O iyi bahtlı konuk sesi duyunca yerinden bile kıpırdamadı. Dedi ki. “ Bu ses, bayram davulu sesi., neden korkacakmışım? Tokmağı yiyen davul; o korksun! Ey kalbi olmayan boş davullar, can bayramınızdan kısmetiniz, tokmaktan ibaret.

Kıyamet bayramında dinsizler davul. Bizse gül gibi gülmekteyiz, bayrama erişenlere benziyoruz. Şimdi duy da bak, bu davul nasıl ses vermekte devlet tenceresi nasıl kaynamakta. O er, davulun sesini duyunca “ Gönlüm, titreme korkma yakine erişmiş kötü gönüllülerin canları öldü gitti. Haydar gibi ya ülkeyi zapt ederim ya canım bedenimden gider.”

Yerinden fırladı bağırdı. “ Ey ulu adam, işte buracıkta hazırım hadi ersen gel! Tılsım hemencecik bozuldu, her taraftan ulam, ulam altın dökülmeye başladı. Öyle altın döküldü ki oğlancağız, kapının bile kapanıp açılmayacağından korktu.

Ondan sonra o kuvvetli aslan kalktı, ta seher çağına kadar altını dışarıya götürmekteydi. O canıyla oynayan er gerisin geriye çekilip kaçan korkakların ramine definelerine sahip oldu.

Her kör ve hakikatten uzak kalmış altına tapan kişinin hatırına bu hikayeyi duyunca derhal zahire altın gelir. Çocuklar saksıları kırar o kırık parçalara altın adını takar eteklerine koyarlar. Oyun oynarken o parçalara altın adını taktın ya artık ne vakit altın desen çocuğun aklına saksı kırıkları gelir. Fakat erlerin kastettikleri altın ne o altındır ne bu altın.

Onlar üstüne Tanrının adı basılmış hakiki altını kast ederler. O altın ne fesada uğrar ne ziyana ebedi ve daimidir. O altın öyle bir altındır ki bu zahiri altın parlaklığını ondan almış kadir ve kıymeti ondan bulmuştur. Gönül o altından ganileşir parlaklık ve aydınlıkta aydan bile üstündür. O mescit bir mumdu, adamda pervane. O pervane huylu adeta canıyla oynamaktaydı.

Ateş kanadını yaktı ama daha güzel kanat ihsan etti. O ateşe atıma aşıka pek kutlu geldi pek. O bahtı kutlu Musa'ya benziyordu. Ağacın civarında bir ateştir görmüştü. Tanrı ona birçok inayetlerde bulunmuştu. O gördüğünü ateş sanıyordu ama nurdu. Oğul sen de Tanrı erini görünce ondan insanlık ateşi var sanıyor onu insan görüyorsun. Sen onu kendiliğinden insan görüyorsun.

Halbuki o sıfat sende. Batıl zannın ateşi de bu tarafta dikeni de. O Musa'nın ağacıydı. O ışıklarla dopdoludur. Bir kerecik olsun ona ateş demede nur de. Bu dünyadan vazgeçmekte ateş görünmedi mi? Fakat salikler o makama gittiler bu alemi terk ettiler de nurdan ibaretmiş. Bil ki din mumu yücedir ateşten ibaret olan mumlara benzemez.

Bu zahiri mum ateş görünür fakat sevgiliyi yakar. Din mumuysa sureti ateş görünür. Fakat ziyaretçilere gül kesilir. Bu zahiri mum çok işler bitirir, fakat hakikatte adamı yakar. Din mumuysa vuslat zamanı gönül aydınlatır. Tanrıya layık olan pak nurun şulesi, ona ulaşanlara nur görünür ama ondan uzak kalanlara ateş gibidir.

ZITLARIN ÇEKİMİ

Toprak bedenin toprağına “ Dön geri canı bırak toz gibi bize gel sen bizim cinsimizdensin bedenden o rutubetli yurttan kurtulup bize gelmen daha doğru” der. Bedende “ Doğru benden senin gibi ayrılıktan perişanın fakat ayağım bağlı”diye cevap verir. Sular “ Ey yaşlı gurbetten gel bize ulaş” diye bedenin yaşlığını aramakta.

Esir “ Sen ateştensin aslına ulaşma yolunu tut” diye bedenin hararetini çağırıp durmaktadır. Unsurların ipsiz halatsız çekişleri yüzünden bedende yetmiş iki türlü illet vardır. İllet, unsurlar birbirlerini bıraksınlar diye bedeni koparıp dağıtmak üzere gelir. Bu unsurlar ayakları bağlı dört kuştur. Ölüm, hastalık ve illet de onların ayak bağlarını çözer.

Birbirlerine bağlı olan ayakları çözüldü açıldı mı her unsur kuşu hemencecik uçuverir. Bu asıllarla feri'lerin birbirlerini çekişi yüzünden her an bedenimizde bir illet zuhur eder. Kuşa benzeyen her cüzün aslına uçması için bu ulaşmayı bozup yırtmak ister. Fakat Tanrının hikmeti bu aceleye mani olur. Onları ecel gelinceye kadar sıhhat vasıtasıyla toplu tutar. “ Ey cüzler daha ecel gelip görünmedi, ecelden önce kanat çırpmanızda bir fayda yok” der. Her cüzü kendi aslına arkadaş olmayı diler ararsa ayrılıkta kalan bu garip canın hali ne olur? Var sen kıyas et.

Can der ki. “ Ey benim şu yeryüzüne mensup cüzülerim benim garipliğim sizin garipliğinizden daha acı. Ben arşa mensubum.” Tenin meyli yeşilliğe akarsuya çünkü aslı onda canın meyli ise diriliğe diriye, çünkü aslı Lamekan'ın canı. Can, hikmete bilgilere. Ten bağa bahçeye üzüme meyleder.

Can yücelmeye yükselmeye can atar. Ten kazanca ota yiyeceğe içeceğe. O yücelmenin aşkı, o yücelmenin meylide canadır. “ Tanrı onları sever onlarda Tanrıyı” ayetini bundan anla! Bunu anlatmaya kalkışsam sonu ucu gelmez. Mesneviye daha böyle sekiz misli kağıt bile yetişmez. Hasılı kim bir şey isterse istediği şey de ona rağbet eder.

İnsan, hayvan, nebat, cemat her şey, birbirine aşıktır. Bir adam bir şeyi sevdi de muradı o oldu. Başka bir şey dilemez bir hale geldi mi o muradı olan sevgilide muratsız hale gelen aşıkına aşıktır. Muratsız hale gelen aşıklar bir murat etrafında döner, dolaşır yalnız sevgililerini dilerler ama muratları maksatları olan sevgililerde onları kendilerine çekip dururlar.

Fakat aşıkların meyil ve muhabbetleri aşıkları zayıf bir hale getirir. Maşukların meyil ve muhabbeti ise onları güzelleştirir parlak bir hale sokar. Sevgililerin aşkı onların yanaklarını parlatır. Aşıkların aşkı aşıkların canlarını yandırır. Kehlibar niyazdan müstağni davranan bir aşıktır.

O uzun yola düşen o uzun yolda savaşansa saman çöpü bunu bırak o susamış aşıkın aşkı Sadr-ı Cihan'nın gönlünde parladı. O aşkın o ateş gedenin dumanı ona kadar vardı. Gönlünü yumuşattı. Fakat onu aramayı namusuna kibrine yediremiyordu. Merhameti o yoksula müştak olmuştu. Saltanat bu lütfe mani oluyordu.

Akıl burada hayran acaba bu mu onu çekti yoksa bu çekiş o taraftan mı oldu. Cüretten vazgeç sen bunu bilmezsin anlamazsın dudağını yum gizli sırrı Tanrı daha iyi bilir. Bundan böyle bu sözü gizleyeyim beni o çeken çekmekte. Ne yapayım ben. Ey bir işe sarılıp savaşan onu güzelce başarmaya uğraşan seni çeken bundan bahsetmeye bırakman kim?

Bir yere gideyim diye yüzlerce defa karar verir davranırsın fakat seni bir saik başka yere çeker durur. Binici dizgini her tarafa çevirir. Ta ki ham at üstünde bir binicinin bulunduğunu başı boş bulunmadığını anlasın diye. Fakat terbiyeli at üstünde binici olduğunu bilir bundan dolayı iyi yürür.

O yok mu senin gönlünü yüzlerce sevdaya bağlamış nihayet seni muratsız bir hale getirmişte sonrada gönlünü kırıvermiştir. İlk kararının kolunu kanadını kırdı ya peki niçin o kanat kıranın varlığı doğru olmuyor niçin kendini ona teslim etmiyorsun? Onun kaza ve kaderi senin tedbir ipini koparıverdi pak ala neden kaza ve kaderine inanmıyor niçin kazasına rıza vermiyorsun?

Yapacağın işlere iyice niyetlenir yapmayı kurar kararlaştırırsın. Bazan bu kararın denk gelir. Gönlün tamahtan düşer niyetini sağlamlarsın. Sonra tekrar o niyet bozuluverir. Seni tamamıyla muratsız bir hale getirseydi gönlün ümitsizlenirdi dilek tohumunu nasıl ekebilirdi.

Ama emel tohumunu ekseydin akılsız bir hale düşseydin Tanrı hükmünde olduğun onun emri alrında bulunduğun nasıl meydana çıkardı. Aşıklar muratsız kaldılar da Tanrılarından haber aldılar. Muratsızlık cennete kılavuzdur. Ey yaradılışı güzel “ Cennet istenmeyen hoşa gitmeyen şeylerle murada nail olmayışlarla kaplanmıştır” hadisini işit.

Senin muratlarının görüyorsun ya ayakları kırık ama öyle adam vardır ki bütün muratları olur. Şu halde onun tarafından gönülleri kırılanlar onun yolunda onun aşkında doğru olanlardır. Fakat nerede aşıkların gönül kırıklığı nerede başkalarından gönül kırıklığı. Akıllıların gönülleri mecburi kırılır. Dilediklerini yapamazlar meyus olurlar.

Aşıklarda yüzlerce ihtiyar var dilediklerini yüzlerce kere yapabilirler. Öyle olduğu halde ona tabi olurlar. Gönülleri bu yüzden kırılır emellerine bu yüzden erişememişlerdir. Akılı başında olanlar bağla bağlanmış kullardır aşıklar ise hürdür şekerlenmiş ballanmış canlardır onlar. Akıllıların yuları zorla gelin emridir gönlünü kaptıranların baharı dileyerek gelin emri.

Peygamber bir bölük esir gördü. Onları çekip sürüklüyorlardı. Hepside feryadü figan ediyordu. O sırları bilen aslan zincirlere vurulmuş olduklarını gördü. Gizlice onlara bakmaya başladı. Her biri hiddetinden o hak Peygambere dilerini gıcırdatmakta dudaklarını çiğnemekteydi.

Fakat bu kadar kızgın oldukları halde ağız açmaya kudretleri yoktu. Hepsi de on batmanlık kahır zincirine vurulmuştu. Memur onları şehre doğru çekmekte küfür ülkesinden alıp kahırla sürüklemekteydi. Ne yerlerine başkası kabul ediliyor ne koyuverilmeleri için para alınıyor, ne de bir ulu kişi onlara şefaat ediyordu.

Peygambere “ Alemlere rahmet” diyorlar ya öyle olduğu halde bütün bir alemin boynunu boğazını kesiyordu. Onlar Peygamberi binlerce defa inkar ederek ağızlarının içinden hareketini kınayarak gidiyorlardı. Diyorlardı ki: nice çarelere başvurduk çare olmadı zaten bu adamın yüreği taş gibi katı .

Biz binlerce Alpaslanken iki üç çıplak ve yarı canlının elinde, bu derece aciz kaldık. Uygunsuz hareketimizden mi, yıldızımızın düşüklüğünden mi yoksa sihirden mi? Bahtı bahtımızı yırttı; tahtı, tahtımızı baş aşağı etti. İşi sihirle yüceldi, büyüdüyse bir de sihir yaptık, neden tutmadı, neden tesir etmedi?

Eğer davamız doğru değilse bizim kökümüzü sök diye putlara da dua ettik. Tanrıya da. Hak kimdeyse kim doğrucuysa ona yardım et. Onun yardımında bulun biz doğruysak bize, o doğruysa ona muin ol dedik. Bu duada çok bulunduk, Lat, Uzza ve Menat'a nice secdeler ettik. Dedik: “ Eğer Muhammed haksa meydana çıkart değilse onu bize zebun et.

Şimdi onun Tanrı yardımına mazhar olduğunu gördük işte. Biz umumiyetle zulmetmişiz, o nur! Bu bize cevap: dilediğiniz işte meydana çıktı. Hanginizin doğru olduğu açığa vuruldu.” Sonra yine fikirlerindeki bu düşünceyi körletiyorlar, bu sözleri bırakarak diyorlardı ki: “ Bu düşüncemiz de işimizin tersine gitmesinden meydana geldi; gönlümüzde onun doğru olduğuna dair bir düşüncedir peydahlandı.

Birkaç kere galip geldiyse ne oldu ki bundan ne çıkar? Zaman da herkese galebe çalıyor! Biz de zamaneden kam aldık, bizim bahtımız da yaver oldu. Biz de ona birkaç kere üst geldik.” Sonra yine “ O da mağlup oldu ama mağlup oluşu, bizim mağlup oluşumuz gibi çirkince, alçakça değildi. İyi bahtı o bozgunlukta, o mağlubiyette bile ona el altından gizlice yüzlerce neşe verdi.

Hatta o hiç de mağluba benzemiyordu. Ne gamı vardı, ne üzülüyordu” demekteydiler. Müminlerin nişanesi mağlubiyettir ama müminin alt oluşunda da bir güzellik var! misk ve amberi kırsan dünyayı güzel kokularla doldurursun. Fakat ansızın eşek tezeğini kırsan evler, baştanbaşa pis kokuyla dolar. Peygamber, perişan bir halde Hudeybiye'den dönerken “ İnna Fetahna” devletinin davulu çalındı.

Tanrı devletinden haber geldi; “ Yürü bu zafere erişemediğinden gam yeme. Şimdi elindeki bu horluk yok mu? Nimetlere erişmen demektir. İşte şuracıktaki filan kale, filan yer senin” hakikatten de oradan çabucak dönünce bak hele, Kurayza'nın Nazir'in başına neler geldi. o iki kaleyle çevrelerindeki yerler teslim oldu. Ganimetlerden faydalar elde ettiler. Öyle olmasa bile şu taifeye bak. Onlar gam içinde, keder içinde Tanrıya meftun ve aşıklar.

Zehri şeker gibi yemekteler gam dikenlerini deve gibi otlamaktalar! Hem de bunu, gamdan kederden kurtulmak için de yapmıyorlar; gama uğradıklarından yapıyorlar. Bu horluk, onlarca rütbelere, mevkilere erişmek! Kuyunun dibinde öyle neşeliler ki oradan çıkıp taca tahta nail olacağız diye korkuyorlar. Sevgiliyle beraber oturduğum yer, yerin altı da olsa yine arştan yücedir.

Peygamber dedi ki: “ Benim miracım Yunusun miracından üstün değildir. Benimki göklere çıkmakla oldu, onun ki yerlere inmekle zaten Tanrı yakınlığı hesaba sığmaz ki. Yakınlık ne yukarıya çıkmaktır, ne aşağıya inmek. Tanrı yakınlığı varlık hapsinden kurtulmaktır. Yok olana yukarı nedir aşağı ne? Yok olanın ne yakınlığı olur, ne uzaklığı ne geç kalışı!

Tanrının sanat yurdu da yokluktandır. Hazinesi. Sen varlığa aldanmış kalmışsın. Yokluk nedir, ne bileceksin? Hulasa onların kırıklığı hiç bizim kırıklığımıza benzer mi a ulu kişi? Onlar biz ikbale erişip yücelince nasıl neşelenirsek horluğa düşüp ellerindekini telef edince öyle neşelenirler. Bu çeşit adamın malı geliri yokluk varlığından ibarettir. Yoksulluk, horluk ona iftihardır, yüceliktir.

Esirlerden biri dedi ki. “ Peki niçin Peygamber bizim halimizi görmedi bizi böyle zincirlere vurulmuş görünce nasıl oldu da güldü. Hani onun huyları değişmişti, hani o Tanrı huylarıyla huylanmıştı da neşesi ne bu zindanın lezzetlerindendi, ne bu zindan dan kurtulduğundan. Pekala ya neden düşmanlarının kahroluşundan neşeleniyor, neden bu fetihten bu zaferden gururlanıyor.

Erkek aslanlara kolayca üstün geldi muzaffer oldu diye neşelenmekte. Gayri anladık ki o da hür değil. Dünyadan başka hiçbir şeyle memnun değil, başka bir şeyden gönlü şad olmuyor? Yoksa nasıl gülebilir ki? O dünya ehli, iyiye de merhamet eder, kötüye de . İyiyi de esirger, kötüyü de”

Esirler birbirleriyle bunu konuşuyor, birbirlerine bunu fısıldıyorlardı. Memur duymasın, duyarsa o padişaha söyler,sözlerimiz kulağına gider, iye fısıltıyla konuşuyorlardı.

Memur, o sözü duymadı ama Tanrı bilgisine sahip olan Peygamberin kulağına vardı. Yusuf'un gömleğini alıp götüren, gömleğin kokusunu duymadı da Yakup duydu. Şeytanlar gökyüzünün çevresinde döner, dolayısıyla da yine Levh-i Mahvuz'daki gayp sırlarını duyamazlar. Muhammed'se dayanıp yatmış uyurken o sır gelir, başucunda döner durur! Helvayı kime nasipse o yer parmakları uzun olan değil!

Delici Şahab şeytanları, hırsızlığı bırakın da Ahmed den sır öğrenin diye kovar sürer. Ey iki gözünü de dükkana dikmiş ümidini oraya bağlamış adam kendine gel mescide yürü de rızkını Tanrıdan iste. Peygamber onların sözlerini duyup söylediklerini anladı da dedi ki. “ O gülüş savaşa galebe ettim diye değil ki. Onlar ölmüşlerdir, yokluk aleminde çürüyüp gitmişlerdir.

Bizce ölüyü öldürmeye kalkışmak erlik değildir. Onlar da kim oluyor ki? Ben savaşta ayak diredim mi ay bile yarılır! Hani hür olduğumuz, mevki ve şeref sahibi olduğunuz zamanlar yok mu işte ben o vakit sizi böyle bağlamış zincirlere

vurulmuş görüyordum.

Ey malla mülkle, soyla sopla nazlanan, sen akıllı kişinin yanında oluk üstündeki devesin. Ten suretinin leğeni damdan düşünce gelecek gelir çatar sözü gözümün önünde tahakkuk etti, gelecek şeyler geldi çattı! Üzüme bakıyor, şarabı görüyorum yok'a bakıyorum açıkça varı görüyorum. Sırra bakmakta, daha dünyada Adem'le Havva vücuda gelmemişken gizli bir alem görmekteyim.

Siz daha Elest deminde zerrelerden ibarettiniz. Daha vakit ayaklarınız bağlı, baş aşağı ve alçalmış bir haldeydiniz, sizi öyle görüyordum ben. Direksiz desteksiz gökyüzü yaratılmadan bildiğim şeyler, alem yaratıldıktan sonra da hep o hiç artmadı. Ben daha sudan topraktan vücut bulmamış, bu surete bürünmemişken sizi baş aşağı olmuş görüyordum.

Siz ikbaldeyken de bunu böyle görüyordum. Yeni bir şey görmedim ki sevineyim! Gizli bir kahra uğramış, gizli bir kahırla bağlamıştınız. Gayri bu ne kahırdır, unu kim anlar? Siz şeker yerdiniz de o şeker de zehir olurdu. Böyle zehirlerle dolu şekeri düşman yerse afiyet olsun. Neden ona haset ediyorsun ki? Sizde o zehri neşe ile içiyordunuz. Eceliniz gizlice kulaklarınızı tıkamıştı.

Ben üst geleyim de dünyayı zaptedeyim diye harp etmiyorum ki. Çünkü bu cihan murdardır, pistir. Ben böyle pis bir şeye nasıl haris olurum? Köpek değilim ki ölünün perçemini çekip koparayım. Ben İsa'yım, ölüyü diriltmeye gelirim. Sizi helak olmaktan kurtarayım diye savaş saflarını yarmaktayım. İnsanların başlarını; yüceleyim, devlete erişeyim diye kesmem.

Kessem, kessem bütün alem kurtulsun diye birkaç baş keserim. Çünkü siz, bilgisizliğinizden pervane gibi ateşe atılmaktasınız. Bense sizi ateşe düşmeyesiniz diye sarhoşçasına iki elimle ateşten kovmaktayım. Siz kendinizi fetihler elde ettiniz, üst geldiniz sanıyorsunuz ama asıl o vakit bahtsızlık tohumu ekiyordunuz.

Hadi gayret, hadi gayret diye birbirinizi teşvik ediyordunuz ama adeta ejderhanın üstüne at sürüyordunuz. Güya kahır ediyordunuz, halbuki kahrın ta kendisine çatmıştınız. Asıl siz zaman aslanın kahrıyla kahrolmuştunuz!

Hırsız, ev sahibini kahreder, altın çalar, hırsızlıkla meşgulken valinin adamları gelip çatar. Eğer o anda ev sahibinden kaçsaydı vali, ona o adamları yollar mıydı

hiç? Hırsızın kahredişi kahrolmasıdır; çünkü onun kahredişi, kendi başını kapar. Ev sahibine üstün oluşu, hırsıza bir tuzaktır. Bu suretle vali gelir, hırsızı kısas eder.

Sen halka galip geldin, savaşta üst oldun ama Tanrı seni çeke, çeke zincire vurmak için onları mahsustan mağlup etmiştir. Kendine gel de mağlup olanın ardını bırak, dizginini kas, pek at sürme, ezilir paralanırsın sonra! Seni bu suretle tuzağa düşürdü mü ondan sonra o kalabalığın saldırışını görürsün sen. Alık bu üstünlükte bozgunluğu görürken nasıl olur da sevinir?

İleriyi gören akıl gözü keskendir. Tanrı o gözü kendi sürmesiyle sürmelemiştir. Peygamber “ Cennet ehli olanlar, bazı şeyler yüzünden savaşlarda düşmanlıklarda mağlup ve zebun olurlar” dedi. Bu alt oluş, bu zebunluk noksan yüzünden gönüllerinin kötülüğünden, yahut da din zayıflığından değil, son derecede ihtiyata riayet ettiklerinden, düşüncelerine inanmadıklarındandır.

Peygamber, Hudeybiye'de kafirlere üstün gelmişken gizlice “ İman etmiş erler olmasaydı” hikmetini işitti. Müminlerin halas olması için melun kafirlerden el çekmek farz oldu. Hudeybiye ahdi nasıl oldu, oku da “ Tanrı, kafirlerin ellerini çekti, size dokunamadılar” ne demektir tamamıyla anla!

Peygamber galip gelmişken bile kendisini Tanrı tuzağında mağlup olmuş gördü de “ Ben sizi ansızın bastırdım, zincirlere vurdum diye gülmüyorum. Sizi zincirlerle bukağılarla selviliklere, güllük gülistanlıklara çekiyorum da ona gülüyorum. Ne şaşılacak şey sizi zincirlere vurup amansız ateşten çayırlıklara, çimenliklere götürüyorum.

Cehennemden ağır zincirlerle ta ebedi cennete kadar sürükleyip götürüyorum dedi. İyi kötü: Bu yolda her mukallidi de böylece bağlı olarak Tanrı kapısına çekerler. Velilerden başka herkes, bu yolu korku ve bela zinciriyle aşar. Gayret et de nurun parlasın, aydın olsun sülukun, hizmetin kolaylaşsın.

Çocukları da zorla mektebe götürürsün ya çünkü onların gözleri kördür, faydalarını görmezler. Ama mektebin faydasını anladılar mı koşa, koşa giderler, içleri açılır, neşe duyarlar. Çocuk mektebe kıvrana, kıvrana gider. Çalışmasına karşılık hiçbir şey görmemiştir ki! Fakat kesesine birkaç para gündelik kondu mu geceyi hırsız gibi uykusuz geçirir. Gayret et de ibadetinin karşılığı gelsin. Bak o zaman ibadet edenlere nasıl haset edersin. Mukallitlere “ Zorla gelin”

yaradılışı temiz kişilere de “ İsteyerek gelin” denmiştir. Bu Tanrıyı bir maksat için sever. Öbürünün dostluğunda hiçbir garez, hiçbir maksat yoktur.

Bu dadısını sever ama sür için sever. Öbürünü ancak onu aşık olduğundan, o görünmeyen güzele gönül verdiğinden sever. Çocuk dadının güzelliğini anlamaz ki onda sütten başka bir istek yoktur. Öbürüyse zaten dadıya aşıktır. Bu sevgide muradı maksadı ancak ona ulaşmaktır. Şu halde Tanrıdan bir şey umarak, Tanrıdan korkarak sevenler, taklit defterinden ders okumaktadırlar.

Nerede Hakk'ı ancak hak için seven garezlerden maksatlardan ayrılmış aşık? Fakat ister öyle sevsin, ister böyle madem ki Tanrının hayrına nail olayım diye Tanrıyı seven de. Tanrıdan başkasına gönül vermekten korkup ancak onu seven de. Her ikisinin bu sevgisi bu arayıp taraması da o alemdendir. Bu gönül kaptırma o dilberden o güzelin güzelliğinden ileri gelmedir.

Şimdi şuraya geldik: Eğer Sadr-ı Cihan o aşıkı gizlice çekmese, dilemese istemeseydi. O aşık, ayrılığa tahammül edemeyecek bir hale gelir, ona kavuşmak için tekrara koşa, koşa yollara düşer miydi? Sevgililerin meyli gizlidir, örtülüdür. Fakat aşıkın meyli iki yüz davul zurnayla ilan edilir, o kadar meydandadır. Burada ibret için bir hikaye söylemek var ama Buharalı aşık beklemekten aciz oldu.

Sevgilisini arayıp duruyor, ölmeden kavuşsun yüzünü görsün diye söylemekten vazgeçtik. Ölümden kurtulsun, kurtuluşa erişsin. Çünkü sevgiliyi görmek Abıhayat içmektir. Görülmesi, ölümü gidermeyen sevgili, sevgili değildir. Onun ne meyvesi vardır, ne yaprağı! Ey iştiyak çeken sarhoş iş iştir ki sen o işteyken ölüm bile gelip çatsa sana hoş gelsin.

Delikanlı, iman doğruluğunun nişanesi, o sırada ölsen bile sana ölümün hoş gelmesidir. Canım imanın böyle değilse kamil değildir, demek yürü, dini tamamlamaya savaş! Hangi işe girişirsin de o işte sana ölüm bile hoş gelirse sevdiğin iş, işte o iştir. Ölümün kötülüğümü gitti mi zaten artık o ölüm değildir, ölümün bir suretidir, bir göçmeden ibarettir, o.

Ölümdeki kötülük gitti mi ölümle fayda var demektir. Gayri dosdoğru anlaşıldı ki ölüm geçti gitti! Sevgili dediğin bir Hak'tır, bir de Tanrının “ Sen benimsin, ben senin” dediği. Şimdi kulak ver de dinle: Aşk, aşıkı liften örme ipliklerle bağlamış sürükleyip getirdi. Sadr-ı Cihan'nın yüzünü görür görmez sanki can

kuşu bedeninden uçup gitti. Bedeni kuru bir ağaç gibi kalakaldı.

Tepesinden tırnağına kadar buz kesildi! Yüzüne gül suları serptiler, yanında buhurlar yaktılar, neler yaptılarsa faydasız kıpırdamadı, seslenmedi bile! Padişah, onun safran gibi sararmış yüzünü görünce atından indi, yanına geldi. dedi ki. “ Aşık hararetle sevgiliyi arar, fakat sevgili geldi mi o aşık yok olur, kendisinden geçer gider!

Sen Tanrı aşıkısın; Tanrı ona derler ki geldi mi sen de bir kıl kadar olsun varlık kalmaz. O nazarın karşısında senin gibi yüzlercesi fanidir hocam meğerse sen kendini yok etmeye aşıkmışsın! Sen bir gölgesin, güneşe aşıksın. Şems geldi elbette gölge derhal yok olur!

Bir sivrisinek çayırlıktan çimenlikten gelip Süleyman'ın huzuruna çıkarak hakkını istedi de dedi ki: “ Ey Süleyman, Şeytanlar insanoğulları ve periler arasında adaleti yaydın; Kuş da senin adaletine sığınmış balık da kimdir o kaybolan kimdir o mahrum ki adaletin onu arayıp bulmamış olsun? Bize de insaf et bizim de hakkımızı al çok perişanız bağdan da nasibimiz yok gül bahçesinden de!

Her zayıf kişinin müşkülünü halledersin sivrisinek zaten zayıflığın misalidir. Biz zayıflıkla kanadı kırık olmakla acizlikle tanınmışız, sen lütufla yoksullara yardımla tanınmışsın. Sen kudret derecelerinin en sonuna varmışsın biz acizliğin zavallılığın son derecesine varmışız! İmdat et, bizi bu gamdan kurtar, ey eli Tanrı eli olan, elimizi tut.

Süleyman “ Ey hak isteyen , kimden şikayet ediyorsun? Söyle. Kimdir o zalim ki ululuk satarak sana zulmetti, yüzünü gözünü tırmaladı. Bizim zamanımızda zalim nerede? Şaşılacak şey nasıl oluyor da hapsedilmemiş nasıl oluyor da bizim zindanımızda değil?

Bizim doğduğumuz gün zulüm öldü. Kimdir bizim zamanımızda zulmeden? Nur geldi mi zulmet yok olur. Zulmün aslı ve arkası da zulmettir. Bak şeytanlar bizim için çalışmada kazanmada bize hizmet etmede hizmetten çekinenler de zincirlerle bağlanmış bukağılarına vurulmuş!

Zalimler, şeytanın iğvasiyle zulmederler, zalimlerin zulmünün aslı Şeytandan gelir. Şeytan bağlarla bağlanmış zincirlere vurulmuşken nasıl olup da zulümde

bulunabilir? Tanrı bize padişahlığı halk göklere el açıp ağlamasın diye verdi. Ah ve feryatların yücelere çıkmasın, gök yüzüyle süha yıldızı ıstıraba düşmesin. Arş yetim feryadıyla titremesin, hiç kimse sitemle perişan olmasın diye bize saltanat ihsan etti.

Göklere “ Yarabbi” sesi çıkmasın diye ülkelerde yol yordam olarak bu adaleti, bu ihsan kaidesini bir kanun haline getirdik. Ey mazlum gökyüzüne bakma zamanede gök gibi ihsan ve feyz sahibi bir padişahın var” dedi. Sivrisinek dedi ki. “ Benim feryadım rüzgarın elinden o bize zulüm ellerini uzattı, bize zulmetti. Onun zulmünden daraldık, onun yüzünden dudağımız yumulu, kanlar yutmaktayız!

Süleyman “ Ey güzel sesli Tanrı emrini candan dinlenmek gerek. Tanrı bana dedi ki. “ Ey adalet sahibi hasmı da hazır olmadıkça kimsenin şikayetini dinleme. İki hasım da hazır olmazsa hakim, hak hangisindedir, bilemez. Birisi yalnız gelse de yüzlerce şikayette bulunsa yüzlerce feryat etse bile sakın ha sakın. Hasmı olmadıkça sözünü kabul etme.

Ben fermandan yüz çeviremem. Hadi git, hasmını al, öyle gel” dedi. Sivrisinek dedi ki. “ Sözün doğru, delilin tam yerinde düşmanım rüzgar, o da senin emrinde!” o padişah “ Ey seher yeli, sivrisinek, zulmünden feryat ediyor. Gel. Hadi geç hasmının karşısına da anlat, ona cevap ver davasını reddet!” dedi. Rüzgar, bu emri duyunca çabucacık esip geldi fakat sivrisinek kaçma yolunu tuttu.

Süleyman “ A sivrisinek nereye? Dur da ikinizi de dinleyip hüküm vereyim” dedi. Sivrisinek dedi ki. “ Padişahım, ölümüm, onun varlığından zaten günüm, onun dumanından kararmakta. O gelince ben nasıl durabilirim? Benim kökümü kazan o!” tıpkı bunun gibi Tanrı tapısını arayan da Tanrı geldi mi yok olur.

O vuslat ebedilik içinde ebediliktir ama o ebedilik yokluk suretinde tecelli eder. Nur arayan gölgeler, nur zuhur etti mi yok olur. Aşık, başını verince akıl kalır mı gayrı? Her şey helak bulur, yalnız onun hakikati kalır. Onun hakikatine karşı var da yok olur, yok da. Yoklukta varlık bu pek acayip bir şey! Bu makamda akıllar elden çıkar, kalem buraya vardı mı kırılır, bir şey yazamaz olur!

Sadr-ı Cihan o aşıkı yavaş, yavaş istiğrak aleminden çekmekte, söz söyleme makamına getirmekteydi. Padişah aşıkın kulağına dedi ki: “ Ey yoksul eteğini

aç, sana altın saçmaya geldim. Canın ayrılığımla heyecan içindeydi. İmdadına geldim, nasıl oldu da ürküp kaçtı? Ey ayrılığımla dünyanın soğuğunu, sıcağını kahrını, kahrını, lütfunu gören aşık, kendine gel, dön geriye!

Akılsız bir tavuk, deveyi evine ayak atar atmaz ev yıkılır, dam çöker! Bizim aklımız, fikrimiz de tavuk kümesinden ibaret. Salih'in aklıysa Tanrı devesini arar. Deve başını suya toprağa daldırınca orada ne toprak kalır, ne can, ne gönül. Aşk öyle bir fazilettir ki insanı faziletler sahibi yapar. Fakat insan bu haddinden fazla dileyiş yüzünden hem pek zalimdir, ham de pek cahil!

İnsan hakikaten bilgisizdir. Hele bu müşkül avda büsbütün bilgisiz. Bir tavşan, aslanı kucaklamaya çalışıyor! Eğer aslanı bilseydi, görseydi hiç kucaklamaya kalkışır mıydı, buna imkan mı var? insan, canına da zulmeder, nefsine de, fakat şu zulme bak, şu zulmü gör ki adaletlerden bile topu kapar, adaletlerden bile üstündür, ileridir. Bilgisizliği ilimlere üstattır. Zulmü adaletlere doğru yol gösterir.

Sadr-ı Cihan, bu nefesi kesilmiş aşık ona ben nefes bağışlayınca dirilir, kendine gelir diye aşıkın elini tuttu. “ Bu bedeni ölü, bu canı uyanık aşık benimle diriliyor. Şu halde o, benim canım, bana yüz tutuyor. Ben onu bu candan yücelteyim. Bu cana muhtaç olmasın. Ona bir can bağışlayayım da ihsanımı onunla görsün!

Namahrem can, sevgilinin yüzünü göremez. Dostun yüzünü ancak aslı onun civarında olan can görür. Bu dosta kasap gibi üfüreyim de o latif ruhu derisinden çıksın deyip Aşıka “ Ey belalar yüzünden bedeni terk edip giden can, vuslat kapımızı açtık gel, gel! Ey varlığımız, yokluğuna, sarhoşluğuna sebep olan ey varlığı, varlımızdan ibaret bulunan aşık! şimdi ben sana dilsiz, dudaksız yeniden yeniye eski sırlar söyleyeceğim dinle!

Dilsiz, dudaksız söyleyeceğim, çünkü şu diller, dudaklar bu nefesten ürkerler. Bu nefes gizli bir ırmağın kıyısında yetişir, meyve verir. Şimdi can kulağını aç da “ Tanrı dilediğini yapar sırrını duymaya hazırlan” dedi. Aşık vuslata çağrıldığını duyunca yavaş, yavaş kımıldanmaya başladı. Aşık topraktan da aşağıyı değil ya. Toprak bile sabah rüzgarının işvesiyle yeşiller giyinir, yokluktan başını kaldırır! Meniden de aşağı değil ya meni bile Tanrı emrini duyar da güneş yüzlü Yusuflar meydana getirir!

Rüzgardan da aşağı değil ya kün emrini işitir de rahimde tavus olur, güzel, güzel söz söyleyen kuş kesilir! taştan, topraktan meydana gelen dağdan da aşağı değil ya. Deve doğururu da o deveden de deve yavrusu doğar! Bunların hepsini bir tarafa bırak, yokluk koskoca bir alem doğurmadı mı? Hala da her an bütün varlıklar ondan doğmuyor mu? Aşık sıçradı, titredi, neşeli, neşeli bir iki döndü, bir iki çark vurdu, yere kapandı, secdeye vardı.

Dedi ki. “ Ey çevresinde canın tavaf edip durduğu Tanrı ankası şükrolsun, kaf dağından döndük, Ey aşkın kıyamet yerinde İsrafillik eden sevgili ey aşkın aşkı, ey aşkın dileği! Bana hilat vermeden önce dilerim, kulağını pencereme daya. Kalbim tertemizdir, bu yüzden halimi bilirsin ey kulları yetiştiren ey kullarına lütuflarda bulunan sevgili sözlerimi duy!

Ey misli olmayan Sadr, nice zamandır halimi duymanı arzulayıp durdum. Bu arzuyla aklım, fikrim uçtu gitti. Nice zamandır sözlerimi dinlemeni, derdimi duymanı o cana canlar katan gülüşlerini benim eksik, artık sözlerimi işitmeni benim kötülükler düşünene canımın işvesini düşünüp durdum, özleyip yattım. Benim sence malum olan kalp akçelerimi sağlam para gibi kabul ettin.

Şuh bir küstahlığına gösterdiğin hilme karşı bütün hilimler, bir zerreden ibaretti. Dinle bak, hizmetinden ayrıldığım andan itibaren nelere uğradım. İlk önce benim için ne evvel kaldı, ne ahir. Ön de gözümden kalktı, son da! İkinci ey güzel sevgili, çok aradım ama sana bir ikinci bulamadım. Üçüncüsü senden ayrıldım ayrılalı Tanrı, üçün üçüncüsüdür demiş gibi oldum.

Dördüncüsü ayrılık tarlamı ekinimi yaktı; Hamise'yi Rabia'dan ayır edemez oldum! Nerede topraklar üstünde kan görürsen hiç şüphe etme ki biz oradan geçtik, kanlı göz yaşlarımızı takip ederek izimizi izleyebilirsin. Sözlerim bu feryad-ü figanın adeta gök gürültüsü yeryüzüne bulutlardan yağmur yağdırmak istiyor!

Söylemekle ağlamak arasında müterеddidim. Nasıl edeyim, ağlayayım mı söyleyeyim mi? Söylesem ağlayamam, fakat ağlarsam sana nasıl şükredebilir, seni nasıl övebilirim? Padişahım, gözlerimden gönül kanları akmakta bak, gözlerimden neler akıyor?” o zayıf şık bunları söyleyip ağlamaya başladı haline aşağılık kişilerde ağladılar. Yüce kişilerde.

İçinden öyle bir hay haydır coştu ki Buhara halkı etrafına toplandı.

Hayran,hayran söylemekte hayran, hayran gülmekteydi. Kadın erkek büyük, küçük, herkes ona şaştı kaldı! Bütün şehir onun rengine boyandı, herkes onunla beraber ağlamaya başladı. Kadın erkek birbirine karıştı, kıyametten bir alamet oldu!

O anda gökyüzü yere kıyameti görmedinse gör diyordu! Akıl, bu ne aşktır, bu ne haldir. Onun ayrılığına mı şaşmalı kavuşmasına mı hangisi daha ziyade şaşılacak şey diye hayran olmuştu. Gök o anda kıyamet nameyi okumuş, saman uğruna kadar elbisesini yırtmıştı! Aşık iki aleme de yabancıdır, aşkta yetmiş iki türlü divanelik var!

Aşk pek gizlidir ama şaşkınlığı meydanda Padişahların canları bile ona hasret çekmektedir. Aşk dini, aşk mezhebi, yetmiş iki şeriatta da dışarıdır. Padişahların tahtları, aşka karşı alelade bir tahta parçasından ibarettir. Aşk çalgıcısı, sema vaktinde şunu çalar: kulluk bir bağdır, efendilik baş ağrısı!

Şu halde aşk nedir? Yokluk deryası! Aklın ayağı orada kırıktır! Kulluk da malum sultanlık da aşıklık bu iki perdeden gizli! Keşke varlığın bir dili olsaydı da varlardan perdeyi kaldırsa hakikati anlatsaydı! Ey varlık nefesi, ona ait ne söylersen bil ki onun üstüne bir perde daha örttün.

Onun anlamanın afeti sözdür, haldir kanı kanla yıkamanın imkanı yok! ben onun sevdalılarının mahremiyim, gece gündüz kafes içinde ondan bahsetmedeyim! Ey can, pek sarhoşum, pek kendinden geçmiş pek perişan ve harap olmuşsun dün gece hangi yanına yattın ki? Kendine gel kendine bu sırdan pek bahsetme önce bir sıçra kendine mahrem bir dost iste!

Aşıksın sarhoşsun, dilin açılmış Allah, Allah sen, oluk üstünde bir devesin! Dil, onun sırrından onun nazından bahse kalkıştı mı gök “ Ey hakikatini güzelce örten Tanrı” demeye başlar. Fakat aşkı örtmek nedir? Ateşi yün ve pamuk içinde gizlemek! Ne kadar örtsen o kadar meydana çıkar! Ben onu örtmeye çalıştım mı o, bayrak gibi baş kaldırır, işte buracıktayım der.

Benim inadıma o iki kulağımdan yakalar da, a kendi bildiğine giden, beni nasıl örteceksin, nasıl gizleyeceksin? Hadi gizle bakalım der. Derim ki: hadi git, coşmuşsun ama can gibi hem meydandasın hem gizli! Der ki: Bu benim küp içinde mahpus fakat şarap gibi küp içinde ıslık çalmaktayım! Derim ki: bir yere rehin olmadan, sarhoşluk afeti gelmeden çekil git.

Der ki. İçimi güzel latif kadehin içinde ta akşam namazı vaktine kadar gündüzün dostuyum akşam gelip de kadehimi çaldı mı, ona daha benim akşamım gelmedi, kadehimi ver derim! Şarap içmeye alışmış olan, şaraba doyamaz, Arap onun için şaraba müdam adını taktı. Hakikat şarabını aşk kaynatır coşturur. Doğru sözlü, doğru özlü aşıka gizlice saiklik eden aşktır.

Tanrı inayetiyle aşka ulaşmayı dilersem şarap can suyudur, sürahi de beden! Hidayet şarabı çoğaldı arttı mı şaraptaki kuvvet, sürahiyi kırar. Saki de su kesilir, sarhoş da nasıl olur deme doğrusunu Tanrı daha iyi bilir. Şaraba vuran ışık sakinin ışığıdır. Şarap, bu ışıkla coşar, köpürür, oynar kuvvetlenir! Gayri sen o şaşkına sor: Sen şarabın bu halini ne vakit gördün? Düşünceye hacet yok, her bilinene aşikardır. Coşana elbette bir coşturan var.

Bir delikanlı kızın birine delicesine aşık olmuştu. Fakat bir türlü vuslat zamanı gelmiyordu. Aşk ona yeryüzünde bir hayli işkenceler etmişti. Aşk neden önce aşıka kinlenir? Neden önce kanlı katil gibi davranır? Doğru aşık olmayan kaçsın, aşktan vazgeçsin diye! O delikanlı da kadına birisini yollasa o yolladığı adam, hasedinden zavallının yolunu vururdu.

Sevgilisine bir mektup yazıp yollasa okuyan, kelimeleri yanlış okurdu. Sabah rüzgarını, vefatını arz etmek üzere gönderse rüzgar toza dumana gark olur, karardı. Kuşun kanadına bir kağıt parçası bağlayıp uçursa kağıttaki ateşli sözlerden kuşun kanadı yanardı. Tanrının kıskançlığı çare yularını bağlamış, düşünce askerinin bayrağını kırmıştı.

Önceleri bekleyiş, gamına munisti. Sonradan bekleyiş o bekleyişi de kırdı, geçirdi mahvetti! Gah derdi ki: Bu derdin devası yok. Gah derdi ki: Hayır bu dert bizim, canımıza can ve hayat! Gah varlığı galebe eder, bir şeyler yapmaya niyetlenirdi; gah yokluğa düşer, yokluktan meyveler yer, gıdalanırdı.

Nihayet bu hale bir çare bulamayıp ümitsizliğe düşünce birlik kaynağı kızıştı, coştu! Gurbet azıksızlığıyla azıklanınca azıksızlık azığı çaresizlik çaresi ona doğru koştu! Düşünce salıkları çöpsüz bir hale geldi o aşık, ay gibi gece yolcularına kılavuz kesildi! Nice güzel sözlü dudular vardır ki susarlar nice tatlı özlüler vardır ki ekşi yüzlüdürler!

Yürü bir an mezarlığa var da susarak otur. O söz söyleyip duran susmuşları gör! Onların topraklarını bir renkte, bir halde görürsün ama halleri bir değildir ki!

Dirilerin da yağları, etleri bir fakat birisi gamlı, öbürü neşeli! Sözlerini duymadıkça hallerini ne bileceksin. Halleri senden gizli kalır. Söyletsen da sözlerinden ancak bir hay huydur duyarsın. Yüz kat gizli olan hallerini nereden göreceksin ki?

Bir suretimizde bile birbirine zıt vasıflar var. toprak da bir ama ruhlar ayrı, ayrı! Seslerde böyle ses olmak bakımından bir, fakat birisinin sesi dertli, öbürünün nazlı, edalı! Savaşta atların kişnemelerini koşuşup uçuşurken kuşların cıvıltılarını duyarsın ya. Birisi kızgınlığından, hasedinden, öbürü arkadaşlarıyla birleşme yüzünden kişner,cıvıldar. Biri derdinden bağırır, öbürü neşesinden!

Fakat onların hallerini anlamaktan uzak olana göre o sesler hep birdir! O ağaç baltadan titrer, şu ağaç seher yelinden! Bu arada kalası tencere yüzünden çok yanıldım çünkü kapağı kaynıyor! Doğrulukla kaynayan da o kaynayışla o coşkunluğuyla seni çağırır, gel der. Yalanla riya ile kaynayan da! Eğer insanları yüzlerinden tanıyan candan bir koku almadıysan eğer o kabiliyet sende yoksa yürü.

Kokudan anlayan bir dimağa sahip olmaya çalış! O gül bahçesinde dönüp dolaşan dimağa sahip olmaya uğraş. Yakubların gözünü bile o dimağ aydınlatır. Hadi, o gönlü hasta aşıkın ahvalini anlat, oğul neye Buhara'lı aşıktan uzak düştün.

O delikanlı tam yedi yıl sevgilisini aradı, durdu vuslat hayaliyle hayale döndü! Tanrının gölgesi kulun başı üstündedir. Arayan nihayet aradığını bulur. Peygamber dedi ki: bir kapıyı çalar durursan nihayet o kapıdan bir baş çıkar görünür. Bir adamın oturduğu yerin civarında otururbut sonunda elbette o adamın yüzünü görürsün, bir kuyudan her gün toprak çeker, çıkarırsan onunla tertemiz suya erişirsin elbet.

Sen inanmazsan da bunu herkes bilir. Ne ekersen bir gün gelir, onu biçersin. Taşı demire vur da kıvılcım çıkmasın. Böyle şey olmaz, olsa bile nadirdir. Bir adamın bahtı yaver olmaz, bir adamın nasibinden kurtuluş bulunmazsa o adam, ancak nadir olan şeylere bakar! Filan kişi ekin ekti de mahsul devşirmedi, feşman adam sedef buldu da içinde inci yoktu.

Baüroğlu Bel'amla melun İblis bu kadar ibadet ettiler, ne dinleri fayda verdi ne ibadetleri der de o kötü zanlı kişinin hatırına yüz binlerce peygamber yüz

binlerce hak yolunana gidenler gelmez bile! Bula, bula gönlüne kasvet veren, gönlünü karartan bu iki misali ulur. Fakat bahtsızlık, gönlüne bundan başka bir misal getirebilir mi ki? Nice kişiler vardır ki neşeli, neşeli ekmek yerken ekmek boğazlarına durur, ölümlerine sebep olur!

A musibet, sen de ekmek yeme de onun gibi kötülüğe uğrama bari! Nice yüz binlerce adam da vardır ki ekmek yer kuvvetlenir, can besler. Ezelden mahrum ve bir ahmağın oğlu değilsen o arada bir olup gelen şeye neden saplandın? Şu alem güneşin ayın nuruyla dopdolu da o başını kuyunun dibine eğmiş. “ Aydınlık var diyorlar, bu söz doğruysa nerede hani?” deyip duruyor.

A alçak, başını kuyudan kaldır da bak! Bütün dünya doğu, batı, o nurla nurlanmış, fakat sen kuyudayken o nur, sana vurmaz ki! Kuyuyu bırak, köşklere, bağlara git burada inat edip durma, inat meş'umdur denmiş! Kendine gel, filan adam filan yıl ekin ektide mahsulünü çekirgeler yedi.

Ben neye ekeyim, burası korkulu bir yer neden elimdeki buğdayı yerlere saçayım deme. Ekin ekmeyi terk etmeyen işten güçten kalmayan ektide sen kör gibi durup dururken ambarlar doldurdu. O delikanlı da ümitle, neşeyle bir kapıyı çalıp duruyordu; nihayet bir gün sevgilisini tenhaca buldu, vuslatına erdi. Bir gece bekçinin korkusundan kaçıp bir bağa girdi.

Orda sevgilisini mum gibi buluverdi. O sebebi halk eden Tanrıya o anda hamd ederek dedi ki. “ Yarabbi, sen bekçiye rahmet et!” bilinmez anlaşılmaz sebepler halk etmişsin. Beni cehennem kapısından cennete almışsın! Hiç kimseyi, hiçbir şeyi hor görmeyeyim diye şu işe bunu sebep ettin. Ayak kırıldı mı Tanrı kanat ihsan eder. Kuyunun dibinden bile bir kapı açar da.

Sen ağaç üstünde ol, kuyu dibinde bulun, buna bakma, beni gör, bana bak ki yolun anahtarı benim, yolu ben açarım der!” kardeşim gayrı bu hikayenin arda kalan kısmını anlamak istersen dördüncü ciltte ara!

ÜÇÜNCÜ CİLDİN SONU.